

ΠΡΑΚΤΙΚΑ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

1937

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1938

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίς
1. Εὐεργέται	δ'
2. Διοικητικὸν Συμβούλιον	ε'
3. Ἐπίτιμοι ἑταῖροι	ζ' θ'
4. Τακτικοὶ ἑταῖροι	ια'—ιδ'
5. Γενικὴ ἔκθεσις τοῦ Γραμματέως περὶ τῶν πεπραγμένων	1—24
6. Ἀνασκαφαὶ Ἱερῶς Ὀδοῦ ὑπὸ Ἰ. Τραυλοῦ	25—41
7. Ἀνασκαφαὶ ἐν Ἐλευσίνι ὑπὸ Κ. Κουρουνιώτου καὶ Ἰ. Τραυλοῦ	42—52
8. Ἀνασκαφαὶ Νέας Ἀγχιάλου ὑπὸ Γ. Α. Σωτηρίου	53—58
9. Ἀνασκαφὴ ἐν Καβάλα ὑπὸ Γ. Μπακαλάκη	59—67
10. Ἀνασκαφαὶ καὶ ἔρευναι ἐν Μακεδονίᾳ ὑπὸ Ἀ. Δ. Κεραμοπούλλου	67—77
11. Ἀνασκαφαὶ ἐν Νικοπόλει ὑπὸ τῶν Ἀ. Ὁρλάνδου καὶ Γ. Σωτηρίου	78—83
12. Ἀνασκαφαὶ ἐν ἀρχαίᾳ Ἀχαΐᾳ ὑπὸ Ν. Κυπαρίσση	84—93
13. Ἀνασκαφαὶ Σικυῶνος ὑπὸ Ἀναστ. Κ. Ὁρλάνδου	94—96
14. Ἀνασκαφαὶ ἐν Σπέτσαις ὑπὸ Γ. Σωτηρίου	97—108
15. Ἀνασκαφαὶ ἐν Γερακίῳ ὑπὸ Α. Ἐνγγοπούλου	109—114
16. Ἀνασκαφαὶ ἐν Νάξῳ ὑπὸ Χ. Καρούζου	115—122
17. Βιβλιοθήκη τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ ἔτος 1937	123—126
18. Συνελεύσεις τῶν Ἑταίρων	127
19. Ἐκθεσις ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς	128—131
20. Ἀπολογισμὸς ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ ἔτους 1937	132—133
21. Κίνησις τῶν δημοσιευμάτων τῆς Ἑταιρείας	134—136
22. Κίνησις φωτογραφιῶν καὶ φωτογρ. δελταρίων τῆς Ἑταιρείας	137—140
23. Δημοσιεύματα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας	141—144

ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΟΘΩΝ
ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ
Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΦΙΛΑΡΧΑΙΩΝ
Η ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ ΕΛΛ. ΚΟΙΝΟΤΗΣ
Ο ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
Ο ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΕΩΝ
Ο ΔΗΜΟΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΙΤΩΝ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΩΝΙΔΗΣ
DUC DE LUYNES
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΕΝΑΡΔΑΚΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΑΡΣΑΚΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΤΟΥΡΝΑΡΗΣ
ΣΙΜΩΝ Γ. ΣΙΝΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΡΩΜΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΠΕΤΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΡ. ΣΟΥΤΣΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΥΓΓΡΟΣ
ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ
ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΠΑΤΡΩΝ
ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
HILARION ROUX

ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΗΣ
ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΗΣ
HEINRICH SCHLIEMANN
ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΒΑΛΛΙΕΡΗΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΧΙΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΗΦΑΙΣΤΙΔΗΣ
ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ
ΣΟΛΩΝ ΧΡΗΣΤΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΟΣ
ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ Ι. ΠΡΩΙΟΣ
ΟΘΩΝ Α. ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ
ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ
BENIAMIN ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ
ΘΕΟΔΩΡΟΣ Π. ΔΗΛΙΓΙΑΝΝΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΑΡΙΦΗΣ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΤΣΙΒΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ
GEORGES CLEMENCEAU
Α. Ε. Η. GOEKOOP
ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΤΡΙΕΤΙΑΝ 1936-1938

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η Α. Μ. Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β΄.

Α΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η Α. Β. Υ. Ο ΠΡΙΓΚΙΨ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Β΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚ. ΒΕΛΤΣΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΗΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΒΟΛΟΝΑΚΗΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΞΥΓΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΒΟΡΕΑΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΡΙΦΗΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Κ. ΟΡΛΑΝΔΟΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΙΛΩΤΑΣ ΠΑΠΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΟΥΓΕΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Χ. ΧΑΤΖΗΣ

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ
ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΕΠΙΤΙΜΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ

- Ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς τῆς Ρουμανίας Κάρολος.
 Ἡ Α.Β.Υ. ὁ πρίγκιψ Διάδοχος τῆς Σουηδίας Γουσταῦος Ἀδόλφος.
James Gordon Bennett.—New York.
Erich Bethe.—Leipzig O 24, Gletscherstr. 33.
Robert de Billy—France.
F. W. von Bissing.—Oberaudorf a. Inn (Bayern).
Carl William Blegen.—Cincinnati, Ohio, U.S.A.—Ἀθῆναι, Πλουτάρχου 9.
Max. Bonnet.—Montpellier. Villa aux Roses (Pierre Rouge).
R. C. Bosanquet.—Alnwich, Northumberland.
Eberhard Bruck.—Frankfurt, Niedenau 49 II.
Ernst Buschor.—München, Archäol. Seminar d. Univers.
Heinrich Bulle.—Würzburg, Konradstr. I.
Edward Capps.—Princeton, University U. S. A.
Rhys Carpenter.—Bryn Mawr, Penna U. S. A.
J. Chamonard.—Paris, XVe. 3, square du Croisic.
Paul Collinet.—Faculté de Droit, 26, rue Vavin Paris, VIe.
Ludwig Curtius.—Roma 25, Via Flaminia 318.
R. M. Dawkins.—Plas Dulas, Llandulas N. Wales.
Prince Demidoff.—Ἀθῆναι. Λεωφόρος Βασιλίσσης Σοφίας 55.
Charles Diehl.—Paris, XVIIe. 72, aven. Wagram.
Wilhelm Dörpfeld.—Berlin - Lichterfelde I. Hortensienstr. 49.
 Ἀθῆναι - Φειδίου 1.
Βίκτωρ Δούσμανης.—Ἀθῆναι, Μενάνδρου 35.
Hans Dragendorff.—Universität. Freiburg i. Br. Lugostr. 17.
Engelbert Drerup.—Nijmegen. Holland. Universität. St. Anna-
 straat 149.
Charles Dugas.—Lyon VII, 66 Rue Pasteur.
Sam Eitrem.—Oslo. Gimle Terrasse 3.
Adolf Erman.—Berlin - Dahlem, Peter - Lenné - Strasse 22.
Sir Arthur Evans.—Youlbury Berks, near Oxford. England.
Ernst Fabricius.—Freiburg i. Br., Goethestrasse 44.
Giannino Ferrari.—Padova - Università.
Ernst Fiechter.—Stuttgart. Ameisenbergstr. 76.
Roy Flickinger.—Jowa City. University - U. S. America.
Ernest Gardner.—London, University College.
Percy Gardner.—Oxford. Canterbury Road 12.

- Ὁ Παναγ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Γεννάδιος.
Earl Granville.—England.
Anton Hekler.—Budapest II, Palfy ter 5.
Edouard Herriot.—Lyon-Mairie de Lyon.
B. Hodge Hill.—Ἀθῆναι, ὁδὸς Πλουτάρχου 9.
Fr. Hiller von Gaertringen.—Berlin-Westend, Ebereschentallee 11
André Joubin.—Paris, VIe, 3 rue Michelet.
Walter Judeich.—Jena, Beethovenstr. 30.
Georg Karo.—München-Agnesstr. 4 III.
Paul Koschaker.—Berlin-Grunewald Winklerstr. 13.
Sir Frederic George Kenyon.—London. British Museum.
Otto Kern.—Halle a. d. Saale, Friedenstr. 23.
Johannes Kirchner.—Berlin-Friedenau, Sponholzstr. 24.
Hubert Knackfuss.—München. Franz Josef-Str. 28 III 1.
Philippe Legrand.—Lyon, 15 r.de la Chappe, Bourges.
Emanuel Loewy.—Wien II/I, Untere Donaustr. 29. († 11-2-1938).
Louis E. Lord.—Oberlin Collège - Ohio U.S.A.
G. A. Macmillan.—London. W.-C. St Martin's Street.
Lucien Magne.—Paris. Rue de l'Oratoire du Louvre 6.
Rev. J. P. Mahaffy.—Dublin (Ireland). Provost of Trinity College.
G. Mendel.—Paris. av. de l'Observatoire 11.
William Miller.—Ἀθῆναι. Ὀδὸς Βησσαρίωνος 10.
Gabriel Millet.—Paris XIVe 6, av. Paul Appell.
John Myres.—Oxford, 9 Claredon Villas New College.
Charles Nizet.—Paris. 7 Avenue de Bréteuil.
Biagio Pace.—Roma. Camera dei Deputati.
Ettore Pais.—Roma. 5, Via Nicola Fabrizi 8.
R. Paribeni.—Roma. Via dei Prefetti 22.
Luigi A. Pernier.—Firenze. Via Cinque Giornate 6. († 18-8-1937).
Axel Persson.—Uppsala. Sturegatan 13.
Ernst Pfuhl.—Basel. Schönbeinstrasse 42.
Alfred Philippon.—Bonn, Königstrasse 1.
Charles Picard.—Paris, VIe 16 Av. de l'Observatoire.
Νικόλαος Πολίτης.—Paris, XVIe, 17, rue Aug. Vacquerie.
Camillo Praschniker.—Wien I, Universität.
G. Radet.—Bordeaux. 9bis Rue de Cheverus.
Sir W. M. Ramsay.—Bournemouth 32 Wentworth Ave.
Περικλῆς Ρεδιάδης Ἀθῆναι—Νεοφύτου Βάμβα 5.
La Comtesse de Riencourt.—Ἀθῆναι. Λεωφόρος Ἀμαλίας 34.

- Giulio Rizzo.**—Roma. 6, Via Palestro 75.
David Moore Robinson.—Baltimore. Md., Club Road 300.
Gerhart Rodenwaldt.—Berlin. Lichterfelde-West, Holbeinstr. 53.
Al. Rostowitz-bey.—Le Caire.
Pierre Roussel.—Paris, Sorbonne.
Gaetano de Sanctis.—Università, Roma, Via Santa Chiara 61.
Rev. A. H. Sayce.—Edinburgh 8, Chalmers Crescent.
Hans Schrader.—Frankfurt a. M. Taunusplatz 18 1.
Alessandro Della Seta.—Ἰταλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή. Ἀθῆναι.
Sir Cecil Smith.—London.
Antonio Sogliano.—Napoli. Via Carlo Altobelli 25.
Vittorio Spinazzola.—Napoli. Museo San Martino.
Mrs E. Arthur Strong.—Roma 22. Via Balbo 35.
Josef Strzygowski.—Wien. XIII/10, Würzburggasse 29.
Hidenaka Tanaka.—Kyoto. Japan. Imper. University.
Hermann Thiersch.—Göttingen, Merckelstr. 9/0.
Albert Trapman.—England.
Percy Ure.—Reading, England, University.
Lincoln Mac Veagh.—Ἀθῆναι.
A. J. B. Wace.—Cambridge, [Victoria and Albert Museum] 26 Mil-
 lington Road.
Otto Walter.—Oesterr. Archäolog. Institut. Athen. Α. Ἀλεξάνδρας 18.
Carl Watzinger.—Tübingen, Stanfenstr. 7.
Wilhelm Wilberg.—Wien. IV, Mozartgasse 4.
Ulrich Wilcken.—Berlin.-Charlottenburg 9, Nussbaumallee 24.
Adolph Wilhelm.—Wien IX. Wasagasse 8.
A. Willems.—Bruxelles. Université.
Arthur Woodward.—Sheffield, 395 Fulwood Road.

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ

Σημ. — Οί δι' ἄστερίσκου σημειούμενοι ἑταῖροι εἶναι ἰσόβιοι.

<p>1. Ἀβραμέας Εὐστράτιος.
 2. * Ἀγγελόπουλος Θεόδωρος.
 3. * Ἀδαμαντίου Ἀδαμάντιος.
 4. * Ἀθανασάκης Ἰωάννης.
 5. † Ἀθηναγόρας Παραμυθίας.
 6. * Αἰγινήτης Βασίλειος.
 7. Ἀλεξάκης Χαρίλαος.
 8. Ἀλεξόπουλος Νικόλαος.
 9. Ἀλιβιζᾶτος Ἀμίλκας.
 10. Ἀναγνωστόπουλος Γεώργιος.
 11. Ἀναγνωστόπουλος Ἰωάννης.
 12. Ἀναστασιάδης Ἀναστάσιος.
 13. Ἀξελὸς Ἰωάννης.
 14. * Ἀποστολάκη Ἄννα.
 15. Ἀποστολάκης Δημήτριος.
 16. Ἀποστολίδης Χρῆστος.
 17. * Ἀρβανιτόπουλος Ἀπόστολος.
 18. Βαλάσης Θωμᾶς.
 19. Βαρούχα Χριστοδουλοπούλου Εἰρ.
 20. * Βέλτσος Γεώργιος Νικολ.
 21. * Βερόναρδάκης Κωνσταντῖνος.
 22. * Βιζουκίδης Περικλῆς.
 23. * Βολονάκης Μιχαήλ.
 24. * Βορέας Θεόφιλος.
 25. Βουγιούκας Γεώργιος.
 26. Γαλανὸς Σπυρίδων.
 27. Γεδεὼν Μανουήλ.
 28. * Γερογιάννης Κωνσταντῖνος.
 29. Γεωργόπουλος Μελέτιος.</p> | <p>30. Γιαννόπουλος Δημήτριος.
 31. Γκίζης Βαρθολομαῖος.
 32. Γουδῆς Δημήτριος.
 33. Γροῦνδμαν Ἀχιλλεύς.
 34. Δέγλερης Ἀλέξανδρος.
 35. * Δεμερτζῆς Ἀλέξανδρος.
 36. * Δηλιγιάννης Ἐπαμεινώνδας.
 37. Δημητριάδης Δημήτριος.
 38. * Δημητριάδης Χρῆστος.
 39. Διαμαντοπούλου Ἄγνη.
 40. Διαμαντόπουλος Ἀνδρέας.
 41. Διαμαντόπουλος Διονύσιος.
 42. Διαμαντόπουλος Ἡρακλῆς.
 43. Δόσιος Κωνσταντῖνος.
 44. * Dörpfeld Wilhelm.
 45. Δουκάκη Εὐανθία.
 46. Δραγάτσης Ἀθανάσιος Ι.
 47. Δραγούμης Φίλιππος Στ.
 48. Δρόσος Ἰωάννης.
 49. * Δυοβουνιώτης Γεώργιος.
 50. * Δυοβουνιώτης Κωνσταντῖνος.
 51. Ἐμπεδοκλῆς Γρηγόριος.
 52. * Ἐμπεριῖκος Μιχαήλ.
 53. * Ἐξαρχόπουλος Νικόλαος.
 54. Ἐξαρχος Νικόλαος.
 55. Εὐαγγελίδης Δημήτριος.
 56. Εὐαγγελίδης Τρύφων.
 57. Ζαρίφης Γεώργιος.
 58. * Ζέγγελης Κωνσταντῖνος.</p> |
|---|---|

59. * Ζηλήμων Ἀντώνιος.
 60. Ζωγράφος Γεώργιος.
 61. Ζωγράφος Κωνσταντῖνος.
 62. Ἡλιόπουλος Βασίλειος.
 63. Ἡλιόπουλος Παναγιώτης.
 64. * Θεοδωράκης Γεώργιος.
 65. † Θεόκλητος Καλαβρ.-Αἰγιαλείας.
 66. Θεοφανείδης Βασίλειος.
 67. Θρεψιάδης Ἰωάννης.
 68. Ἰγγλέσης Σωτήριος.
 69. Ἰωαννίδης Ἰωάννης Γ.
 70. * Καβαλλιεράτος Ἀννινος Μιλτ.
 71. Καλαποθάκης Δημήτριος.
 72. Καλιτσουνάκης Δημήτριος.
 73. Καλιτσουνάκης Ἰωάννης.
 74. Καλογερίκου Μαρία.
 75. Καλογερόπουλος Διονύσιος.
 76. Καμπάνης Νικόλαος.
 77. Κανελλόπουλος Παναγιώτης.
 78. Καντᾶς Ἡλίας.
 79. Καντιάνης Νικόλαος.
 80. Καπερώνης Νικόλαος.
 81. Καπρουᾶς Γεώργιος.
 82. Καραγιαννόπουλος Γεώργιος.
 83. Καραθανάσης Δημήτριος.
 84. * Καραθεοδωρῆ Κωνσταντῖνος.
 85. Καράκαλος Νικόλαος.
 86. Καρανδρέας Ἀπόστολος.
 87. Καραχάλιος Θεμιστοκλῆς.
 88. * Καρκούλιας Ἡρακλῆς.
 89. Καρούζου Παπασπυρίδου Σέμνη.
 90. Καροῦζος Χρῖστος.
 91. * Καστόργης Δημήτριος.
 92. Κάτσανος Νικόλαος.
 93. Καψάλης Ἰωάννης.
 94. * Κεραμόπουλος Ἀντώνιος.
 95. Κολλιναίτης Ἡλίας.
 96. Κολλιναίτης Σπυρίδων.
 97. Κολοκοτσᾶς Εὐάγγελος.
 98. Κοσμοπούλλος Δημήτριος.
 99. Κοτζιάς Νικόλαος.
 100. * Κουγέας Σωκράτης.
 101. Κούζης Ἀριστοτέλης.
 102. Κουκουλῆς Φαίδων.
 103. * Κουμανούδης Πέτρος.
 104. * Κουρουνιώτης Κωνσταντῖνος.
 105. Κρανιαίτης Ἰωάννης.
 106. Κρητικός Εὐάγγελος.
 107. Κριεζῆς Ἀλέξανδρος.
 108. * Κριεζῆς Ἀνδρέας.
 109. * Κριεζῆς Ἐμμανουήλ.
 110. Κριμπᾶς Ἀθανάσιος.
 111. Κριμπᾶς Βασίλειος.
 112. Κριμπᾶς Ἡλίας.
 113. * Κυπαρίσσης Νικόλαος.
 114. * Κύρης Μιχαήλ.
 115. Κυριαζῆς Ἀθανάσιος.
 116. * Κυριαζῆς Σπυρίδων.
 117. Κυριακὸς Ἰωάννης Π.
 118. Κωττάκης Λεωνίδας.
 119. Λαμπίκης Βασίλειος.
 120. Λάμπας Γεώργιος.
 121. Λιβιεράτος Σπυρίδων.
 122. Λιμπερόπουλος Παναγιώτης.
 123. Λογοθέτης Κωνσταντῖνος.
 124. Λῶ Πειρουνάκη Αἰκατερίνη.
 125. Μαγιάσης Σωτήριος.
 126. Μακαρόνας Χαράλαμπος.
 127. Μακκᾶ Ξανθίπη Π.
 128. * Μακκᾶς Δημήτριος.
 129. * Μακρῆς Γεράσιμος.
 130. * Μακρόπουλος Ἰωάννης.
 131. * Μαλτέζος Κωνσταντῖνος.
 132. * Μανέτας Ἰωάννης.
 133. * Μαντζούφας Ἀνδρέας.
 134. Μαντζούφας Γεώργιος.
 135. Μαντούδης Μιχαήλ.
 136. * Μανωλίδης Σωκράτης.

137. Μαργαρίτης Σπυρίδων.
 138. Μαριδάκης Γεώργιος.
 139. Μαρινᾶτος Σπυρίδων.
 140. * Μαρκόπουλος Βασίλειος.
 141. Μαυρούλιας Ἰωάννης.
 142. Μέγας Γεώργιος.
 143. * Μερκούρης Σπυρίδων.
 144. Μέριμγκας Κωνσταντῖνος.
 145. * Μεσολωρᾶς Ἰωάννης.
 146. Μεσολωρᾶς Παναγιώτης.
 147. Μηλιάδης Ἰωάννης.
 148. * Μητσόπουλος Χρῖστος.
 149. Μιχαηλίδης Μιχαήλ.
 150. Μπαβαβέας Ἀδαμάντιος.
 151. Μπαλᾶνος Νικόλαος.
 152. * Μπάρτ Γουλιέλμος.
 153. Μπαχαρίας Στυλιανός.
 154. * Μπενάκης Ἀντώνιος.
 155. * Μπένσης Βλαδίμηρος.
 156. * Μπέρτος Νικόλαος.
 157. Μπουρνιαῖς Ἀντώνιος.
 158. Μυλωνᾶς Γεώργιος.
 159. * Νεγροπόντης Μιλτιάδης.
 160. Νικητόπουλος Ἀνδρέας.
 161. * Νικολαΐδης Λουδοβίκος.
 162. Νομικὸς Δημήτριος.
 163. Νομικὸς Μᾶρκος.
 164. Ἐγγόπουλος Ἀνδρέας.
 165. Οἰκονόμος Ἀλέξανδρος.
 166. * Οἰκονόμος Γεώργιος Π.
 167. Οἰκονόμου Ἄγγελος.
 168. Οἰκονόμου Ἰωάννης.
 169. Οἰκονόμου Μιχαήλ.
 170. * Ὁρλάνδος Ἀναστάσιος Κ.
 171. * Παλαμᾶς Κωστής.
 172. Πάλλας Δημήτριος.
 173. Παμπούκας Ἀπόστολος.
 174. Παναγιωτόπουλος Μιχαήλ.
 175. Πανταζῆς Παναγιώτης.
 176. * Παντελίδης Ἐμμανουήλ.
 177. Παντελίδης Χρῖστος.
 178. Παπαγεωργίου Φιλώτας.
 179. Παπαδάκης Κωνσταντῖνος.
 180. * Παπαδάκης Νικόλαος.
 181. Παπαδημητρίου Ἰωάννης.
 182. Παπαδόπουλος Θωμᾶς.
 183. Παπαηλιοῦ Χαράλαμπος.
 184. Παπαθανασίου Πάνος.
 185. Παπαῖωάννου Γεώργιος.
 186. Παπαῖωάννου Ἰωάννης.
 187. Παπαῖωάννου Κωνσταντῖνος.
 188. Παπαῖωάννου Πάνος.
 189. Παπακωνσταντῖνου Κ. Δ.
 190. Παπαμιχαήλ Γρηγόριος.
 191. Παπαναστασίου Σπυρίδων.
 192. * Παπανδρέου Γεώργιος.
 193. Παπανδρέου Πάνος.
 194. Παπαντωνίου Ἀπόστολος.
 195. Παπαντωνόπουλος Νικόλαος.
 196. * Παπαστράτος Ἐπαμεινώνδας.
 197. * Παπαστράτος Ἰωάννης.
 198. * Παπαστράτος Σωτήριος.
 199. Παπαφλέσσας Γρηγόριος.
 200. Παπαφλέσσας Ἰωάννης.
 201. Παπαφλέσσας Κωνσταντῖνος.
 202. * Παπαφράγκος Στάμος.
 203. Παράσχος Γεώργιος.
 204. * Πατσουράκος Ἰωάννης. († 15-7-37).
 205. Παχνὸς Ἀλέξανδρος.
 206. Πεζόπουλος Ἐμμανουήλ.
 207. * Πελεκίδης Εὐστράτιος.
 208. Πεσματζόγλου Γεώργιος.
 209. * Πετιμεζᾶς Θρασύβουλος.
 210. Πετρακόπουλος Θεόδωρος.
 211. * Πετροκόκκινος Δημήτριος.
 212. Πετρόπουλος Γεώργιος.
 213. Πίστης Νικόλαος.
 214. * Πιτιδης Μιχαήλ.

215. Πλυτᾶς Ἀμβρόσιος.
 216. * Πολίτης Νικόλαος.
 217. Πολυχρονιάδης Κωνσταντῖνος.
 218. Πορτοκάλης Ἀλέξανδρος.
 219. Πουλίτσας Παναγιώτης.
 220. Πουλόπουλος Ἀπόστολος.
 221. * Πουρῆς Μιλτιάδης.
 222. Πουρναρᾶς Κωνστ.
 223. Πρινάρης Κίμων.
 224. * Πῶπ Γεώργιος.
 225. * Ράλλης Γεώργιος.
 226. * Ράλλης Κωνσταντῖνος.
 227. * Ρεδιάδης Περικλῆς.
 228. Ρινόπουλος Μιχαήλ.
 229. Ροζάκης Σταμάτιος.
 230. Ρουμπάνης Γεώργιος.
 231. Ρούνιος Κωνσταντῖνος.
 232. * Ροῦφος Κανακάρης Λουκᾶς.
 233. Ρωμαΐδης Ἰωάννης.
 234. * Ρωμαῖος Κωνσταντῖνος.
 235. * Ρωμᾶνος Ἄθως.
 236. Σαδούκας Χρῖστος.
 237. Σακελλαρίου Γεώργιος.
 238. Σαρσέντης Λυκοῦργος.
 239. Σάρρος Δημήτριος.
 240. Σάρρου Αἰμιλία.
 241. Σεργόπουλος Ἰωάννης.
 242. * Σκάσσης Ἐρριῖκος.
 243. Σκάσσης Θωμᾶς.
 244. * Σκλαβοῦνος Γεώργιος.
 245. Σκοτίδας Εὐάγγελος.
 246. * Σκουζῆς Ἀλέξανδρος.
 247. * Σκοῦφος Θεόδωρος.
 248. Σούλης Γεώργιος.
 249. * Σοφούλης Θεμιστοκλῆς.
 250. Σπυρόπουλος Παναγιώτης.
 251. Σταθακόπουλος Παναγιώτης.
 252. * Σταθᾶτος Ἀντώνιος.
 253. * Σταμελλάτος Γεώργιος.
 254. Στάμος Ἰωάννης.
 255. * Σταμούλης Μιλτιάδης.
 256. * Σταυρόπουλος Ἄγγελος.
 257. Σταυρόπουλος Κωνσταντῖνος.
 258. Σταυρόπουλος Σπυρίδων.
 259. Σταυρόπουλος Φοῖβος.
 260. * Στεργιόπουλος Δημήτριος.
 261. * Στεφανόπουλος Ἀνδρέας.
 262. * Στρέϊτ Γεώργιος.
 263. Συκουρῆς Ἰωάννης. († 27.9.37).
 264. Σφήκας Δημήτριος.
 265. * Σωτηριάδης Γεώργιος.
 266. * Σωτηρίου Γεώργιος Α.
 267. Τεγοπούλου Ἡλιοῦ Ἀλεξάνδρα.
 268. Τεγόπουλος Στυλινός.
 269. Τζηρὸς Κωνσταντῖνος. († 5-1937).
 270. Τραυλὸς Ἰωάννης.
 271. * Τριανταφυλλᾶκος Νικόλαος.
 272. Τριανταφυλλίδης Περικλῆς.
 273. * Τρικούπης Σπυρίδων Κ.
 274. Τσακαλῶτος Ἀθανάσιος.
 275. Τσακαλῶτος Πολύβιος.
 276. * Τσιπούρας Δημήτριος.
 277. Τσόγας Γεώργιος. († 1-8-1937).
 278. * Fabricius Ernst.
 279. * Φιλαδελφεὺς Ἀλέξανδρος.
 280. Φιλιππίδης Λεωνίδας.
 281. * Φίλων Ἀλέξανδρος.
 282. Φίξ Ἰωάννης Καρόλου.
 283. Φουντούλης Δημήτριος.
 284. Φωτόπουλος Δημήτριος.
 285. * Χαβιαρᾶς Νικήτας.
 286. Χαριτάκης Γεώργιος.
 287. Χαρίτος Ἰωάννης.
 288. * Χατζάκος Ματθαῖος.
 289. * Χατζῆς Ἀντώνης Χ.
 290. * Χατζιδάκις Γεώργιος.
 291. Χόνδρος Δημήτριος.
 292. Χοστεβας Δημόφιλος.
 293. Χουδαβεργδόγλους Σοφοκλῆς.
 294. Χριστιδῆς Δημήτριος.
 295. Χριστόπουλος Μιχαήλ.
 296. Χρυσούλης Γκίκας.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1937

ΥΠΟ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣΑ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΕΝ ΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ

ΤΗ 10^Η ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1938

ΥΠΟ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Μεγαλειότατε,

Ἡκρωτηριασμένον προσέρχεται τὸ Συμβούλιον, ἵνα λογοδοτήσῃ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο. Ὁ πρῶτος αὐτοῦ Ἀντιπρόεδρος, ἡ Α. Β. Υ. ὁ Πρῆγκιψ Νικόλαος, δὲν ἀνήκει πλέον εἰς τὴν ζωὴν, ἀλλὰ θὰ ἀποτελῆ ἐφεξῆς προσφιλῆ καὶ φωτεινὴν ἀνάμνησιν τῆς παρ' ἡμῖν γονιμωτάτης συνεργασίας αὐτοῦ. Συνενῶν ἐν ἑαυτῷ ὁ ἀείμνηστος Βασιλόπαις εὐγένειαν ψυχῆς καὶ λεπτότητα πνεύματος μετ' εὐαισθήτου καὶ συναισθηματικῆς καρδίας εἶχε παρασκευασθῆ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἐφοδιαζόμενος δι' εὐρείας μορφώσεως ἀποβῆ καλλιτέχνης τοῦ λόγου καὶ τοῦ χρωστήρος καὶ ἐξαιρετος προστάτης καὶ προβιβαστῆς τῶν ἐθνικῶν ἐκείνων ἐκδηλώσεων, αἱ ὁποῖαι συνδέονται πρὸς τὸν εὐγενέστατον συναισθηματικὸν παράγοντα καὶ ἀποτελοῦσι γνώμονα τοῦ ἠθικοῦ τοῦ ἔθνους πολιτισμοῦ. Ἀπὸ φύσεως διαυγῆς καὶ νηφάλιος καὶ ἀπὸ μαθήσεως τρόφιμος ὑγιεινῶν κατευθύνσεων, ὑπῆρξεν ὁ κατ' ἐξοχὴν ἐκπρόσωπος τῆς μεγάλης ἐκείνης Ἑλληνικῆς ἀρετῆς τοῦ μέτρου καὶ τῆς σωφροσύνης, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιον τῆς ἐν τῇ ζωῇ ἀρμονίας ὑπὸ πᾶσαν αὐτῆς ἔκφρασιν καὶ τὴν ἀσφαλῆ ἀφετηρίαν πρὸς σύμμετρον δρᾶσιν.

Διὰ τοῦτο ὁ δρόμος αὐτοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς πατρίδος ἀπέβη φωτεινὸς καὶ ὑποδειγματικὸς, πάντες δὲ οἱ περὶ τὰς πνευματικὰς καὶ τὰς εἰκαστικὰς τέχνας ὡς καὶ περὶ τὴν ἱστορίαν τούτων ἀσχολούμενοι ἀπέβλεπον πρὸς ἐκεῖνον ὡς πρὸς προστάτην, τοῦ ὁποίου ἡ ὑψηλὴ θέσις καὶ καταγωγὴ διηυκόλυνε τὴν μεγάλην ἀποστολήν. Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία, ἡ ὁποία εἶχε τὴν ἐξαίρετον εὐτυχίαν νὰ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ πλησίον καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Συμβουλίῳ αὐτῆς τὴν ἀβρὰν καὶ ἐμβριθὴ πνοὴν τῆς συνεργασίας τοῦ ἀληθμονήτου καλλιτέχνου Βασιλόπαιδος, αἰσθάνεται βαθύτατα τὴν ὀδυνηρὰν ἀπώλειαν καὶ μετὰ πόθου εἰλικρινοῦς ἀναπολεῖ τὴν εὐγενεστάτην αὐτοῦ ὑπαρξίν. Ἄλλ' ἡ ἀδρὰ αὐτοῦ προσωπικότης εἶχε τόσον ἀνεξιτήλως χαραχθῆ ἐντὸς τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὥστε καὶ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἀπομάκρυνσιν αὐτοῦ θὰ ἐξακολουθῆ οὗτος νὰ εὐρίσκεται μεθ' ἡμῶν ὡς συνεργάτης καὶ ὡς δείκτης τῆς ὁδοῦ τῆς καλλιτεχνικῆς ἀληθείας, τὴν ὁποίαν ἐχάραξε ζῶν ὡς πραγματικὸς υἱὸς Βασιλέως καὶ ὡς γνήσιος Ἕλλην Πριγκιπ.

Τὸ μνημόσυνον τῶν ἀπελθόντων ἀφ' ἡμῶν κατὰ τὸ ἑκατοστὸν ἔτος τῆς ζωῆς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας περιλαμβάνει προσφιλῆ ὀνόματα συνεργατῶν καὶ φίλων γνωριμωτάτων ἐν τῷ στίβῳ τῆς ἐπιστημονικῆς συνεργασίας καὶ τῶν κοινῶν προσπαθειῶν.

Ὁ Λουδοβῆκος Pernier ἐπιφανὴς ἀρχαιολόγος καὶ καθηγητῆς τῆς Ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Φλωρεντίας († 18.8.1937) καταλείπει διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ βαθύτατα αἰσθητὸν κενὸν ἐν τε τῇ ἐπιστήμῃ καὶ ἐν τῇ Ἑλληνοϊταλικῇ φιλίᾳ λυπούμεθα δὲ ἰδιαίτερος, διότι καὶ πρόωρος ὑπῆρξεν ἡ τελευτὴ αὐτοῦ.

Τοῦ Pernier οἱ δεσμοὶ πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος καὶ δὴ πρὸς τὴν Κρητικὴν ἀρχαιολογίαν εἶναι παλαιοί, τὸ δὲ ἔργον αὐτοῦ ἀναφέρεται εἰς σημαντικωτάτην συμβολὴν ἐν τῇ ἐρευνῇ τοῦ Μινωικοῦ πολιτισμοῦ ἐν Φαιστῷ, Ἀγία Τριάδι καὶ Πριναῖ τῆς Κρήτης.

Πλὴν ἄλλων πραγματειῶν ὁ Luigi Pernier παρέσχεν εἰς τὴν ἐπιστήμην πρὸ ὀλίγων μόλις ἐτῶν (τῷ 1935) τοὺς δύο πρώτους

τόμους (ἓνα κειμένου καὶ ἓνα πινάκων) τῆς τελικῆς ἐπεξεργασίας τῶν ἐν Φαιστῶ ἀνασκαφῶν τῆς Ἱταλικῆς ἀποστολῆς ὑπὸ τὸν τίτλον *Il palazzo minoico di Festos*, δείγμα ἐπιστήμης, σαφηνείας καὶ νηφαλίου κρίσεως, ἀκριβεστάτης δὲ ἀποδόσεως τῶν πραγματικῶν δεδομένων τῶν ἀνασκαφῶν. Σημαντικὰς ὡσαύτως μελέτας ἐδημοσίευσεν ὁ Pernier περὶ τῶν ἐν Ἀφρικῇ Ἱταλικῶν ἐρευνῶν Ἑλληνιστικῶν πόλεων.

Ὁ Pernier συνέδεσεν ὡσαύτως τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετὰ τῆς ἐν Ἀθήναις ιδρύσεως τῆς Ἱταλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος διευθυντῆς καὶ ἐπὶ μακρὰ ἔτη ποδηγέτης τῶν νεαρῶν Ἱταλῶν ἀρχαιολόγων. Καίπερ ἀποθνήσκων ἐν οὐχὶ προβηβηκυῖα ἡλικίᾳ ὁ Pernier καταλείπει σημαντικὸν ἐπιστημονικὸν καὶ ὀργανωτικὸν ἔργον, ἄξιον πάσης τιμῆς, εἰς ἡμᾶς δὲ τοὺς Ἕλληνας ἀγαθωτάτην πρὸς τούτοις ἀνάμνησιν τοῦ χρηστοῦ αὐτοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς πρὸς τὴν ἡμετέραν χώραν φιλίας, τὴν ὁποίαν καθίστα ζωηροτέραν ἢ εὐρεῖα αὐτοῦ Ἑλληνομάθεια.

Ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀρχαιολόγων ἐξέλιπε μετὰ μακρὰν καὶ ἐπώδυνον νόσον ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθηγητῆς τῆς Βυζαντινῆς ἀρχαιολογίας καὶ τέχνης Ἀδαμάντιος Ἀδαμαντίου (†13.11.1937), ισόβιος ἡμῶν ἐταῖρος καὶ κατὰ περιόδους σύμβουλος τῆς Ἐταιρείας.

Ὁ Ἀδαμαντίου ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος Ἐφορος τῶν Βυζαντινῶν καὶ χριστιανικῶν καθ' ὅλου μνημείων, ὁ πρῶτος καθηγητῆς τῆς Βυζαντινῆς Ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ ὁ πρῶτος διευθυντῆς τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου, ἐκπροσωπῶν οὕτω χρονολογικῶς τὴν πρώτην εἰδικευμένην ἐπίσημον μέριμναν περὶ σημαντικῶν μνημείων τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας.

Περὶ καθαρῶς ἱστορικὰς μελέτας τὸ πρῶτον ἀσχοληθεὶς κατέλιπεν ἀξιόλογον τούτων καρπὸν τὴν περὶ τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Μορῆως ὠφελιμωτάτην αὐτοῦ πραγματείαν.

Εἰς τὰς εἰδικώτερον ἀρχαιολογικὰς αὐτοῦ ἐργασίας ἀνήκουσιν αἱ ἐν Μυστρᾷ ἐρευναι αὐτοῦ καὶ αἱ ἐν Σπάρτῃ ἀνασκαφαὶ ὡς

καὶ αἱ ἐν Μετεώροις μελέται, πρὸς δὲ τούτοις ἡ μακρὰ αὐτοῦ πραγματεία περὶ τῆς Ἀγνείας πείρας τῆς Θεοτόκου.

Εἰς τὴν ἀναζωπύρωσιν τοῦ γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος περὶ τῶν Βυζαντινῶν καθόλου σπουδῶν παρ' ἡμῖν ἰδιαίτερος συνετέλεσεν ὁ ἀείμνηστος συνάδελφος διὰ διαλέξεων καὶ ἡμερησίων ἄρθρων προλειάνας τὸ ἔδαφος εἰς τὴν ἐπελθοῦσαν μετ' οὐ πολὺ ἀναβίωσιν τῶν περὶ τὴν περίοδον ταύτην ἐρευνῶν καὶ μελετῶν διὰ τῶν σημαντικῶν ἐργασιῶν πλειάδος νεωτέρων ἐπιστημόνων. Ἡ ἐνωρὶς κλονισθεῖσα υἰγεία τοῦ μακαρίτου συναδέλφου δὲν ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν νὰ παράσχη μεγαλυτέραν συμβολὴν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βυζαντινὴν ἔρευναν.

Ἡ ἱστορία τῶν σπουδῶν τούτων θὰ ἀναγνωρίσῃ κατὰ τὸ προσῆκον τὰς προσπάθειάς τοῦ Ἀδαμαντίου Ἀδαμαντίου πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτῶν καὶ πρὸς δημιουργίαν εὐμενοῦς διὰ τὴν περαιτέρω αὐτῶν ἐξέλιξιν ἀτμοσφαίρας.

Ὁ Ἰωάννης Συκουτρῆς ἐξέλιπε νεώτατος, ἀλλ' ἐσχηματισμένος πλέον κλασσικὸς φιλόλογος, τοῦ ὁποίου αἱ ἐργασίαι καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν προελθοῦσα ἀγαθὴ φήμη εἶχον ἐξέλθει τῶν ὁρίων τῆς πατρίδος ἡμῶν, ὅπως ἰδίᾳ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ διεπιστώθη. Πᾶς ἀπαθῶς κρίνων τὸ ἔργον τοῦ νεαροῦ ἐπιστήμονος ὀφείλει νὰ ἀναγνωρίσῃ ὅτι οὗτος παρὰ τὰς ἀμφισβητήσεις καὶ τὰς ἀντιθέσεις, τὰς ὁποίας προεκάλεσεν, ὑπῆρξεν ἀξιολογώτατος φιλόλογος προωρισμένος νὰ συνεχίσῃ ἀξίως τὴν παρ' ἡμῖν φιλολογικὴν παράδοσιν καὶ νὰ τηρήσῃ ἐν διεθνεῖ περιωπῇ τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογικὴν ἐπιστήμην.

Ἐξέλιπον ὡσαύτως κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὁ παλαιὸς ἐταῖρος καθηγητῆς Ἰωάννης Πατσουρᾶκος ἐπὶ μακρὸν πατριωτικώτατα δράσας ἐν Πειραιεῖ, ὁ Κωνσταντῖνος Τζηρὸς καὶ ὁ Γεώργιος Τσόχας ὁ γνωστὸς πολιτευτῆς καὶ δήμαρχος Ἀθηναίων, μετ' ἀμειώτου πάντες ἐνδιαφέροντος παρακολουθήσαντες τὰς ἐργασίας τῆς Ἑταιρείας.

Κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία μετέσχε τῶν ἐορτῶν τῆς ἑκατονταετηρίδος τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν ὀλοψύχως συμπανηγυρίασα τὸν πρῶτον ἔνδοξον σταθμὸν τοῦ ὀμηλικοῦ ἔθνικοῦ καθιδρύματος, μετὰ τοῦ ὁποίου συνδέουσιν αὐτὴν κοινοὶ ἀγῶνες ἐπιστημονικῆς ἀνυψώσεως τοῦ ἔθνους.

Κατὰ τὸ 1937 τὸ ἀνασκαφικὸν ἔργον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ὑπῆρξε τὸ ἑξῆς:

1. Αἱ κατὰ τὴν Ἱερᾶν ὁδὸν ἀρξάμεναι πρό τινων ἐτῶν διὰ τοῦ Ἀρχιτέκτονος κ. Ἰ. Τραυλοῦ ἔρευναι ἐξηκολούθησαν καὶ κατὰ τὸ 1937, ἐνετοπίσθησαν δὲ εἰς τὸ παρὰ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀφροδίτης τμήμα τῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ μέχρι τοῦ ἀρχαίου Ῥεῖτοῦ, τῆς σημερινῆς λίμνης τοῦ Κουμουन्दούρου.

Ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης συνεπληρώθη ἡ ἀποκάλυψις μικρᾶς οἰκίας, ἡ ὁποία δὲν εἶχεν ἄλλοτε ἀνασκαφῆ ἕξ ὀλοκλήρου.

Ἡ οἰκία αὕτη ἔχει σχῆμα σχεδὸν κανονικοῦ ὀρθογωνίου (μ. 10,35 × 11,77 × 10,15 × 12,39), εἶναι δὲ ἐκτισμένη διὰ λίθων, παλαιότερων κτισμάτων. Οἱ τοῖχοι αὐτῆς σφύζονται μέχρις ὕψους 1^μ, 60, ἔχουσι δὲ πάχος κυμαινόμενον μεταξὺ 0^μ, 75 καὶ 0^μ, 44.

Ἡ εἴσοδος εὐρίσκεται κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευράν, εἶχε δὲ μικρὸν δίστυλον προστέγασμα βασταζόμενον ὑπὸ ξυλίνων κιόνων, τῶν ὁποίων σφύζεται μόνον ἡ μία ἐκ τῶν δύο βάσεων.

Ἡ οἰκία, ἀποτελουμένη ἐκ τριῶν δωματίων καὶ ἐνὸς ὑπαίθρου διαμερίσματος ἢ αὐλῆς, ἀνήκεν ἀσφαλῶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἱεροῦ εἴτε ὡς κατοικία τοῦ προσωπικοῦ εἴτε ὡς ξενῶν. Πρὸς χρονολόγησιν τῆς οἰκίας χρησιμεύουσιν ἐπιγραφαὶ τινες εὐρεθεῖσαι εἴτε ἐν τῇ ἐπιχώσει εἴτε ἐντετοιχισμέναι ἐν τοῖς τοίχοις τῆς οἰκίας.

Πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν προσκυνητῶν φαίνεται ὅτι ἐχρησίμευε καὶ τὸ πρὸς Α τοῦ οἰκίσκου εὐρεθὲν συγκρότημα δωματίων μετὰ μιᾶς ἐπιμήκουσ αἰθούσης (18 μ. × 3,30) ὑδρευόμενον ἐκ τῶν εὐρισκομένων ἐκεῖ δεξαμενῶν.

Κατὰ τὴν ΒΔ γωνίαν τοῦ κυρίως Ἱεροῦ εὐρέθη τὸ τέρμα τοῦ Ἱεροῦ.

Παρὰ ταῦτα ἀπεκαλύφθησαν τοῖχοι ἀναλημματικοὶ ὡς καὶ ὁ πρὸς Β περίβολος τοῦ Ἱεροῦ κατεσκευασμένος ἐκ μεγάλων ἀργῶν λίθων ἄνευ τινὸς συνδετικῆς ὕλης, σφζόμενος δὲ εἰς μῆκος 31 μέτρων μετὰ πάχους 0,80.

Ἐκ τῆς κατασκευῆς τοῦ τοίχου τινὸς συνάγεται ὅτι τὸ Ἱερόν τῆς Ἀφροδίτης ὑπέστη ποτὲ καταστροφὴν, μεγάλοι δὲ ὄγκοι ἀποσπασθέντες ἐκ τοῦ βράχου καὶ φέροντες ἀκόμη τὰ ἴχνη ἀναθηματικῶν κογχῶν ἐχρησιμοποιήθησαν πρὸς ἀνοικοδόμησιν καταστραφέντων μερῶν.

Δεύτερον σημεῖον ἐρεύνης τοῦ κ. Τραυλοῦ ἦτο τὸ παρὰ τὸ Ἱερόν τμήμα τῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ τὸ καλλίτερον σφζόμενον, διότι ἐνωρὶς ἐκαλύφθη ὑπὸ τῶν χωμάτων καὶ τῶν λίθων τοῦ καταστραφέντος Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης.

Τὸ πλάτος τῆς ὁδοῦ ἦτο πέντε μέτρων περιορίζετο δὲ αὕτη ἐκατέρωθεν διὰ λίθων, ὧν τὸ ἥμισυ ἐξεῖχε τοῦ ἐδάφους. Ὅπου τὸ ἔδαφος ἦτο μαλακὸν ἔχει γίνεαι ὑπόστρωμα διὰ μικρῶν λίθων καὶ χώματος, ἐπὶ δὲ τοῦ ὑποστρώματος τούτου ἔχει τοποθετηθῆ τὸ κατάστρωμα τῆς ὁδοῦ ἐκ πλακοειδῶν λίθων μετρίου μεγέθους.

Ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τῆς ὁδοῦ διετηρήθησαν καὶ αἱ βαθεῖαι αὐλακες αἱ σχηματισθεῖσαι ὑπὸ τῶν τροχῶν τῶν ὀχημάτων.

Μεταγενέστεραι φθοραὶ τοῦ καταστρώματος ἐπεσκευάσθησαν διὰ στρώματος λίθων καὶ χώματος ὕψους 0,16. Καθ' ὅλου δὲ παρατηρήθησαν ἐνδιαφέρουσαι λεπτομέρειαι κατασκευῆς καὶ ἐπισκευῶν τῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ, πρὸς δὲ τούτοις τροχιαὶ παλαιότερας ὁδοῦ βαινούσης παραπλεύρως τῆς νεωτέρας.

Ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης ἄρχεται καὶ ἄλλη ὁδός, ἡ ὁποία διὰ τῶν ὑψωμάτων φθάνει μέχρι τῆς λίμνης Κουμουνδούρου καὶ εἶναι τῆς αὐτῆς κατασκευῆς, ἀλλ' οὐδαμοῦ δεικνύει τροχιάς. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ εὐρέθη μέγας τετράγωνος ἀσβεστόλιθος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ὀρθογώνιος τὸρμος πρὸς ἐνσφήνω-

σιν ἄλλου λίθου, πιθανῶς ὄρου χωρίζοντος τὴν περιοχὴν τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῆς περιοχῆς τῆς Ἐλευσίνος.

Τρίτον σημεῖον ἐρεύνης ἦτο τὸ ἀρχαῖον φράγμα τοῦ Ῥειτοῦ καὶ ἡ γέφυρα. Κατὰ τὸ μέσον τοῦ πλάτους τῆς λίμνης, ὅπου αὕτη ἔχει βάθος 2 μ., παρατηρήθη σειρά μεγάλων ὀρθογωνίων πωρίνων λίθων κατευθυνομένων ἀπὸ ΝΑ πρὸς ΒΔ, πλάτους δὲ 0,80-1 μέτρου καὶ ὄρατῶν εἰς μῆκος 8 μέτρων. Οἱ λίθοι εἶναι πάντες εἰλημμένοι ἐξ ἄλλων οἰκοδομημάτων, εἰς δὲ δεικνύει ἴσνη ἐργασίας συνήθους εἰς τοὺς ἀρχαῖκούς χρόνους καὶ φαίνεται ὅτι προέρχεται ἐξ ἀρχαῖκου οἰκοδομήματος. Ἐπειδὴ οἱ Ῥειτοὶ ἀνήκον εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἐλευσίνος, πᾶν ἔργον συντηρήσεως ἢ διαρρυθμίσεως αὐτῶν ὑπήγετο εἰς τὴν φροντίδα τῆς διοικήσεως τοῦ Ἐλευσινιακοῦ ἱεροῦ. Ὅντως δὲ Ἐλευσινιακὴ ἐπιγραφή τοῦ 421 π.Χ. (IG I² 81) ἀναγράφει ἀπόφασιν περὶ κατασκευῆς γεφύρας τοῦ Ῥειτοῦ διὰ λίθων προερχομένων ἐκ τοῦ καταρριφθέντος ἀρχαίου ναοῦ τῆς Ἐλευσίνος.

Ἡ ἀνακάλυψις τῶν λειψάνων τούτων ἐντὸς τῆς λίμνης παρέχει τὴν ἀφορμὴν σημαντικῶν παρατηρήσεων καὶ ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας γεφύρας καὶ ὡς πρὸς τὸ φράγμα τῆς λίμνης, τὸ ὁποῖον ἦτο καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀναγκαιότατον πρὸς ῥύθμισιν τῆς λίμνης καὶ τῆς εἰς τὴν θάλασσαν ἐκροῆς αὐτῆς.

2. Ἡ ἀνασκαφὴ τῆς Ἐλευσίνος ἐξηκολούθησε καὶ κατὰ τὸ 1937 ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Κουρουγιώτου ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Τραυλοῦ.

Ἡ ἐργασία σκοπὸν εἶχε τὴν πληρεστέραν ἀποκάλυψιν τῆς προηγουμένως εὑρεθείσης «Ἱερᾶς οἰκίας» ἣτοι τοῦ συγκροτήματος τῶν κτισμάτων, τὰ ὁποῖα περιλαμβάνει πολυγωνικὸς περίβολος, ἀπέναντι τῆς νοτίας πύλης τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἐλευσίνος κείμενος, σπουδαιότατος δὲ διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς λατρείας, ἣτις ἐτελεῖτο ἐν αὐτῷ ἐκ παραλλήλου πρὸς τὸ μέγα ἱερόν, ἀξιόλογος δὲ καὶ διὰ τὴν οἰκοδομικὴν αὐτοῦ ἱστορίαν.

Ἡ θρησκευτικὴ σημασία τοῦ χώρου ἄρχεται ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς γεωμετρικῆς περιόδου. Ἄλλ' ὁ χώρος περικλείει κτίσματα

παιλιότερων περιόδων ἀπὸ τῶν μεσοελλαδικῶν χρόνων καὶ ἐντεῦθεν. Ἡ τελευταία τῶν οἰκιῶν τούτων, ἀνήκουσα εἰς τὴν γεωμετρικὴν περίοδον, ἐχρησιμοποιήθη περὶ τὸν 8^{ον} π.Χ. αἰῶνα ὡς τόπος λατρείας.

Ἡ οἰκία ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων ἀνίσων διαμερισμάτων, ὧν τὸ τρίτον κατὰ σειρὰν εἶναι ὑποδιηρημένον εἰς δύο. Ἡ εἴσοδος εἰς αὐτὰ εἶναι ἐκ κοινοῦ διαδρόμου ἔξωθεν ἄνευ ἐσωτερικῆς ἐπικοινωνίας. Ἐν τῷ μεγαλυτέρῳ διαμερισματι ὑπάρχει ἐν τῷ μέσῳ τετραγωνικὴ πλάξ, ὡς βάσις ξυλίνου κίονος βασιτάζοντος τὴν στέγην, κατὰ δὲ τὰς δύο γωνίας ἀργόλιθα βάρθρα πρὸς ἀπόθεσιν σκευῶν καὶ ἄλλων πραγμάτων. Πρὸ τῆς Α πλευρᾶς ὑπάρχει εὐρύχωρος αὐλή, πλακόστρωτος κατὰ τὸ βόρειον αὐτῆς ἤμισυ.

Ἡ οἰκία εἶναι ἐκτισμένη ἐν μέρει μὲν ἐπὶ τοῦ βράχου, ἐν μέρει δὲ ἐπὶ ἐπιχώσεως, τὴν ὁποίαν προεκάλεσε τὸ κατωφερὲς τοῦ ἐδάφους.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐβδόμου αἰῶνος π.Χ. ἡσκεῖτο ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ λατρεία, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἀθρόας ἐν αὐτῇ εὐρέσεως ποικίλων ἀγγείων πλήρων τέφρας, προερχομένης ἐκ θυσιῶν, καὶ ἄλλων μικροτέρων κενῶν, πιθανώτατα ἀναθημάτων, ἀναγομένων εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 7^{ου} π.Χ. αἰῶνος.

Ἐν τῷ δευτέρῳ δωματίῳ καὶ κατὰ τὴν νοτιοδυτικὴν αὐτοῦ γωνίαν ὑπάρχει φρεατοειδῆς λάκκος, ἔχων τὸ κτιστὸν περίβλημα ἔξέχον τοῦ ἐδάφους κατὰ ἓν μέτρον, παρὰ δὲ τὴν βάσιν αὐτοῦ ὀχετὸν κτιστὸν κεκαλυμμένον φέροντα πρὸς τὴν αὐλήν καὶ ἐκεῖθεν ἐκτὸς ταύτης πρὸς τὴν ὁδόν. Τὸ λακκοειδὲς κτίσμα εἶναι προφανῶς ἐσχάρα θυσιῶν.

Κατὰ τὸν 7^{ον} αἰῶνα ἡ οἰκία θὰ διετηρεῖτο ἀκόμη καλῶς, φαίνεται δὲ ὅτι κατεστράφη κατὰ τὸν 6^{ον} αἰῶνα, ἀλλ' ὅτι ἡ ἐν αὐτῇ τελουμένη λατρεία δὲν διεκόπη, ἐκτίσθη δὲ μικρὸν τετράγωνον δωματίον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐγίνοντο θυσίαι. Ὁ βωμὸς τοῦ νέου τούτου δωματίου φαίνεται ὅτι προὔπηρχε τοῦ δωματίου καὶ εἶχε χρησιμοποιηθῆ ἐπὶ μακρόν. Ἄλλος τύπος θυσιῶν ἐσημειώθη ἔξωθεν τοῦ δωματίου κατὰ τὴν ΒΔ αὐτοῦ γωνίαν, ὅπου εὐρέθησαν

μελανόμορφα ἀγγεῖα καὶ ἀρχαῖκὰ εἰδώλια ἀνήκοντα εἰς τὸ δευτέρου ἡμῖσι τοῦ 6ου αἰῶνος. Διδακτικὰ εἶναι ὡσαύτως τεμάχια γραπτῶν κεράμων τῆς στέγης συγχρόνων πρὸς τὰς γραπτὰς κεραμίδας τοῦ πρῶτου ἀρχαῖκου Τελεστηρίου.

Ὁ μέγας περίβολος, ὁ ὁποῖος περιέκλεισε τὰ ἱερὰ ταῦτα λείψανα, ἀνήκει εἰς τοὺς Πεισιστρατεῖους χρόνους.

Ἐπερὰ τῶν λειψάνων τούτων εὐρέθησαν τὰ ὑπολείμματα τῶν θεμελίων μικροῦ πιθανώτατα ναοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκουσι μαρμάρηνοι κεραμίδες, ὅμοιοι πρὸς τὰς τοῦ Πεισιστρατείου τελεστηρίου καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ νησιωτικοῦ μαρμάρου. Ἴσως ἐκ τοῦ αἰετώματος τοῦ ναΐσκου τούτου προέρχεται ἡ πρὸ ἐτῶν ἐδῶ που πλησίον εὐρεθεῖσα ὡραία φεύγουσα ἀρχαῖκὴ κόρη.

Μικρὰ σκαφὴ ἐντὸς τοῦ Μιθραίου, τοῦ οἰκοδομηθέντος ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ περιβόλου τῆς «Ἱερᾶς οἰκίας» ἐν χρόνοις Ῥωμαϊκοῖς, ἔφερεν εἰς φῶς τὸ κατάστρωμα ὁδοῦ συγχρόνου πρὸς τὸ λεγόμενον Λυκούργειον τεῦχος.

3. Ἐν Νέᾳ Ἀγχιάλῳ ἐξηκολούθησαν αἱ ἐργασίαι τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας διὰ τοῦ κ. Γ. Σωτηρίου.

Ἡ ἔρευνα ἐγένετο κατὰ τὸν πρὸ τῆς Ἀγορᾶς τῆς κωμοπόλεως ἀρχαιολογικὸν χῶρον, εὐρέθη δὲ περίβολος μήκους 30 μ. περικλείων συγκρότημα οἰκοδομημάτων, τῶν ὁποίων τινὰ μόνον ἀνεσκάφησαν. Μεταξὺ τούτων τὸ σπουδαιότερον εἶναι τετράγωνον διαμέρισμα (8,80 × 5,25) ἔχον κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν βᾶθρον τετράγωνον, ἐκτισμένον καλῶς διὰ κεραμοκονιάματος κορρασανίου (1,70 × 1,32) καὶ περιβαλλόμενον ὑπὸ αὐλάκος πλάτους 0,20. Ἀριστερὰ παρὰ τὴν ἀνατολικὴν γωνίαν τοῦ διαμερίσματος ὑπάρχει μικρὸς λάκκος καὶ πεζούλιον. Τὸ ὅλον παρέχει τὴν ὄψιν Ἑστίας βυζαντινοῦ μοναστηρίου. Εὐρέθησαν δὲ ὄντως ἐν τῷ αὐλάκιῳ καὶ πέραξ πολλὰ λείψανα ἀνθρώπων. Τὸ κτίσμα φαίνεται ἀνήκον εἰς δύο ἐποχάς, εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν καὶ τὴν Χριστιανικὴν, καθ' ἣν ἐγένοντο καὶ συμπληρώσεις, ἢ ἄλλως ὀφείλομεν νὰ δεχθῶμεν ὅτι

γλυπτά μέλη Ῥωμαϊκῶν χρόνων ἐχρησιμοποιήθησαν πρὸς διακόσμησιν χριστιανικοῦ οἰκοδομήματος.

Πρὸς Α τοῦ διαμερίσματος σχηματίζεται εἶδος τι Τριβήλου ἥτοι τριμερὲς ἄνοιγμα ἔχον ἐν τῷ μέσῳ δύο κίονας, τῶν ὁποίων σφύζονται αἱ ἰωνικαὶ βάσεις βαίνουσαι ἐπὶ πλίνθων ἐκ τραχύτου ἐρυθρωποῦ. Οἱ κορμοὶ ἦσαν ἐκ μαρμάρου τῆς Προκονήσου (2,᾽10, δμ 0,30), τὰ δὲ ἰωνικά μετ' ἐπιθήματος κιονόκρανα ἐκ λίθου πρασινοφαίου, φέροντα ἐν τῷ μέσῳ ἀνάγλυφον ἰσοσκελῆ σταυρόν. Τὸ Τριβήλον τοῦτο φέρει πρὸς στοὰν ἰωνικῶν κίωνων, τῆς ὁποίας μόνον μέρος ἀνεσκάφη. Τὰ εὐρεθέντα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη ἦτοι γείσα καὶ κυμάτια καὶ ἀνθέμια καὶ δύο ὑπέρθυρα, ἀνάγουσι τὸ οἰκοδόμημα εἰς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους ἢ διδάσκουσιν ὅτι ἐγένετο δευτέρα χρῆσις Ῥωμαϊκῶν μελῶν ἐν χρόνοις Βυζαντιακοῖς.

Ἀριστερὰ τοῦ κυρίου τούτου διαμερίσματος ἀνευρέθη σειρά συνεχόμενων τετραγώνων θαλάμων τῆς αὐτῆς τοιχοδομίας ἐπεστρωμένων δὲ διὰ μεγάλων πλίνθων, παρὰ ταῦτα προσθήκαι τινες μεταγενέστεραι ἐν ὑψηλοτέρῳ ἐπιπέδῳ καὶ διαφόρου οἰκοδομίας περιλαμβάνουσαι ἀκανόνιστα στενὰ διαμερίσματα. Πέραν τούτων, ἀνεφάνη πλακόστρωτος ἐπιφάνεια, πιθανῶς λείψανον ὁδοῦ τῆς ἀρχαίας πόλεως.

Ἡ ὅλη ἔρευνα ὀφείλει νὰ συνεχισθῆ κατὰ τὴν προσεχῆ περίοδον, ἵνα καθορισθῆ ἀκριβέστερον ἡ φύσις καὶ ὁ προσορισμὸς τοῦ ἀποκαλυφθέντος ἐν μέρει κτίσματος τούτου, τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ ἀγορὰ τῆς ἀρχαίας πόλεως.

Β. Δεύτερον σημεῖον σκαφικῆς ἐρεῦνης ἦτο περὶ τὰ 45 μ. πρὸς Β τῆς βασιλικῆς Α, ὅπου ἀπεκαλύφθησαν μέρη οἰκημάτων παλαιοχριστιανικῶν μήκους 16 μ. καὶ πλάτους 3,᾽90., ἐντὸς δὲ τούτων φρέαρ καλῶς ἐκτισμένον καὶ παρ' αὐτὸ παραστάς μετὰ δοκοῦ μαρμαρίνης φερούσης τὴν ἐπιγραφὴν: † Ὁρέστου πιγὶ ζόντος (ἐνν. ὕδατος). Ὁμοίως ἀνευρέθησαν τμήματα στρογγύλης τραπέξης ἀβαθοῦς μετὰ γλυφῶν καὶ ἐπιγραφῆς ΓΕΑ, τεμάχια πίθων καὶ ἄλλα ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα, τινὰ δὲ ἀνάγοντα εἰς τὴν

ἀρχαίαν περίοδον τοῦ τόπου καὶ δὴ εἰς τὸ Δημήτρειον τῆς προηγηθείσης ἐκεῖ πόλεως Πυράσου.

Γενικώτερον πόρισμα τῶν ἐργασιῶν τούτων εἶναι ὅτι καὶ τὰ κοσμικὰ οἰκοδομήματα τῶν χρόνων ἐκείνων ἦτοι τοῦ 5^{ου} καὶ τοῦ 6^{ου} αἰῶνος ἀκολουθοῦσιν ὅμοιον πρὸς τὰ θρησκευτικὰ τρόπον διακοσμήσεως.

4. Ἡ ἐν Καβάλα καὶ Καλαμίτσα τῆς Καβάλας ἀνασκαφὴ ἐξηκολούθησε καὶ κατὰ τὸ 1937 διὰ τοῦ ἐπιμελητοῦ κ. Γεωργ. Μπακαλάκη.

Α. Ἐντὸς τῆς πόλεως Καβάλας μέγας ἀριθμὸς τεμαχίων ἀγγείων τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος εὐρέθη ἐν γηπέδῳ παρὰ τὰ γραφεῖα τῶν Αἰγυπτιακῶν βακουφικῶν κτημάτων, παρὰ δὲ τὴν ὁδὸν Ζαλόγγου ἀπεκαλύφθησαν τυχαίως καὶ ἐξηρευνήθησαν δύο πυραὶ περιέχουσαι πλὴν ὀστῶν ζώων, θαλασσίων ὀστρέων καὶ ἀνθράκων, πάμπολλα ὄστρακα προερχόμενα ἔκ τε τῶν ὠρίμων ἀρχαϊκῶν καὶ τῶν μετέπειτα χρόνων, συνδεόμενα δὲ πρὸς τὴν λατρείαν τῆς Παρθένου θεᾶς, καὶ ἐνισχύοντα τὴν εἰκασίαν τοῦ ἀνασκάπτοντος περὶ τῆς χρονολογίας τοῦ ὑπ' αὐτοῦ εὐρεθέντος περιπτόρου Ἰωνικοῦ ναοῦ τῆς θεᾶς ὡς ἀνήκοντος εἰς τὴν περὶ τὸν ἀρχόμενον 5^{ον} π. Χ. αἰῶνα περίοδον. Ἡ ταυτότης τῆς θεᾶς διαπιστοῦται διὰ δύο ἐγκαράκτων ἐπιγραφῶν -εσ μ' ἀνέθε[κεν] καὶ Παρθ[ένοι].

Τὰ τεμάχια ἀγγείων ἀνήκουσιν εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἰωνικῶν, Ἀττικῶν, Κορινθιακῶν Νησιωτικῶν (Ῥοδιακῶν - Μηλιακῶν) Ναυκρατικῶν καὶ Λακωνικῶν.

Παρὰ ταῦτα εὐρέθησαν τεμάχια εἰδωλίων θεᾶς φερούσης πόλον καὶ κρατούσης ἐπὶ τοῦ στήθους περιστεράν, ἥμισυ καρποῦ ῥοιᾶς, ζῶα καὶ ὀστῆνος ἀμφίστομος πέλεκυς. Ἐκ τῆς ἐλλείψεως πολλῶν τεμαχίων τῶν τε ἀγγείων καὶ τῶν εἰδωλίων καθίσταται πιθανὸν ὅτι αἱ πυραὶ αὗται ἐξετείνοντο καὶ πέραν τῆς διανοιχθείσης τάφρου, ὅτι δὲ τὸ ἀνώτερον μέρος τῶν πυρῶν εἶχε καταστραφῆ πρότερον ἔκ τῆς ὁδοποιίας.

Χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν πυρῶν εἶναι ὅτι δὲν περιέχουσιν οὐδὲν ὄστρακον τοῦ ἐρυθρομόρφου ῥυθμοῦ, ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνεται ὅτι ἡ κατάχωσις τῶν ἀναθημάτων τούτων ἐγένετο πρὸ τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος.

Εἰς τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἀνάγονται καὶ τινὰ θραύσματα μαρμαρίνου ἀνθεμίου καὶ πηλίνης ἡγεμόνος κεράμου εὐρεθέντα ἐν τῇ πλησίον τῶν λατρευτικῶν πυρῶν ἐπιχώσει.

Β. Ἡ ἐν Καλαμίτσα σκαφὴ συνεπλήρωσε μὲν ἐν μέρει τὸ προηγουμένως ἀποκαλυφθὲν οἰκοδόμημα καὶ ἀπέδωκεν ὠραῖον ἐκ γρανίτου τοῖχον.

Κινητὰ εὐρήματα ἐν τῇ ἐπιχώσει ἐγένοντο κυρίως λείψανα ἀγγείων ἀπὸ τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος μέχρι τῶν τελευταίων Ῥωμαϊκῶν χρόνων, ἐνεπίγραφοι λαβαὶ ἀμφορέων, νομίσματα τινὰ, πηλίνη λαβὴ μὲ προτομὴν σατύρου κ.τ.τ.

Τάφος τις ἀνεσκάφη κατὰ τὴν ὁδὸν Καβάλας-Καλαμίτσας, εὐρέθησαν δὲ ἐν αὐτῷ ἀγγεῖά τινὰ πήλινα καὶ ἐν ὑάλινον τῶν λεγομένων «φοινικικῶν» ὑαλίνη (πηλίου) κουβαρίστρα, χάνδραι ὑάλιναι καὶ ἑννέα νομίσματα.

5. Ἐν Μακεδονίᾳ ἐξηκολούθησαν αἱ τοπογραφικαὶ ἀνασκαφαὶ διὰ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἄντ. Κεραμοπούλλου.

Α. Ἐν τῇ κατὰ τὸ Τσοτύλιον περιοχῇ διεπιστώθησαν εἴτε εἰκάζονται πλείονες ἀρχαῖοι συνοικισμοὶ ἐκ τῶν τάφων, οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται σποράδην.

Β. Ἀξία προσοχῆς εἶναι ἡ σημερινὴ τοπωνυμία τὰ Λεβίνια, διότι εἶναι ὁμόηχος πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (8, 137) ἀναφερομένην πόλιν Λεβαίην. Εὐρέθησαν δὲ καὶ λείψανα ξυλοπλέκτου πηλοχρίστου καλύβης ὡς καὶ τεμάχια ἀγγείων, περαιτέρω δὲ καὶ κατεστραμμένοι τάφοι.

Γ. Κατὰ τὸ Μπουφάρι εὐρέθησαν τάφοι παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἐκ Τσοτυλίου εἰς Μπουφάρι, ἡ ὁποία συμπίπτει κατὰ τὸ πλεῖστον πρὸς παναρχαίαν ὁδόν. Οἱ τάφοι ἀνήκουσιν εἰς Ἑλληνι-

στικούς χρόνους ὡς ἐκ τῶν ἀνευρεθέντων ἐν αὐτοῖς ἀγγείων εἰκάζεται. Οἱ νεκροὶ εἶναι κεκαυμένοι καὶ ἄκαυστοι.

Οἱ ἐξερευνηθέντες τάφοι εἶναι ἐν τῷ συνόλω δώδεκα μὲν ἀβλαβεῖς, τέσσαρες δὲ κατεστραμμένοι.

Ἄξιον σημειώσεως εἶναι καὶ λάξευμα κυκλικὸν μετ' ἐσωτερικοῦ ἀναβαθμοῦ ἐσχηματισμένον ἐν τῷ βράχῳ ἀγνώστου δὲ ἀκόμη προορισμοῦ. Ἡ γόμωσις τῆς κοιλότητος ταύτης ἀπετελεῖτο ἐκ τέφρας, χωμάτων, λίθων, τεμαχίων ἀγγείων καὶ πηλίνων τινῶν ὀπτῶν κατασκευασμάτων ἡμικυλινδρικῶν, ὀξέων ἢ πεπλατυσμένων κατὰ τὰ ἄκρα. Ὁ πηλὸς τούτων εἶναι ἀνάμικτος μετ' ἀχύρων, οὐχὶ δὲ πολὺ ὠπτημένος, ὥστε ἔχει μαλακυνθῆ ὑπὸ τῆς ὑγρασίας. Τὸ κατασκεύασμα εἶναι καὶ δι' ἄλλας λεπτομερείας ἄξιον μελέτης, δὲν φαίνεται δὲ ὅτι ἦτο κεραμεικὸς κλίβανος.

Δ. Παρὰ τὸ Σιανίστι εὐρέθησαν καὶ ἄλλοι τρεῖς τάφοι ἄκαυστοι καὶ κεκαυμένοι τῶν αὐτῶν καὶ οἱ προηγούμενοι χρόνων.

Ε. Κατὰ τὴν σημερινὴν κώμην Ὁμαλήν (τὴν πρῶην Πλάζομην), ὅπου ἄλλοτε, τῷ 1935, εἶχον παρατηρηθῆ ἀξιόλογα χειροποίητα προϊστορικὰ ἀγγεῖα, κεκοσμημένα διὰ γραπτῶν ἢ χαρακτῶν κοσμημάτων, ἐγένετο σκαφικὴ ἔρευνα, ἣ ὁποία ἔφερεν εἰς φῶς λείψανα πηλοχρίστων κλαδοπλέκτων οἰκήσεων ἐκ πηλοῦ ἠχυρωμένου. Ἐντὸς τῶν χωμάτων ὑπῆρχον καὶ λίθοι ποικίλοι μικροὶ ἀνάμικτοι μετὰ τεμαχίων ἀγγείων. Οὐδὲν εὐρέθη μετάλλινον πρᾶγμα, ἐν δὲ μόνον μυκηναϊκὸν τεμάχιον ἀγγείου παρατηρήθη.

Ζ. Παρὰ τὸ χωρίον Ἁγίος Γεώργιος, ἄλλοτε Τσοῦρχλι, εὐρέθησαν τεμάχια μεγαρικῶν σκύφων καὶ δύο θραύσματα λιθίνων πελέκεων ὡς καὶ τεμάχιον ἐπιγραφῆς.

Η. Κατὰ τὴν θέσιν Ἁγία Βαρβάρα ὑπάρχουσι πολλαπλαῖ ἐνδείξεις τῆς ἀρχαιότητος τοῦ τόπου ἥτοι μέλη ἀρχιτεκτονικὰ μαρμάρια καὶ ὄστρακα καὶ κέραμοι ἀρχαῖοι Ἑλληνικοί. Μεταξὺ τῶν ὀστράκων ὑπάρχουσι καὶ ἀρρετινικά.

Θ. Κατὰ τὴν θέσιν Ἀρσαλιὰ ἥτοι Ἁγία Ῥυσαλιὰ (ἐκ τοῦ ἁγία ῤυσάλια τῆς ἑορτῆς τῶν ψυχῶν) ἐσημειώθησαν ἐν σωρῷ λίθων μαρμάρινον κιονόκρανον βυζαντινὸν μετὰ δικεφάλου ἀετοῦ καὶ

ἐπίκρανον τῶν αὐτῶν, ὡς ἐκ τῆς διακοσμήσεως φαίνεται, χρόνων καὶ ἄλλα εἰργασμένα μάρμαρα καὶ ὄστρακα ἀγγείων παλαιότερων περιόδων, ἐξ ὧν συνάγεται ὅτι ὁ τύπος εἶναι ἐρειπιῶν συνοικισμοῦ ἀρχαίου διατηρηθέντος καὶ ἐπὶ τῶν χριστιανικῶν χρόνων.

Ἐκεῖ που πλησίον μαρτυρεῖται, καὶ φρούριον ἀρχαῖον ἐκτισμένον ἄνευ ἀσβέστου τοῦ χωρίου Λόχη (πρῶην Βίτσι).

Ι. Πρὸς Β. τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ Λαγκαδᾶ ἡ ἀνθοῦσα κωμόπολις Σοχὸς καὶ τὰ πέριξ ἐξητάσθησαν μετὰ προσοχῆς τὰ ἀρχαῖα λείψανα κινητὰ τε καὶ ἀκίνητα, ὧν βρίθκει ἡ περιοχὴ.

Καὶ κατὰ τὴν θέσιν Κιζ-τσεσμε καὶ κατὰ τὴν Θεωριαν κατάκεινται διάσπαρτα ὄστρακα, ὃ δὲ λόφος τῆς Θεωριᾶς εἶναι περιτειχισμένος κατὰ τὴν κορυφὴν, ἔχων ἐντὸς τοῦ περιβόλου διαμερίσματα συνηνωμένα κατὰ δὲ τοὺς πρόποδας τάφους.

Ὡσαύτως ἐπὶ τῆς κορυφῆς Ἁγίου Χριστόφορος ὑπάρχει περιτείχιστον καταφύγιον κατεσκευασμένον ἐκ πλακομόρφων λίθων ἄνευ ἀσβέστου καὶ περιέχον κατ' ἀποστάσεις δωμάτια φυλακεῖα.

Καθ' ὅλου ἡ περιοχὴ αὕτη τοῦ Σοχοῦ δεικνύει ὅτι ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἀξιολογώτατος ἀρχαῖος συνοικισμός. Μικρὰ σκαφικὴ ἔρευνα τοῦ Ἐφόρου κ. Κοτζιᾶ ἀπεκάλυψε ἀρχαῖον βαλανεῖον, συνελέχθησαν δὲ καὶ ἀρχιτεκτονικά τινα μάρμαρα καὶ τινες ἐπιγραφαί.

ΙΑ. Ἐν τῇ πρὸς Δ. τοῦ Σοχοῦ καὶ νοτιῶς τοῦ χωρίου Αὐγῆ παρατηρήθη τύμβος, ὃ λεγόμενος τούμπα τοῦ Οὔρδα, πλούσιος εἰς ὄστρακα καὶ λίθινα ἐργαλεῖα.

Οὕτως ἐξελίσσεται κατὰ μικρὸν καὶ ἀπαρτίζεται ἡ τοπογραφικὴ ἔρευνα τῆς Μακεδονίας, ἡ ὁποία θὰ ἀποδώσῃ ἐν καιρῷ ἀξιόλογον συστηματικὴν μελέτην.

Β. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπανελήφθησαν αἱ ἐν Νικοπόλει ἐργασίαι διὰ τῶν Καθηγητῶν κυρίων Γεωργ. Σωτηρίου καὶ Ἀναστ. Ὁρλάνδου. Χρηματικὴ ἐνίσχυσις τοῦ Δήμου Πρεβέζης ἐκ 55 χιλιάδων δραχμῶν ἐπέτρεψεν, ὅπως ἡ ἀνασκαφὴ ἐπεκταθῇ σημαντικῶς.

Α. Αἱ ἐργασίαι τοῦ 1937 ἐστράφησαν πρὸς τὴν ἀποκάλυψιν

τῆς μεγάλης χριστιανικῆς βασιλικῆς, τῆς ὁποίας τὸ ἱερόν βῆμα εἶχεν εὐρεθῆ τῷ 1931, συνετελέσθη δὲ ἤδη ἡ ἀνασκαφὴ ὀλοκλήρου τοῦ κυρίως ναοῦ μήκους 44,50 καὶ πλάτους 29,50.

Τὸ ἀνασκαφὸν μνημεῖον εἶναι μεγάλη πεντάκλιτος βασιλική, ἔχουσα τέσσαρας κιονοστοιχίας ἐκ 12 κίωνων, τῶν ὁποίων σφύζονται μόνον δύο στυλοβάται καὶ οἱ κορμοὶ τῶν κίωνων εἰς τεμάχια ἄλλοι ἐκ προκονησίου μαρμάρου, ἄλλοι ἐκ φαιοῦ γρανίτου καὶ δύο μικρότεροι ἐξ ἐρυθροποῦ Λακωνικοῦ λίθου.

Τὸ σπουδαιότερον εὔρημα εἶναι ὁ παρὰ τὸ μέσον τῆς κεντρικῆς κιονοστοιχίας ἀποκαλυφθεὶς ἄμβων, ὅστις σχηματίζεται διὰ δύο μικρῶν τοίχων ἐπενδεδυμένων διὰ φατωμάτων Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς φερόντων καλὴν ἀνάγλυφον διακόσμησιν καὶ δι' ἐπιμήκων θωρακίων μετ' ἀναγλύφων σταυρῶν. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν τοίχων εὐρίσκεται Ἰωνικὴ βάσις φέρουσα τμήμα κορμοῦ κίονος, ὅστις ἐβάσταζε στρογγύλον βᾶθρον ὕψους 55 ἑκατ. ὑστάτων Ἑλληνιστικῶν χρόνων τῆς Ῥωμαιοκρατίας, ἀποτελοῦν τὸ δάπεδον τοῦ ἄμβωνος. Τὸ βᾶθρον φέρει ἀναγλύφους παραστάσεις μαχομένων Ἑλλήνων καὶ Ἀμαζόνων. Μέρος τῶν ἀναγλύφων τούτων ἀπεξέστη ὑπὸ τῶν χριστιανῶν, εἰς δὲ τὴν θέσιν αὐτῶν ἐτέθη ψηφιδωτὴ ζώνη, ἐκ τῆς ὁποίας διεσώθησαν δύο προτομαὶ ἐντὸς ἐγκολπίων καλλίστης τέχνης, παριστῶσαι πιθανῶς τοὺς χορηγοὺς τῆς διακοσμῆσεως.

B. Πλὴν τῆς μεγάλης ταύτης βασιλικῆς ἀνεσκάφη καὶ ἄλλη μικροτέρα βασιλικὴ κειμένη πρὸς βορρᾶν καὶ παρὰ τὸ τεῖχος. Ἡ βασιλικὴ αὕτη ἀνήκει εἰς τοὺς μετὰ τὸν Ἰουστινιανὸν χρόνους, διότι ἔχει ἐκατέρωθεν τῆς μέσης ἀψίδος καὶ ἀνὰ μίαν ἡμικυκλικὴν τῆς προθέσεως καὶ τοῦ διακονικοῦ.

Τοῦ Ἰεροῦ ἀπεκαλύφθη τὸ ἡμικυκλικὸν σύνθρονον καὶ ἡ βάσις τοῦ μαρμαρίνου τέμπλου. Δυστυχῶς εἶναι κατεστραμμένη ἡ μαρμαρίνη στρῶσις τοῦ δαπέδου τοῦ κυρίως ναοῦ ὡς καὶ οἱ στυλοβάται τῶν δύο κιονοστοιχιῶν τῆς τρικλίτου βασιλικῆς. Τοῦναντίον διατηρεῖται κατὰ χώραν ἡ ποικιλόχρωμος ἐπίστρωσις τοῦ νάρθηκος. Παρὰ τὴν ΝΔ γωνίαν τοῦ νάρθηκος εὐρέθη τὸ σκευο-

φυλάκιον, κατὰ δὲ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ νάρθηκος εὐρέθησαν αἱ βάσεις δύο δικιονίων προστάσεων τῶν θυρῶν.

Γ. Κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς περιοχῆς ἀνεσκάφη μέγα Ῥωμαϊκὸν οἰκοδόμημα, ἔχον ὀρθογώνιον σχῆμα καὶ καταλήγον πρὸς Δ εἰς ἡμικυκλικὴν ἐξέδραν φέρουσαν ἐπὶ τῶν τοίχων αὐτῆς μικρὰς κόγχας. Τὸ δάπεδον τοῦ οἰκοδομήματος ἦτο ψηφιδωτὸν μετὰ γεωμετρικῶν θεμάτων εἰς δύο ἐπάλληλα στρώματα ἐκ διαφόρων περιόδων προερχόμενα.

Δ. Κατ' ἄλλην τινὰ παρὰ τὴν δημοσίαν ὁδὸν ἔρευναν ἀνευρέθησαν τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας πλακοστρώτου δημοσίας ὁδοῦ τῆς Νικοπόλεως μετὰ τριῶν ἀραβδῶτων κιόνων τῆς παροδίου στοᾶς καὶ ἄλλων τινῶν ἀρχιτεκτονικῶν λειψάνων ὡς καὶ πλίνθος μετὰ τῶν ποδῶν ἀνδριάντος Ῥωμαίου στρατηγοῦ καὶ μαρμαρίνη εἰκονικὴ κεφαλὴ γηραιοῦ Ῥωμαίου.

Ἡ ἀνασκαφὴ τῆς Νικοπόλεως, μία τῶν σπουδαιοτάτων ἐργασιῶν τῆς Ἑλληνικῆς σκαπάνης, παρέχει κατὰ μικρὸν ἀξιολογώτατα λείψανα τοῦ Βυζαντινοῦ καὶ τοῦ ὑστάτου Ἑλληνικοῦ παρελθόντος, εἶναι δὲ ἄξιος ἰδιαιτέρων εὐχαριστιῶν ὁ δῆμος Πρεβέζης, διότι συντελεῖ εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ἱστορικωτάτου τόπου.

7. Ἐν Ἀχαΐᾳ ἐξηκολούθησαν αἱ ἐργασίαι διὰ τοῦ Ἐφόρου κ. Κυπαρίσση ἐν τῷ μυκηναϊκῷ νεκροταφείῳ τῆς πόλεως Ἀνθείας.

Κατὰ τὴν ἀνασκαφικὴν περίοδον τοῦ 1937 ἀπεκαλύφθησαν πλείονες σειραὶ λαξευτῶν τάφων ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ λόφου Κούκουρα, ἐκ τούτων δὲ ἐξηρευνήθησαν πέντε.

Ἄγγεῖα εὐρέθησαν ἐνενήκοντα ἕξ, σχεδὸν πάντα ἀκέραια καὶ ἐν ἀρίστη διατηρήσει.

Ἰδίας προσοχῆς ἀξία εἶναι ἀλαβαστρίνη πυξίς, τῆς ὁποίας σφύζεται τὸ μέγιστον μέρος μετὰ τοῦ καλύμματος. Ἐφ' ὀλοκλήρου τῆς σφζομένης ἐπιφανείας ὑπάρχουσιν ἀνάγλυφοι ναυτίλοι ἀνά τρεῖς, διατεταγμένοι εἰς δύο ζώνας καὶ ἐν ἀξιολόγῳ ἐσχηματοποιημένῃ διατυπώσει.

Παρὰ τὰ ἀγγεῖα εὐρέθησαν καὶ ψῆφοι περιδεραίου ἐξ ὑαλώ-

δους μάξης φέρουσαι ὡσαύτως ναυτίλους, εὐρεθῆσαι δὲ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἡ πυξίς τάφῳ.

Ὡσαύτως εὐρέθησαν καὶ τεμάχια κτενὸς ἐξ ἔλεφαντοστοῦ καὶ ὀστέϊναι βελόναι καὶ λίθινος πέλεκυς καὶ ἄλλα κτερίσματα συνήθη καὶ ψῆφοι περιδεραίου ἐξ ἀγάλτου καὶ ἐξ ὑαλομάζης καὶ ἐκ λίθου.

Τὰ ἐκ τῆς προηγουμένης σκαφῆς ἀγγεῖα καὶ σκεύη ἀνήλθον εἰς ἑβδομήκοντα.

8. Ἐν Σικυῶνι ἐξηκολούθησε τὰς ἐργασίας τῆς Ἑταιρείας ὁ Καθηγητὴς κ. Ὁρλάνδος ὁ ὁποῖος ἠσχολήθη περὶ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς αὐλῆς τοῦ γυμνασίου καὶ περὶ τὴν ὀλοσχερῆ ἀνασκαφὴν τοῦ περιπτέρου εἰκαζομένου ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος.

Σημαντικώτερα εἶναι ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ ναοῦ, μολονότι δὲν ἀπέδωκεν αὕτη κινήτὰ εὐρήματα πλὴν τινων τεμαχίων πηλίνης κεράμου φερούσης ἔκτυπον τὴν ἐπιγραφὴν ΔΑΜ(οσία).

Ὁ ναὸς διευθύνεται ἀκριβῶς πρὸς ἀνατολάς, ὡς πάντα τὰ δημόσια οἰκοδομήματα τῆς Ἑλληνικῆς Σικυῶνος, ἔχει δὲ μῆκος 32,᾽70 καὶ πλάτος 11,᾽20. Εἶναι ἐκ μαλακοῦ Σικυωνίου λίθου καὶ διαιρεῖται εἰς πρόναον, σηκὸν καὶ ὀπισθόναον. Ὁ πρόναος ἔχει ἱκανὸν βάθος, διετηρήθη δὲ μόνον τὸ κατώφλιον τῆς θύρας τοῦ σηκοῦ καὶ τέσσαρες πλάκες τῆς στρώσεως τοῦ σηκοῦ φέρουσαι ἀρίθμησιν δι' ἀρχαϊκῶν γραμμάτων. Παρὰ τὸν ὀπίσθιον τοῖχον τοῦ σηκοῦ ἀνευρέθη τὸ ἥμισυ τοῦ κυκλοτεροῦς βάρους τοῦ ἀγάλματος.

Τὸ στενόμηκες σχῆμα τοῦ ναοῦ ἀνάγει τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ οἰκοδομίαν εἰς τὴν ἀρχαϊκὴν περίοδον, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουσι καὶ τὰ προηγουμένως εὐρεθέντα τεμάχια ἀρχαϊκῶν ἐπιστυλίων καὶ ἐγχρώμων ἀκροκεράμων. Καταστραφεῖς ἔπειτα ὁ ναὸς, ἀνεκτίσθη ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θεμελίου καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ διάγραμμα ἐπὶ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ, ὅτε οὗτος ἔκτισε τὴν νέαν Σικυῶνα. Ὁ ναὸς κατεστράφη καὶ πάλιν πιθανώτατα ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ τοῦ 250, ἀνηγέρθη δὲ ἐκ νέου ἔπειτα ὡς χριστιανικὴ ἐκκλησία, ὡς φαί-

νεται ἐκ σταυρῶν, λαξευθέντων ἐπὶ τῆς κοίτης τοῦ βράχου, καὶ ἐκ ψηφίδων καὶ ἐκ τεμαχίων μαρμαρίνου καλενδαρίου εὐρεθέντος ἄλλοτε.

9. Ἄλλην ἀνασκαφὴν ἐξετέλεσεν ἡ Ἑταιρεία ἐν Σπέτσαις διὰ τοῦ κ. Σωτηρίου, ὁ ὁποῖος δύο σημεῖα τῆς νήσου ἠρεύνησε, τὸν περὶ τὸ ἐκκλησιδίων τῆς Εὐαγγελιστρίας παρὰ τὸν λιμένα χῶρον καὶ τὴν θέσιν ὁ Μύλος τοῦ Βρούστη, ἐντὸς τοῦ κτήματος Κούτση, νοτίως τοῦ λιμένος.

A. Ἡ πρώτη ἔρευνα παρεῖχε δυσκολίας διὰ τὴν ὑπαρξιν τοῦ νεωτέρου ναυδρίου ἐπὶ τοῦ κυριωτέρου τμήματος τοῦ ἀρχαίου ναοῦ καὶ διὰ τὸ κατωκνημένον ἢ καλλιεργημένον τοῦ πέριξ χώρου. Παρὰ ταῦτα ἡ ἀνασκαφὴ ἐπέτυχε νὰ ἀνακτήσῃ τὸ διάγραμμα παλαιοχριστιανικῆς βασιλικῆς τρικλίτου, μικρῶν σχετικῶς διαστάσεων (17^μ × 12^μ), ἐχούσης κιονοστοιχίας ἐκ τεσσάρων κίωνων καὶ νάρθηκα. Οἱ διασωθέντες στυλοβάται εἶναι ἐκ φαιοῦ λίθου, φέρουσι δὲ Ἴωνικὰς βάσεις ἐκ μαρμάρου. Μαρμάρινα θωράκια μετὰ γλυπτῶν διακοσμῆσεων διπλῶν ταινιῶν, σταυρῶν καὶ ἄλλων θεμάτων χαρακτηριστικῶν τῶν χρόνων τῆς βασιλικῆς, εἰς οὓς φέρουσι καὶ τὰ τεμάχια ἀγγείων ἀγανώτων ἤτοι τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ 5^{ου} αἰῶνος ἢ τὸ πολὺ τῶν ἀρχῶν τοῦ 6^{ου} αἰῶνος.

Κατὰ τοὺς πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως χρόνους φαίνεται ὅτι ὁ χῶρος ἐχρησιμοποιήθη ὡς νεκροταφεῖον, ὡς συμπεραίνεται ἐκ τῶν ἐκεῖ εὐρεθέντων τάφων.

B. Ἐπίσης καρποφόρος ὑπῆρξεν ἡ ἔρευνα ἐν τῇ θέσει «ὁ Μύλος τοῦ Βρούστη», ἔνθα τμῆμα ἡμικυκλικοῦ τοίχου ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν μεγάλου μέρους τρικλίτου βασιλικῆς, τῆς ὁποίας ὁ κυρίως ναὸς μετὰ τοῦ βήματος ἔχουσι διαστάσεις 19,40 × 16,80. Κατὰ τὸ βῆμα εὐρέθησαν τμήματα ἡμικυκλικοῦ συνθρόνου, τὸ ἀριστερὸν βᾶθρον τοῦ συνθρόνου τῶν ἱερέων καὶ τμῆμα τοῦ τέμπλου τοῦ ναοῦ. Μέγα μέρος τῆς βασιλικῆς εἶναι κατεστραμμένον, τὸ δὲ ὑλικὸν αὐτοῦ ἐχρησιμοποιήθη διὰ τὴν οἰκοδομίαν τῶν δύο ἠρειπωμένων νῦν ἀνεμομύλων.

Ἐκ τῶν κινητῶν εὐρημάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν καὶ νομίσματα τῶν χρόνων τοῦ βασιλέως Ἡρακλείου, συνάγεται ὅτι ἡ ἀνασκαφείσα βασιλικὴ δύναται νὰ ἀναχθῆ εἰς τοὺς περὶ τὸν Ἰουστινιανὸν χρόνους.

Ἡ ἀνεύρεσις τῶν δύο τούτων παλαιοχριστιανικῶν βασιλικῶν ἐν Σπέτσαις εἶναι κατὰ τοῦτο σημαντικὴ διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου, καθ' ὅσον μέχρι τοῦδε ἐπιστεύετο ὅτι ὁ ἐποικισμὸς τῶν Σπετσῶν ὡς καὶ τῆς Ὑδρας ἐγένετο μετὰ τὸ 1716, ὅτε οἱ Ὀθωμανοὶ ἐκυρίευσαν τὰς Βενετικὰς κτήσεις Ναύπλιον καὶ Μονεμβασίαν. Ἦδη ἀποδεικνύεται ὅτι ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἡ νῆσος εἶχεν ἱκανὸν πληθυσμὸν, ἡ δὲ πόλις ἐξετείνεται περὶ τὸν λιμένα. Κατὰ ταῦτα μεταξὺ τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν χρόνων, ὅτε ἡ νῆσος ἐκαλεῖτο Τιπάρηνος ἢ Πιτυοῦσα, καὶ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων οἰκητόρων, παρεντίθεται ἀκμάζουσα χριστιανικὴ περίοδος, τῆς ὁποίας τὴν διάρκειαν θέλει ἀκριβέστερον καθορίσει ἡ περαιτέρω ἔρευνα τῆς Σπετσιωτικῆς σκαπάνης.

Συμπλήρωμα σημαντικὸν τῶν ἐρευνῶν τούτων εἶναι ἡ δωρεὰ τῆς ἱστορικῆς οἰκίας τοῦ Χατζηγιάννη Μέξη ὑπὸ τῆς κληρονόμου φιλογενοῦς κυρίας Κολομοίρας Μέξη, ἵνα ἰδρυθῆ Ἀρχαιολογικὸν καὶ ἱστορικὸν μουσεῖον τῶν Σπετσῶν. Τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν ἀπετέθησαν ἤδη ἐκεῖ, μετεκομίσθη δὲ ὡσαύτως εἰς διαμέρισμα κατάλληλον τὸ Ἱστορικὸν ἀρχεῖον τοῦ Ἀγῶνος, τὸ ὁποῖον πρότινος ἰδρύθη ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως τῶν ἀπανταχοῦ Σπετσιωτῶν.

10. Ἐν Γερακίῳ τῆς Λακεδαίμονος ἐξετέλεσεν ἀνασκαφὰς ἡ Ἐταιρεία διὰ τοῦ Ἐφόρου κ. Ἀνδρέου Ευγγουπούλου.

Ἡ κωμόπολις Γεράκι, διάδοχος τῶν ἀρχαίων Γερονθρῶν, ἤκμασεν, ὡς γνωστὸν, καὶ κατὰ τὴν μεσαιωνικὴν περίοδον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πλεῖστα δὲ μνημεῖα τῶν ἀπὸ τοῦ 11^{ου} μέχρι τοῦ 15^{ου} αἰῶνος χρόνων πληροῦντα αὐτὴν τε καὶ τὸ παρ' αὐτὴν κάστρον μαρτυροῦσι περὶ τῆς ἀκμῆς ταύτης. Περὶ τῆς προηγηθείσης ὁμως παλαιοχριστιανικῆς περιόδου, τῆς ὁποίας τὴν ἐπίσης ἀκμαίαν ὑπαρξιν ὑπεδήλουν σποραδικὰ λείψανα, δὲν εἶχεν ἀκόμη γίνεαι συστη-

ματική ἀνασκαφική ἔρευνα. Τὴν ἔρευναν ταύτην ἀνέλαβεν ὁ κ. Ξυγόπουλος κατὰ τὰς ἐργασίας τοῦ 1937, ἀνέσκαψε δὲ κατὰ μέγα μέρος παλαιοχριστιανικὸν ναόν, τοῦ ὁποίου τὰ ἴχνη διεφαίνοντο πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Γερακίου.

Ἡ ἔρευνα ἀπέδωκε τρίκλιτον βασιλικήν, ἔχουσαν τὰ κλίτη χωριζόμενα οὐχὶ διὰ κιόνων, ἀλλὰ διὰ κτιστῶν πεσσῶν. Τὸ μῆκος συμπεραίνεται ὅτι εἶναι 20 περίπου μέτρων, τὸ δὲ πλάτος εἶναι 14,^μ 50.

Ἡ τοιχοδομία εἶναι εὐτελής, ἐσωτερικῶς δὲ ἔφευρεν ἐπίχρισμα, ἔχον ἄλλοτε ζωγραφικὴν διακόσμησιν. Τὸ δάπεδον εἶναι ἐπεστρωμένον διὰ κεραμοκονίας.

Ἀνευρέθη ὡσαύτως ἡ βᾶσις τοῦ τέμπλου, ἀλλ' ἐν δευτέρᾳ χρήσει, καθ' ὅλου δὲ παρατηρεῖται ὅτι ἡ σημερινὴ ὄψις τῆς βασιλικῆς δὲν εἶναι ἡ ἀρχική, ἀλλ' ἀνήκει εἰς ὑστέραν, ἐπισκευήν, ἡ ὁποία ἐπέφερε σημαντικὰς μεταβολὰς εἰς τὰ κλίτη, διαμορφωθέντα δι' ἀποφράξεως εἰς πλάγια παρεκκλήσια.

Τεμάχιά τινα τοιχογραφιῶν, εὐρεθέντα ἐντὸς τῶν χωμάτων, χρονολογοῦνται ἀπὸ τοῦ 14^{ου} ἢ 15^{ου} αἰῶνος.

Ἡ ἀρχικὴ βασιλικὴ δύναται νὰ τεθῆ εἰς τὸν 5^{ον} αἰῶνα, κατὰ τὸν ἀνασκάπτοντα. Ἐκ τινων βυζαντινῶν εὐρημάτων ἐπιτρέπεται νὰ συναχθῆ ὅτι ἡ βασιλικὴ ἐπεσκευασμένη ὑφίστατο ἀκόμη κατὰ τὸν 11^{ον} αἰῶνα, ὅτι δὲ διετηρήθη πιθανώτατα μέχρι τοῦ 14^{ου} ἢ 15^{ου} αἰῶνος ἐν χρήσει.

Τὰ ἐν δευτέρᾳ χρήσει ἀρχιτεκτονικὰ μέλη φαίνεται ὅτι προέρχονται ἐξ ἄλλου μεγαλειτέρου παλαιοχριστιανικοῦ ναοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκουσι καὶ τὰ ἐντετοιχισμένα ἐν τῷ Ἁγίῳ Σῶζοντι καὶ ἐν τῷ Ἁγίῳ Γεωργίῳ τοῦ Κάστρου.

Μέλλουσα ἐργασία θέλει διαφωτίσει πληρέστερον τὴν ἱστορίαν τοῦ μνημείου.

11. Ἐν Νάξῳ προέβη εἰς ἀνασκαφὴν ἡ Ἑταιρεία διὰ τοῦ Ἐφόρου κ. Καρούζου καὶ τοῦ Ἐπιμελητοῦ κ. Κοντολέοντος.

Ἡ ἔρευνα προεκλήθη ἐκ τυχαίων εὐρημάτων γεωμετρικῶν

γενομένων κατὰ τὴν θεμελίωσιν τοῦ γυμνασίου τῆς Νάξου καὶ τὴν κατασκευὴν νέας ὁδοῦ παρ' αὐτὸ ὡς καὶ ἐκ τῆς ἀνευρέσεως τεμαχίων μεγάλου καὶ ὠραίου ἀνατολίζοντος ἀμφορέως μετὰ παραστάσεως ἄρματος συρομένου ὑπὸ πτερωτῶν ἵππων καὶ φέροντος τὴν Ἀφροδίτην μετ' ἄλλου τινὸς θεοῦ.

Ἡ σκαφὴ ἔφερεν εἰς φῶς τεμάχια τινὰ ἀκόμη τοῦ ἀμφορέως ὡς καὶ τεμάχια γεωμετρικά, ἀνατολίζοντα καὶ νεώτερα πρὸς δὲ τούτοις καὶ τεμάχια εἰδωλίων πηλίνων.

Κατὰ τὴν περιοχὴν τοῦ γυμνασίου εὐρέθησαν πέντε τάφοι γεωμετρικοί, ἐκ τῶν ὁποίων σημαντικώτεροι εἶναι δύο, ἅπαντες δὲ λαξευτοὶ ἐντὸς μαλακοῦ γρανίτου. Ἡ μεγάλη ὑγρασία τοῦ ἐδάφους ἀπέτριψε τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ἀγγείων μετὰ τῶν ἐπ' αὐτῆς κοσμημάτων. Ἀξιόλογα παρὰ ταῦτα εἶναι περὶ τὰ τριάκοντα πηλίνα γεωμετρικὰ πτηνόμορφα εἰδῶλια εὐρεθέντα ἐντὸς ἑνὸς τάφου. Ἄλλος τάφος περιεῖχεν ὡσαύτως πολλά, ἀλλ' ἐν ὁμοίᾳ καταστάσει ἀγγεῖα, ἄξιον δὲ προσοχῆς εἶναι τριποδικὸν πιθοειδὲς ἀγγεῖον ἄνευ λαβῶν, ἔχον ἐνδιαφέρουσαν ἐγγάρακτον διακόσμησιν.

Δευτέρα σκαφικὴ ἔρευνα ἐγένετο ἐπὶ λόφου κειμένου πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως, ἔνθα τυχαῖα εὐρήματα ἐμαρτύρουν περὶ τῆς ὑπάρξεως ἀρχαίου ἱεροῦ. Ἦσαν δὲ ταῦτα αἱ κνήμαι ἀρχαϊκῆς κόρης ἐκ Ναξίου μαρμάρου ἐντοπίας προφανῶς ἐργασίας, ὡς καὶ πηλινὸν εἰδῶλιον γυναικὸς τῶν ἀρχῶν τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος, τεμάχια πολλὰ γεωμετρικῶν καὶ ἀρχαϊκῶν ἀγγείων, μικρὰ χαλκᾶ καὶ πηλίνα ἀναθήματα καὶ δύο πλάκες μαρμάρινοι μετ' ἀναγλύφων μαστῶν.

Ἡ θέσις τοῦ τόπου καὶ τινὰ κατακείμενα μεγάλα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη ὀλισθήσαντα πρὸς τὴν θάλασσαν διὰ τὸ ἀπότομον μιᾶς τῶν πλευρῶν τοῦ λόφου ὑπεδείκνυον τὴν ἐνταῦθα ὑπαρξιν ἱεροῦ, ἀλλ' ἢ διαμόρφωσις τοῦ τόπου, ἢ προσελθοῦσα πιθανῶς ἐκ σεισμικῆς διαταραχῆς, δὲν ἐπέτρεπε πολλὰς ἐλπίδας, τοσοῦτ' ὃν μᾶλλον ἦτο τοῦτο δυσσιῶνον, διότι ἐσημειώθησαν ἴχνη δράσεως ἀσβεστοκαμίνων ἐν τῇ περιοχῇ.

Γονιμωτέρα ἀπέβη ἡ ἔρευνα ἐντὸς μικρᾶς χαράδρας, τῆς ὁποίας τὰ ἄνωθεν κατολισθήσαντα χῶματα ἦσαν ἀδιατάρακτα.

Ἐντὸς τῆς ἐπιχώσεως ταύτης εὐρέθησαν ἄφθονα ὄστρακα καὶ εἰδώλια γεωμετρικὰ καὶ ἀρχαῖα τοῦ πρωΐμου ἀνατολίζοντος ἀγγειογραφικοῦ ρυθμοῦ.

Παρὰ ταῦτα εὐρέθησαν πάμπολλαι γεωμετρικαὶ πόρπαι χαλκαῖ διαφόρων τύπων, χαλκοῖ δακτύλιοι καὶ ἔλικες σφηκωτῆρες βοστρύχων κ.τ.τ.

Ὡσαύτως εὐρέθησαν ὀστεῖνα ἀντικείμενα, πλακίδιον μετ' ἐπιγραφῆς ἱερογλυφικῆς καὶ σκαραβαῖος ὁμοίως ἐπιγεγραμμένος, ψῆφοι ἠλέκτρον καὶ ὑελομάξης. Ἡ ἀνασκαφὴ συνεχιζομένη προσεχῶς θὰ ἀποδώσῃ ἀσφαλῶς καὶ ἄλλα εὐρήματα πολλαχῶς ἐνδιαφέροντα καὶ καθ' ἑαυτὰ καὶ διὰ τὴν ἐν τῷ Ναξιακῷ τούτῳ ἱερῷ λατρείαν.

Ἡ Νάξος εἶναι ἀπὸ ἱστορικῆς ἀπόψεως σημαντικωτάτη νῆσος, μέλλει δὲ ἡ ἀνασκαφικὴ αὐτῆς ἔρευνα νὰ διδάξῃ πολλὰ καὶ νὰ διαφωτίσῃ πλείονα σημεῖα τῆς τε πλαστικῆς καὶ τῆς ἀγγειογραφίας τῶν Κυκλάδων

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἀνασκαφικὴ δρᾶσις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ ἔτος τῆς ἑκατονταετηρίδος αὐτῆς.

Ὅτε πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν ἰδρύετο ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ὁ μὲν πόθος αὐτῆς ἦτο πανελλήνιος, ἀλλὰ ἡ ἰκανότης αὐτῆς δὲν ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ στόχον ἐκτεινόμενον πολὺ πέραν τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ βαθμιαία ἐξέλιξις τῆς δυνάμεως αὐτῆς καὶ ἡ ἐπέκτασις τῆς ἐλευθέρου πατρίδος ἐξέτεινεν ἐκάστοτε καὶ τὰ ὄρια τῆς δράσεώς της, κατὰ τὴν ἀνατολὴν δὲ τῆς δευτέρας ἑκατονταετίας αἱ πτέρυγες αὐτῆς σκιάζουσιν καὶ τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην καὶ τὴν Ἡπειρον καὶ τὰς Ἰονίους νήσους καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου καὶ τὴν Κρήτην, οὕτω δὲ ἡ Ἑλληνικὴ ἀρχαιολογικὴ ἐπιστήμη δὲν ἐορτάζει μόνον τὴν ἰδίαν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς Πατρίδος τὴν μεγάλυνσιν καὶ λαμπρότητα.

Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Ἑταιρείας ἐπλουτίσθη κατὰ τὸ 1937 διὰ τριακοσίων ἐνενήκοντα πέντε τόμων προερχομένων ἐκ δωρεῶν, ἀνταλλαγῶν καὶ ἀγορᾶς. Πρὸς Ἰδρύματα καὶ πρόσωπα, τὰ ὅποια

ἐσκέφθησαν νὰ ἀυξήσωσι τὴν βιβλιοθήκην ἡμῶν διὰ δωρεᾶς ἀπευθύναι καὶ ἐντεῦθεν τὸ Συμβούλιον τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ.

Ἡ πώλησις φωτογραφιῶν καὶ φωτογραφικῶν δελταρίων ἐν τοῖς Μουσείοις ἀπέδωκε καθαρὸν κέρδος δρ. 57.893, ὅπερ κατὰ τὸν νόμον κατενεμήθη μεταξὺ τῆς Ἑταιρείας, τῶν φυλάκων καὶ τῶν Μουσειῶν ὑπὲρ πλουτισμοῦ τῶν βιβλιοθηκῶν αὐτῶν.

Συνεχίζουσα κανονικῶς τὸ δημοσιευτικὸν αὐτῆς ἔργον ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ἐξέδωκε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος

1. Τὸν τόμον τῶν Πρακτικῶν διὰ τὸ ἔτος 1936 ἐξ ἑννέα τυπογρ. φύλλων καὶ πολλῶν εἰκόνων.

2. Τὸν τόμον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος τοῦ ἔτους 1936 ἐκ φύλλων τυπογραφικῶν εἴκοσι ὀκτώ, περιέχοντα δὲ ἀρχαιολογικὰς πραγματείας τῶν κ. κ. Μπακαλάκη, Στεργιανοπούλου, Κοντῆ, Μυλωνᾶ, Ξυγγοπούλου, Μιτσοῦ, Πολίτου, Μακαρόνα, Δαυὶδ καὶ Κεραμοπούλλου μετὰ ἐξ πινάκων καὶ ἑκατὸν πεντήκοντα εἰκόνων.

Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰ δημοσιεύματα ταῦτα ἤρξατο ἐκτυπούμενος ὁ διὰ τὸ ἔτος τῆς ἑκατονταετηρίδος 1937 προωρισμένος πανηγυρικὸς τόμος. Ἐξετυπώθησαν δὲ ἤδη περὶ τὰ πεντήκοντα τυπογραφικὰ φύλλα μετὰ πλείστων πινάκων καὶ εἰκόνων, περιέχοντα ἀρχαιολογικὰς πραγματείας τεσσαράκοντα μὲν ἀλλοδαπῶν, δώδεκα δὲ ἡμετέρων ἐπιστημόνων. Ὑπολείπονται ἀκόμη ἱκαναὶ πραγματεῖαι πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ σημαντικοῦ δημοσιεύματος, τὸ ὁποῖον θέλει ἀπόβῃ λαμπρὸν δείγμα τῆς εὐρυτάτης φήμης καὶ τῆς τιμῆς, ἡ ὁποία διεθνῶς ἀποδίδεται πρὸς τὸ ἡμέτερον ἔθνικὸν καθίδρυμα.

Τὴν μεγάλην ταύτην ἀποστολὴν τιμῶσα καὶ ἡ ἔθνικὴ Κυβέρνησις ἐνίσχυσε τὸ ταμεῖον τῆς Ἑταιρείας δι' ἐκτάκτου χορηγίας ἐνὸς ἑκατομμυρίου δραχμῶν, ἵνα δυνηθῇ αὕτη νὰ ἐορτάσῃ ἀξίως τὴν συμπλήρωσιν μιᾶς ἑκατονταετίας ἐπιστημονικῆς καὶ ἔθνικῆς ἐργασίας ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς διεθνοῦς ἀρχαιολογικῆς συνεργασίας.

Πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, τὸν κ. Ὑπουργὸν τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν τὸ Συμβούλιον ἀπευθύνει τὴν ἔκφρασιν τῆς βαθείας αὐτοῦ εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν ἔμπρακτον ἀναγνώρισιν καὶ ὑποστήριξιν τοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρείας. Δὲν δυνάμεθα δὲ νὰ λησιμονήσωμεν κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην τὴν ἔνθερον εὐμένειαν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ εἶχεν ἐκδηλώσει ὁ ἀείμνηστὸς ἡμῶν ἑταῖρος καὶ συνεργάτης Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν Περικλῆς Ρεδιάδης, ὁ ἀποθανὼν ὡς πιστὸς στρατιώτης ἐν τῇ εὐσυνειδήτῳ ἐκτελέσει τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντος.

Ἐν μέσῳ τοιούτων ἐκδηλώσεων καὶ ἐνισχύσεων, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων ἴσταται ἡ σεπτὴ μορφὴ τοῦ τακτικοῦ ἡμῶν Προέδρου, τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, ἐτοιμάζεται ἡ Ἑταιρεία νὰ ἐφορτάσῃ προσεχῶς τὴν συμπλήρωσιν τῆς πρώτης αὐτῆς ἑκατονταετίας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἓνα τῶν μεγαλυτέρων ἀδαμάντων τῆς ἐν Ἑλλάδι ἀναγεννηθείσης ἐπιστήμης.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1937

1. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΙΕΡΑΣ ΟΔΟΥ

Αἱ ἐργασίαι ἡμῶν περιορίσθησαν καὶ τὸ 1937 εἰς τὸ παρὰ τὸ Ἴερόν τῆς Ἀφροδίτης τμήμα τῆς Ἱερᾶς Ὀδοῦ καὶ πέραν τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης μέχρι τοῦ ἀρχαίου Ρεϊτοῦ (Λίμνης Κουμουνδούρου). Ἐπειδὴ ἡ γενομένη ἐργασία ἦτο κατὰ τὸ πλεῖστον συμπλήρωσις παλαιότερων μας ἀνασκαφῶν¹ περιλαμβάνονται κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν παροῦσαν ἔκθεσιν καὶ ὀλίγα ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἀνασκαφῶν τούτων.

1) Ἴερόν Ἀφροδίτης.

Ὁ χώρος τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης περιλαμβάνει ἐκτὸς τοῦ κυρίως Ἱεροῦ καὶ τοῦ ἀπέναντι αὐτοῦ εὑρισκομένου μεγάλου ὀρθογωνικοῦ περιβόλου, τὸν ὁποῖον πολὺ ὀρθῶς ἐταύτισεν ὁ Καμπούρογλου, ὅστις ἀνέσκαψε τὸ Ἴερόν² μὲ τὸ «τεῖχος ἀργῶν λίθων θεᾶν ἄξιον», τὸ ὁποῖον ἀναφέρει ὁ Πausanias³ καὶ πολλὰ ὑπολείμματα τοίχων καὶ οἰκοδομημάτων (εἰκ. 1). Τὸ ἀξιολογώτερον οἰκοδόμημα ἐκ τούτων εἶναι ἡ κατωτέρω δημοσιευομένη μικρὰ οἰκία. Ταύτης μέρος εἶχεν ἀποκαλυφθῆ, ἀλλ' ὅλη ἡ δυτικὴ πλευρὰ ἐκρύπτετο ἀκόμη κάτωθεν τοῦ ἀσκάπτου μέρους καὶ πρὸς τελείαν ἀποκάλυψιν αὐτῆς ἀνεσκάφη ἡ ἐπίχωσις εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν παρὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν καὶ εἰς πλάτος 5 περίπου μέτρων μέχρι τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ, ἡ ὁποία διέρχεται πρὸ τοῦ Ἱεροῦ.

Διὰ τῆς γενομένης ἀνασκαφῆς ἀπεκαλύφθη πλέον, ὡς φαίνεται ἐπὶ τοῦ σχεδίου (εἰκ. 2), ὅλος ὁ οἰκίσκος συγχρόνως δὲ ἐπαρουσιάσθησαν καὶ ἄλλοι τοῖχοι, διὰ τοὺς ὁποίους ὅμως ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λεχθῆ τι πρὸ τῆς τελείας ἀποκαλύψεώς των διὰ μεγαλειτέρας σκαφῆς πρὸς δυσμάς.

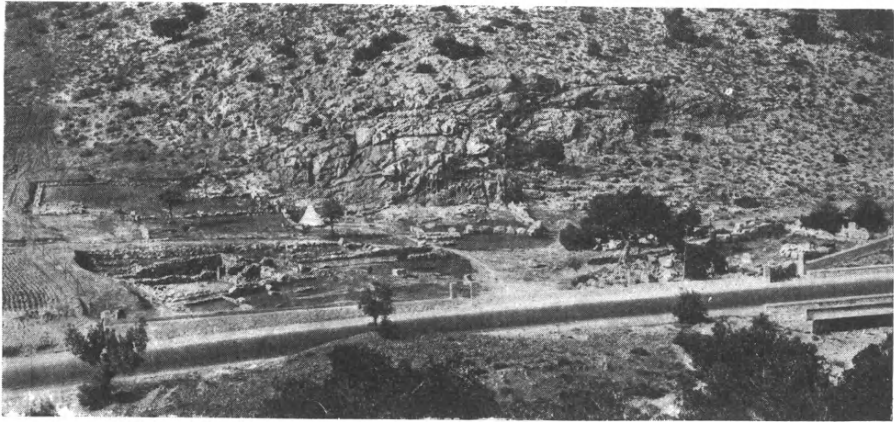
¹ Αἱ ἐργασίαι εἰς τὸ Ἴερόν τῆς Ἀφροδίτης ἤρχισαν τὸν Μάρτιον τοῦ 1932 ἐν συνεργασίᾳ καὶ κατ' ὑπόδειξιν τοῦ κ. Κουρουνηώτη (Archäologischer Anzeiger 1932 σελ. 130).

² ΔΔ 1891 σελ. 114, 1892 σελ. 4, ΠΑΕ 1892 σελ. 11 καὶ Δαφνί 1920.

³ Πausanias I, 37.7.

Ὁ οἰκίσκος ἐν κατόψει παρουσιάζει σχῆμα σχεδὸν κανονικοῦ ὀρθογωνίου (μὲ πλευρὰς $10,35 \times 11,77 \times 10,15 \times 12,39$ μ.) οἱ δὲ τοῖχοι του, ἐκτισμένοι διὰ διαφόρων λίθων, προερχομένων ἐκ προηγουμένης χρήσεως, διατηροῦνται καὶ μέχρι ὕψους 1,60 μ. (εἰκ. 3 καὶ 4). Τὸ πάχος τῶν ἐξωτερικῶν τοίχων εἶναι 0,75 μ. τῶν δὲ ἐσωτερικῶν 0,70 μ. καὶ 0,44 μ.

Ἡ ἀνατολικὴ στενὴ πλευρὰ τοῦ οἰκίσκου διακόπτεται περίπου εἰς τὸ μέσον ὑπὸ τῆς εἰσόδου πλάτους 0,95 μ, τῆς ὁποίας διατηρεῖται καὶ τὸ κατώ-

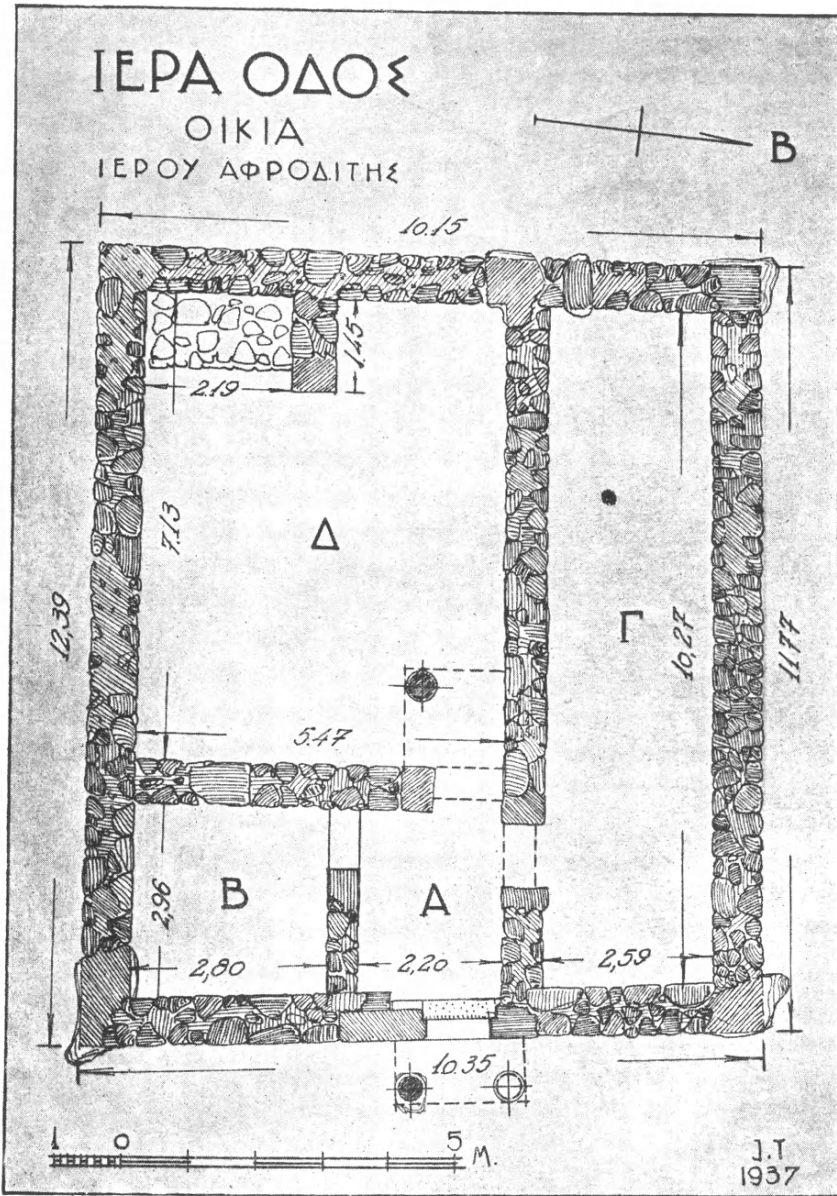
Εἰκ. 1. Γενικὴ ἄποψις τοῦ χώρου τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης.

φλιον κατεσκευασμένον ἐκ μεγάλου λευκοῦ μαρμάρου, προερχομένου καὶ αὐτοῦ ἐξ ἄλλου παλαιότερου κτιρίου.

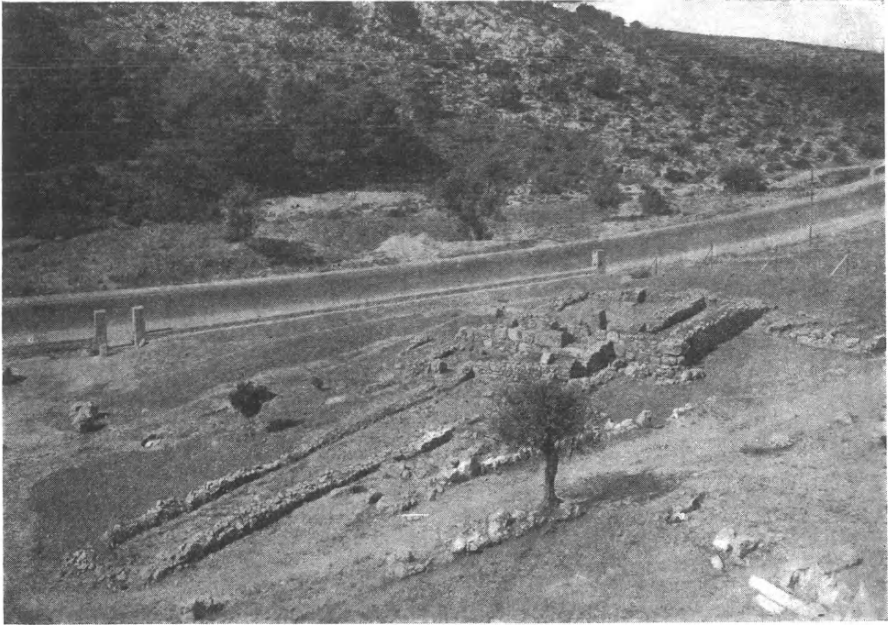
Ὅλη ἡ πλευρὰ τῆς προσόψεως καταλαμβάνεται ὑπὸ τριῶν δωματίων, Α Β Γ ἐπὶ τοῦ σχεδίου, τοῦ αὐτοῦ περιῖπου πλάτους. Τὸ μῆκος τοῦ Α καὶ Β εἶναι περίπου τὸ αὐτὸ (2,96), ἐνῶ τοῦ Γ εἶναι πολὺ μεγαλείτερον (10,27) καὶ ἐκτείνεται καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ οἰκίσκου.

Τὸ δωμάτιον Α ἔχει τὴν θέσιν μικροῦ προδόμου, διότι καὶ εἰς τὰς τέσσαρας πλευρὰς αὐτοῦ ἀνοίγεται μία εἴσοδος. Πρὸς ἀνατολὰς εἶναι ἡ μνημονευθεῖσα κυρία εἴσοδος, πρὸς βορρᾶν καὶ νότον ἀνοίγονται θύραι πρὸς τὰ δωμάτια Β καὶ Γ καὶ πρὸς δυσμὰς ἡ εἴσοδος πρὸς τὸν μεγάλον χώρον Δ, ὅστις φαίνεται ὅτι ἦτο ὑπαιθρος καὶ ἐχρησίμευεν ὡς αὐλὴ μὲ διαστάσεις $7,13 \times 5,47$.

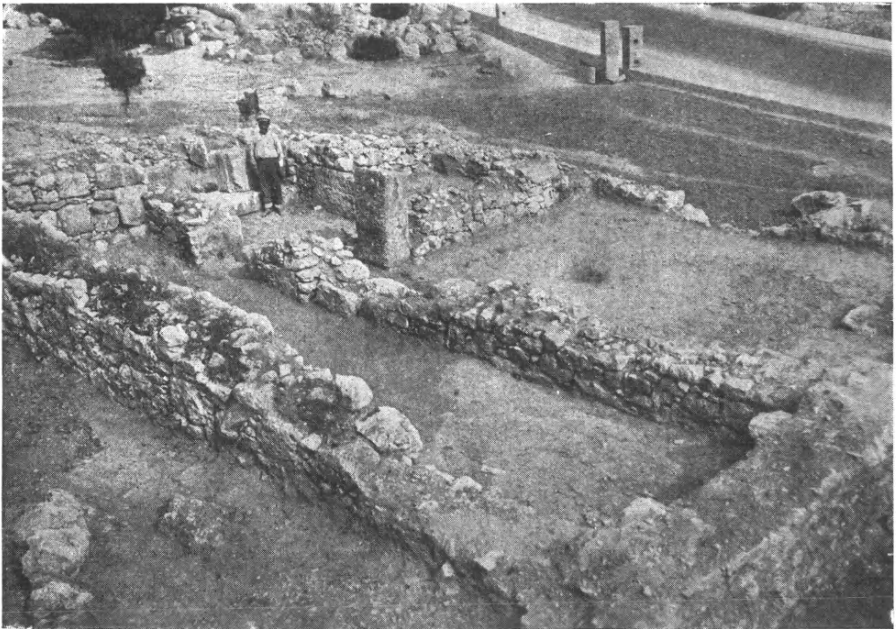
Μικρὰ λιθίνη βάσις ἀπέναντι τῆς νοτίας παραστάδος τῆς εἰσόδου τῆς αὐλῆς ἐχρησίμευε προφανῶς ὡς βάσις ξυλίνου κίονος, ὑποστηρίζοντος τὴν στέγην μικροῦ πρὸ τῆς εἰσόδου ταύτης κατεσκευασμένου προστεγάσματος. Ὅμοιον προστέγασμα, εἶδος ἀπλοῦ προπύλου, ὑπῆρχε καὶ πρὸ τῆς ἀπέναντι τῆς εἰσόδου τῆς αὐλῆς κειμένης ἐξωτερικῆς θύρας τοῦ οἰκίσκου καὶ τούτου

Εἰκ. 2. Τὸ σχέδιον τοῦ ἀποκαλυφθέντος οἰκίσκου πρὸ τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης.

Είχ. 3. Ὁ οἰκίσκος δεξιά, καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸ συγκρότημα τῶν μεταγενεστέρων
δοματίων μετὰ τὴν μακρόστενον αἴθουσαν.

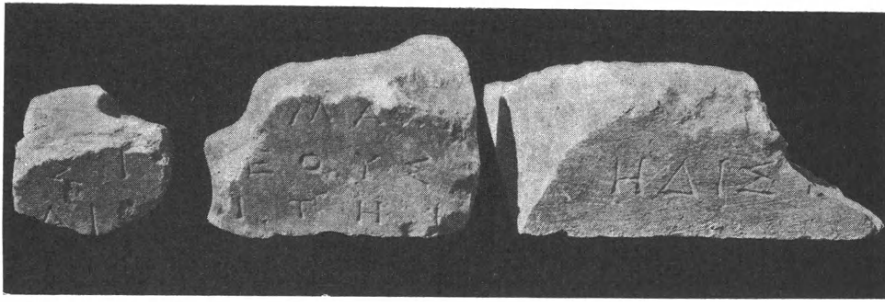
Είχ. 4. Οἱ σφζόμενοι τοῖχοι τοῦ οἰκίσκου.

δὲ τοῦ προστεγάσματος σφύζεται μόνον ἡ μία βάσις τοῦ ξυλίνου κίονος, ἡ ἀπέναντι τῆς νοτίας παραστάδος τῆς θύρας.

Εἰς τὴν Νοτιοδυτικὴν γωνίαν τῆς αὐλῆς δι' ἑνὸς μικροῦ τοίχου καθέτου πρὸς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ οἰκίσκου περιορίζεται μικρότερος χώρος διαστάσεων (2,19 μ. × 1,45 μ.), τοῦ ὁποίου τὸ δάπεδον, ὅσον σφύζεται σήμερον, διὰ τῆς οἰκοδομῆς μικρῶν λίθων εἶναι κατὰ 0,50 μ. ὑψηλότερον τοῦ δαπέδου τῆς αὐλῆς.

Ἐντὸς τῶν τοίχων τοῦ οἰκίσκου εὐρέθησαν ἐντετοιχισμένα τμήματα μικρῶν βάσεων μαρμαρίνων ἐνεπιγράφων (εἰκ. 5).

α) Μικρὸν τεμάχιον ἐκ τῆς ἀριστερᾶς προσθίας γωνίας χαμηλῆς βάσεως ἐκ

α

β

γ

Εἰκ. 5. Ἐνεπιγράφοι ἀναθηματικαὶ βάσεις.

φαιοῦ μαρμάρου (Ἵμηττοῦ). Ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας σφύζεται τμήμα στρογγύλου κοιλώματος πρὸς ἔνθεσιν ἀναθήματος (ἀγαλματίου), ὕψ. γραμμ. 0,019

Σι[---
ἀν[έθηκε--

β) Δεξιὰ γωνία ὁμοίας βάσεως μὲ στρογγύλον τὸ ἄνω κοίλωμα, ὕψ. γραμμ. 0,012

Νικο]μάχ-
η--]έους
Ἄφροδ]ίτηι

γ) Ἀριστερὰ προσθία γωνία ὁμοίας βάσεως ἐκ φαιοῦ μαρμάρου. Σφύζεται ἡ γωνία τοῦ τετραγωνικοῦ κοιλώματος πρὸς ἔνθεσιν ἀναθήματος, ὕψ. γραμμ. 0,02

Ἡδίστ[η--

Ἐπίσης πλησίον τοῦ δαπέδου ἐντὸς τῆς ἐπιχώσεως εὐρέθησαν καὶ αἱ ἀκόλουθοι δύο μικραὶ ἐπιγραφαὶ (εἰκ. 6).

α) Τεμάχιον πλακὸς κατεσκευασμένον καθ' ὁμοίωσιν ἀρχιτεκτονικοῦ θριγκοῦ (ἴσως κορυφὴ ναῖσκειδοῦς ἀναθήματος). Ἐπὶ τῆς ὑπὸ τὸ γεῖσον ἐπιφανείας ἐπίτηδες ἐξαλειφθεῖσα ἐπιγραφὴ, ἣτις ἀναγινώσκεται ὡς τὸ τελικὸν ἀφιερώσεως εἰς τὴν Ἀφροδίτην

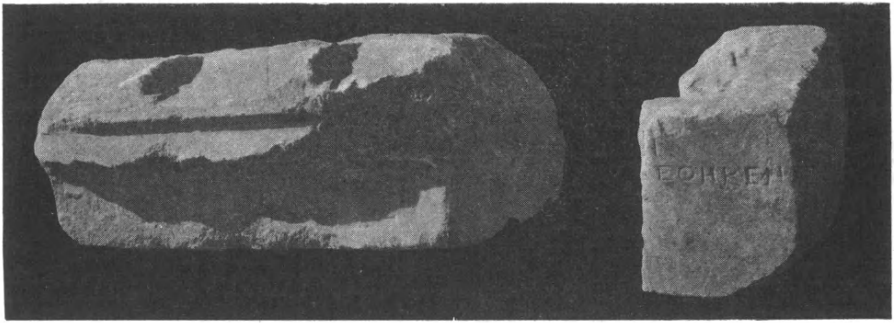
---]η Ἀφροδίτη

β) Δεξιὸν τμήμα μικρᾶς βάσεως μαρμάρου Πεντελικοῦ

-----]η

-----ἀ]νέθηκεν

Ἡ ὀπωσδήποτε ἐπιμελὴς ἐργασία τῶν τοίχων τοῦ οἰκίσκου καὶ ἡ μεγάλῃ

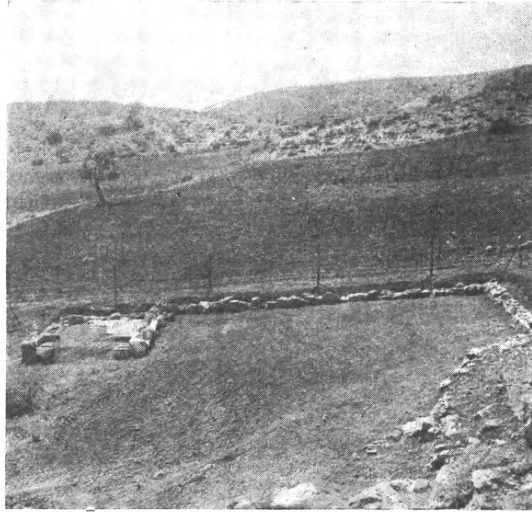
α
Εἰκ. 6. Ἐνεπίγραφοι ἀναθηματικαὶ βάσεις. β

χρήσις λίθων, προερχομένων ἐκ τοῦ Ἱεροῦ, μᾶς ὀδηγοῦν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ οἰκίσκος ἀνήκεν εἰς τὸ Ἱερόν καὶ ἐχρησίμευεν ὡς κατοικία τῶν ἱερέων ἢ καὶ ὡς ξενῶν. Διὰ τὴν δευτέραν αὐτὴν χρησιμοποίησιν συνηγορεῖ μᾶλλον καὶ τὸ περιεργὸν τῆς διατάξεως τοῦ ἐσωτερικοῦ μὲ τὴν μεγάλην μακρόστενον αἴθουσαν (Γ), ἡ ὁποία πολὺ καλὰ θὰ ἠδύνατο νὰ ἐρμηνευθῆ ὡς στοά, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐτοποθετοῦντο κατὰ σειρὰν κλῖναι πρὸς προσωρινὴν παραμονὴν ξένων προσκυνητῶν τοῦ Ἱεροῦ καὶ τῶν ὁδοιπόρων, τῶν διερχομένων διὰ τῆς παρακειμένης ὁδοῦ. Ἴσως δὲ διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν πρὸς ἐξυπηρέτησιν δηλαδὴ τῶν ὁδοιπόρων καὶ τῶν προσκυνητῶν ἐκτίσθη ἀργότερον πρὸς ἀνατολὰς τοῦ οἰκίσκου τὸ συγκρότημα τῶν διαφόρων δωματίων (εἰκ. 3) μὲ τὴν μεγάλην πάλιν μακρόστενον αἴθουσαν διαστάσεων 18 μ. × 3,20, πρὸς ὕδρευσιν δὲ τέλος τοῦ Ἱεροῦ καὶ τοῦ ξενῶνος τούτου κατεσκευάσθησαν καὶ αἱ παρὰ τὸν οἰκίσκον εὐρισκόμεναι δεξαμεναί¹.

¹ Ὁ τύπος τῶν δεξαμενῶν εἶναι ὁ συνήθης, ἀπαντῶμενος εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς ἀρχαιολογικοὺς τόπους, βλ. Κ. Κουρουνιώτη Ἑλευσινιακὰ (τεῦχος Α. σελ. 237 κέ.), ἐνθα ἀναφέρεται καὶ τὸ συγκρότημα τῶν δεξαμενῶν τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης σελ. 245-246.

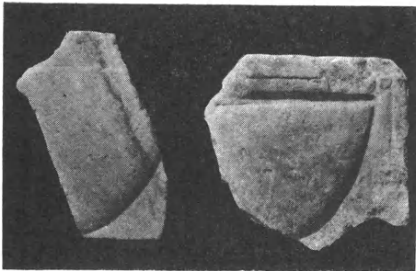
Πρὸς χρονολόγησιν τοῦ οἰκίσκου ἔχομεν ἐπὶ τοῦ παρόντος μόνον τὰς ἐντοιχισθείσας ἐπιγραφάς, ἀργότερον τῶν ὁποίων φυσικὰ θὰ ἐκτίσθῃ ὁ οἰκίσκος.

Ἄλλη μικρὰ ἀνασκαφὴ ἔγινε πρὸς τὴν βορειοδυτικὴν γωνίαν τοῦ κυρίως Ἱεροῦ παρὰ τὸν μικρὸν παλαιότερον ἀνασκαφέντα ἐκεῖ ναῖσκον. Ἄνεσκάφη ἔκτασις 6×8 περίπου μέτρων καὶ ἀνευρέθη πρὸς τὸ μέρος τοῦτο τὸ τέρμα τοῦ Ἱεροῦ (εἰκ. 7). Κατ' ἐπέκτασιν ἀκριβῶς τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ ναῖσκου, μὲ τὴν ὁποίαν φαίνεται νὰ ἐκτίσθῃ συγχρόνως, ἀπεκαλύφθη τοῖχος¹ πάχους 0,52 μ., ὅστις πρὸς Β καὶ εἰς ἀπόστασιν 11,60 μ. ἀπὸ τοῦ ναῖσκου κάμπτεται πρὸς Δ κατ' ὀρθὴν γωνίαν καὶ σταματᾷ εἰς ἀπόστασιν 7,40 μ. ἐπὶ παλαιότερου κυκλικοῦ ἀναλήμματος, τὸ ὁποῖον ὑπεστήριξε τὰ χῶματα τοῦ βουνοῦ.

Εἰκ. 7. Ὁ μικρὸς ναῖσκος ἀριστερά, καὶ ὁ τοῖχος ὁ κλείων τὸ ἱερόν κατὰ τὴν ΒΔ γωνίαν.

Εἰς ἀπόστασιν 9,30 μ. ἀπὸ τοῦ ναῖσκου ὁ δυτικὸς τοῖχος διακόπτεται διὰ δύο μεγάλων λίθων, οἱ ὁποῖοι καταλαμβάνουν ὅλον τὸ πλάτος αὐτοῦ ἀφίνοντες μεταξύ των μικρὸν ἄνοιγμα 0,20 μ. ἴσως διὰ τὴν ἀποχέτευσιν τῶν ὑδάτων. Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ἦλθον εἰς φῶς καὶ εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν μικρὰ μαρμάρινα ἀφιερῶματα ἐντελῶς ἀσήμεντα καὶ πρὸς τούτοις τὰ δύο δημοσιευόμενα μαρμάρινα γυναικεῖα αἰδοῖα (εἰκ. 8). Ἐπίσης ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ἀσκάπτων χωμάτων βορειότερον τοῦ ἀποκαλυφθέντος τοῖχου ἀνευρέθη καὶ ἡ δημοσιευομένη μαρμαρινὴ περιστέρα (εἰκ. 9).

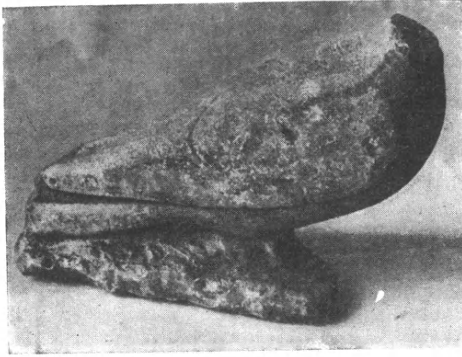
Εἰκ. 8.

Καὶ κατὰ τὴν παλαιὰν ἀνασκαφὴν τοῦ Καμπούρογλου ἀνευρέθησαν

¹ Ἡ ἀρχὴ τοῦ τοῖχου τούτου ἐφαίνετο καὶ πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς μας καὶ σημειοῦται εἰς τὸ σχέδιον τοῦ ἱεροῦ τὸ δημοσιευόμενον ὑπὸ τοῦ Sam Wide (AE 1910 πίν. 1).

πολλὰ ὅμοια πράγματα (εἰκ. 10), μερικὰ ἐκ τῶν ὁποίων φέρουν καὶ ἐπιγραφάς¹.

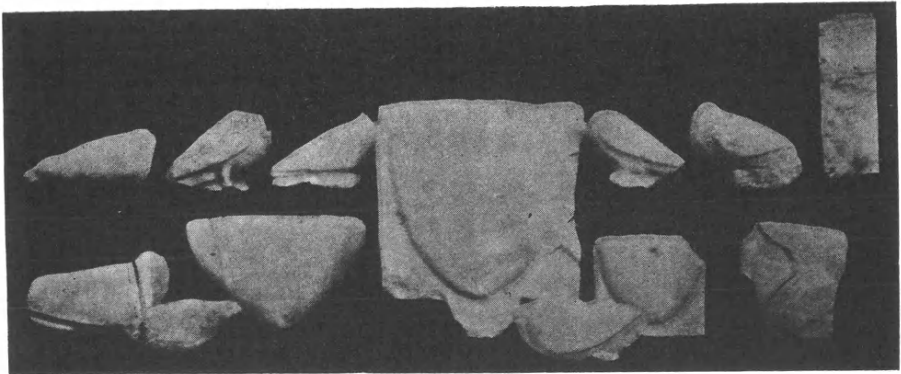
Τέλος κατὰ τὸν καθαρισμὸν τοῦ λόφου πρὸς Β τοῦ Ἱεροῦ ὑπεράνω ἀκριβῶς τοῦ βράχου, τοῦ φέροντος τὰς κόγχας πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ἀναθη-

Εἰκ. 9.

μάτων καὶ εἰς ἀπόστασιν 9 μ. περίπου ἀπὸ τούτου, εὐρέθη τεῖχος, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευεν ὡς περίβολος καὶ περιώριζε πρὸς Β τὸ Ἱερόν. Τὸ τεῖχος τοῦτο (εἰκ. 11) πάχους 0,80 εἶναι ἐκτισμένον δι' ἀκατεργάστων μεγάλων λίθων ἄνευ οὐδεμιᾶς συνδετικῆς ὕλης καὶ ἄρχεται πλησίον τοῦ ἀναφερθέντος ἀνωτέρω κυκλικοῦ ἀναλήμματος παρὰ τὴν δυτικὴν βᾶσιν τοῦ βουνοῦ. Ὁ περίβολος οὗτος ἔχει κατεύθυνσιν κατ' ἀρχὰς μὲν πρὸς ΒΑ

κατόπιν ὅμως στρέφεται πρὸς ἀνατολὰς καὶ βαίνει παραλλήλως σχεδὸν τοῦ τοίχου τῆς προσόψεως τοῦ Ἱεροῦ. Τὸ τεῖχος σταματᾷ σήμερον εἰς ἀπόστασιν 31 μ. ἀπὸ τῆς ἀρχῆς του θὰ ἐσυνεχίζετο ὅμως κατὰ 4 μ. ἀκόμη μέχρι τῆς

Εἰκ. 10. Εὐρήματα ἐκ τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης ἐκ παλαιότερων ἀνασκαφῶν (φωτ. Δ. Καμπούρογλου).

προεκτάσεως τοῦ ἀνατολικωτέρου τοίχου τοῦ Ἱεροῦ, ἐκεῖ δὲ θὰ ἐκάμπτετο πρὸς Ν καὶ θὰ ἐσυνεχίζετο διὰ τοῦ ἀνατολικοῦ τούτου τοίχου τοῦ Ἱεροῦ.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον τὸ πάχος τοῦ τελευταίου τούτου τοίχου παρὰ τὸν

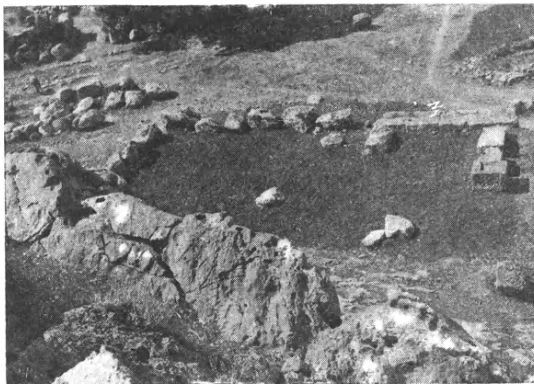
¹ Δ. Καμπούρογλου ἔ. ἀ. καὶ S. Wide σελ. 50 - 52.

βράχον εἶναι 1,40 μ. μέχρῃς ἀποστάσεως 7 μέτρων, διότι ἐκεῖ ἐχρησίμευε καὶ ὡς ἀντηρὶς διὰ νὰ συγκρατήσῃ τὸ βᾶρος τοῦ ἐκ τοῦ λόφου κατερχομένου τείχους, ἐνῶ τὸ ὑπόλοιπον τμήμα του ἔχει καθὼς καὶ ὅλος ὁ τοίχος τῆς πρὸς Ν προσόψεως τοῦ 'Ιεροῦ πᾶχος μόνον 0,60 μ. Ὁ Sam Wide ὑπέθεσε λόγῳ τῆς κακῆς κατασκευῆς τοῦ τμήματος τῆς προσόψεως τοῦ 'Ιεροῦ ἀπὸ τῆς Α γωνίας αὐτοῦ μέχρι τῆς εἰσόδου, ὅτι οἱ σφζόμενοι λίθοι εἶναι μόνον ὑπολείμματα τοῦ τοίχου τοῦ 'Ιεροῦ καὶ ὅτι καθ' ὅλην τὴν ΒΑ γωνίαν μέχρι τῆς εἰσόδου τὸ πᾶχος τοῦ τοίχου θὰ ἦτο 1,40μ. ὅσον δηλαδὴ καὶ τὸ σφζόμενον παρὰ τὸν βράχον.

Τὸ τμήμα τοῦτο τοῦ τοίχου εἶναι κατασκευασμένον ἐκ μεγάλων σχετικῶς, ἀκατεργάστων ὄγκων βράχου καὶ διαφέρει κατὰ πολὺ τῶν ἄλλων τοίχων τοῦ 'Ιεροῦ. Μερικοὶ τῶν λίθων τούτων σφζουν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας των ὅπας καὶ λαξεύματα ὅμοια πρὸς τὰ σωθέντα ἐπὶ τοῦ βράχου, τοῦ φέροντος τὰς ἀναθηματικὰς κόγχας (εἰκ. 12). Φαίνεται λοιπὸν ὅτι τὸ 'Ιερόν εἶχε ποτε ὑποστῆ καταστροφὴν, μεγάλοι δὲ ὄγκῳδεις λίθοι ἀπεσπᾶσθησαν ἐκ τοῦ βράχου καὶ ἐχρησιμοποιήθησαν κατὰ τὴν ἐπισκευὴν πρὸς ἀνοικοδόμησιν τοῦ πεσόντος συγχρόνως ἴσως τότε τμήματος τῆς προσόψεως τοῦ τοίχου τοῦ 'Ιεροῦ. Ἐκ τῆς καταστροφῆς ἴσως ταύτης ἔπαθον καὶ τὰ διάφορα ἀφιερῶματα, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποιήθησαν ὡς οἰκοδομικὸν ὕλικὸν κατὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ μικροῦ οἰκίσκου.

Εἰκ. 11. Περιβόλος τοῦ ἱεροῦ ὑπεράνω τοῦ βράχου τοῦ φέροντος τὰς ἀναθηματικὰς κόγχας.

Εἰκ. 12. ΝΑ γωνία τοῦ περιβόλου καὶ ἡ κυρία εἴσοδος τοῦ ἱεροῦ.

2) Κατασκευὴ τῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ.

Τὸ καλλίτερον διατηρηθὲν τμήμα τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ εἶναι τὸ εὑρισκόμενον παρὰ τὸ Ἱερόν τῆς Ἀφροδίτης, τὸ ὁποῖον ἐσώθη, διότι πολὺ ἐνωρὶς ἐκαλύφθη δι' ἐπιχώσεως διὰ χωμάτων καὶ λίθων ἐκ τῆς καταρρεύσεως τῶν οἰκοδομημάτων¹. Ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα σημεῖα διετηρήθη εἰς πολὺ καλὴν

Εἰκ. 13. Τμήμα τῆς ἀρχαίας Ἱερᾶς ὁδοῦ ἔμπροσθεν τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης.

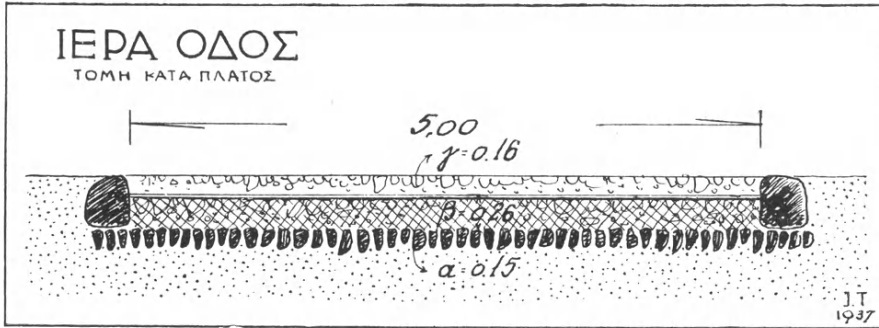
κατάστασιν ἢ ἀρχαία ὁδὸς οὕτως ὥστε σήμερον δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ γνωρίζωμεν τὰς λεπτομερείας τῆς κατασκευῆς τῆς. Τὸ πλάτος τῆς εἰς τὰ καλλίτερον διατηρηθέντα τμήματα εἶναι 5 μ. καὶ περιορίζεται ἑκατέρωθεν διὰ λίθων ἐπίτηδες τοποθετημένων, οἱ ὁποῖοι ἐξεῖχον κατὰ τὸ ἥμισυ ὑπὲρ τὸ ἔδαφος (εἰκ. 13) Ὅπου τὸ ἔδαφος ἦτο μαλακὸν ἀντικατεστάθη δι' ἐπιχώσεως μικρῶν λίθων καὶ χώματος, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας δὲ τῆς ἐπιχώσεως ταύτης φαίνεται ὅτι ἐτέθησαν πλακοειδεῖς λίθοι μετρίου μεγέθους, οἱ ὁποῖοι ἀπετέλεσαν τὸ ἔδαφος τῆς ὁδοῦ.

Ἡ εἰκὼν 13 δεικνύει τμήμα τῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ μὲ τοιαύτην κατασκευὴν τὸ ὁποῖον ἐσώθη παρὰ τὸ Ἱερόν τῆς Ἀφροδίτης. Ἐπὶ τῶν λίθων τῆς στρώ-

¹ Δ. Καμπούρογλου. «Λαφνί» σελ. 9.

σεως τῆς ὁδοῦ διετηρήθησαν καὶ αἱ βαθεῖαι αὐλάκες, τὰς ὁποίας ἐσημάτισαν οἱ τροχοὶ τῶν ἀμαξῶν.

Ἐπίσης διὰ τεχνητῆς ἐπιχώσεως κατεσκευάσθη καὶ ὅλον τὸ τμήμα τῆς ὁδοῦ παρὰ τὴν λίμνην τοῦ Κουμουन्दούρου (εἰκ. 17). Ὅλον τὸ ἔδαφος πρὸς Νότον τῆς λίμνης ἀπετελεῖτο ἀπὸ παχὺ στρώμα θαλασσίας ἄμμου. Εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ διέλθῃ ἡ ὁδός, ἀφηρέθη μέχρι βάθους 0,50 μ. ἡ ἄμμος, καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἐναπομένουσας ἄμμου ἐστρώθησαν λίθοι διὰ νὰ χρησιμεύσουν ὡς ὑπόστρωμα (εἰκ. 14), ἐνῶ ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ ἐτέ-

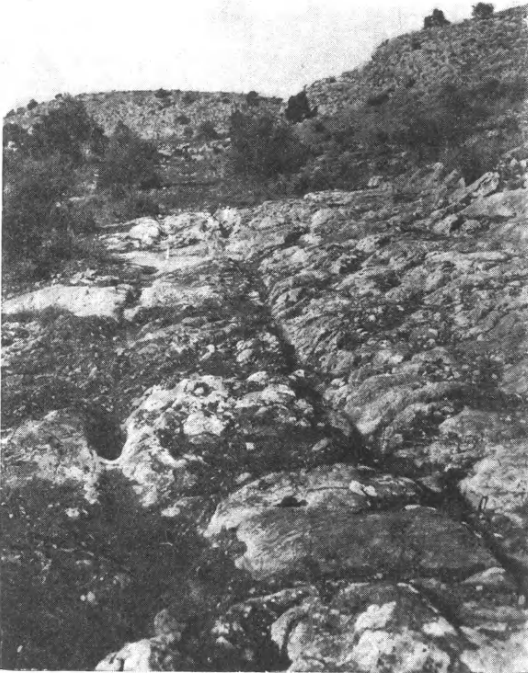
Εἰκ. 14. Τομή κατὰ πλάτος τῆς ὁδοῦ παρὰ τὴν λίμνην τοῦ Κουμουन्दούρου.

θησαν μεγάλοι λίθοι καὶ μεταξὺ τούτων ἐπίχωσις (β) ὕψους 0,26, ἀποτελουμένη ἐκ χωμάτων καὶ πολλῶν μικρῶν λίθων. Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἐπιχώσεως αὐτῆς ἐτέθησαν κατόπιν ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου μεγαλειέτεροι λίθοι καὶ τοιουτοτρόπως ἀπετελέσθη ἡ στερεὰ στρώσις.

Ὅταν ἡ ὁδὸς εἶχε πολὺν χρησιμοποίηθῃ, ἀφοῦ οἱ λίθοι τῆς στρώσεως εἶχον λειανθῇ, ἄγνωστον διὰ ποίαν αἰτίαν ἐτέθη ἐπ' αὐτῆς μέχρι τοῦ ὕψους τῶν λίθων τῶν κρασπέδων ἐπίχωσις (γ) 0,16 ὕψους τῆς αὐτῆς συστάσεως, δηλαδὴ ἐκ λίθων καὶ χώματος. Αἱ δύο ἐπιχώσεις διακρίνονται καὶ λόγῳ τῆς σκληρότητος τῆς ἐπιφανείας των καὶ διότι μεταξὺ αὐτῶν παρεμβάλλεται στρώμα πάχους 0,01 - 0,02 λεπτοτάτου λευκοῦ χώματος, σχηματισθέντος ἐκ τῆς τριβῆς τῶν λίθων κατὰ τὴν χρῆσιν τῆς ὁδοῦ. Ὅπου ἡ ὁδὸς διήρχετο παρὰ τὴν βραχώδη κατωφέρειαν τοῦ βουνοῦ ἐγένετο μεγάλη ἢ μικρὰ λατόμησις τοῦ βράχου, οὐχὶ ὅμως μέχρι τελείας ὀριζοντιώσεως ὀλοκλήρου τοῦ πλάτους τῆς ὁδοῦ ἀλλὰ μέχρι περίπου τοῦ ἡμίσεος ταύτης. Τὸ ὑπόλοιπον ἤμισυ συνεπληροῦτο δι' ἐπιχώσεως, ἡ ὁποία συνεκρατεῖτο πρὸς τὴν κατωφέρειαν δι' ἀναλήμματος μεγάλων λίθων. Τὸ πλάτος τῆς τοιαύτης ὁδοῦ ἀπὸ τῆς τομῆς τοῦ βράχου μέχρι τοῦ ἀναλήμματος εἶναι 6 - 6 1/2 μ. Ἀλλὰ ἡ ὁδὸς δὲν ἐχρησιμοποιεῖτο μέχρι τοῦ ἄκρου τοῦ ἀναλήμματος, ἀλλὰ ἐτίθεντο εἰς ἄρκετὴν

ἀπόστασιν ἀπ' αὐτοῦ πρὸς τὸ μέρος τῆς ὁδοῦ οἱ λίθοι τοῦ κρασπέδου καὶ τιοιουτοτρόπως περιωρίζετο τὸ πλάτος αὐτῆς εἰς 5 μ.

Δείγματα τῆς κατασκευῆς ταύτης ἐσώθησαν εἰς πολλὰ τμήματα· ἀναφέρομεν δὲ ὡς παράδειγμα τὸ κατὰ τὴν ἐφετινὴν ἀνασκαφὴν ἀποκαλυφθὲν τμήμα εἰς ἀπόστασιν 200 μ. πρὸς Α τοῦ Ἱεροῦ (εἰκ. 15).

Εἰκ. 15. Τμήμα τῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ πλησίον τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης μετὰ βαθειῶν αὐλακώσεων τοῦ βράχου ἐκ τῶν τροχῶν τῶν ἄμαξῶν.

διέρχεται παραπλεύρως τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ περιβόλου τούτου, εἶναι βαθύτερον τῶν θεμελίων τοῦ τοίχου τοῦ περιβόλου καὶ ἐπομένως οἱ τοῖχοι τῶν θεμελίων τούτου εἶναι ὄρατοί, τοῦτο δὲ δὲν θὰ συνέβαινε, ἐὰν ἡ κατασκευὴ τῆς ὁδοῦ εἶχε προηγηθῆ τῆς κατασκευῆς τοῦ περιβόλου.

Ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης ἄρχεται καὶ ἑτέρα ὁδὸς ἡ ὁποία μὲ κατεύθυνσιν ὀλίγον βορειότερον διὰ τῶν ὑψωμάτων φθάνει μέχρι τῆς λίμνης τοῦ Κουμουνοῦρου.

Ὁ τρόπος τῆς κατασκευῆς καὶ ταύτης εἶναι ὁ αὐτός, τὸ πλάτος μόνον αὐτῆς διαφέρει καὶ εἶναι 3,50 - 4,00 μ. Ἰχνη τροχῶν οὐδαμοῦ παρατηρήθη-

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἐφάνησαν πρὸς τούτοις παραπλεύρως τῆς σωθείσης ὁδοῦ ἐπὶ τοῦ βράχου ἴχνη αὐλάκων ἱκανοῦ βάθους, σχηματισθέντα ἐκ τῶν τροχῶν τῶν ἄμαξῶν. Προφανῶς ἔχομεν ἐνταῦθα ὑπολείμματα παλαιότερας ὁδοῦ.

Πότε ἀκριβῶς ἐπεσκευάσθη ἡ παλαιὰ ὁδὸς ἢ καὶ ἐχαράχθη εἰς πολλὰ μέρη ἐξ ὀλοκλήρου νέα ὁδὸς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίζωμεν.

Πάντως θὰ ἔγινε τοῦτο, ὅτε εἶχεν ἤδη κτισθῆ ὁ ἀπέναντι τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης ὀρθογωνικὸς ἐκ πολυγωνικῶν λίθων περίβολος, ὁ ὁποῖος, ὡς ὑποθέτει ὁ Wrede (Attische Mauern 9 ἀρ. 21), εἶναι δυνατὸν νὰ κατεσκευάσθη κατὰ τὸ τέλος τοῦ 5ου αἰῶνος, διότι ἡ ἐπιφάνεια τοῦ τμήματος τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία

σαν, ἡ καλὴ ὁμως κατασκευὴ τῆς ὁδοῦ μόνον μὲ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἐγένετο διὰ τὴν διέλευσιν ἀμαξῶν δύναται νὰ ἐξηγηθῆ. Πρὸ τοῦ 'Ιεροῦ τῆς 'Αφροδίτης τὴν βορείαν πλευρὰν αὐτῆς ἀποτελεῖ ὁ περίβολος τοῦ 'Ιεροῦ, τὴν δὲ νοτίαν πλευρὰν τῆς τοῖχος ἀναλημματικὸς πάχους 0,50 μ. καὶ ὕψους 1,00 μ. (εἰκ. 16). Εἰς ἀπόστασιν 800 βημάτων ἀπὸ τοῦ 'Ιεροῦ ἡ ὁδός, συναντᾷ τὴν ἀρχὴν μικροῦ ρεύματος καὶ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἐπιχώσεώς τῆς ἐκτίσθη ἰσχυρὸν ἀνάλημμα ὕψους 2 μ. διὰ μεγάλων λίθων (εἰκ. 17).

'Ακριβῶς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀρχίζει πλέον ἡ κἀθόδος πρὸς τοὺς Ρεῖτους, σφύζεται πλησίον τῆς ὁδοῦ μέγας τετράγωνος ἀσβεστόλιθος (εἰκ. 18) πλευρᾶς 1,18 καὶ ὕψους 0,47 ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας τοῦ ὁποίου ὑπάρχει μέγας ὀρθογωνικὸς τὸρμος διαστάσεων 0,43 × 0,30. Εἶναι πολὺ πιθανὴ ἢ ὑπόθεσις, ὅτι ὁ λίθος ἐχρησίμευεν ὡς βᾶσις ὄρου, χωρίζοντος τὴν περιοχὴν τῶν 'Αθηνῶν ἀπὸ τῆς περιοχῆς τῆς 'Ελευσίνος¹.

Εἰκ. 16. Τμῆμα τῆς ἐτέρας τῶν ὁδῶν ἔμπροσθεν τοῦ 'Ιεροῦ τῆς 'Αφροδίτης ὅπου καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς.

3) Τὸ ἀρχαῖον φράγμα τοῦ Ρεῖτοῦ καὶ ἡ Γέφυρα.

'Εναντι ἀκριβῶς τοῦ παλαιοῦ ὑδρομύλου καὶ εἰς τὸ μέσον περίπου τοῦ πλάτους τῆς λίμνης ἐφάνη σειρά μεγάλων ὀρθογωνικῶν πωρῖνων λίθων² μὲ κατεύθυνσιν ἀπὸ ΝΑ πρὸς ΒΔ. Τὸ βάθος τῆς λίμνης εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι 2 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος, οἱ δὲ λίθοι ὀλίγον μόνον ἐξέχουν τοῦ πυθμένος τῆς λίμνης. Οὗτοι φαίνεται ὅτι ἀπετέλουν τεῖχος πλάτους 0,80 μ. - 1,00 μ., τὸ ὁποῖον σήμερον εἶναι ὄρατὸν μέχρι ἀποστάσεως 8 μέτρων.

'Ολοὶ οἱ λίθοι φαίνονται ὅτι ἐλήφθησαν ἐξ ἄλλων οἰκοδομημάτων, εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν, ὅστις εὐρίσκεται εἰς βάθος 1,50 καὶ ἀποτελεῖ τὴν ὑψηλοτέραν

¹ Πausanias I. 38.1. *Οἱ δὲ 'Ρεῖτοὶ καλούμενοι ἕδῃμα μόνον παρέχονται ποταμῶν, — οὔτοι τὸ ἀρχαῖον, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, πρὸς 'Αθηναίους τοὺς ἄλλους ὄροι τῆς γῆς 'Ελευσινίους ἦσαν.* Ἐπίσης ὅσα ὁ I. Σβορώνος γράφει (ΔΕΝΑ ἔτος Δ' 1901 σελ. 322 - 325) περὶ τῆς 'Ηχοῦς (CIA II, 470), τὴν ὁποίαν καὶ ἡμεῖς βεβαιούμεν, καὶ σημειοῦμεν τὴν ἀκριβῆ τῆς θέσιν ἐπὶ τοῦ γενικοῦ τοπογραφικοῦ σχεδίου πίν. Α'.

² K. Κουρουνιώτη - I. Τραυλοῦ. 'Ανασκαφαί 'Ιεράς 'Οδοῦ (ΠΑΕ 1936 σελ. 32).

σφζομένην σειρὰν τῶν δόμων, διατηρεῖ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας του δύο ὁπὰς πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ λίθου κατὰ μέθοδον συνήθη εἰς ἀρχαίους Ἑλληνικούς χρόνους. Ἄλλο ἀρχιτεκτονικὸν κόσμημα δὲν ἠδυνήθημεν νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ λίθου καὶ μᾶλλον μᾶς ἐφάνη ὅτι αἱ πλευραὶ του εἶναι λεῖαι. Διὰ τῶν ὁπῶν ἀνυψώσεως βεβαιοῦται, ὅτι ὁ λίθος προέρχεται ἐξ ἀρχαίου κτιρίου.

Οἱ Ρεῖτοὶ ἀνῆκον εἰς τὸ Ἱερὸν τῆς Ἐλευσίνος καὶ εἶναι ἀφιερωμένοι εἰς

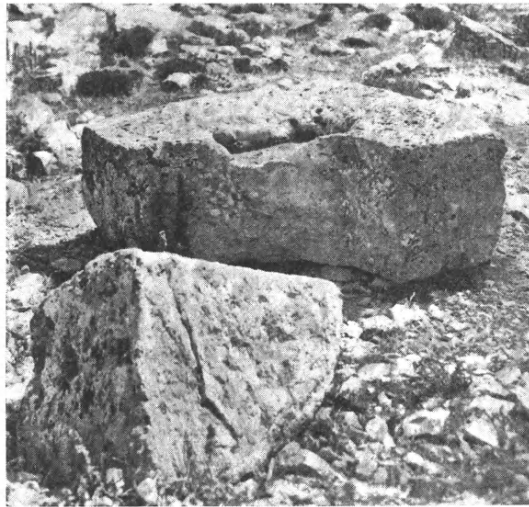
Εἰκ. 17. Ἴσχυρὸν ἀνάλημμα πρὸς συγκράτησιν τῆς ἐπιχώσεως τῆς ὁδοῦ.

τὴν Δήμητρα καὶ τὴν Κόρην (Παυσ. I. 38. 1), ἐπομένως ἢ φροντὶς διὰ τὴν τακτοποίησιν τοῦ ρεύματός των, ἐφ' ὅσον μάλιστα τοῦτο ἐσχετιζέτο πρὸς τὴν πλησίον αὐτῶν διερχομένην ἱερὰν ὁδόν, ἣτο φυσικὰ ἔργον τῶν ἱερέων τοῦ Ἐλευσινίου καὶ τῶν ἄλλων δημοσίων λειτουργῶν, οἱ ὅποιοι ἐπεστάτουν εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἐλευσίνος καὶ ἐφρόντιζον χάριν τῶν μυστηρίων διὰ τὴν καλὴν κατάστασιν καὶ τῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ, διὰ τῆς ὁποίας διήρχετο ἡ πομπὴ τῶν μυστηρίων. Εἰς Ἐλευσινιακὴν ἐπιγραφὴν τοῦ 421 π. Χ. (IG, I², 81) ἀναγράφεται ἡ ἀπόφασις περὶ

κατασκευῆς γεφύρας εἰς τὸν Ρεῖτόν, ὅστις ἦτο πρὸς τὸ μέρος τῶν ἐρχομένων ἐξ Ἀθηνῶν, χάριν ἀσφαλεστερας καὶ εὐκολωτέρας μεταφορᾶς τῶν Ἱερῶν κατὰ τὴν τελετὴν τῶν μυστηρίων καὶ πρὸς κανονισμὸν τῆς διαβάσεως τῶν πεζῶν διὰ λίθων προερχομένων ἐκ τοῦ Ἐλευσινιακοῦ ἱεροῦ, ἐκ τοῦ καταρριφθέντος ἀρχαίου Ναοῦ (στίχ. 5-7. *Τὸν Ρεῖτόν τὸμ παρὰ τῷ ἄστεος γεφυρῶσαι λίθοις χρομένους Ἐλευσινόθεν τογ καθειρεμένον ἐκ τῷ νεῶ τῷ ἀρχαίῳ*). Εἰς τὴν ἰδίαν ἐπιγραφὴν ἀναγράφεται πρὸς τούτοις παραγγελία νὰ καλυφθοῦν διὰ λίθων διαρροαὶ (στίχ. 14-15 *λίθοις δὲ κατακαλύψαι τὰς διαρροὰς τὸ Ρεῖτῷ*). Ἐὰν δεχθῶμεν ὅτι ἡ διαμόρφωσις τοῦ Ρεῖτοῦ καὶ τῶν πλησίον του τόπων ἦτο καὶ εἰς τὴν ἀρχαιότητα περίπου ὡς εἶναι καὶ σήμερον, ὅτι δηλαδὴ ἡ μεγάλη λιμνοειδὴς ὑδροφόρος λεκάνη εὐρίσκετο καὶ τότε πολὺ πλησίον τῆς

βάσεως τῶν ὑψωμάτων, τῶν εὐρισκομένων πρὸς Βορρᾶν καὶ Δυσμάς, καὶ ὀλίγον μόνον μακρὰν τῆς βάσεως τοῦ πρὸς Ἐλευσίνας βουνοῦ, καὶ ἀπεκλειέτο πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης διὰ φράγματος, καὶ ὁδὸς ἢ πρὸς τὴν Ἐλευσίνα καὶ ἢ πρὸς τὸ Θριάσιον διακλάδωσις τῆς διήρχετο πλησίον αὐτῆς παρὰ τὴν νοτιᾶν καὶ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς, (σχέδιον πίν. Α.), δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ ἐξηγήσωμεν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ σφζομένου μέρους τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ καὶ τοῦ τοίχου, ποὺ εὐρέθησαν ἐντὸς τῆς λίμνης, εἰς ποῖον σημεῖον θὰ εἶχε κατασκευασθῆ ἡ γέφυρα καὶ ποῖα ἦτο πιθανῶς ἡ κατακάλυψις τῶν διαρροῶν.

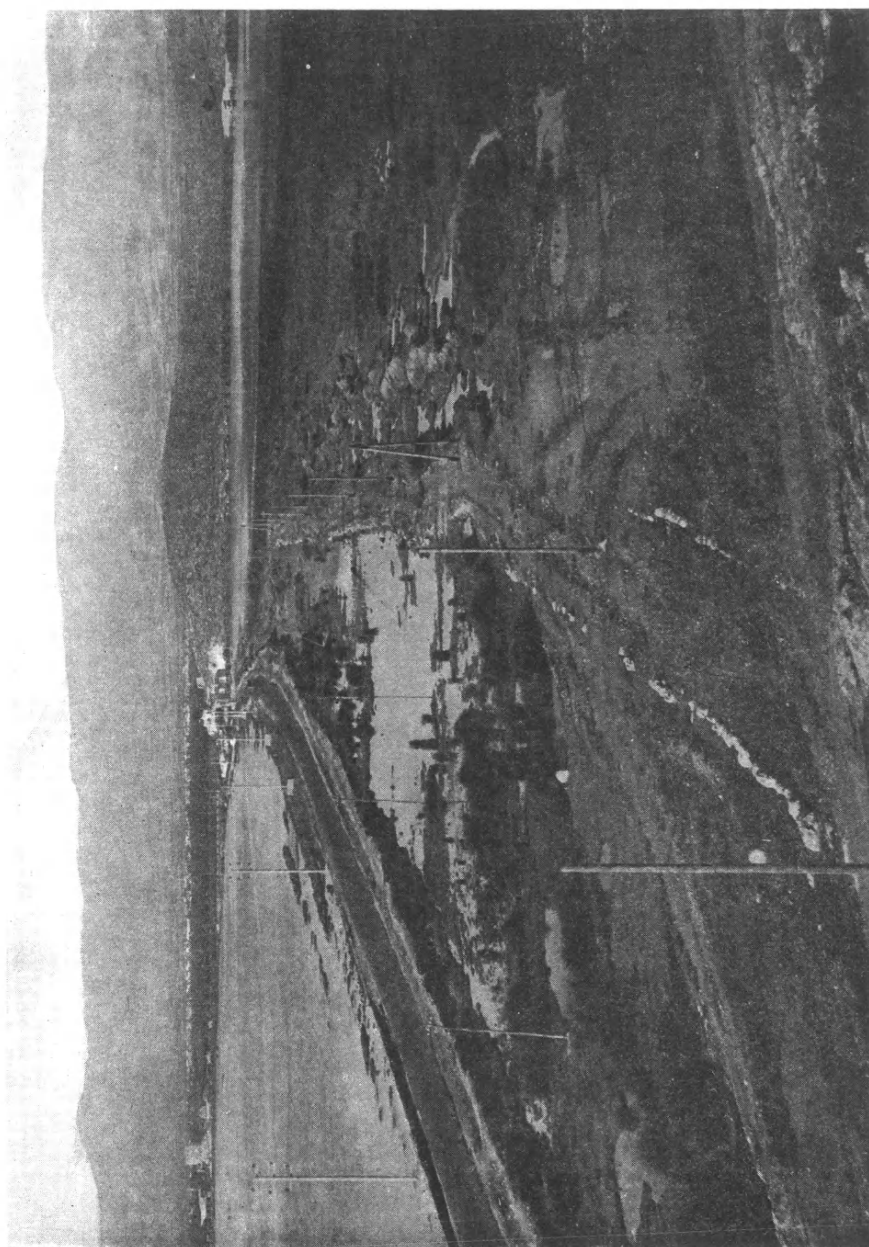
Ἡ ἀνακάλυψις ἐντὸς τῆς λίμνης τῶν λειψάνων ἀρχαίου τοίχου μακροῦ πιστοποιεῖ, νομίζομεν, ὅτι φράγμα πρὸς συγκράτησιν τῶν ὑδάτων τοῦ Ρεῖτου καὶ κανονισμόν τῆς ῥοῆς τούτων εἰς τὴν θάλασσαν ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν ἀρχαιότητα, ἣτο δὲ ἀναγκαῖον τοῦτο, καὶ διότι ἂν τὰ ὕδατα τοῦ Ρεῖτου ἀφίνοντο νὰ ἐκχύνωνται ἐλεύθερα, θὰ ἐσηματίζετο ἐκεῖ ἕλος, τὸ ὁποῖον θὰ παρεμπόδιζε τὴν διάβασιν τῆς ἱερῶς ὁδοῦ. Τὸ εἰς τὴν λίμνην συλλεγόμενον ὕδωρ τοῦ Ρεῖτου ἐκχύνετο καὶ τότε, ὅπως καὶ σήμερον, εἰς τὴν θάλασ-

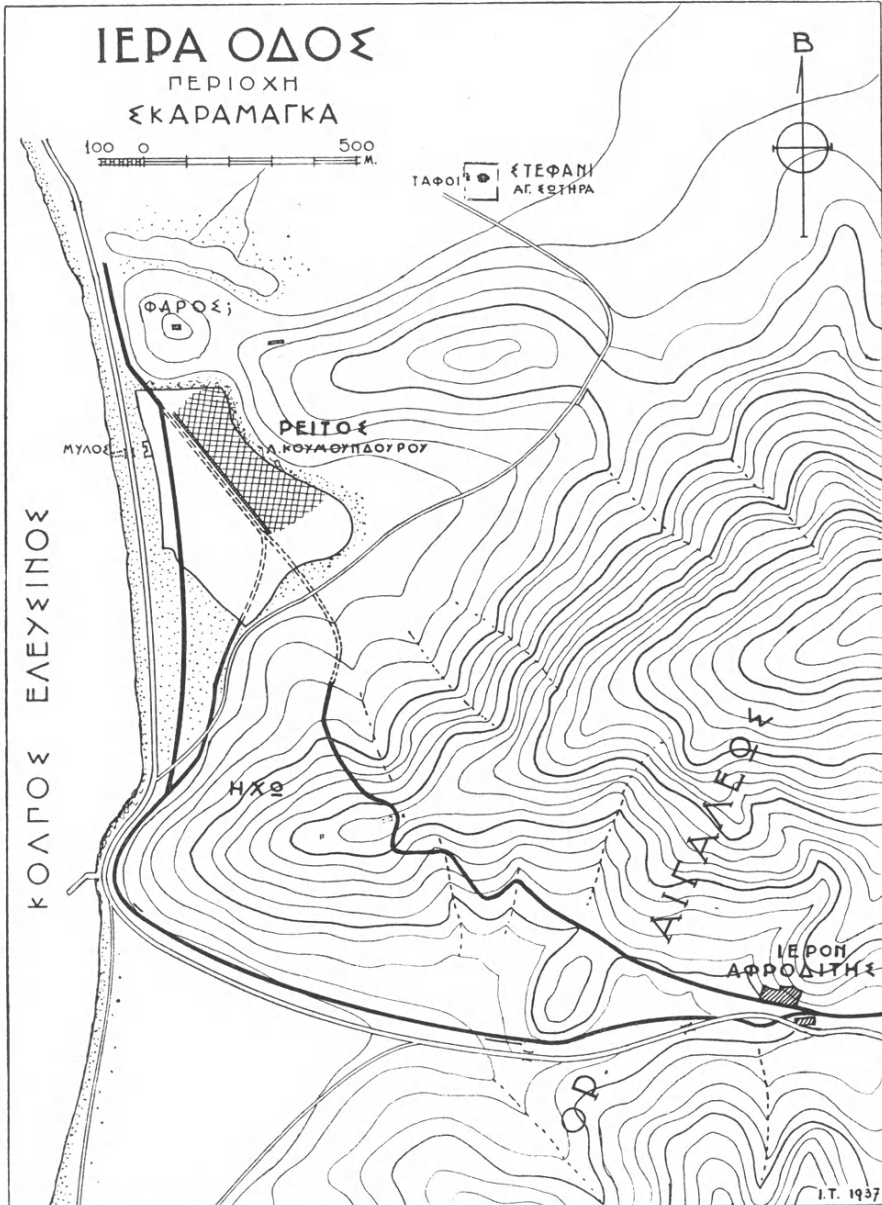
Εἰκ. 18. Βάσις πρὸς στήριξιν ὄρου (;).

σαν ἐξ ἑνὸς σημείου τοῦ φράγματος καὶ ἐκεῖ θὰ ἦτο ἀναγκαῖα ἡ γέφυρα διὰ νὰ διέρχεται ἐπ' αὐτῆς ἡ ὁδός, ἡ ὁποία πιθανῶς κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπιγραφῆς θὰ ἔκειτο περισσότερο πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, ἴσως ὄχι πολὺ μακρὰν τῆς θέσεως, ὅπου συμφώνως μὲ τὸν ἀνακαλυφθέντα τοῖχον θὰ πρέπη νὰ τοποθετήσωμεν τὸ ἀρχαῖον φράγμα, (σχέδιον πίν. Α.) καὶ εἶναι πολὺ πιθανόν, ὅτι ἡ ἀρχαία γέφυρα ἦτο ὀλίγον βορειότερον τῆς σημερινῆς γεφύρας, εἰς τὸν τόπον, ὅπου εἶναι ὁ ὕδρομυλος. Ὁ πῶρινος λίθος, ὅστις ὑπάρχει, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, ἐκτισμένος εἰς τὸν ἀρχαῖον τοῖχον ἐντὸς τῆς λίμνης τοῦ Κουμουνοῦρου μὲ τὰς χαρακτηριστικὰς ὁπὰς διὰ τὴν ἀνύψωσιν, ὁμοιάζει πρὸς τοὺς πωρίνους λίθους, τοὺς εὐρισκομένους ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἐλευσίνας ἐκτισμένου εἰς ἀρχαίαν ἐπισκευὴν τοῦ Πεισιστρατείου τείχους καὶ εἰς διάφορα σημεῖα τοῦ ἱεροῦ, καὶ προερχομένου παρὰ τὴν διάφορον γνώμην τοῦ Noack¹ ἐκ τοῦ καταστραφέν-

¹ Noack Eleusis σελ. 85 - 88.

Εἰκ. 19. Ἡ Ἱερὰ ὁδὸς κατὰ μῆκος τῆς παραλίας παρὰ τὸν Ρεῖτὸν (λίμνην Κοιμουνδούφου).

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΣΚΑΡΑΜΑΓΚΑ.
ΔΙΑ ΜΕΛΑΝΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΣΗΜΕΙΟΥΝΤΑΙ ΑΙ ΑΡΧΑΙΑΙ ΟΔΟΙ

τος Πεισιστρατείου Τελεστηρίου. Δὲν εἶναι λοιπὸν διόλου τολμηρὰ ἢ ὑπόθεσις, ὅτι καὶ ὁ λίθος αὐτὸς ἐκ τοῦ ἰδίου ἀρχαίου ναοῦ (τοῦ Πεισιστρατείου Τελεστηρίου) προέρχεται καὶ εἶναι ἐκ τῶν λίθων, οἱ ὅποιοι ἐχρησιμοποιήθησαν κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς γεφύρας.

Ποῦ ἦσαν αἱ διαρροαὶ καὶ εἰς τὶ συνίστατο ἡ κατακάλυψις των δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ λεχθῆ με βεβαιότητα. Ὁ Φίλιος εἰς τὴν πρώτην Δημοσίευσιν τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης ἐπιγραφῆς (Ath. Mitt. 1894 σελ. 168) ἐκφράζει δύο ὑποθέσεις, ἢ ὅτι διαρροαὶ ἦσαν τὰ ἀνοίγματα τῆς γεφύρας¹, τῶν ὁποίων τὸ ἔδαφος διετάσσετο νὰ καλυφθῆ διὰ στρώματος ἐκ λίθων² χάριν τῆς ἀσφαλείας τῆς γεφύρας, ἢ ὅτι τὸ ὕδωρ ἐχύνετο ἐκ τῆς λίμνης εἰς τὴν θάλασσαν (διέρροε) διὰ πολλῶν ἀυλακίων καὶ ταῦτα ὀνομαζόμενα ὑπὸ τῆς ἐπιγραφῆς διαρροαὶ διατάσσεται διὰ τῆς ἐπιγραφῆς νὰ καλυφθῶσι διὰ λίθων. Καὶ αἱ δύο αὐταὶ ὑποθέσεις εἶναι δυναταί, ἀλλ' εἶναι ἐπίσης δυνατὴ καὶ τρίτη ὑπόθεσις, ὅτι δηλαδὴ αἱ διαρροαί, δὲν ἦσαν μόνιμοι, ἀλλὰ συμπτωματικαί, προελθοῦσαι ἐκ καταστροφῶν τοῦ φράγματος εἰς διάφορα σημεῖα, καὶ ὅτι τὰς βλάβας αὐτὰς τοῦ φράγματος, αἱ ὁποῖαι ἐπέτρεπον διαρροὰς τοῦ ὕδατος, ἔπρεπε νὰ καλύψωσι διὰ λίθων.

I. ΤΡΑΥΛΟΣ

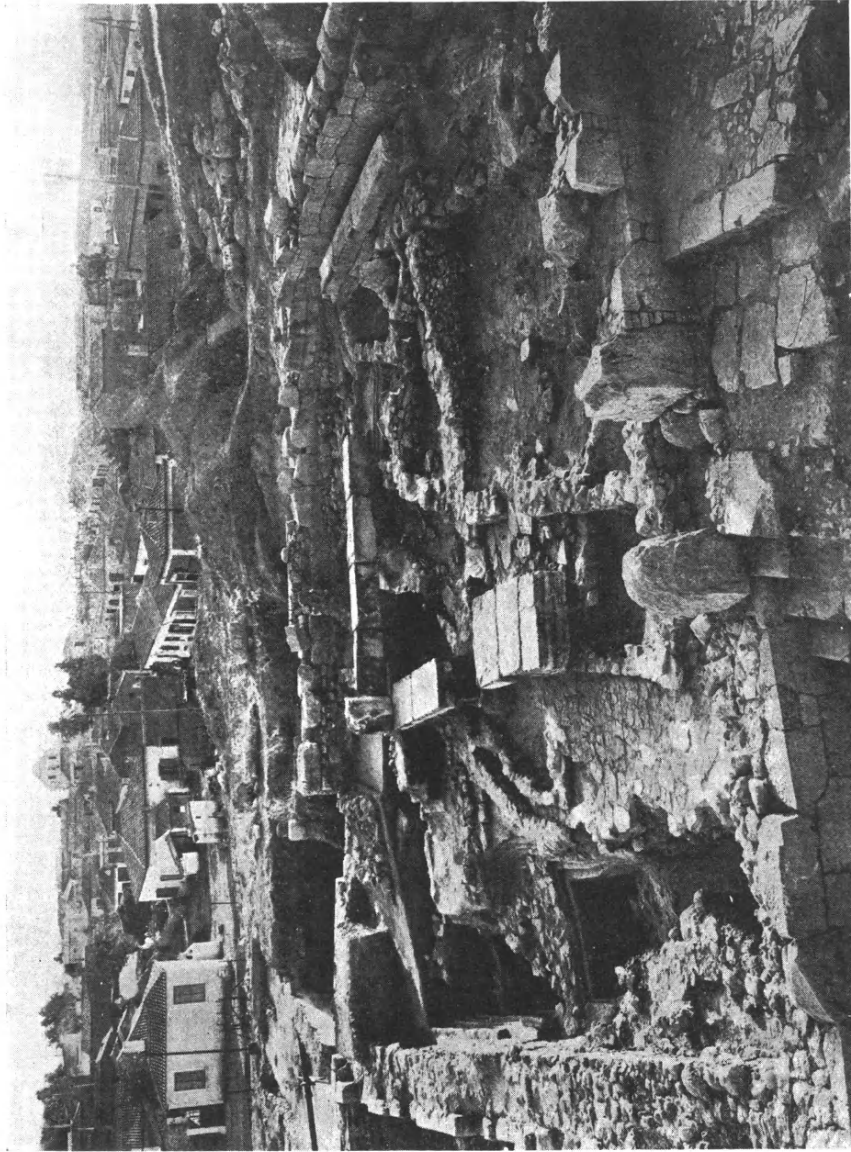
¹ Ὁ Φίλιος (ἔ. ἀ. σελ. 166) φαντάζεται τὴν γέφυραν διάφορον, ἢ ὡς ἡμεῖς παραδεχόμεθα.

² Καὶ τῆς ἀρχαίας γεφύρας τῆς σφισσομένης παρὰ τὴν Ἱερὰν ὁδόν, πρὶν φθάσωμεν εἰς τὴν Ἑλευσίνα πλησίον τοῦ «Καλοῦ Πηγαδιοῦ», τὰ ἀνοίγματα ἔχουν τὸ ἔδαφος ἐστρωμένον διὰ μεγάλων πλακῶν.

2. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΕΛΕΥΣΙΝΙ

Τὸ 1937 ἡ κυρία ἐργασία τῆς ἀνασκαφῆς τῆς Ἐλευσίνος ἔγινε πρὸς τελειότεραν ἀποκάλυψιν καὶ μελέτην τοῦ ἀπέναντι τῆς νοτίας πύλης τοῦ Ἐλευσινιακοῦ ἱεροῦ κειμένου χώρου, ὅστις περικλείεται διὰ πολὺ ἐπιμελῶς κατὰ τὸν πολυγωνικὸν τρόπον ἐκτισμένου περιβόλου, τὸν ὅποιον ἔχομεν ἤδη προσδιορίσει διὰ τοῦ ὀνόματος «ἱερὰ οἰκία» (εἰκ. 1 καὶ 2). Περὶ τοῦ χώρου ἔχει γίνει ἤδη λόγος εἰς διάφορα παλαιότερα δημοσιεύματά μας καὶ τελευταῖον ἔδη δημοσιεύθη εἰκὼν αὐτοῦ εἰς τὴν σελ. 51 τοῦ *Ἄδελφου τῆς Ἐλευσίνος*. Ὁ χώρος ἔχει ὅλως ἐξαιρετικὴν σπουδαιότητα καὶ διὰ τὸ εἶδος τῶν ἱερῶν κτισμάτων, τὰ ὅποια περικλείει, καὶ τὴν ἰδιαιτέραν λατρείαν, ἣ ὅποια ἠσκειτο ἐντὸς αὐτοῦ καὶ διότι ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον μικρὸν ἱερὸν παρὰ τὸ μέγα ἱερὸν τῆς Ἐλευσίνος, ἀκολουθοῦν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν οἰκοδομικὴν ἱστορίαν τοῦ μεγάλου τούτου ἱεροῦ καὶ συνδεόμενον πιθανώτατα πολὺ στενῶς μετὰ τούτου.

Εἰς παλαιωτάτους χρόνους, ἀπὸ τῆς μεσοελλαδικῆς περιόδου μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων τῆς γεωμετρικῆς περιόδου ὁ χώρος περιελαμβάνετο εἰς τὸν ἐκτεταμένον προϊστορικὸν συνοικισμόν, ὅστις ἠπλοῦτο ἐπὶ ὅλης σχεδὸν τῆς νοτίας κατωφερείας τῆς ἀκροπόλεως τῆς Ἐλευσίνος καὶ ἐσυνεχίζετο καὶ ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς τούτου πλευρᾶς. Ἡ ἱερὰ ἱστορία τοῦ χώρου, καθ' ὅσον δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἀνασκαφῶν μας, ἀρχίζει περὶ τὸ τέλος τῆς γεωμετρικῆς περιόδου. Προηγουμένως εἶχε χρησιμποιηθῆ κατὰ τὰς διαφόρους προϊστορικὰς περιόδους πρὸς οἰκοδόμησιν ἐπ' αὐτοῦ κατοικιῶν, τῶν ὁποίων ὀλίγα, ἀλλὰ σχεδὸν βέβαια λείψανα εὐρίσκονται ἀλλεπάλληλα εἰς τὰ κατώτερα στρώματα τῆς ἐπιχώσεως, ἣ ὅποια ἐσχηματίσθη ἐκεῖ μὲ τὴν πάροδον πολλῶν αἰώνων. Ἡ τελευταία ἐκ τῶν κατοικιῶν τούτων, ἣ ὅποια διετηρήθη ἠρειπωμένη κατὰ τὸ μεγαλείτερον μέρος της, ἀνήκουσα εἰς τὴν γεωμετρικὴν περίοδον, μετεσκευάσθη ἢ ἐχρησιμποιήθη ὡς τόπος λατρείας περὶ τὴν ὀγδόην π. Χ. ἑκατονταετηρίδα. Ἡ οἰκία αὕτη, τῆς ὁποίας τὸ διάγραμμα σημειοῦται μὲ παχείας μελαίνας γραμμᾶς, ἐπὶ τοῦ προχείρου σχεδίου, τὸ ὅποιον ὑποβάλλομεν μὲ τὴν παρούσαν ἐκθεσίν μας (εἰκ. 3), διευθύνεται ἐκ βορρᾶ πρὸς νότον καὶ ἀποτελεῖται ἐκ σειρᾶς τριῶν ὀρθογωνίων συνεχόμενων δωματίων καὶ ἑνὸς ἀκόμη μικροῦ χώρου, ἀκολουθοῦντος μετὰ τὸ τρίτον δωμάτιον, τὸ ὅποιον πάλιν εἶνε διηρημένον δι' ἐγκαρσίου τοίχου εἰς δύο ἀνίσου μεγέθους χώρους. Τὰ δωμάτια δὲν συκοινωνοῦν διὰ θύρας μεταξύ των, ἀλλ' ἔχουν ἕκαστον χωριστὴν εἴσοδον ἐκ κοινοῦ διαδρόμου ἐκτεινομένου ἐμπρὸς καὶ καθ' ὄλον τὸ μῆκος τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῶν δωματίων. Τούτου ὁ ἐξωτερικὸς τοῖχος ἀκολουθεῖ περίπου τὴν γραμμὴν τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῶν δωματίων. Μεγαλείτερον εἶνε τὸ βορειότερον δωμάτιον Α (μῆκ. 4,80 πλάτ. 4,00), τὸ ἀμέσως μετ' αὐτὸ δ εἶνε μικρότερον

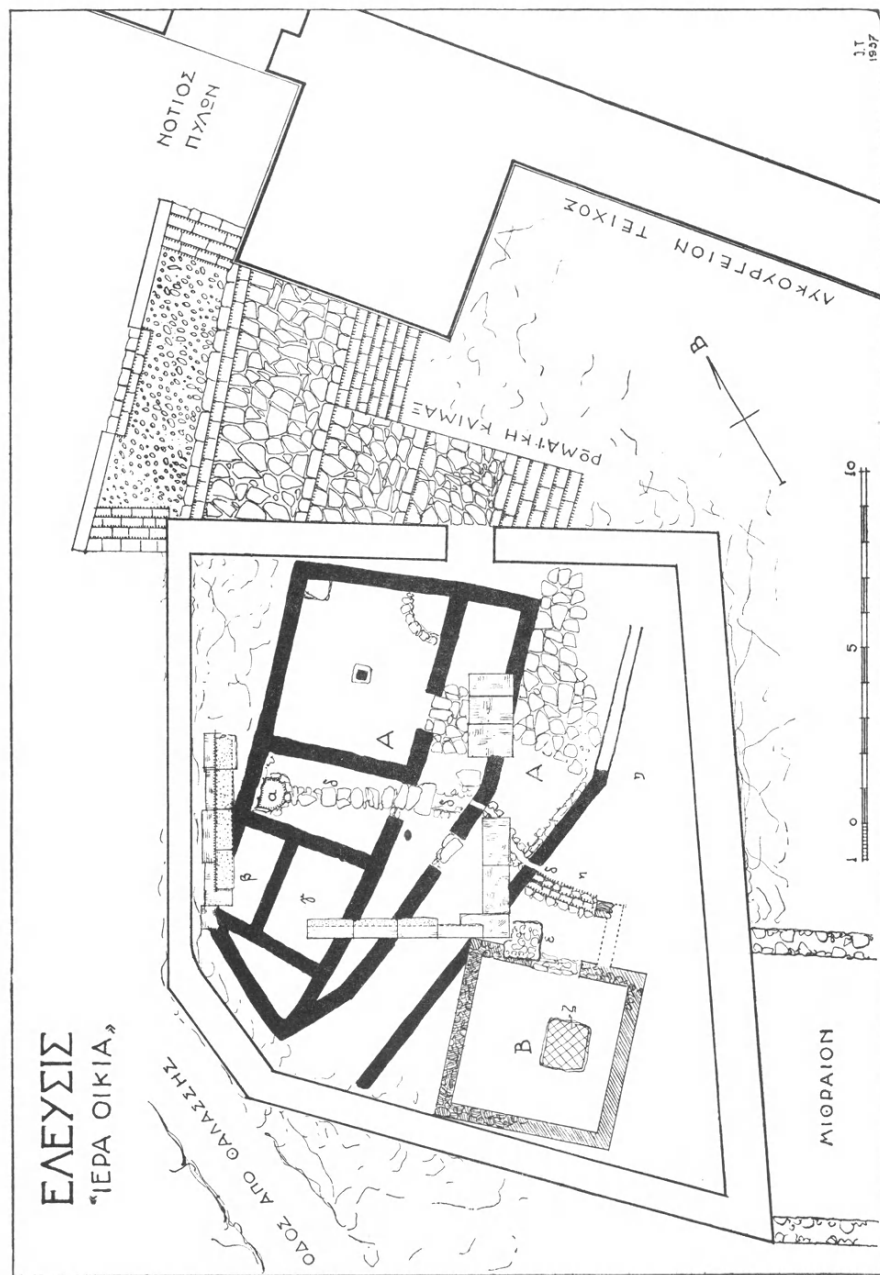

Εἰκ. 1. Ἡ «ἱερὰ οἰκία» ἐκ Βορρᾶ.

πολὺ εἰς μῆκος (2,00) καὶ τὸ πλάτος του περιορίζεται εἰς 3,70, τοῦ τρίτου δωματίου τὸ μῆκος εἶναι πάλιν 2,70 καὶ τὸ πλάτος 3,40, ἀλλ' ὅπως εἴπομεν, εἶνε δι' ἐγκαρσίου τοίχου διηρημένον εἰς δύο χώρους β γ πλάτ. 2,00 καὶ 1,10. Ὁ μικρὸς χώρος μετὰ τὸ τρίτον δωματίον ἔχει σχεδὸν τριγωνικὸν σχῆμα καὶ

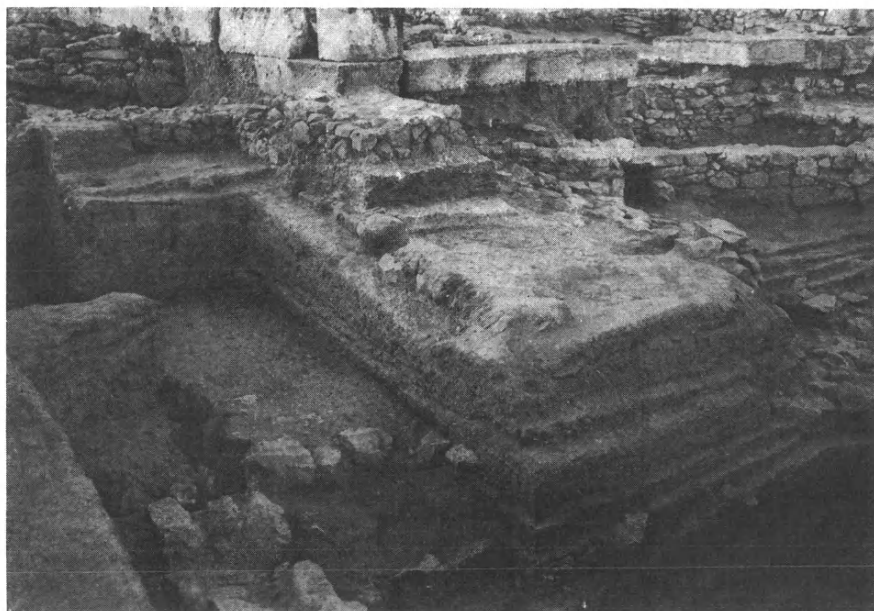
Εἰκ. 2. Ἡ «φερά οἰκία» ἐκ ΒΔ.

Εἰκ. 3. Διάγραμμα τοῦ χώρου ἐν ᾧ ἡ Ἱερά οἰκία.

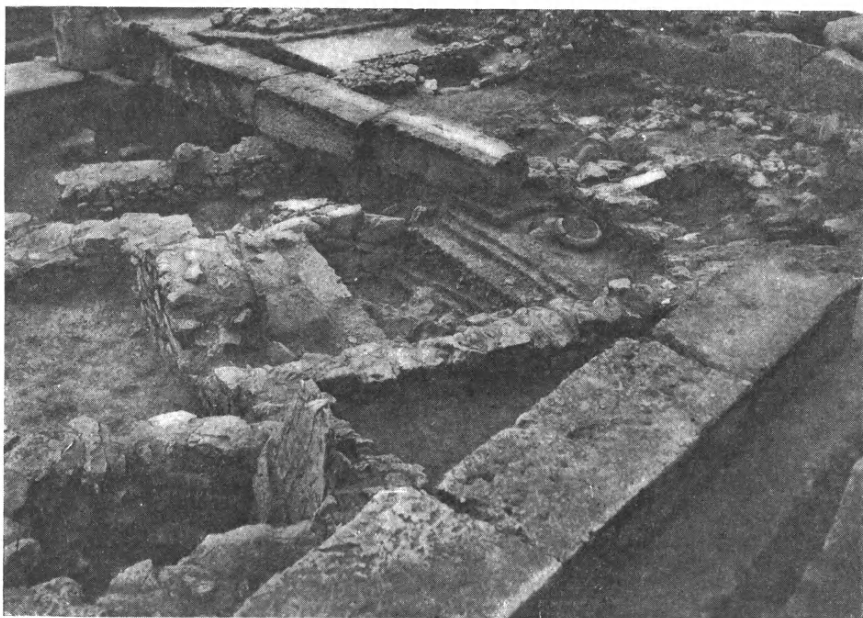

Εἰκ. 4. Σκαφή ἐντὸς τῆς ἐπιχώσεως ἀνατολικῶς τῆς ἀρχαίας οἰκίας. Λεῖψανα γεωμετρικῶν καὶ παλαιότερων κτισμάτων ἐντὸς τῆς ἐπιχώσεως.

Εἰκ. 5. Νοτιῶς τῆς ἀρχαίας οἰκίας Βομός (:) καὶ τόπος θυσιῶν Προπεισιστράτεια. Ἄριστερὰ τοῖχος τοῦ πρώτου ναῖσκου.

ἡ ἀνατολική του πλευρὰ ἔχει μῆκος 2 μ. Εἰς τὸ κέντρον τοῦ βορειοτέρου δωματίου σφύζεται εἰς τὴν ἀρχικὴν τῆς θέσιν τετραγωνικὴ πλάξ, ἡ ὁποία προφανῶς θὰ εἶνε ἡ βᾶσις ξυλίνου στύλου, χρησιμεύοντος εἰς ὑποστήριξιν τῆς στέγης. Εἰς τὴν βορειοδυτικὴν γωνίαν τοῦ ἰδίου δωματίου εἶνε ἐκτισμένον δι' ἀργῶν λίθων μικρὸν βᾶθρον, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευεν εἰς τοὺς κατοικήσαντας τὴν οἰκίαν διὰ τοποθέτησιν σκευῶν, καὶ εἰς τὴν νοτιανατολικὴν γωνίαν

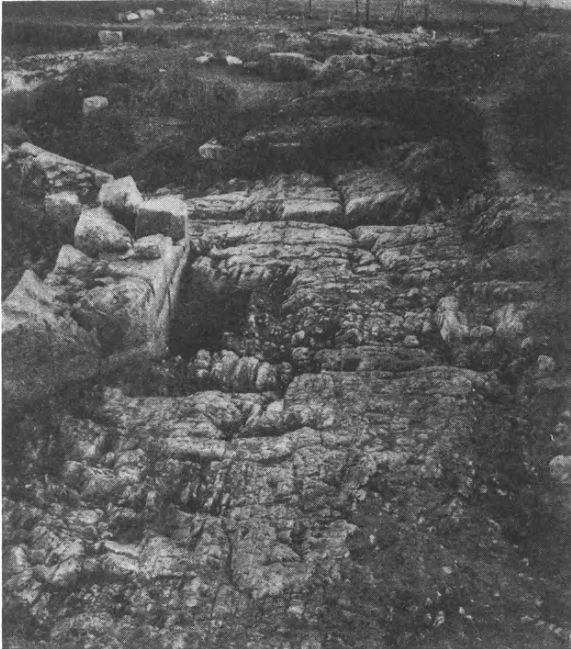
Εἰκ. 6. Τὸ δωμάτιον β γ μὲ μίαν λεκάνην θυσιῶν ἐπὶ τοῦ δαπέδου.
Σειρὰ πόρων ἐκ τοῦ πωρίνου Πεισιστρατείου ναοῦ.

ἀπεχωρίζετο μικρὸς χώρος διὰ σειρᾶς λίθων τοποθετημένων περίπου τοξοειδῶς ἀπέναντι τῆς γωνίας.

Ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ σχεδίου μας, τὸ διάγραμμα τῆς κατόψεως τῆς οἰκίας αὐτῆς εἶνε ἀκαθορίστου σχήματος, ἐνθυμίζει δὲ τὰ ἀψιδοειδῆ ἐπιμήκη οἰκοδομήματα τῆς γεωμετρικῆς περιόδου, τὰ ὁποῖα καταλήγουν εἰς ἀψίδα μόνον πρὸς μίαν διεύθυνσιν. Πρὸ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς οἰκίας ὑπάρχει αὐτὴ ἀρκετὰ εὐρύχωρος κατὰ τὸ βόρειον ἥμισυ πλακόστρωτος. Τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκτίσθη ἡ οἰκία, εἶνε καταφερικὸν μὲ ἰκανὴν κλίσιν ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ διὰ τοῦτο ἐνῶ οἱ δυτικώτεροι τοῖχοι καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἔδαφῶν τῶν δωματίων εἶνε ἰδρυμένοι ἐπ' αὐτοῦ τοῦ βράχου, ὁμαλισθέντος τεχνητῶς εἰς πολλὰ μέρη τοῦ βορειοτέρου δωματίου, οἱ ἀνατολι-

κώτεροι τοῖχοι τῶν δωματίων εἶνε θεμελιωμένοι ἐντὸς ἐπιχώσεως καὶ πρὸς κατασκευὴν τοῦ ἀνατολικωτέρου μέρους τῶν ἐδαφῶν τῶν δωματίων ἐχρησιμοποιήθη ὁμοίως μικρὰ σχετικῶς ἐπίχωσις· καὶ ἡ αὐλὴ εἶνε κατεσκευασμένη ἐπὶ ἐπιχώσεως (εἰκ. 4 καὶ 5). Ἐξωθεν τοῦ τοίχου τῆς αὐλῆς εὐρέθησαν λείψανα ἀνηφορικῆς ὁδοῦ, ἧτις ἴσως ἐχρησίμευε πρὸς ἄνοδον καὶ εἰς τὴν οἰκίαν.

Ἐντὸς τοῦ ὁγδόου αἰῶνος φαίνεται ὅτι εἰς τὸν χῶρον τῆς οἰκίας

Εἰκ. 7. Ἡ ἀρχαία παρὰ τὸν περίβολον τῆς ἱερᾶς οἰκίας ὁδός.

ἤσκειτο ἤδη λατρεία.

Ἐντὸς τῶν μικροτέρων δωματίων εὐρέθησαν εἰς σωροὺς καλύπτοντας ταῦτα σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου μεγάλα ἀγγεῖα, ἀμφορεῖς, χύτραι, λεκάνας, πρόχοι, καὶ ἄλλα μικρότερα διαφόρων σημάτων πλήρη τέφρας, προερχομένης προφανῶς ἐκ θυσιῶν. Οἱ σωροὶ ἦσαν τοποθετημένοι ἐπ' αὐτοῦ τοῦ δαπέδου τῆς οἰκίας (εἰκ. 6). Ἄλλα μικρὰ γραπτὰ ἀγγεῖα, τὰ ὅποια εὐρίσκοντο πλησίον τῶν ἀμφορέων, δύνανται νὰ ἐξηγηθοῦν ὡς μικρὰ ἀναθήματα. Τὰ ἀγγεῖα δύνανται νὰ χρονολογηθοῦν καὶ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος.

Ἐπολείμματα πυρῶν καὶ τέφρα εὐρέθη ὁμοίως καὶ εἰς τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ διαδρόμου. Εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν γωνίαν τοῦ μεσαίου δωματίου ὑπάρχει πλησίον τοῦ σωροῦ τῶν ἀγγείων μὲ τὴν τέφραν κτιστὸς φρεατοειδὴς βόθρος, ὑψόμενος 1 μ. ὑπεράνω τοῦ δαπέδου τοῦ δωματίου· ἀπὸ τῆς βάσεως τοῦ βόθρου τούτου ἀρχίζει ὄχετὸς ἐκτισμένος διὰ πλακωδῶν λίθων καὶ καλυπτόμενος δι' ὁμοίων λίθων, ὅστις διασχίζει τὸ μικρὸν δωμάτιον, ἐξέρχεται διὰ τῆς θύρας εἰς τὸν διάδρομον καὶ διαπερῶν τὸν τοῖχον τούτου προχωρεῖ εἰς τὴν αὐλὴν καὶ φθάνει εἰς τὴν ὀπὴν, διὰ τῆς ὁποίας ἐκκενοῦται εἰς τὴν ἔξωθεν τοῦ τοίχου τῆς αὐλῆς ὁδὸν ὁ ἀσκεπὴς ὄχετὸς, ὅστις φέρει καὶ τὰ ὕδατα τῆς αὐλῆς ἐκτὸς τοῦ χώρου τῆς. Ἡ οἰκία δὲν θὰ εἶχεν ἀκόμη ἐρειπωθῆ,

ὄτε ἐγένετο ἡ λατρεία ἐντὸς αὐτῆς, ἀφοῦ τὰ πλήρη ἐκ τῆς τέφρας τῶν θυσιῶν ἀγγεῖα ἦσαν, ὡς εἶπομεν, ἀποτεθειμένα ἐπὶ τοῦ ἀνεπάφου δαπέδου της.

Ἡ οἰκία μετὰ τὸν ἔβδομον αἰῶνα εἶχε καταστραφῆ, ἀλλ' ἡ λατρεία ἐξηκολούθησεν ἐπὶ τῆς θέσεώς της, ἔμπρὸς δὲ εἰς τὸν τοῖχον τῆς αὐλῆς της

Εἰκ. 8. Πήλινον εἰδώλιον
ἐκ τῆς «Ἱερᾶς οἰκίας».

Εἰκ. 9. Πήλινον εἰδώλιον
ἐκ τῆς «Ἱερᾶς οἰκίας».

ἐκτίσθη τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔκτου αἰῶνος μικρὸν τετράγωνον δωμάτιον (B ἐπὶ τοῦ σχεδίου μας), ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐγένοντο, ὡς φαίνεται, θυσίαι· ἀλλὰ καὶ πρὶν κτισθῆ τὸ δωμάτιον ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς θέσεως, ὅπου ἀνηγέρθη τοῦτο, βωμός, ὅστις ἐχρησιμοποιήθη ἐπὶ μακρὸν καὶ ἐσηματίσθη ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων ὑπολειμμάτων τῶν θυσιῶν. Μικρὰ κλιμακωτὴ ἀνάβασις κατεσκευασμένη διὰ μικρῶν ἀργῶν λίθων φέρει ἐκ βορρᾶ διὰ τῆς παλαιᾶς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέρω, εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο δωμάτιον. Ἄλλὰ καὶ ἄλλος διακεκριμένος τόπος θυσιῶν ἐσημειώθη ἔμπροσθεν τοῦωματίου τού-

του, παρὰ τὴν βορειοδυτικὴν γωνίαν του, ὅστις ἐχρησιμοποιήθη, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν μελανομόρφων ἀγγείων καὶ ἀρχαϊκῶν εἰδωλίων, τὰ ὅποια εὐρίσκονται ἐκεῖ, καὶ κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα. Τεμάχια γραπτῶν πηλίνων κεραμίδων στέγης, τῶν ὁποίων τὸ σχῆμα καὶ ἡ κόσμησις εἶνε ὅμοια πρὸς τὰς γραπτὰς κεραμίδας

Εἰκ. 10. Πήλινον εἰδῶλιον ἐκ τῆς
«ἱερᾶς οἰκίας».

Εἰκ. 11. Πήλινον εἰδῶλιον ἐκ τῆς
«ἱερᾶς οἰκίας».

τοῦ πρώτου ἀρχαϊκοῦ Τελεστηρίου, ἀποδεικνύουν ὅτι καὶ τὸ ἱερόν τοῦτο δωμάτιον εἶνε σύγχρονον πρὸς τὸ πρῶτον ἀρχαϊκὸν Τελεστήριον.

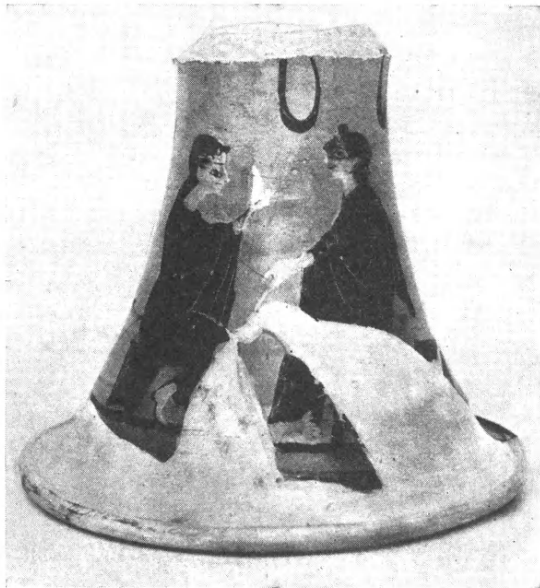
Εἰς τοὺς Πεισιστρατεῖους χρόνους ἐκτίσθη ὁ μέγας πεντάπλευρος κατὰ τὸν πολυγωνικὸν τρόπον οἰκοδομημένος περίβολος, ὅστις περιέκλεισεν ὅλον τὸν ἱερόν χώρον μετὰ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἱερῶν κτισμάτων. Τὸ ἀκανόνιστον σχῆμα του ὀφείλεται προφανῶς εἰς τὴν ἐπιθυμίαν νὰ περιληφθῇ ἐντὸς αὐτοῦ ὀλόκληρος ἡ ἀρχαία οἰκία καὶ τὸ παλαιὸν ἱερόν, τὸ ὅποιον ἦτο τότε πιθανώτατα καὶ αὐτὸ ἡρειπωμένον, καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν ὁδόν, ἡ ὁποία, φερομένη ὄχι μακρὰν τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ περιβόλου καὶ παραπλεύρως

τῆς δυτικῆς πλευρᾶς του (εἰκ. 7) ἤμπόδισε νὰ λάβῃ ὁ περίβολος κανονικὸν ὀρθογωνικὸν σχῆμα καὶ ὑπεχρέωσε νὰ ἀποκόψουν καὶ τὴν νοτιοδυτικὴν του γωνίαν. Ὑπεράνω τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας οἰκίας ἐκτίσθη εἰς τοὺς ἰδίους χρόνους μικρὸν οἰκοδόμημα, τοῦ ὁποίου ἔχομεν ὑπολείμματα τῶν θεμελίων τῶν δύο πλευρῶν, τῆς νοτίας καὶ τῆς ἀνατολικῆς, καὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς ἐκτὸς τοῦ θεμελίου καὶ τὸ κατώτατον μέρος τοῦ ὑψηλότερου τούτου τοίχου (εἰκ. 6). Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο ἦτο πιθανώτατα μικρὸς ναός. Ἐκ τῆς στέγης του προέρχονται μαρμαρίναι κεραμίδες κατεσκευασμέναι, ὅπως αἱ κεραμίδες τοῦ Πεισιστρατείου Τελεστηρίου καὶ ἐκ τοῦ ἰδίου νησιωτικοῦ μαρμαρόν, ἀλλὰ μικροτέρων φυσικὰ διαστάσεων, δυνατὸν δ' εἶνε ἐκ τοῦ ἀετώματος τούτου νὰ προέρχεται ἡ ὠραία ἀρχαῖκη μαρμαρίνη Κόρη, ἡ ὁποία εὑρέθη πρὸ ἐτῶν πλησίον τοῦ πολυγωνικοῦ περιβόλου.

Ἐκ τῶν μικρῶν εὐρημάτων σπουδαιότερα εἶνε τὰ πήλινα ἀρχαῖκα εἰδῶλια κορῶν (εἰκ. 8 - 11), καὶ τὰ μελανόμορφα ἀγγεῖα

Εἰκ. 12. Βάσις ἀγγείου με σκηνὴν κοσμήσεως γυναικός.

Εἰκ. 13. Ἡ ὀπισθία ὄψις τῆς βάσεως τοῦ ἀγγείου τῆς εἰκόνας 12.

(εἰκ. 12 καὶ 13) τὰ ὅποια εὐρέθησαν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς «ἱερᾶς οἰκίας».

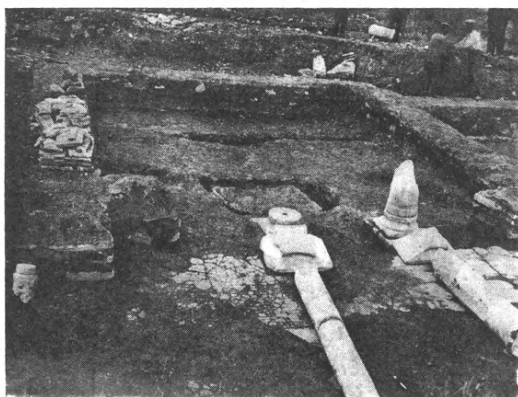
Μικρὰ σκαφή ἔγινεν ἐπίσης πρὸς ἔρευναν τοῦ ὑπεδάφους τοῦ Μιθραίου, τὸ ὅποιον ἐκτίσθη ἐπὶ τοῦ τοίχου τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ περιβόλου τῆς

Εἰκ. 14. Σκαφή ἐντὸς τοῦ Μιθραίου.

«ἱερᾶς οἰκίας» εἰς Ῥωμαϊκούς χρόνους (εἰκ. 14). Τὸ κυριώτερον συμπέρασμα τῆς ἐρεύνης μας ἐντὸς τοῦ Μιθραίου ἦτο ἡ εὑρεσις τῆς στρώσεως ὁδοῦ συγχρόνου ἴσως πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ «Λυκουργείου» τείχους, ἡ ὁποία ἔβαινε παραπλεύρως τοῦ τοίχου τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ περιβόλου τῆς «ἱερᾶς οἰκίας».

Κ. ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΣ, Ι. ΤΡΑΥΛΟΣ

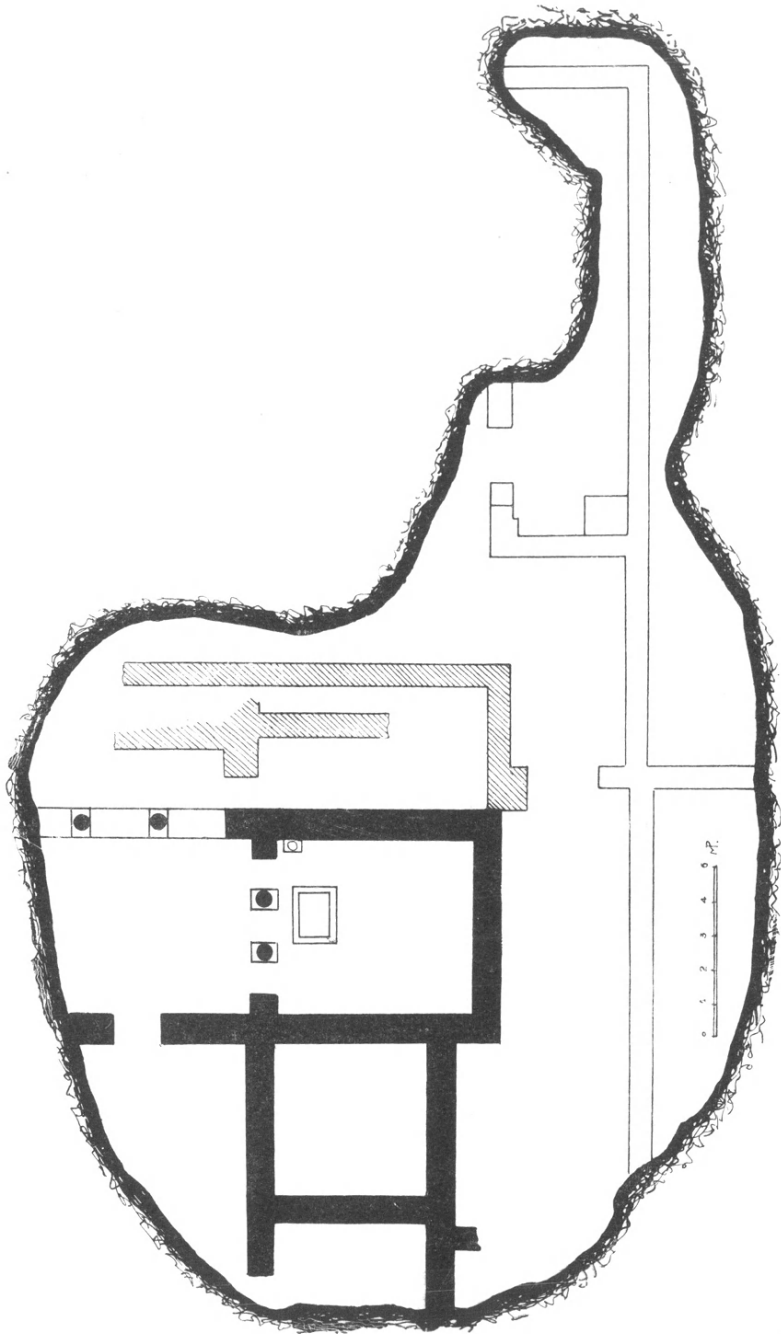
Εἰκ. 1. Ἀποψὶς τοῦ ἐρευνηθέντος πρὸ τῆς Ἀγορᾶς Ν. Ἀγχιάλου ἀρχαιολογικοῦ χώρου.

3. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΝΕΑΣ ΑΓΧΙΑΛΟΥ

Ἐν Ν. Ἀγχιάλῳ ἐφέτος ἀνέσκαψα εἰς τὸν πρὸ τῆς Ἀγορᾶς τῆς κωμοπόλεως ἀρχαιολογικὸν χώρον, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἵνα βεβαιωθῶ ὅτι τὸ παραχωρηθὲν εἰς τὸ Σ^{ον} Ὑπουργεῖον τῆς Γεωργίας τμήμα πρὸς στέγασιν τῶν ἀκτημόνων ἐπαγγελματιῶν Ν. Ἀγχιάλου δὲν ἔχει ἀρχαιολογικὴν ἀξίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου ἵνα προσδιορίσω τὰ θεμέλια παλαιοῦ κτίσματος, ἀνευρεθέντος ἀριστερὰ τοῦ παραχωρηθέντος τούτου τμήματος κατὰ τὰς ἐνεργηθείσας τῷ 1935, δαπάναις τῶν ἐπαγγελματιῶν, δοκιμαστικὰς ἀνασκαφάς.

Α'. — Ἡ ἔρευνα τοῦ κτίσματος τούτου — ἂν καὶ δυσκολωτάτη ἕνεκα τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἐπιχώσεως (ὑψους 2 μ. καὶ πλέον) — ἔσχε λίαν ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα.

Κατ' ἀρχὰς ἀνεφάνη παρὰ τὴν δημοσίαν ὁδὸν Βόλου - Ἀλμυροῦ περίβολος μήκους 30 μ., περικλείων σύμπλεγμα οἰκοδομημάτων ὃ περίβολος συνεχίζεται, σχηματίζονται δὲ ἑκατέρωθεν διαμερίσματα (βλ. κάτωθιν εἰκ. 2). Ἐκ τῶν οἰκοδομημάτων τούτων ἀπεκαλύφθησάν τινα ἐφέτος, σπουδαιότερον δὲ εἶναι τετράγωνον διαμερίσμα (5,80×5,25 μ.), παρὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ ὁποίου ἀνευρέθη τετράγωνον βάθρον διὰ κορασανίου καλῶς ἐκτισμένον (1,70×1,32 μ.), περιβαλλόμενον ὑπὸ ὄχτου (πλάτους 0,20 μ.). Ἀριστερὰ παρὰ τὴν ἀνατολικὴν γωνίαν τοῦ διαμερίσματος εὐρίσκεται μικρὸς λάκκος καὶ πεζούλιον. Τὸ ἀνευρεθὲν ἔχει τὴν ὄψιν ἐστίας, ὁμοίας περίπου πρὸς τὰς ἐστίας τῶν βυζαντινῶν μονῶν· τὸ ἐν τῷ μέσῳ δηλονότι βάθρον θὰ ἠδύνατο νὰ ἐρμηνευθῆι — κυρίως ἕνεκα τῆς καταστάσεως εἰς ἣν ἀνευρέθη

Εἰκ. 2. Κάτοψις τῶν ἀνευρεθέντων κτισμάτων κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ πρὸς τῆς Ἀγορᾶς Ν. Ἀγγιάλου ἀρχαιολογικοῦ χώρου.

— ὡς ἢ πρὸς ἔψησιν τῶν φαγητῶν ἐσχάρα, ὅπου ἀνήπτετο ἡ πυρά, ὑπεράνω τῆς ὁποίας ἐκρέματο ἡ χύτρα τῇ βοηθείᾳ ἀλύσεως ἀνηρητημένης ἀπὸ τῆς στέγης, ὃ περὶ τὴν ἐσχάραν δὲ ὀχετὸς (βάθους 0,50 μ.) διὰ τὴν ἀπόσβεσιν τῆς πυρᾶς. Ὁ δεξιὰ τῆς ἐστίας λάκκος (προφανῶς μεταγενεστέρα προσθήκη) ἦτο πιθανώτατα προωρισμένος διὰ τὰ προσανάμματα. Ὅλοκληρον τὸ διαμέρισμα τοῦτο καὶ κατ' ἐξοχὴν τὰ περὶ τὴν ἐστίαν μέρη ἦσαν πλήρη ἐσβεσμένων ἀνθράκων. Ζήτημα ἐν τούτοις εἶναι ἂν ἡ ὑποτιθεμένη αὕτη ἐστία εἶναι ἀρχικὴ ἢ ἂν ἐχρησιμοποιήθη ὡς ἐστία εἰς χριστιανικοὺς χρόνους παλαιότερόν τι βᾶθρον, ἐφ' ὅσον καὶ ἡ θέσις τῆς ἐστίας δὲν εἶναι κανονικὴ καὶ τὸ ὅλον οἰκοδόμημα, λόγῳ τῶν κατωτέρω περιγραφομένων εὐρημάτων, ἀνήκει πιθανώτατα εἰς δύο ἐποχάς.

Κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ οἰκοδομήματος τούτου σχηματίζεται εἰδὸς τι Τριβήλου, ἡτοὶ τριμερὲς ἀνοιγμα ἔχον δύο κίονας ἐν τῷ μέσῳ, τῶν ὁποίων διεσώθησαν κατὰ χώραν αἱ ἰωνικαὶ βάσεις, βαίνουσαι ἐπὶ πλίνθων ἐκ τραχύτου ἐρυθροποῦ λίθου. Ὅμοίως ἀνευρέθησαν οἱ κυλινδρικοὶ κορμοὶ τῶν κίωνων

Εἰκ. 3. Ἄνευρεθέντα κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν γλυπτὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη.

ἐκ προκονησιακοῦ λίθου (ὑψους 2,10 μ. καὶ διαμ. 0,30 μ.) καὶ τὰ ἰωνικὰ μεθ' ἠνωμένου ἐπιθήματος κιονόκρανα ἐκ πραιοφαιίου λίθου, κοσμούμενα ἐν τῷ μέσῳ δι' ἀναγλύφου ἰσοσκελοῦς σταυροῦ. Τὸ Τριβήλον τοῦτο ὀδηγεῖ εἰς στοὰν ἐπεστρωμένην διὰ μαρμαρίνων πλακῶν, τμήμα μόνον τῆς ὁποίας ἀπεκαλύφθη ἐφέτος (βλ. εἰκ. 1). Ἐκ τῆς στοᾶς ταύτης, ἥτις διευθύνεται πρὸς ἀνατολάς, ἀνεφάνησαν δύο κίονες μετὰς ἰωνικὰς βάσεις των κατὰ χώραν.

Κατὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ τμήματος τῆς στοᾶς ταύτης ἀνευρέθησαν δύο μαρμάρινα γεῖσα (1,10×0,45 καὶ ὑψους 0,20 μ.), κοσμούμενα εἰς τὴν λοξὴν πλευρὰν των μετὰ ὀδόντας, βαθέως εἰργασμένον ἰωνικὸν κυμάτιον ἐν μέσῳ ἀστραγάλου καὶ μετὰ ἀνθέμια προδίδοντα ῥωμαϊκὴν ἐποχὴν ἐπίσης ἀνεφάνησαν καὶ δύο ὑπέρθυρα (1,70×0,60 μ.) ὁμοίας τέχνης. Παρ' αὐτὰ δὲ εὐρέθησαν μικρότερα γεῖσα καὶ ἐπίθημα παραστάδος (0,50×0,63 μ.), ἔχοντα τὸν αὐτὸν διάκοσμον, ὅλως ὅμως ἀβαθῆ καὶ σχηματικόν, προδίδοντα χριστιανικὴν ἐποχὴν (βλ. εἰκ. 3 - 5).

Ἐκ πάντων τούτων συμπεραίνομεν ὅτι τὸ ἀνασκαπτόμενον οἰκοδόμημα

εἶναι μᾶλλον κτίσμα Ῥωμαϊκῶν χρόνων, χρησιμοποιοῦν κατὰ τὴν χριστιανικὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐγένοντο συμπληρώσεις· θὰ ἦδύνατο ἐν τούτοις νὰ ὑποτεθῆ καὶ ὅτι γλυπτὰ μέλη Ῥωμαϊκῶν χρόνων ἐλήφθησαν πρὸς διακόσμησιν χριστιανικοῦ κτίσματος.

Ἄριστερὰ τοῦ φαινομένου ὡς κυρίου διαμερίσματος τούτου ἀνεφάνη σειρά συνεχομένων τετραγώνων θαλάμων, τὰ διασωθέντα θεμέλια τῶν ὁποίων

Εἰκ. 4. Ἐπίθημα παραστάδος χριστιανικῶν χρόνων.

Εἰκ. 5. Γείσων Ῥωμαϊκῶν χρόνων.

ἔχουν τὴν αὐτὴν τοιχοδομίαν (ἀργολιθοδομήν) με ζώνας ἐκ πλίνθων καὶ κονίαμα ἐκ κορρασανίου (πάχ. τοίχου 0,80 μ.) ἐπεστρωμένα διὰ μεγάλων πλίνθων (0,50 × 0,50 μ), δεξιὰ δὲ ἀκανόνιστα στενὰ διαμερίσματα, προδιδόμενα ἐκ τῆς τοιχοδομίας καὶ τοῦ ὑπερῶν φαινομένου δαπέδου των ὡς μεταγενέστεραι προσθήκαι (βλ. κάτωψιν). Παρ' αὐτὰς τέλος ἀνεφάνη πλακόστρωτον, προφανῶς ὁδὸς τις τῆς ἀρχαίας πόλεως.

Ἐκ τῆς ἐφρετινῆς ἄρα ἀνασκαφῆς δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῆ ἡ χρησιμότης τοῦ ἀναφανέντος κτίσματος. Πι-

θανώτατα εἶναι ἀξιόλογον δημόσιον οἰκοδόμημα τῆς Ἀγορᾶς τῶν Θεσσαλικῶν Θηβῶν, ὡς ἔχω προσδιορίσει τὸν χώρον τοῦτον ἐν τῷ περὶ χριστιανικῶν Θηβῶν τῆς Θεσσαλίας ἔργῳ μου ἕνεκα τῶν εὐρημάτων κατὰ τὰς πρὸ ἐτῶν ἐνεργηθείσας ἐκεῖ δοκιμαστικὰς ἀνασκαφάς.

Κατὰ τὴν ἔρευναν τῶν δυτικῶν διαμερισμάτων τοῦ κτίσματος τούτου, πλὴν τῶν μνημονευθέντων κιονοκράνων καὶ γείσων ἀνευρέθησαν πολλὰ τμήματα θωρακίων παλαιοχριστιανικῶν χρόνων, μέγας ἀριθμὸς πλακῶν ἐξ ὀρθομαρμαρώσεων, πλῆθος τεμαχιῶν ἐκ μωσαϊκῶν καὶ πέντε χριστιανικοὶ λύχνοι (ἐξ ὧν τρεῖς ἀκέραιοι) με διάκοσμον ἐκ σταυρῶν καὶ κεφαλῆς Μεδοῦσης (εἰκ. 6).

Ἄτυχῶς οὐδεμία ἐπιγραφή ἀνευρέθη. Ἡ προσεχὴς ἔρευνα θέλει διευκρινίσει τὸ ἀναφανέν ἐφέτος ἀξιόλογον τοῦτο κτίσμα τῶν Χριστιανικῶν Θηβῶν τῆς Θεσσαλίας.

Β'. — Πλὴν τῆς ἀνωτέρω ἀνασκαφῆς ἠρεῦνησα ἐφέτος καὶ θεμέλια κτι-

σμάτων, ἀναφανέντα τυχαίως εἰς τῆς ἀπόστασιν 45 μέτρων ἀπὸ τῆς βορείας πλευρᾶς τῆς βασιλικῆς Α. Ἀπεκαλύφθησαν μέρη οἰκημάτων παλαιοχριστιανικῶν συνολικοῦ μήκους 16 μ. καὶ πλάτ. 3,90 μ., ἅτινα συνεχίζονται πρὸς Β καὶ Ν.

Εἰς τὸ δεξιὸν οἶκημα ἀνεφάνη τὸ κατώφλιον θύρας συνδεούσης δύο διαμερίσματα, ἔξ ὧν μόνον τὸ βόρειον ἠρευνήθη (τὸ νότιον ἀκανόνιστον διαμέρισμα εὐρίσκεται παρὰ τὴν δημοσίαν ὁδόν). Παρὰ τὴν ΝΔ γωνίαν

Εἰκ. 6. Παλαιοχριστιανικοὶ λύχνοι ἀνευρεθέντες κατὰ τὴν ἀνασκαφήν.

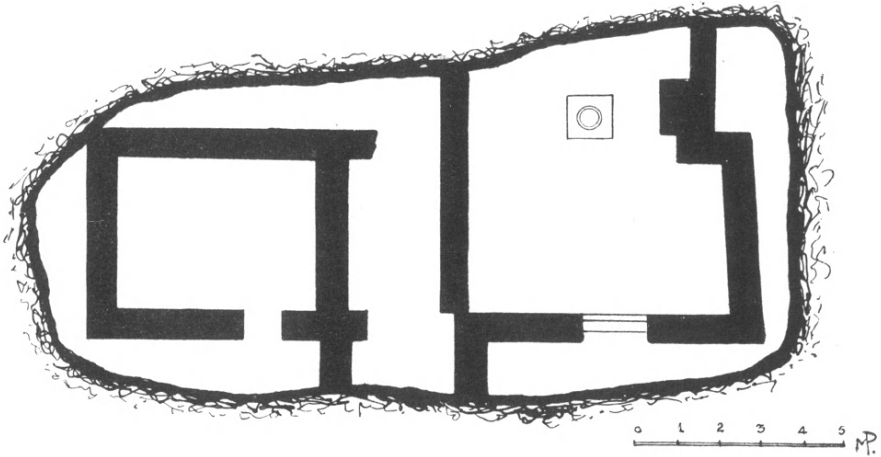
τοῦ διαμερίσματος τούτου ἀνεφάνη φρέαρ καλῶς ἐκτισμένον μέχρι τοῦ βάθους, ἔχον στόμιον ἐκ τετραγώνου μεγάλου λαξευτοῦ τραχύτου λίθου (1,10×1,10 μ) με ὀπήν εἰς τὸ κέντρον (διαμ. 0,55 μ.) (εἰκ. 7).

Εἰς τὴν δεξιὰν τοῦ φρέατος παραστάδα εἶναι ἐκτισμένη μαρμαρίνη δοκός, εἰς πλευρὰν τῆς ὁποίας ἀναγινώσκειται ἡ ἐπιγραφή: † ΟΡΕΣΤΟΥ ΠΙΓΙ <πηγή> ΖΟ(ω)ΝΤΟΣ (ἐνν. ὕδατος). Ὅμοίως ἀνευρέθησαν τμήματα στρογγύλης ἀβαθοῦς μαρμαρίνης τραπέζης με γλυφὰς ἐχούσης τὴν ἐπιγραφὴν † ΓΕΑ, τεμάχια πίθων, κιονόκρανον ἰωνικὸν μεθ' ἠνωμένου ἐπιθήματος (0,46×0,62 μ.) ἔχοντος ἐγγάρακτον ἰσοσκελῆ σταυρόν, τέσσαρα τμήματα ἐκ κυλινδρικών κορμῶν κίωνων (διάμ. 0,30 μ.) καὶ παρὰ τὴν παραστάδα ἐν τμήμα πωρίνου κίονος

μὲ πυκνὰς ραβδώσεις. Τὸ τελευταῖον προέρχεται ἐξ ἀγνώστου μέχρι τοῦδε ἀρχαίου μνημείου καὶ εἶναι ἄξιον προσοχῆς διὰ τὴν ἀναζήτησιν τοῦ Δημητρίου τῆς ἀρχαίας Πυράσου.

Τὸ ἀριστερὸν τετράγωνον διαμέρισμα, ἐκτεινόμενον πρὸς νότον, δὲν παρουσίασέ τι ἀξιόλογον.

Τὰ ἀνευρεθέντα ταῦτα μέρη οἰκημάτων τῆς παλαιοχριστιανικῆς πόλεως

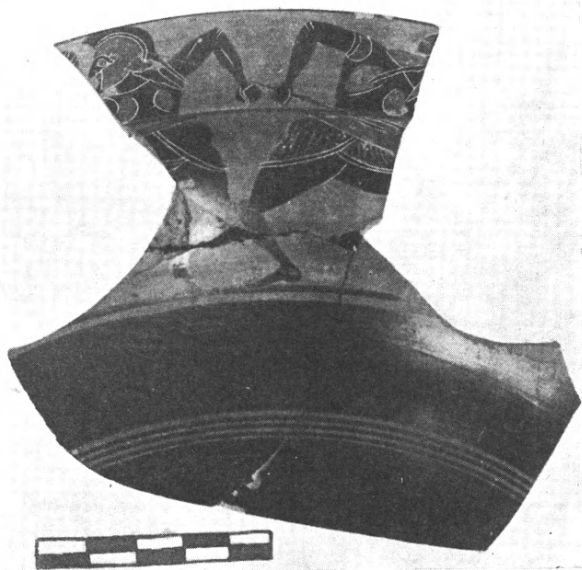
Εἰκ. 7. Κάτοψις μερῶν παλαιοχριστιανικοῦ οἰκήματος ἀναφανέντων βορείως τῆς Βασιλικῆς Α.

εἶναι λίαν διδακτικά, ἡ ἔρευνα δὲ καὶ ὁ καθορισμὸς τούτων μέλλει νὰ παρουσιάσῃ ἀξιολογώτατα σχήματα ἀστικῆς ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ 5^{ου} καὶ 6^{ου} αἰῶνος, ὧν στερούμεθα μέχρι τοῦδε. Ὅ,τι συνάγεται ἐκ τῶν εὐρημάτων τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης κοσμικῶν κτισμάτων ἐν Ν. Ἀγχιάλῳ εἶναι ὅτι καὶ εἰς ταῦτα ἐγένετο χρῆσις διακοσμητικῶν μελῶν ὁμοίων πρὸς τὰ ἐν ἐκκλησιαστικοῖς κτίσμασιν ἀνευρισκόμενα.

Γ. Α. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

4. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΕΝ ΚΑΒΑΛΑΙ ΚΑΙ ΚΑΛΑΜΙΤΣΑΙ.

Ἐν Καβάλα—Τὴν παράθεσιν ὀλίγων σχετικῶς ὄστράκων ἐν τῇ μελέτῃ ἡμῶν «Νεάπολις-Χριστούπολις-Καβάλα» (ΑΕ 1936, σ. 7 εἰκ. 9), καθὼς καὶ τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι τὸ ἱερὸν τῆς Παρθένου Θεᾶς ἔπρεπε νὰ τοποθετηθῇ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μέχρι τότε εὐρημάτων εἰς τὸ ἔναντι τῶν σημερινῶν γραφείων τῶν ἐν Καβάλα Αἰγυπτιακῶν Βακουφικῶν κτημάτων (ΑΕ ἔ. ἀ. σ. 36 εἰκ. 2, I, ἐνταῦθα εἰκ. 1) οἰκόπεδον, ἤλθε τυχαίως νὰ ἐπαυξήσῃ καὶ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ

Εἰκ. 2. Μέρος μελανομόρφου κύλικος ἐκ Καβάλας.

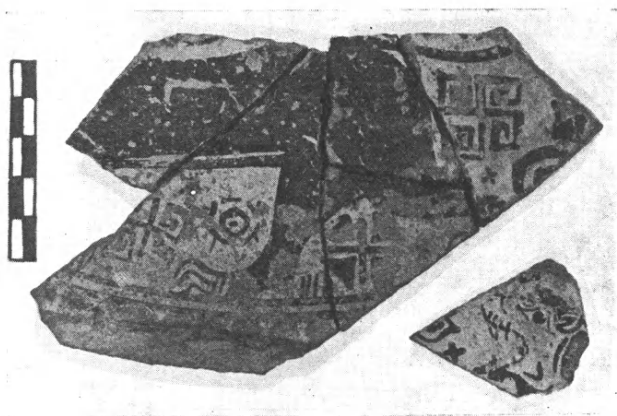
μέγας ἀριθμὸς θραυσμάτων (ὄστράκων), ἀνηκόντων εἰς χαρακτηριστικὰ ἀγγεῖα τοῦ ἔκτου π. Χ. αἰῶνος.

Ἡ διάνοιξις τάφρου ὑδραγωγῶν σωλῆνων παραλλήλως πρὸς τὸ ἀριστερὸν κράσπεδον τῆς ὁδοῦ Ζαλόγγου ἐν Καβάλα καὶ κατὰ τὰ σημεῖα ΣΣ' τῆς εἰκ. 1 ἀπεκάλυψε κατὰ τὸν παρελθόντα Φεβρουάριον εἰς βάθος μόλις 0,25 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς ὁδοῦ τὰ κατάλοιπα δύο ἀρχαίων πυρῶν (ΠΠ' εἰκ. 1).

Τῆς πρώτης πυρᾶς αἱ διαστάσεις ἦσαν περίπου 1×1 μ. καὶ πάχους 0,30 μ. Τῆς δευτέρας τὸ περιεχόμενον ἦτο πολὺ τεταραγμένον καὶ τὰ ὄστρακα ἦσαν διεσκορπισμένα μέχρι τοῦ τοίχου τγ. εἰκ. 1.

Ὡς δάπεδον τῆς πρώτης πυρᾶς εἶχε χρησιμοποιηθῆ ὁ φυσικὸς γρανίτης, φέρων τὰ ἴχνη τῆς ἐπὶ τόπου ἀνάψεως τοῦ πυρός, ἐνῶ ἐντὸς τοῦ περιεχομένου τῆς δευτέρας πυρᾶς εὐρέθησαν καὶ τινὰ τεμάχια λεπτοτάτων μαρμαρίνων πλακῶν, χρησιμοποιηθέντα ἴσως ὡς στρῶσις τοῦ δαπέδου τῆς, καθ' ὅτι ὁ φυσικὸς βράχος εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο ἦτο ἀποσεσαθρωμένος καὶ μαλακός.

Ἐντὸς τῆς τέφρας τῶν πυρῶν, πλήρους ὀστῶν ζώων (κυρίως προβάτων), θαλασσίων ὀστρέων καὶ ἀνθρώπων, εὐρέθησαν πάμπολλα ὀστράκα, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς μεγάλως ηὔξηθη διὰ τῆς κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούλιον, δαπάναις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, διενεργηθείσης ἐρεύνης. Ἐκ τῶν 4000 περι-

Εἰκ. 3. Μέρος Μηλιακοῦ πινακίου μετὰ παραστάσεως λέοντος ἐκ Καβάλας.

που ἀδιακρίτως γραπτῶν ἢ μὴ ὀστράκων, ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰ καὶ ὡς μικροσκοπικὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ καὶ ὡς μεγάλα συγκολληθέντα τμήματα ἀγγείων προσεχῶς θὰ δημοσιευθῶσιν, ἐξάγεται συνολικῶς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ἐν Καβάλα λατρεία ἀνέρχεται καὶ πέραν τῶν ἀρχῶν τοῦ Ε' π. Χ. αἰῶνος, ἡλικίαν τὴν ὁποίαν παρεδέχθημεν διὰ τὸν μαρμαρίνον περίπτερον Ἰωνικὸν ναὸν τῆς Παρθένου Θεᾶς (ΑΕ ἔ. ἀ. σ. 23).

Ὅτι δὲ ἡ τέφρα καὶ τὰ ἐν αὐτῇ εὐρεθέντα καὶ περισυλλεγέντα ἀρχαῖα θραύσματα μέχρι τοῦ μικροσκοπικωτάτου εἶναι κατάλοιπα τῆς λατρείας τῆς ὡς ἄνω Θεᾶς, διαπιστοῦται ἐκ δύο ὀστράκων, φερόντων ἐγχαράκτους ἀναθηματικὰς ἐπιγραφὰς τύπου γραμμάτων ἀρχαϊκοῦ: [...] ΕΣ ΜΑΝΕΘΕ[ΚΕΝ] καὶ ΠΑΡΘ[ΕΝΟΙ].

Ἐκτὸς τῶν διαφόρων κατηγοριῶν τῶν εὐρεθέντων ὀστράκων: Ἰωνικῶν, Ἀττικῶν (εἰκ. 2), Κορινθιακῶν, Νησιωτικῶν (Ροδιακῶν - Μηλιακῶν εἰκ. 3),

Ναυκρατικῶν (Χιακῶν;) εἰκ. 4-5), Λακωνικῶν ἀγγείων, ἀξιοσημεῖωτα εἶναι καὶ τὰ ἐξῆς μικροεργήματα: δύο κεφαλαὶ πηλίνων εἰδωλίων τῆς πολοφόρου θεᾶς καὶ ἄλλα τμήματα προφανῶς τῆς ἰδίας κρατούσης ἐπὶ τοῦ στήθους περιστεράν, ἡμίτομον καρποῦ ῥοιᾶς, εἰδώλια ζῶων καὶ πέλεκυς ἀμφίστομος ὁστέινος διάτρητος (Artemis Orthia πίν. CLXIII 6 καὶ πίν. CLXVI 2). Καὶ ὅσον ἀφορᾷ μὲν εἰς τὴν θρυμματώδη τῶν εὐρημάτων κατάστασιν, αὕτη εἶναι γνωστὴ ἐκ παρομοίων εὐρημάτων βόθρων καὶ θυσιῶν, τὸ ὅτι ὁμως ἐλάχιστα μεγάλα μέρη ἀγγείων ἠδυνήθημεν ν' ἀποτελέσωμεν ἐκ πολλῶν συνανηκόντων ὀστράκων, ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι δυνατὸν μέρος τοῦ περιεχο-

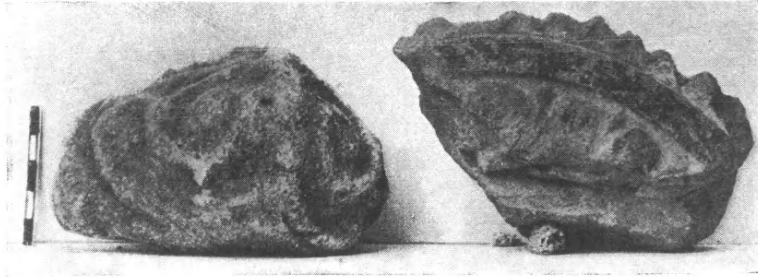
Εἰκ. 4. Ναυκρατικὸν ὄστρακον ἐκ Καβάλας.

μένου τῶν πυρῶν νὰ ἐξετείνετο καὶ πέραν τῆς νοτίου πλευρᾶς τῆς διανοιχθείσης τάφρου ΣΣ, ὅπου ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν ἔρευναν ἡμῶν, καὶ δεύτερον, ὅτι πρὸ τῆς ἐργασίας ἡμῶν ἐν Καβάλα καὶ κατὰ τὴν διεύρυνσιν τῆς ὁδοῦ Ζαλόγγου ἀφηρέθη προφανῶς μέγα μέρος τοῦ πάχους τῶν πυρῶν, αἵτινες σήμερον εἰς ὀλίγον μόνον βάθος ἀπὸ τοῦ κυβικοῦ λιθοστρώματος ἔκειντο.

Μεταξὺ τοῦ προαναφερθέντος περιεχομένου τῶν πυρῶν οὐδὲ ἐν ἐρυθρόμορφον ὄστρακον παρατηρήθη, ὅπερ σημαίνει ὅτι, ἢ ἐν ταῖς πυραῖς λατρεία ἢ ἐν ἀνάγκῃ καὶ μεταφορὰ τοῦ περιεχομένου των ἔκ τινος λαμπροτέρου τοῦ ἱεροῦ βωμοῦ καὶ ἐπὶ τῶν ῥωγμῶν τοῦ φυσικοῦ βράχου ταφὴ εἶναι προσηγυμένη τῶν ἀρχῶν τῶν ἐρυθρομόρφων ἀγγείων, τοῦ τελευταίου δηλαδὴ τετάρτου τοῦ ἔκτου π. Χ. αἰῶνος.

Εἰκ. 5. Ἡ ἐπὶ τοῦ ὄστράκου εἰκόνας 4 παράτασις κατὰ συμπλήρωσιν.

Εἰκ. 6. Μαρμαρίνον ἀνθέμιον καὶ πηλίνη ἡγεμὼν κέραμος ἐκ Καβάλας.

Ἐν τῇ παρὰ τὰς πυρὰς ἐπιχώσει εὐρέθησαν καὶ τὰ ἐν τῇ εἰκόνι 6 παρατιθέμενα θραύσματα μαρμαρίνου ἀνθемίου καὶ πηλίνης ἡγεμόνος κέραμου. Τὸ ὀδοντωτὸν περίγραμμα τῆς δευτέρας καθὼς καὶ τὰ λευκά, ἐρυθρὰ καὶ καφὲ χρώματα τοῦ ἀναγλύφου ἀνθемίου τῆς ἀνάγουσιν ἡμᾶς εἰς κεραμώσεις ἀρχαϊκῶν γνωστῶν ἄλλοθεν τύπων.

Ἐν Καλαμίτῳ — Ἡ ἐν Καλαμίτῳ ἀνασκαφὴ διεξαχθεῖσα ἐφέτος εἰς τὸν μεταξὺ τῶν σημείων I καὶ II τοῦ παρενθέτου πίνακος A τῶν ΠΑΕ

Εἰκ. 1. Πηλίνη βάσις μετ' Ἴωνικοῦ κυματίου ἐκ Καλαμίτσας.

1936 σ. 81 χῶρον, καὶ μὲ σκοπὸν νὰ ἐνώσῃ τὰ ἐν λόγῳ τμήματα τῶν δύο προηγουμένων σκαφῶν οὐδὲν δυστυχῶς κτήριον ἐπέτυχεν, εἰμὴ τοίχους τινάς, ἐκ τῶν ὁποίων εἰς κάθετος ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τοῦ περιβόλου εἶναι μιᾶς θαυμασίας διὰ τὸν τραχὺν γρανίτην λιθοδομῆς, οἱ δὲ λοιποὶ νεώτεροι καὶ δὲν στηρίζονται ἀμέσως ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ βράχου.

Ἐντὸς τῆς γνωστῆς ἐκ τῶν ἄλλων σκαφῶν καὶ πλήρους μεγάλων θραυσμάτων ὀξυπυθμένων ἀμφορέων ἐπιχώσεως εὐρέθησαν πάμπολλα καὶ πάλιν ὄστρακα ἀπὸ τῶν τοῦ γνωστοῦ γεωμετρικοῦ διακόσμου τοῦ ἔκτου π. Χ. αἰῶνος μέχρι τῶν τελευταίων Ρωμαϊκῶν χρόνων, πηλίνη κεφαλὴ εἰδωλίου σα-

τύρου, μέγα θραῦσμα πηλίνης γωνίας ἀντικειμένου - ὑποστηρίγματος¹

¹ Εἰς τὸ Μουσεῖον Θάσου ὑπάρχουσι πολλὰ ὅμοια ἀντικείμενα.

φέροντος ἀνάγλυφον Ἴωνικὸν κυμάτιον (εἰκ. 1), πέντε χαλκᾶ νομίσματα¹ καὶ αἱ ἐξῆς 19 ἐνεπίγραφοι λαβαὶ καὶ χεῖλη ὄξυπυθμένων ἀμφορέων.

Ἐξ ἀνασκαφῶν Καλαμίτσας

- 1) Ἀμφιπόλεως. Χρόνων γενικώτερον ἀπὸ Αὐγούστου μέχρι Γαλληνοῦ. Κεφαλὴ Γοργοῦς κατ' ἐνώπιον ἐφ' ἑνός, Ἀθηνᾶ ἴσταμένη ἐφ' ἑτέρου.
- 2) Φιλίππων(;) πρώτου μ. Χ. αἰῶνος. Κεφαλὴ αὐτοκράτορος ἐφ' ἑνός. Ἀποικοὶ δύο ἀροτριῶντες ἐφ' ἑτέρου.
- 3) Ρωμαϊκὸν αὐτοκρατορικὸν τετάρτου μ. Χ. αἰῶνος.
- 4) Βυζαντινὸν Κομνηνῶν (1143-1180)
- 5) Ὅλως ἐφθαρμένον καὶ ἀδιάγνωστον.

Κ. Κ.

Ἄριθ. 1. λαβή, διαστάσεις σφραγίδος 0,045 × 0,020 μ.

ΕΠΙΦΙΛΩΝ[ΟΣ]
ΘΕΥΓΕΝΕΥΣ
ΚΝΙΔΙΟΝ Θ.

Ἄριθ. 2. λαβὴ ῥαβδωτή, διαστάσεις σφραγίδος 0,035 × 0,021 μ.

θύρσος ἀνάγλυφος. ΘΑΣΙΩΝ ΕΥΦΡΙΛΛΟΣ.

Ἄριθ. 3. λαβή, διαστάσεις 0,027 × 0,019 μ. Πρόχους ἀνάγλυφος.

ΔΑΜΑΣΤ[ΗΣ]]ΜΕΘΑΣ[ΙΩΝ].

Ἄριθ. 4. λαβή, 0,030 × 0,016 μ.]ΑΜΕΣΙΘ...ΟΥ[

» 5. λαβή. ΜΕ...

» 6. » μορφή ἐπὶ πρόφρας. Σ]ΠΑΥΣ[. 0,025 × 0,015. μ.

» 7. » γλαῦξ ἀνάγλυφος μεταξὺ δύο ἀστερίσκων καὶ περὶ αὐτὴν ἐπιγραφὴ δυσανάγνωστος. Α.

Ἄριθ. 8. λαβή. ΕΡΜΑΙΟΥΣ. 0,030 × 0,005 μ.

» 9. 3 χεῖλη. ΛΑΗ. 0,020 × 0,010 μ.

» 10. λαβή. 0,025 × 0,012 μ. φιαλίδιον ἀνάγλυφον. Α.

» 11. χεῖλος, 0,020 × 0,015 μ. σῆμα γωνιῶδες.

» 12. » ΡΡΟΤΥΣ. 0,062 × 0,012 μ.

» 13. λαβή. ΞΑΨ. 0,030 × 0,007 μ.

¹ Εὐχαριστῶν θερμῶς τὸν Διευθυντὴν τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν κ. Κ. Κωνσταντόπουλον διὰ τὴν μελέτην τῶν ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς Καλαμίτσας νομισμάτων, παραθέτω τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐκπονηθὲν σχετικὸν σημείωμα.

- Ἀριθ. 14. » [...] SENO 0,025 × 0,018 μ.
 » 15. κέραμος. ἀνθέμιον. ΝΩΞΑΘ 0,035 × 0,022 μ.
 » 16. λαβή. χελώνη ἀνάγλυφος. [Π]ΥΛΑΔΗ[Σ] ΘΑΣΙΩΝ ΦΑΝΟΚ[ΛΗΣ] ΠΑΕ 1935, σ. 38. 1.
 » 17. λαβή. ΑΡΤΕΜΟ. ΠΑΕ ἔ. ἄ. 40, 14.
 » 18. χεῖλος. [Τ]ΡΙCΥΝΔΙ. ΠΑΕ ἔ. ἄ. 39, 10.
 » 19. λαβή. ΕΧ.Κ. ΜΑΡΤ. 0,010 × 0,007. ΠΑΕ ἔ. ἄ. σ. 40, 19, σχδ. 3.

Περὶ τοῦ πλήθους τῶν ὡς ἄνω ἀμφορέων ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἐκ τούτων οἱ φέροντες ἐπὶ τῶν λαβῶν των τὰς παλαιότερας χρονολογικῶς ἐπιγραφὰς καὶ κυρίως τῶν ἐργοστασίων τῆς νήσου Θάσου (ἐφέτος ἔχομεν καὶ μίαν σφραγίδα Κνίδου), ἔχουσιν σφαιρικώτερον τύπον, χεῖλη ἀπλούστερα καὶ ὁ πηλὸς των εἶναι ἐρυθρὸς, ἐνῶ οἱ φέροντες τὰς νεωτέρας χρονολογικῶς Ἑλληνικὰς καὶ Λατινικὰς ἐπιγραφὰς ἔχουσι περιγράμμα ἐπίμηκες, στεφάνην πλατυτάτην, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐντυπωθῇ ἐπ' αὐτῆς ὀλόκληρος σφραγίς, ὁ πηλὸς των εἶναι κιτρινωπὸς καὶ τὰ τοιχώματά των χονδρότερα.

Τάφος — Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Καβάλας-Καλαμίτσας καὶ ἔναντι περίπου τοῦ ἔξοχικοῦ ἐκκλησιδίου Παναγούδας εὐρέθη συγχρόνως μὲ τὴν ἀνασκαφὴν ὑπὸ

Εἰκ. 2. Κτερίσματα τοῦ τάφου Καλαμίτσας.

τῶν ἐπισκευαζόντων τὴν ὁδὸν στρατιωτῶν τάφος ἀρχαῖος, τοῦ ὁποίου τὸ περιεχόμενον παρελάβομεν.

Ὁ τάφος ἦτο κατεσκευασμένος ἐκ πολλῶν καθέτων πλακῶν γρανίτου. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ κάλυμμά του δὲν ἦτο μονόλιθος πλάξ, τὰ ὄμβρια ὕδατα καὶ ἡ ἐκ τριμμάτων γρανίτου ἐπίχωσις κατέστρεψαν μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου καὶ τὰ ἐν αὐτῷ κτερίσματα. Ἐκ τοῦ τάφου προέρχονται τὰ ἐν τῇ εἰκόνι 2 παρατιθέμενα ἀγγεῖα, ἕτερον φιαλίδιον ἐκ κυανῆς ὑαλομάζης μετὰ

κιτρινολεύκων ἐκ τῆς ἰδίας ὕλης διακοσμήσεων, ὑαλίνη κουβαρίστρα, χάνδραι κυανῆς ὑαλομάζης, ἀποτελοῦσαι προφανῶς περιδέραιον, 35 ἐν ὄλῳ τὸν ἀριθμόν, διαφόρου μεγέθους, ὥστε αἱ περὶ τὸ μέσον νὰ εἶναι μεγαλύτεραι καὶ σχήματος ῥόμβου, καὶ τὰ ἐξῆς ἑννέα χαλκᾶ νομίσματα, κείμενα ἐντὸς τοῦ μεγαλύτερου ἀγγείου τῆς εἰκόνας 2, τῶν χρόνων Ἀντιγόνου Γονατᾶ.

Γ. ΜΠΑΚΑΛΑΚΗΣ

Ἐκ τάφου Καλαμίτσας

1-4 Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ (277-239 π. Χ.) Κεφαλὴ νεαροῦ Ἑρακλέους ἐφ' ἑνός, ἱππεὺς ἐφ' ἑτέρου.

5) Τοῦ αὐτοῦ. Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς ἐφ' ἑνός, σάτυρος ἐγείρων τρόπαιον ἐφ' ἑτέρου.

6-7) Τοῦ αὐτοῦ. Μακεδονικὴ ἀσπίς ἐφ' ἑνός, Μακεδονικὸν κράνος ἐφ' ἑτέρου.

8-9). Δύο ἐφθαρμένα πιθανώτατα τοῦ αὐτοῦ.

Κ. Κ.

5. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΙ ΕΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΙ

Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1937 ἀψηχολήθην ἐν δυτικῇ Μακεδονίᾳ καὶ κατὰ τὴν Χαλκιδικήν.

Διελθὼν ἐκ Κοζάνης ἐμελέτησα ἀνάγλυπτόν τινα σαρκοφάγον μετακομισθέντα ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ δικηγόρου κ. Κων. Τσιτσελίκη δαπάνῃ τοῦ δήμου Κοζάνης ἐκ τοῦ πρὸς ΝΝΔ αὐτῆς κειμένου παρὰ τὸν Ἀλιάκμονα χωρίου Βέντσι ἢ Βέντσια (τὰ). Περιγραφὴ τοῦ σαρκοφάγου τούτου θὰ δημοσιευθῇ ἄλλαχοῦ.

Τσοτύλιον. Ἡ περιοχὴ τοῦ κεντρικοῦ σήμερον τούτου χωρίου, χωρὶς νὰ περιέχη τὰ εἰρηπία μεγάλης τινὸς πόλεως, πλὴν ἂν τὸ Μπουφάρι λογισθῇ τοιοῦτον, ἔχει ὅμως πολλοὺς παλαιοὺς συνοικισμοὺς εἴτε καθαρῶς διακριτοὺς, εἴτε εἰκαζομένους ἐκ τῶν τάφων καὶ τῶν ἄλλων εὐρημάτων.

Τυχαίως εὐρέθησαν ἐντὸς μὲν τοῦ χωρίου Τσοτυλίου τάφος παρὰ τὴν οἰκίαν Γ. Τσοῦμη περιέχων ἐν πινάκιον (πιατέλλαν) καὶ ἕτερον ἄωτον νῦν, ἔχον τὸν ὄμον διακεκοσμημένον διὰ γωνιῶν καὶ στιγμῶν, ἐπὶ τοῦ λόφου δὲ τοῦ Γυμνασίου ἕτερος τάφος ἐνέχων δύο λόγχας σιδηρᾶς, μικρόν τι χαλκοῦν λείψανον καὶ θραύσματα ἀγγείων ἐν οἷς ραμφόστομον.

Τὰ Λεβίνια. Ἐφέτος προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐν τῇ περιοχῇ ἡ θέσις Λεβίνια (τὰ) ἕνεκα τῆς ὁμοσχίας τοῦ ὀνόματος αὐτῆς πρὸς τὸ ὄνομα

τῆς ἀρχαίας «πόλεως» (Ἡρόδ. 8, 137) Λεβαίης (πρβλ. ΠΑΕ 1933, 67). Δυστυχῶς μόνον τὰ λείψανα καλύβης ξυλοπλέκτου καὶ πηλοχρίστου μετὰ πολλῶν λίθων καὶ θραυμάτων ἀγγείων εὔρον ἐπὶ τοῦ λόφου (πρβλ. ΠΑΕ 1934, 77, 83. 1935, 48. 1936, 70, 72), εἰς ἀπόστασιν δὲ δεκάδος μέτρων κατεστραμμένους τάφους, ὧν ὀστᾶ καὶ ὄστρακα ἦσαν πολλὰ χύδην ἐν τοῖς χώμασι.

Τὸ Μπουφάρι. Περὶ τῶν ἐρειπίων τῆς συνθέτου Φιλιππείου «πόλεως» Μπουφάρι ἔγραψα ἤδη ἐν ΠΑΕ 1933, 67. 1934, 82 καὶ Classical Studies presented to Ed. Capps, Princeton, 1936, 199¹.

Ἐφέτος ἀνεζητήσαμεν τοὺς τάφους τῆς πόλεως ταύτης, εὔρομεν δ' αὐτοὺς παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἐκ Τσοτυλίου εἰς Μπουφάρι ἐγγὺς τούτου. Ἡ ὁδὸς λοιπὸν εἶναι παναρχαία καὶ μόνον εἰς τινα σημεῖα μετετοπίσθη, ὅπου δηλ. ὁ κατάρρους τῶν χωμάτων τῆς κλιτύος ἠνάγκαζε τοὺς ὁδοιπόρους νὰ τρέπωνται μικρὸν ἐνδοτέρω πρὸς τὸ σῶμα τῶν λόφων. Διὰ τοῦτο ἡ ὁδὸς εἰς τοιαῦτα σημεῖα διέρχεται ἐπὶ τῶν τάφων τῆς ἐτέρας πλευρᾶς τῆς ὁδοῦ, ἐν ᾧ οἱ τῆς ἐτέρας ἢ ἠφανίσθησαν καταρρύντες μετὰ τῶν χωμάτων ἢ ἐβλάβησαν σπουδαίως.

Πέραν τοῦ Μπουφαρίου παρεμβάλλονται ἀπότομοι καὶ ἐν χειμῶνι ἀδιάβατοι πολλαίς χειμαρροί, ἀποτελοῦντες ἴσως καὶ ὁροθετικὴν γραμμὴν χωρίζουσαν τὰ ἐδάφη τοῦ Μπουφαριοῦ ἀπὸ τῶν γειτόνων. Ὡστε, ἂν καὶ δὲν ἤρευνήσαμεν, πιστεύομεν ὅμως ὅτι ἐκεῖ πέραν δὲν δύνανται νὰ ὑπάρχωσι τάφοι τοῦ Μπουφαριοῦ.

Τάφος 1. Ἡ κεφαλὴ τοῦ νεκροῦ εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐπιπολαίως καταρρύντων τῶν χωμάτων εἰς τὸν χειμαρρον. Παρὰ τὴν κεφαλὴν α') μέγας Μεγαρικὸς σκύφος, β') ἄωτον κανθαροειδὲς ἀγγεῖον μετὰ μικρᾶς οἰονεῖ τορευτῆς βύσεως, γ') lacrimaterium καὶ δ') ἀγγεῖον ἀνάπλαστον κομψὸν εἰς σχῆμα στροβίλου πεύκης.

Τάφος 2. Ἐκεῖτο πρὸς ἀνατολὰς τοῦ 1 οἱ δὲ πόδες ἦσαν παρὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ 1. Ἐπὶ τοῦ νεκροῦ οὐδὲν κτέρισμα. Παρὰ τὴν ἀριστεράν του ὅμως χεῖρα εὐρέθησαν τεθραυσμένα 1) μόνωτον μεθ' ὑψηλοῦ λαιμοῦ καὶ εὐρείας κοιλίας. 2) ἕτερον εὐρυκοίλιον τεθραυσμένον πλήρες κεκαυμένων ὀστῶν. Εἶνε πιθανόν, ὅτι τὰ δύο ταῦτα ἀγγεῖα ἀνήκουσιν εἰς τὸν νεκρόν, οὗ τὰ κεκαυμένα ὀστᾶ ἐναπέκειντο ἐντὸς τοῦ ἑτέρου ἕξ αὐτῶν, τυχαίως δὲ ἤλθον εἰς μεγάλην ἐγγύτητα πρὸς τὸν ἄκαυστον νεκρόν.

Τάφος 3 καὶ 4. Εἶνε ἐσχηματισμένοι τὰς πλευρὰς διὰ πλείονων πλακωδῶν λίθων ὀρθίων τεθειμένων (τινὲς λείπουν) πάχ. περίπου 0.15 καὶ σχη-

¹ Ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ ἐπιθυμῶ ἐν σελ. 198 εἰς τὸ «δεύτερον» ἐδάφιον ἐν τέλει νὰ προστεθῇ «πρβλ. Θουσ. 4, 115, 1». Ἐν σελ. 199 παραγράφῳ 3 νὰ διορθωθῇ «εἰκ. 5». Ἐν σελ. 200 εἰς τὸ τέλος τῆς παραγρ. 5 νὰ προστεθῇ «εἰκ. 6».

ματιζόντων ἀνοίγμα μῆκ. 2 μ. καὶ πλ. 1.30. Διευθύνεται ἀπὸ Β πρὸς Ν. Ἐντὸς εὐρέθησαν ὄστᾶ κεκαυμένα, ὄχι δὲ καὶ χρώματα κεκαυμένα. Κτερίσματα συνελέχθησαν 1) μαχαίριον σιδηροῦν, 2) σιδηροῦς σταυρωτήρ, 3) στλεγγίς σιδηρᾶ τεθραυσμένη καὶ ἔλλιπής, 4) ἀγγεῖον θραυσθὲν (ὑπὸ τοῦ ἐργάτου), 5) ἀγγεῖον μελαμβαφές «ἀλατοθήκη» (πρβλ. Ἄρχ. Δελτ. III Κεραμοπούλλου Θηβαϊκὰ σ. 22 σημ.), 6) ἕξ ἐπίχρσοι ψηφίδες μεγέθους ἐλαιοπυρῆνος, 7) ἴχνη τινὰ χαλκοῦ, ἐν οἷς κρικέλλιόν τι.

Βαθύτερον καὶ ἐν μέρει πρὸς δυσμὰς εὐρέθη νεκρὸς ἄκαυστος καὶ προσέτι 1) ἐν δίωτον εὐρουκόλιον (τὰ χεῖλη τεθραυσμένα) ὕψ. 0.17, 2) μικρὸν τεθραυσμένον (ἴσως χυτροειδές). Ὁ τάφος τεταραγμένος· τὸ δὲ γενικὸν πιθανὸν πόρισμα εἶνε, ὅτι εἰς τὸν τάφον τοῦ ἀκαύστου νεκροῦ ἐτέθη ὕστερον ὁ κεκαυμένος νεκρὸς. Ἄλλ' εἶνε δύσκολον νὰ εἴπωμεν εἰς τίνα νεκρὸν ἀνήκουσι τὰ ἀγγεῖα, πρὶν μάλιστα πλυθῶσι καὶ συγκολληθῶσι.

Τάφος 5. Παρὰ τὸν 2. Πολλοὶ λίθοι καὶ μεγάλοι κέραμοι εὐτάκτως θεθειμένοι οὐδένα νεκρὸν ἐκάλυπτον, εἰ μὴ νήπιόν τι φθαρὲν ὄλως ἄνευ δὲ κτερισμάτων. Κατεύθυνσις κεράμων ἀπὸ ΝΑ πρὸς ΒΔ. Ἐπὶ τῶν πλευρικῶν λοξῶν κεράμων ἔκειντο οἱ λίθοι πρὸς στερέωσιν. Ὅτε δ' ἐκεῖνοι ἐθραύσθησαν, ἐκάθισαν καὶ οὗτοι ταραχθέντες.

Τάφος 6. Πρὸς ΒΔ τοῦ 4, ἄκαυστος νεκρὸς, οὗ ἡ κεφαλὴ εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος. Ἐπὶ τῶν κνημῶν ἕτερον κρανίον, βεβαίως νεκροῦ παλαιότερου ἐνοχληθέντος. Κτερίσματα εὐρέθησαν πυθμὴν πίθου καὶ ἀγγεῖον ἔχον στρογγύλον πυθμένα καὶ δύο ὄτα σχηματίζοντα ἐκάτερον γωνίαν ὑπερέχουσαν.

Τάφος 7. Ἐπὶ τῆς δυτικῆς κλιτύος λόφου ἐγγὺς τοῦ Μπουφαρίου. Τὰ ὕδατα εἶχον διαβρώσει αὐτόν, ὥστε ὑπελείποντο ὀλίγα ὄστᾶ καὶ ἀκέραιον lacrimaterium ἐρυθροῦ πηλοῦ ὕψ. 0.16.

Τάφος 8. Κατὰ τὸν αὐτὸν λόφον παρὰ τὴν ὁδόν. Κεκαυμένος. Ἐντὸς εὐρέθη 1) ἡθμὸς ἀκέραιος, 2) «ἀλατοθήκη» μικρὰ μετὰ πυθμένος καὶ χειλέων ἐξεχόντων (σχῆμ. I) 3) σκύφος θραυσθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐργάτου.

Τάφος 9. Παρὰ τὴν ὁδὸν βορειότερον. Ἄκαυστος κεκινημένος. Ἐντὸς εὐρέθησαν 1) θραύσματα μεγάλης λαγῆνου, 2) θραύσματα σιδηρᾶς στλεγγίδος, 3) ψέλιον χαλκοῦν ἐσχηματισμένον ἐκ δύο ὄφρων ἐχόντων δύο πλακῶδεις σφενδόνας. Φαίνεται, ὅτι εἰς τὸ ψέλιον τοῦτο ἦτο ἀνηρτημένη ἀπὸ κολητοῦ κρίκου κινητὴ ἢ στλεγγίς.

Τάφος 10. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐγγύτερον πρὸς τὸ Μπουφάρι. Ἄκαυστος, πεπατημένος ἀπόκοτος μετὰ συντετριμμένων κτερισμάτων. Ταῦτα εἶνε: 1) λάγηνος, 2) πινάκιον μελαμβαφές, 3) μικρὰ «ἀλατοθήκη» ὡς ἡ τοῦ τάφ. 8 καὶ 4) μικρὸν ἀγγεῖον μετὰ παραδόξου στομίου, τοιχωμάτων δ' ἀποτελουμένων οἰονεὶ ἕξ ἐμβαλωμάτων, ὡς ἡ χέλυσ.

Τάφος 11. Δυτικῶς τῆς ὁδοῦ. Ἄκαυστος. Ἡ κεφαλὴ εἰς τὸ δυτικὸν μέρος.

Κτερίσματα 1) πινάκιον εἰς τρία θραύσματα, 2) λάγηνος εἰς πολλὰ θραύσματα (ἴσως εἶνε καὶ ἄλλων ἀγγείων θραύσματα ἐν τούτοις), 3) ἐν μετὰ κοιλίας κυματοειδῶς πεπιεσμένης, 4) γαλκοῦς κρίκος προβάλλων κεφαλὴν πτηνοῦ.

Τάφος 12. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Ἄκαστος. Ἡ κεφαλὴ εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος. Κτερίσματα: 1) λάγηνος, 2) δύο πινάκια (πιατέλλες) 3) μικρὸν ἄωτον μετὰ συνεσταλμένων ὤμων εἰς λαιμὸν στενόν, 4) ἄλλα θραύσματα, 5) νόμισμα ρωμαϊκόν.

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πλησίον τοῦ τελευταίου ὑψώματος πρὸ τοῦ Μπουφαρίου εὐρέθησαν καὶ ἕτεροι 4 τάφοι βεβλαμμένοι ὑπὸ τῆς ὁδοῦ καὶ μὴ σώζοντες κτερίσμα τι. Ἐπὶ τοῦ μικροῦ ἐξάρματος ἀμέσως πρὸ τοῦ Μπουφαρίου εὐρέθη πίθος ὄρθιος οὗ τὸ κάτω μέρος μόνον διετηρεῖτο ἔρρωγὸς μέχρις ὕψους 1 μ. Τὸ ὄλον ὕψος θὰ ἦτο διπλάσιον περιῖπου. Ἐντὸς θραύματα τοῦ στομίου καὶ τῆς κοιλίας, πολλοὶ λίθοι καὶ πολλὰ χῶματα. Ἐντὸς τούτου ἐπίσης, ἱκανῶς ὑψηλὰ εὐρέθη χαλκοῦν νόμισμα τετριμμένον δεικνύον ἐπὶ θάτερα κράνος κωδωνοειδὲς μετὰ παραγναθίδων.

Ἑστία - Πυρά. Πλησίον τῶν πρώτων 6 τάφων τῆς πρὸς Μπουφάρι ἐκ Τσοτυλίου ὁδοῦ εὐρέθη παράδοξον καὶ δυσερμήνευτον **εὔρημα**. Εἶναι δὲ τοῦτο σκάμμα κυκλικὸν ἐν τῷ μαλακῷ βράχῳ διαμ. 1,40 - 1,44 μ., βάθ. ἀπὸ μὲν τῆς σημερινῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους 0,60, ἀπὸ δὲ τῆς ἐπιφανείας τοῦ φυσικοῦ βράχου 0,40. Ἡ τομὴ δεικνύει τὴν βαθμίδα, ἣν σχηματίζει καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἐπιφάνεια ἦτο ἐρυθρὰ ἐκ καύσεως ὡς καὶ τὰ τοιχώματα τῶν 0,42. Ταῦτα μάλιστα εἰς δύο σημεῖα ἦσαν, ὡς εἰκάζεται, βεβλαμμένα ἢ εὐθρυπτα καὶ ἐπεκαλύφθησαν διὰ πηλοῦ, ὅστις ὀπηθεῖς ἐσκληρύνθη. Εἰς τὸν πυθμὲνα εὐρέθη τέφρα, τὸ δὲ λοιπὸν κοῖλον ἐπληροῦτο ὑπὸ λίθων, χωμάτων, θραυσμάτων ἀγγείων καὶ ἀλλοκότων τινῶν πηλίνων ὀπτῶν κατασκευασμάτων ἐχόντων ὁμοιότητα πρὸς ἐπιμήκεις ἄρτους καμπύλους ἐπάνω, ἐπιπέδους ὑποκάτω καὶ ἔχοντας τὰ ἄκρα συνήθως ὀξέα ἀλλὰ καὶ εὐθέα διαμεμορφωμένα (φρανιζόλες). Πολλὰ τούτων ἦσαν ἀτάκτως ἐπ' ἀλληλα ἢ ἐπὶ τῆς περιφερείας συγκεκολλημένα. Δὲν ἦσαν πολὺ σκληρὰ ὀπημένα, ἔνεκα δὲ τῆς ὑγρασίας εἶχον μαλακυνθῆ καὶ μόνον διὰ τὸ ἰδιάζον μέλαν ἐντὸς χρώμα τοῦ ἐξυμωμένου μετ' ἀχύρων πηλοῦ διεκρίνοντο ἀπὸ τοῦ λοιποῦ χώματος. Μετὰ τὴν ἀποξήρανσίν των ἐν τῷ ἐλευθέρῳ ἀέρι ἐσκληρύνθησαν. Εἰς ἐν σημεῖον τῆς περιφερείας ὑπῆρχε σκληρὸν χῶμα συμφυὲς πρὸς αὐτὴν καὶ εἶχε σχῆμα μικροῦ ἐφαπτομένου κύκλου, ἀλλὰ δὲν ἦτο σαφές, ἂν ὄντως ἦτο φυσικὸν χῶμα ἀκίνητον καταλειφθὲν κατὰ τὸν χρόνον τῆς σκαφῆς τοῦ κατασκευάσματος, ὅτε θὰ ἦτο οὐσιῶδες μέρος τούτου, ἢ ἂν ἦσαν χῶματα παγέντα ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ λαμβάνοντα μορφὴν ἔνεκα τῆς εὐλαβοῦς καὶ δὴ καὶ δειλῆς ἐργασίας τοῦ ἐργάτου καὶ ἐμοῦ, μὴ κατορθούντων νὰ λύσωμεν τὸ πρόβλημα ἔνεκα ἐλλείψεως τεκμηρίων. Κατελείπομεν λοιπὸν τὸν ὄγκον ἄθι-

κτον καὶ ὑπὸ μελέτην, ὅτε οἱ ἀγραυλοῦντες καὶ οἱ ἄλλοι χωρικοὶ τῆς περιχώρου, οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὴν μεγάλην κατὰ τὴν περιοχὴν ἐκείνην ἑβδομαδιαίαν ἀγορὰν τοῦ Τσοτυλίου τῷ Σαββάτῳ (πρβλ. ΑΕ 1932, 87 σημ.), διελθόντες μετὰ τῶν ζώων των κατέστρεψαν τὸ κατάγειον τοῦτο προβληματικὸν κατασκευάσμα. Ὁ ὄγκος τοῦ χώματος ἐφαίνετο εἰς ἐμὲ ἀμφίβολος, ἂν δηλ. ἦτο φυσικός, ἀκίνητος, ἢ ἂν ἦτο σύμπηκτος ἐκ κεκαυμένων ἢ ἄλλων χωμάτων σκληρυνθέντων ὑπὸ τοῦ χρόνου. Ἐάν ἦτο φυσικός, ἐνόμιζον ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ ἐρμηνευθῆ ὡς στήριγμα διαφράγματος κλιβάνου, ὑφ' ὃ ἀνήπτετο ἢ πυρὰ (πρβλ. τοὺς κλιβάνους τοῦ ἐν Ἀθήναις Κεραμικοῦ, τὸν τοῦ ἀνακτόρου τοῦ Κάδμου ἐν ΠΑΕ 1911, 148 ἔξ., τὸν τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηῶν, περιγραφέντα ἐσφαλμένως ὑπὸ τοῦ Καβερὰου ἐν Ἀνασκαφῇ τῆς Ἀκροπόλεως σ. 119 πίν. Ζ, τὸν τοῦ Ἁγίου Πέτρου τῆς Κυνουρίας Athen. Mitt. 1908, 177 ἔξ. καὶ ἄλλους). Ἄλλ' οὔτε διαφράγματος λείψανα εὐρέθησαν οὔτε εἴσοδος τοῦ ὑποκαύστου. Τὰ δὲ παρὰδοξα πῆλινα δίκην «ἐλατήρων» (πρβλ. Dittenberger, Sylloge³ 921, 7) κατασκευάσματα, ὧν οὐδὲν εὐρέθη ἀκέραιον, δὲν προσηρομύζοντο πρὸς τοιαύτην ἐκδοχὴν.

Τὸ Σιανίτσι. Μεταξὺ τῶν ἀγρῶν Φωτίου Παυλίδου καὶ Ἰω. Παπαχρίστου, ἐπὶ τῆς καθημαξευμένης ὁδοῦ.

Τάφος 13. Ἐκαυστος. Ἡ κεφαλὴ εἰς τὸ δυτικὸν μέρος. Ἐντὸς 1) ἐν ραμφόστομον, 2) ἐν δίωτον (εὐρυκοίλια ἀμφοτέρα), 3) χαλκοῦν ἐξάρτημα ἀγκυροειδὲς μετ' ὀπῆς ἐξαρτήσεως 4) ἕτερον γωνιώδες ἐλασματῶδες ἔχον κοσμητικὸς κύκλους καὶ εἰς τὰς ἄκρας ἀπολῆγον εἰς ἄγκιστρα πρὸς στερέωσιν ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων τοῦ στήθους (τὸ ἐν ἄγκιστρον τεθραυσμένον), 5) σιδήριόν τι ἐλασματῶδες ἴσως συνανῆκον, 6) ψηφίς χαλκῆ, 7) σπειροειδὴς δακτύλιος (εἰς 3 θραύσματα), 8) χαλκῆ ἐπιμήκης (μῆκ. 0.03) διάτρητος ψηφίς μορφῆς οἰονεὶ τορευτῆς. Πάντα ταῦτα τὰ μέταλλα ἐπὶ τῆς ὁσφύος ἢ τῆς λεκάνης, ὥστε θὰ ἐχρησιμοποιοῦντο κατὰ τὴν ζώνην. 9) Παρὰ τὴν κεφαλὴν τρίωτον ἀγγεῖον 10) δύο μακροὶ χαλκαῖ περόναι ἐπὶ τοῦ στήθους, ἡ ἑτέρα ἀριστερά, ἡ ἄλλη δεξιώτερα, 11) θραύσματα ἀγγείων.

Τάφος 14. Παραπλεύρως τοῦ 13. Διεύθυνσις ἀπὸ Β πρὸς Ν. Ἡ κεφαλὴ ἦτο εἰς τὸ Ν ἄκρον ἀλλὰ ἔλειπεν, ἐπειδὴ τὸ ἥμισυ τοῦ νεκροῦ ἦτο ἠφανισμένον. Κτερίσματα τρία ἀγγεῖα, ὧν ἐν δίωτον ἀρχαϊκὸν μετ' ὑπερεχουσῶν λαβῶν, τὰ δ' ἄλλα δύο τεθραυσμένα (τὸ ἕτερον ἴσως μόνωτος οἰνοχόη ραμφόστομος). Ἐν τοῖς θραύσμασιν ἴσως λανθάνει καὶ ἄλλο τι ἀγγεῖον.

Τάφος 15. Παραπλεύρως τοῦ 14. Κεκαυμένος. Θραύσματα ἀγγείων δυνάμενα νὰ συγκολληθῶσι.

Ὀμαλή. (πρῶην ἐλέγετο Πλάζομη). Τῷ 1935 εἶχον ἰδεῖ τὰ λείψανα τοῦ τόπου τούτου καὶ ἔγραψα εἰς ΠΑΕ 1935 σ. 47: «ὅταν ὁ ἐκ Τσοτυλίου ἀναχωρῶν μεταβαίῃ πρὸς δυσμὰς καὶ διέλθῃ τὸ χωρίον Ὀμαλή (πρῶην Πλά-

ζομη) καὶ τὰς περαιτέρω ἀμπέλους αὐτοῦ πρὸς τὸ χωρίον Ἀγίασμα (πρῶην Λατόριστα), βλέπει ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πλησίον μεμονωμένου μεγάλου δένδρου εἰς περίοπτον ὁμαλὴν θέσιν μέγα πλῆθος προϊστορικῶν χειροποιήτων ἀγγείων ἐστιλβωμένων ἢ κεκοσμημένων διὰ χαρακτῶν ἢ γραπτῶν κοσμημάτων. Ὁ χώρος, τὸν ὁποῖον καλύπτουσι τὰ τοιαῦτα ὄστρακα δὲν ὑπερβαίνει τὸ ἐν καὶ ἡμῖς στρέμμα, ὥστε θὰ περιελάμβανε καλύβας τινάς, μὴ ὑπερβαίνουσας τὸν ἀριθμὸν τῶν δακτύλων τῆς ἐτέρας χειρός. Κατὰ τὸ μέγεθος λοιπὸν ἢ κόμη αὕτη δὲν διέφερε τῆς τοῦ Μπουμπουστιοῦ, ἣν ἀνέσκαψεν ὁ Heurtley καὶ ἦτις θὰ εἶχε περὶ τὰς πέντε καλύβας (Annual of the British School at Athens 1926-7, 158 ἔξ. AE 1932, 105). Τὸ ἔδαφος κατηφορίζει πρὸς Α, οὐδεμίαν δὲ ἀνωμαλίαν δεικνύει, ἣν νὰ δύναται τις νὰ ἀναγάγῃ εἰς παλαιάν τινα ἀξιόλογον ὀχύρωσιν. Ὡστε ἡ κόμη αὕτη, ἣν θὰ κατῴκει ἐν γένος, ἦτο ἀνοχύρωτος ἔχουσα πιθανῶς ἀπλοῦν ξύλινον ἔρκος, φράκτην, ὡς ἔχουσι καὶ τῶρα οἱ χωρικοὶ πολλαχοῦ, ἵνα συνέχῃσι καὶ φυλάττωσι τὰ ζῶα».

Ἡ θέσις αὕτη εὑρηται κυρίως ἐπὶ τῆς ὁδοῦ παρὰ τὸν ἀγρὸν τοῦ Φωτίου Καραμήτα. Τὸ ἔδαφος ἦτο μέλαν καὶ πλήρες ὄστράκων. Ἡ σκαφή ἔφερεν εἰς φῶς καὶ θραύσματα παχέων ἐπιχρισμάτων πηλοῦ, ἐπιπέδων ἢ καμπύλων, αἵτινα ὅπισθεν φέρουσι τὴν κοίτην λεπτῶν ἢ παχυτέρων κλώνων ξύλου. Ἐνίοτε ὄγκοι πηλοῦ εἶνε ὡς σταυροὶ ἢ ἔχουσι μορφήν οἰοεὶ ὀργανικῶν ὄντων τερατωδῶν, εἶνε δὲ ἐκ καθαροῦ τοῦ πηλοῦ, ἐξυμωμένου μετ' ἀχύρων. Ἐν ἦτο γωνία ἔχουσα δύο ἐπιπέδους ὄψεις. Θεμέλια δὲν ὑπῆρχον λίθοι ὅμως, χειροπληθεῖς τὸ πλεῖστον, εὑρηται μετὰ τῶν χωμάτων. Ἐνίοτε ἐφαίνοντο ὡς ἀποτελοῦντες δάπεδον λιθόστρωτον, ἀλλὰ διεκόπτοντο, ὑπ' αὐτοῦς δ' ἔκειντο ἄλλα ὄστρακα καὶ χρώματα κεκαυμένα. Τὰ χρώματα ὑψηλότερον ἦσαν μέλανα, βαθύτερον δ' ἐρυθρά. Μεταξὺ τῶν λίθων ὑπάρχουσι πολλοὶ σκληροὶ σκοτεινοῦ χρώματος, ποτάμιοι, ἔξ ἐκείνων, δι' ὧν κατεσκεύαζον λίθινα ἐργαλεῖα, φέρουσι δὲ τινες λείας ἐπιφανείας ὡς τριπτήρες ἀλλ' ἐργαλεῖα λίθινα σαφῆ δὲν εὐρέθησαν πλὴν ἑνὸς ὁμοιάζοντος πρὸς ἀκόνην. Τοιοῦτοι λίθοι δὲν ὑπάρχουσι ἐν τοῖς περὶ ἀγροῖς, ὥστε εἶνε λογάδες ἐκ μακρινῶν ρευμάτων. Τινὲς εἶνε τεθραυσμένοι ἐκ βιαίας χρήσεως. Ὑποθέτω, ὅτι τοιοῦτοι λίθοι ἐν προϊστορικοῖς συνοικισμοῖς εἶνε σταθμῖα καὶ πρέπει νὰ τύχῃσι προσοχῆς ὡς τοιαῦτα. Εὐρέθη ἐν ὀστέϊνον μικρὸν ἀσαφές. Οὐδὲν μετάλλινον. Ἐν ὄστρακον μυκηναϊκὸν ἐπέισακτον βεβαίως.

Ἐκαθαρίσαμεν τὸν κυρίως τόπον τῆς οἰκῆσεως, ἀλλ' ἀφήκαμεν ὄστρακά τινα καὶ μέλανα χρώματα καταρρυνέντα σὺν τῷ χρόνῳ πρὸς ἀνατολὰς ὡς κατέρχεται προσήλιος ὁ τόπος. Τὰ συλλεχθέντα ἐκομίσθησαν εἰς τὸ Ἐθνικὸν Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον Ἀθηνῶν, ἵνα πλυθῶσι καὶ συγκολληθῶσι.

Τσοῦρχλι (νῦν Ἀγ. Γεώργιος). Τὸ χωρίον τοῦτο κεῖται ὑπὸ «τὸν εὐρέως ἀνὰ τὰς κύκλω ἐπαρχίας ἄποπτον λόφον» (Παππαδάκις, Ἀθηνᾶ

1913, 445), ἐφ' οὗ εἶνε ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγ. Νικολάου, ἣτις ἀνοικοδομεῖται τῶρα ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς κοινότητος κ. Ἄντ. Κωτίτσα. Κατὰ τὸν Παππαδάκη ἐνταῦθα «ἴσως ζητητέα αὐτῇ ἡ βυζαντιακὴ πόλις Ἑλιμία». Ὁ τόπος ὅμως κατωκεῖτο καὶ παλαιότερον, ὅχι μόνον διὰ τὴν ἐπιγραφὴν, ἣν ἐπὶ τοῦ λόφου ἀντέγραψεν ὁ Παπ. (ἐ. ἄ. 446) καὶ ἣτις τῶρα εἶνε ἐντετειχισμένη εἰς τὸ κατὰ τὸν πόδα τοῦ λόφου πρὸς τὸ χωρίον κείμενον προσκυνητᾶριον (ὁ πρῶτος στίχος ἀναγνωστέος ΕΤΟΥΣ ΚΕ) ἀλλὰ καὶ διότι ἐγὼ συνέλεξα εἰς τὴν κλιτὴν τοῦ λόφου πρὸς τὸ σημερινὸν χωρίον μεταξὺ ἀπειραρίθμων ὄστράκων τινὰ μεγαρικὰ καὶ δύο θραύσματα λιθίνων πελέκων (τὸ ἐν ἐκ τοῦ ὀπισθίου μέρους μετὰ τομῆς τοῦ τμήματος). Καὶ ἐντὸς δὲ τῆς νεοδημητοῦ ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἔνδον δεξιᾶν γωνίαν εἶνε ἐντετειχισμένον ἀπόκομμα ἐκ μεζονος λίθου, ἐφ' οὗ λείψανον ἐπιγραφῆς $\begin{matrix} \text{H} & \text{I} \\ | & | \\ \text{I} & \text{O} \end{matrix}$

Ἐν θέσει Ἁγ. Βαρβάρα καὶ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Ἁγ. Νικολάου πανταχοῦ ὑπάρχουσιν ὄστρακα, ὅστε ὁ τόπος ἦτο κατωκημένος. Εἰς αὐτὴν δὲ ταύτην τὴν θέσιν τῆς Ἁγίας Βαρβάρας παρὰ τι νέον προσκυνητᾶριον κατάκεινται μάρμαρα μετὰ γεισιπόδων (ἐπιστύλια, ὑπέρθυρα) ἕτερον δὲ ὡς βάσις τετραγώνου κίονος καὶ λίθοι μεγάλοι, σχεδὸν 2 μέτρων × 1 μ. Τὰ μάρμαρα εἶνε καὶ μεγάλα καὶ ξενικά, μαρτυροῦντα εὐπόρους χρόνους καὶ δύναμιν ἐπιχειρηματικὴν. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ πλίνθοι πῶρου μαλακοῦ μετὰ συνδέσμων $\begin{matrix} \square \\ \square \end{matrix}$. Παράκειται μαστὸς ἀνέμων, ἐσχηματισμένος στρογγύλος χωματώδης, ὕψους περὶ τὰ 4 μ. ἐπίπεδος, μετὰ κλιτύων ἐπικλινῶν, πλήρης ὄστράκων καὶ κεράμων τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ τύπου τούτων. Ἴσως ἄλλοτε περιεβάλλετο ὑπὸ τείχους ἢ κατοικούμενος εἶχε τοὺς ἐξωτερικοὺς τοίχους τῶν ἀκραιῶν οἰκιῶν ἠνωμένους καὶ τυφλοὺς, ὡς ἐδέχθη περὶ τῶν «πόλεων» τοῦ Φιλίππου (ᾶρα Classical Studies presented to Ed. Capps, Princeton, 1936, 191 ἐξ. ΑΕ 1932, 52 ἐξ. ΠΑΕ 1930, 75, πρβλ. Θουκ. 4, 115, 1 «ἠμύναντο ἐκ φαύλου τειχίσματος καὶ ἀπ' οἰκιῶν ἐπάλλξεις ἐχουσῶν»). Ἀμέσως ἔξω τοῦ ἐξάρματος τούτου τῆς γῆς εὔρηται ἄλλοι πῶροι σκληροὶ φέροντες κυμάτιον εἰργασμένον (κορνίζαν) καὶ δύο ἀντιστοιχοὺς συνδέσμους. Τὰ ὄστρακα εἶνε ἄλλα μεθ' ὕδαροὺς βαφῆς καὶ ἄλλα «ἀρρετινικά», ὅστε διὰ τούτων νὰ ἀνερχώμεθα μέχρι περιῖπου τῶν χρόνων τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ἢ καὶ πρὸ αὐτῶν.

Θέσις Ἀρσαλιὰ (= ἡ Ἁγία Ρυσαλιὰ ἐκ τοῦ τὰ ἅγια ρυσάλια, ἅτινα εἶνε ἑορτὴ τῶν ψυχῶν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ). Ἐνταῦθα εἶνε προσκυνητᾶριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἔρχονται κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Μεσοπεντηκοστῆς μετὰ τὴν λειτουργίαν τῆς ἐκκλησίας καὶ κάμνουν δέησιν. Ἐν ἔρμακι λίθων ἀποκεῖται μαρμαρίνου κιονοκράνου διαγωνίως τὸ ἥμισυ, δεικνύον εἰς ἑκατέραν πλευρὰν ἀνὰ ἓνα δικέφαλον ἀετὸν ἐπιπεδόγλυφον κατὰ τὸν βυζαντινὸν δηλ.

τρόπον. Ἐτερον ἐπίκρανον μαρμάρινον ἔχει ἀνάγλυφον φυτικὸν στρεπτὸν στέλεχος παχύτερον πρὸς τὰ ἄνω, ἐκατέρωθεν δ' αὐτοῦ ἀνὰ ἓν ἀνθέμιον. Ὑποκάτω ἢ βάσις δὲν εἶνε ἐπίπεδος ἀλλὰ σχηματίζει ἀμβλείαν γωνίαν ἀνοιγομένην πρὸς τὰ ἄνω, ἣτις ἐνεκοιτάζετο πρὸς ἄλλην ὁμοίαν. Ἀπόκεινται δὲ ἐνταῦθα καὶ ἄλλα μάρμαρα μετὰ κυματίων, ὧν ἓν φέρει σύνδεσμον , πολλοὶ πῶροι πελεκητοὶ καὶ ὄστρακα ἀγγείων, ἐν οἷς καὶ σκύφου βεβαμμένου ἐντὸς καὶ ἐκτός.

Ὁ χῶρος ὅλος ἐνταῦθα πέριξ ἦτο, φαίνεται, ἐρειπιῶν συνοικισμοῦ τινος παλαιοῦ ζήσαντος καὶ ἐπὶ τῶν βυζαντιακῶν ἢ γενικώτερον χριστιανικῶν χρόνων. Ἐπειτα μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ συνοικισμοῦ ἐκαθάρθη ὁ τόπος ἀπὸ τῶν λίθων καὶ ἐσχηματίσθησαν πλείονες ἔρμακες, ἐν οἷς καὶ δύο κυκλικοὶ ἀνέχοντες περὶ τὸ μέτρον.

Παρὰ τὸ ἐγγὺς χωρίον Λόχημ (πρῶην Βίτσι) μετὰξὺ δύο χειμάρρων ἐν θέσει Παλαιοκκλησίᾳ μαρτυρεῖται φρούριον ἄνευ ἀσβέστου, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ μεταβῶ πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ. Ἡ ἐκκλησία τοῦ νεκροταφείου τοῦ χωρίου τούτου λέγεται παλαιὰ καὶ ἴσως ἀνάλογος τῆς τοῦ γειτονικοῦ χωρίου Ἀμυδαλῆ (πρῶην Πικριβινίτσα), ἣτις ἐκηρύχθη ἐθνικὸν κτῆμα. (Πρβλ. Ἀθηνᾶ 1913, 446).

Παρὰ τὸ *Προσκυνητῆριον τῆς Ἀγ. Ζώνης* ὑπάρχουσι πάμπολλοι τάφοι, ἴσως χριστιανικοὶ, κατεσκευασμένοι διὰ πλακῶν καὶ ἀνασκαπτόμενοι λαθραίως.

Σοχός.

Ὁ Σοχός εἶνε κωμόπολις πρὸς Β τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ Λαγκαδᾶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Μυγδονίᾳ.

Πρὸς Α τῆς ἀνθηρᾶς κωμοπόλεως εἶνε ἡ θέσις *Κλιξ-τσεσμέ* (τοῦ κοριτσιοῦ ἢ βρύσι) ἔνθα ὄστρακα ἀγγείων καὶ κεράμων εἰς τοὺς ἀγρούς καταφύτους ὑπὸ καρῶν, καστανεῶν καὶ ἀμυδαλεῶν. Τὸ ἔδαφος εἶνε ἐπικλινὲς πρὸς νότον, πολλοὶ δὲ λίθοι καὶ τινα μάρμαρα ἐκ παλαιῶν ἐρειπιῶν ἐσωρευθησαν εἰς ὀγκώδη σύνορα τῶν ἀγρῶν. Περαιτέρω που εἶνε ἡ θέσις Σκουριά, ἔνθα ὀρῶνται κατεσπαρμέναι σκωρίαὶ ἐκ τήξεως μετάλλων.

Πρὸς Β τῆς θέσεως ταύτης ἀνέρχεται τις πρὸς τὸ ὄρος, ἔνθα ἐξέχων ἐκ τῆς κλιτύος μαστὸς λέγεται Θοδωρία ἢ Μπεζεστένι. Ἡ νοτία πλευρά του εἶνε ἀπότομος καὶ πλήρης ὄστράκων, ἐν οἷς, ὡς μοὶ περιέγραψαν, εὑρέθησαν ἄλλοτε δακρυδόχος (lacrimaterium) καὶ «μεγαρικά» ἀνάγλυπτα, οἷα ὁμῶς ἐγὼ δὲν εὔρον, ἴσως διότι εἶχεν ἐπέλθει τὸ σκότος τῆς νυκτὸς κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ τόπου. Ἡ κορυφή τοῦ μαστοῦ τούτου μοὶ ἐφάνη ἔχουσα ἕκτασιν ἕως 20 στρεμματῶν. Εἶνε δυσπρόσιτος καὶ περιτετειχισμένη. Τὸ τεῖχος, δυσπαρακολούθητον ἐντὸς τῶν θάμνων, ἔχει πρὸς τὰ ἔνδον δωμάτια συμφυῆ ἔχοντα

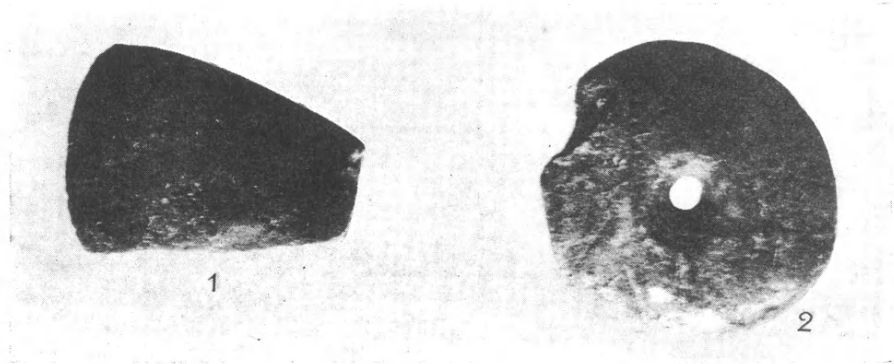
πλευρὰς 3 - 4 μέτρων. Τὸ μέσον εἶνε νῦν γυμνὸν βραχῶδες. Πρὸς τοὺς πρόποδας καὶ τινες τάφοι. Ἄλλὰ φαίνεται, ὅτι οἱ πόδες τοῦ ὄρους τούτου κατωκοῦντο ἀραιῶς πρὸς δυσμὰς μέχρι καὶ πέραν τοῦ Σοχοῦ πρὸς τὸ νέον χωρίον Αὐγῆ. Διὰ τοῦτο πανταχοῦ ἐν τῷ μεταξὺ εὔρηται καὶ ἐρείπια καὶ τάφοι.

Κορυφή Ἁγίου Χριστόφορος ὑπὲρ τὸν Σοχόν. Ἐπειδὴ ὅλη ἡ πρὸς νότον τοῦ ὄρους ἔκτασις εἶνε λίαν εὐφορος καὶ ὁ καρπούμενος αὐτὴν λαὸς κατὰκει πάλαι τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους ἀφρακτος καὶ ἀτειχιστος, ἦτο ἀνάγκη νὰ ἔχη καταφύγια. Ἐν τοιοῦτον εἶδομεν ἐπὶ τοῦ μαστοῦ Θεωδωρία ἢ Μπεζεστένι. Εἶνε ἴσως ἐνδεχόμενον νὰ ὑπάρχωσι καὶ ἄλλα ἀνάλογα πρὸς Δ, δηλ. πρὸς τὸ χωρίον Αὐγῆ, ἔνθα δὲν ἠρευνήσαμεν, ἀλλ' ὅμως ὑψηλὰ πρὸς ΒΔ τοῦ Μπεζεστενίου καὶ ἀκριβῶς ὑπεράνω τοῦ Σοχοῦ ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς κορυφῆς Ἁγίου Χριστόφορος ὑπάρχει τοιοῦτον τεῖχος καταφύγιον μέγα. Τὸ ὄνομα του ἔλαβεν ἡ κορυφή ἐξ ἐκκλησιδίου τοῦ Ἁγίου (ἐορτάζαντος τῆ 9 Μαΐου). Παρὰ τὸ σημερινὸν ἐκκλησιδίου ὑπάρχουσι τὰ ἐρείπια ἄλλου παλαιότερου. Ἡ κορυφή ἔχει μῆκος ἀπ' Α πρὸς Δ περὶ τὰ 200 μέτρα. Εἶνε προσιτὴ κυρίως ἀπὸ τῶν δύο τούτων σημείων τοῦ ὀρίζοντος. Εἶνε ἐπίπεδος καὶ χωματώδης ὡς καὶ αἱ κλιτύς, αἵτινες καλύπτονται ὑπὸ δάσους. Τὸ κεντρικὸν μέρος αὐτοῦ εἶνε ὀλίγον ὑψηλότερον, ἐκατέρωθεν δὲ εἶνε ἀνά ἓν μέρος χαμηλότερον. Τὰ τρία ταῦτα μέρη περιβάλλονται ὑπὸ τείχους πρὸς βορρᾶν, πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς δυσμὰς. Κατὰ τὴν βορείαν ὄφρυν προσκολλῶνται εἰς τὸ τεῖχος δωμάτια τετράγωνα, ὧν ὁ ἐσωτερικὸς χώρος εἶνε νῦν κοιλὸς πως, ἐπειδὴ οἱ κρημισθέντες τοῖχοι ἐμποδίζουσι τὴν εἰσροὴν χωμάτων ἐκ τῶν πέριξ. Καὶ τὸ τεῖχος καὶ τὰ δωμάτια εἶνε καθ' ὅμοιον τρόπον, ἄνευ ἀσβέστου διὰ πλακωδῶν λίθων ἐκτισμένα, ὡς προσεφέροντο οὗτοι ἐκ τῶν πέριξ. Κατὰ τὸ ἀνατολικὸν καὶ τὸ δυτικὸν ἄκρον τὸ τεῖχος κατέρχεται τὴν ἀπότομον κλιτὴν ἐπὶ κενὸς φυσικῆς ἐκατέρωθεν. Ὁ τόπος εἶνε ἀπότομος τόσον, ὥστε ἐγὼ δὲν ἐτόλμησα νὰ κατέλθω. Ὁ πρόεδρος ὅμως τοῦ κοινοτικοῦ Συμβουλίου τοῦ Σοχοῦ κ. Ἀστέριος Λιώλιος, εἰς ὃν ἐκφράζω θερμὰς εὐχαριστίας διὰ τὴν πρόθυμον καὶ φιλόφρονα συνοδείαν του, μοὶ γράφει, ὅτι παρακολουθήσας ἔπειτα τοὺς δύο βραχίονας τοῦ τείχους μέχρι τῆς ἐξαφανίσεώς των εἰς τὰ ταπεινότερα τῆς κλιτύς, πρὸς τὸν Σοχόν, παρετήρησε καὶ αὐτόθι προσκεκολλημένα εἰς τὸ τεῖχος δωμάτια φυλακεῖα. Εἶνε λίαν πιθανόν, ὅτι ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ Σοχοῦ ὑπῆρχε καὶ πάλαι ὁ ἀξιολογώτατος συνοικισμὸς τῆς πλουσίας ταύτης περιοχῆς, ὡς δεικνύουσι καὶ τάφοι ἀρχαῖοι εὐρεθέντες ἐν Σοχῶ καὶ ὑδραγωγεῖα διὰ πηλίνων σωλῆνων ἐντὸς ἀσβεστοκτίστου περιβλήματος. Ἡ ἀπότομος κλιτὴς θὰ περιέσφζεν ἐν κινδύνῳ τὰ κτήνη τῶν κατοίκων ἢ δὲ κορυφῆ τὰ γυναικόπαιδα.

Κατὰ τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς κομποπόλεως ἐντὸς ἐξοχικοῦ καφενείου κεῖνται καὶ ἐρείπια βαλανείου ἐκτισμένου δι' ὀπτοπλίνθων καὶ ἀσβέστου καὶ

σφύζοντος μολυβδίνου σωλήνας, ἀνασκαφέντος δὲ δοκιμαστικῶς καὶ ὀλίγον ὑπὸ τοῦ ἐφόρου κ. Κοτζιά.

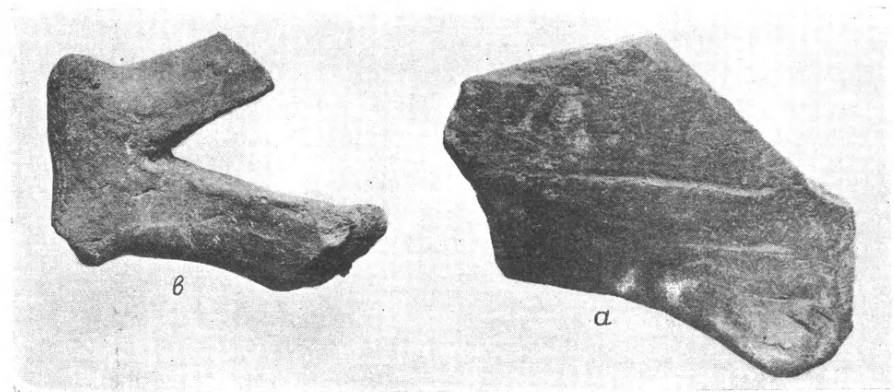
Ἐπιγραφάς τινας καὶ ἄλλα μάρμαρα ἀρχιτεκτονικὰ εἶδε καὶ ἐμελέτησεν ἐπίσης ὁ κ. Κοτζιάς καὶ θὰ δημοσιεύσῃ αὐτά. Τὰ πλείστα τούτων συνέλεξεν

Εἰκ. 1.

ἡ φιλότιμος Κοινοτικὴ ἀρχὴ εἰς τὸ ὑπόγειον τοῦ ὠραίου σχολείου, τὸ ὁποῖον θὰ γίνῃ ἐπιβλητικώτερον, ὅταν προσλάβῃ τὸν περίβολόν του.

Ἡ θέσις Μραβίτα κεῖται πρὸς Δ τοῦ Σοχοῦ καὶ πρὸς Ν τοῦ χωρίου

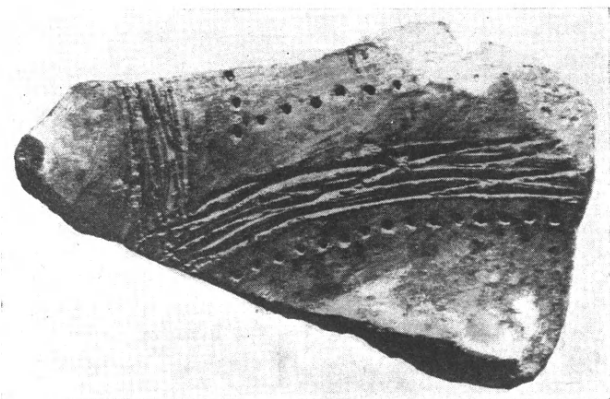

Εἰκ. 2.

Αὐγῇ. Ἐνταῦθα κατὰ τὴν συμβολὴν δύο χειμάρων ὑπάρχει κατάφυτος καὶ δυσδιάκριτος τύμβος λεγόμενος τοῦμπα τοῦ Οὔρδα. Εἶνε πλουσιώτατος εἰς ὄστρακα καὶ λίθινα ἐργαλεῖα, ἐξ ὧν συνέλεξά τινα. Ὁ μικρὸς λίθινος πέλεκυς (εἰκ. 1.) (πρβλ. Mylonas Excav. at Olynthus II, fig. 76 - 79), εἶνε κοπτερός

κομφὸς καὶ ἴσως οὐχὶ πρὸς οὐσιώδη πρακτικὸν σκοπὸν πεποιημένος, ἀλλὰ μάλλον πρὸς ὄπλισμὸν ράβδου τινὸς ἢ σκήπτρου (πρβλ. Κεραμ. ΑΕ πανηγυρικὸν τόμον τῆς Ἑκατονταετηρίδος 1937 σελ. 369). Λίθινος τροχὸς ἐκ λίθου μαλακοῦ, διατήρητος ἐν μέσῳ. (εἰκ. 2₂).

Δείγματα ὄστράκων ἐξ ἀγγείων παρέχομεν ἐν εἰκ. 2. Ἡ λαβὴ (εἰκ. 2β) εἶνε χαρακτηριστικὴ διὰ τὴν Μακεδονίαν καὶ τὸν βορρᾶν ἐν γένει (πρβλ.

Εἰκ. 3.

BSA XXVII (1926) σ. 26, 29, 62 καὶ 1927 σ. 186. 1928 σ. 125 καὶ 1929 σ. 127. *Antiquity*, September 1829, 321. *Proceedings of the first international congress of prehist. and protohist. sciences London 1932* σ. 187. Γ. Μυλωνᾶ Ἡ νεολιθικὴ ἐποχὴ ἐν Ἑλλάδι 1928, 46). Διὰ τὸ χαρακτηριστικὸν ὄστρακον εἰκ. 3. πρβλ. BSA 1926, πίν. XIII. Διὰ τὸ χεῖλος τὸ ἔχον διαπλάτυνσιν ἀντὶ λαβῆς (εἰκ. 2α) πρβλ. αὐτ. σελ. 29 εἰκ. 15₁. Εὐρέθη καὶ πήλινον σφρονδύλιον πρβλ. αὐτ. σ. 36 (ἐκ Βαρδαρόφτσας).

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Δ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΣ

6. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ

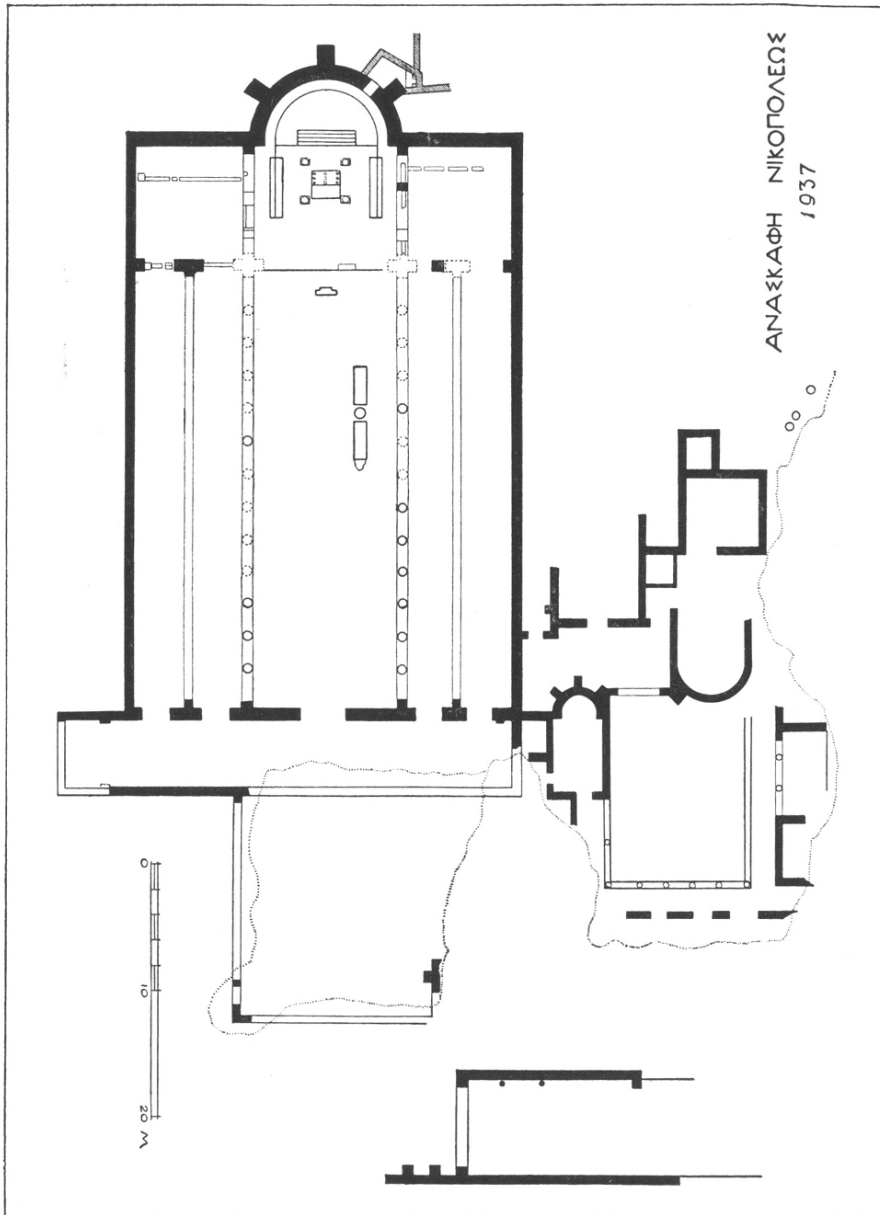
Ἐφέτος, χάρις εἰς τὴν διὰ 55 χιλιάδων δραχμῶν ἐνίσχυσιν τοῦ Δήμου Πρεβέζης γενομένην τῇ προτάσει τοῦ φιλοπροόδου Δημάρχου Πρεβέζης κ. Βασ. Μπάλκου, ἐξεκαθαρίσαμεν ὁλόκληρον τὸν κυρίως ναὸν μήκους 44,50 μ. καὶ πλάτους 29,50 μ. Ἡ ἐπίκωσις εἷς τινα σημεῖα ὑπερέβαινε τὰ 2 μέτρα.

Α' Τὸ ἀνασκαφὸν μνημεῖον εἶναι μεγάλη πεντάκλιτος βασιλικὴ σχηματιζομένη διὰ τεσσάρων κιονοστοιχιῶν, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἔφερε 12 κίονας.

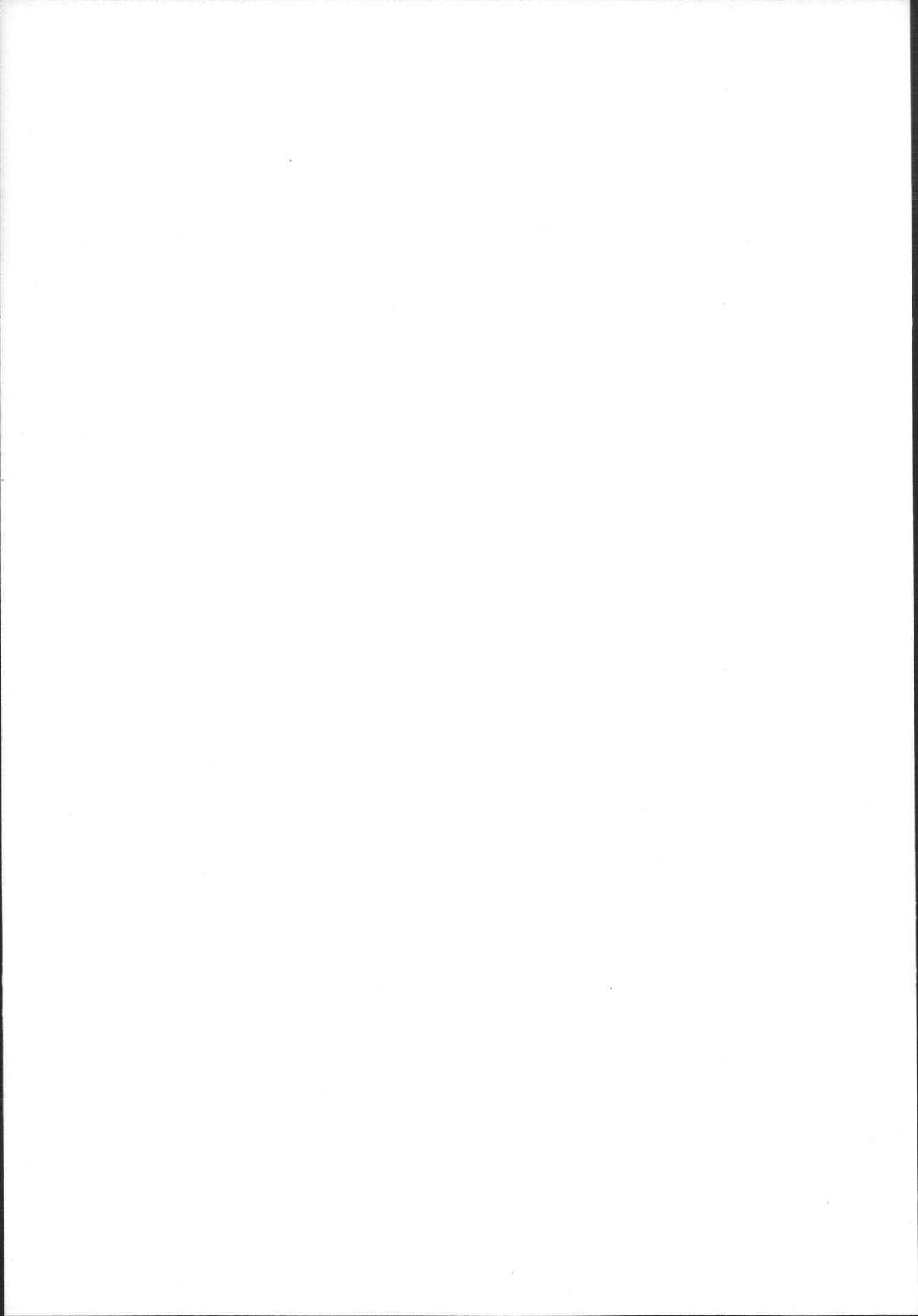

Εἰκ. 1. Ἀποψὶς τοῦ πρεσβυτερίου τῆς μεγάλης βασιλικῆς.

Ἐκ τῶν κιονοστοιχιῶν τῆς διεσώθησαν δύο μόνον στυλοβάται (εἷς τοῦ κεντρικοῦ κλίτους καὶ εἷς τοῦ πλαγίου ἀριστεροῦ). Κατὰ χώραν ἀνευρέθησαν εἰς μὲν τὸν πρῶτον πέντε βάσεις, εἰς δὲ τὸν δεύτερον δύο. Οἱ ἡμικυλινδρικοὶ κορμοὶ τῶν κίωνων εὐρέθησαν πάντες εἰς τεμάχια. Οἱ πλεῖστοι τούτων εἶναι ἐκ Προκονησιακοῦ λίθου, δύο ἐκ φαιοῦ γρανίτου, δύο δὲ μικρότεροι—πιθανῶς τοῦ τέμπλου τοῦ ναοῦ—ἐξ ἐρυθροποῦ Λακωνικοῦ λίθου. Παρὰ τὸ μέσον τῆς διασωθείσης κεντρικῆς κιονοστοιχίας ἀνευρέθη ὁ ἄμβων, ὅστις εἶναι καὶ τὸ κυριώτερον εὑρημα τῆς ἐκκαθαρισθείσης βασιλικῆς. Οὗτος σχηματίζεται διὰ δύο μικρῶν τοίχων ἐπενδεδυμένων διὰ φατνωμάτων Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς μετ' ἀναγλύφων καλῆς τέχνης (εἰκ. 2, 3, 4) καὶ δι' ἐπιμήκων στενῶν θωρακίων με' ἀναγλύφους σταυροῦς (εἰκ. 5). Ἐν τῷ μέσῳ τῶν τοίχων τούτων

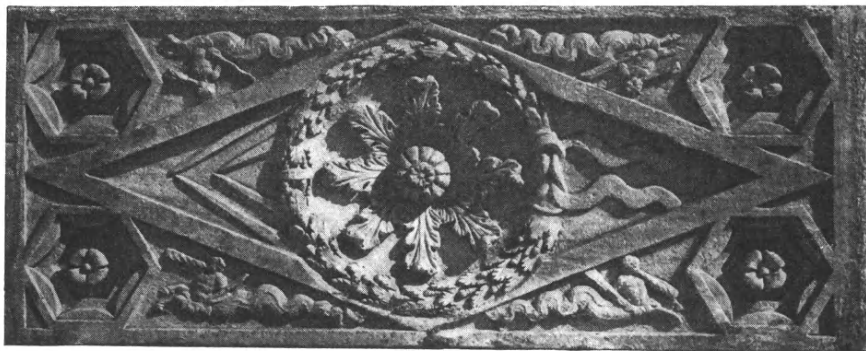

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΠΕΝΤΑΚΛΙΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ.

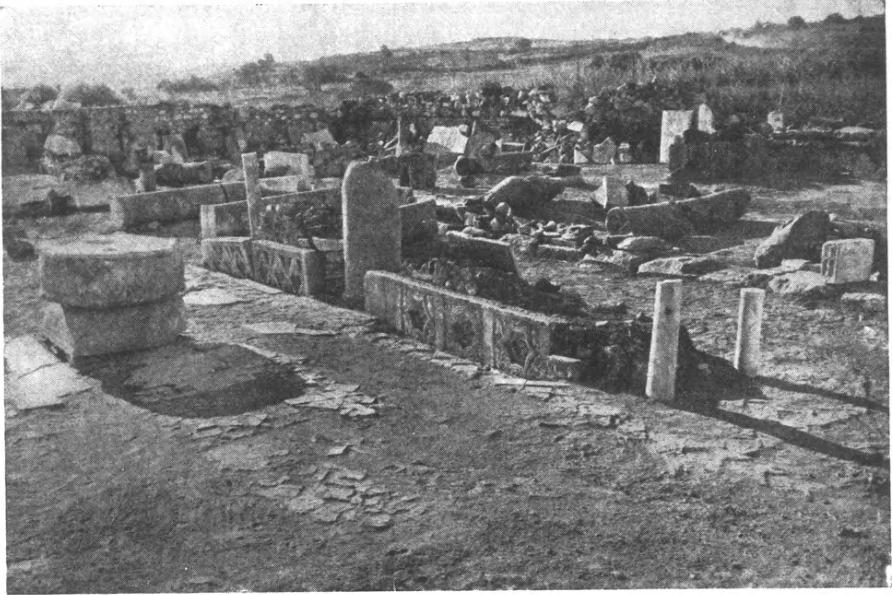
Εἰκ. 2. Ρωμαϊκὰ φατνώματα χρησιμοποιηθέντα εἰς τὴν διακόσμησιν τοῦ χριστιανικοῦ ἄμβωνος.

Εἰκ. 3. Ρωμαϊκὸν φάνωμα χρησιμοποιηθὲν εἰς τὴν διακόσμησιν τοῦ χριστ. ἄμβωνος.

Εἰκ. 4. Ρωμαϊκὰ φατνώματα χρησιμοποιηθέντα εἰς τὴν διακόσμησιν τοῦ χριστιανικοῦ ἄμβωνος.

Εἰκ. 5. Ἀποψὶς τοῦ χριστιανικοῦ ἄμβωνος τῆς μεγάλης βασιλικῆς.

Εἰκ. 6. Ἀρχαῖον βάθρον χρησιμοποιηθὲν εἰς τὸν ἄμβωνα τῆς χριστιανικῆς βασιλικῆς.

εὐρίσκεται ἰωνικὴ βᾶσις ἐφ' ἧς ἐστηρίζετο κορμὸς κίονος (διαμ. 0,62 μ.) ἔχων κατὰ τὴν βᾶσιν ἐγκάραιον σταυρόν. Ἐνωθεν αὐτοῦ ὑπῆρχε τὸ ἀνευρεθὲν στρογγύλον βᾶθρον ἀρχαίας ἐποχῆς, ὅπερ ἐσχημάτιζε τὸ ἄνω δάπεδον τοῦ ἄμβωνος.

Τὸ βᾶθρον τοῦτο (διαμ. 1,35 μ. εἰκ. 6) ἑλληνιστικῶν πιθανώτατα χρόνων, τὶς οἶδε πόθεν μετενεχθέν, κοσμεῖται δι' ἀναγλύφων παραστάσεων μαχομένων

Εἰκ. 7. Ψηφιδωταὶ προτομαὶ τῶν κτιτόρων τοῦ ναοῦ.

Ἑλλήνων κατὰ βαρβάρων καὶ ἀμαζόνων (εἰκ. 6). Οἱ Χριστιανοὶ ἀπέξεσαν μέρος τῶν ἀναγλύφων, ἀντικαταστήσαντες τοῦτο διὰ ζώνης ἐκ μωσαϊκῶν, ἐξ ἧς διεσώθησαν δύο ἀξιολογώταται προτομαὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἐντὸς ἐγκολπίων (εἰκ. 7). Οἱ εἰκονιζόμενοι εἶναι πιθανώτατα οἱ χορηγήσαντες διὰ τὴν διακόσμησιν τοῦ ἄμβωνος.

Β' Πλὴν τῆς μεγάλης βασιλικῆς ἀνεσκάφη καὶ ἑτέρα μικροτέρα (εἰκ. 8, 9) κειμένη πρὸς τὸ βόρειον μέρος τῆς περιοχῆς καὶ παρὰ τὸ τεῖχος. Ἡ βασιλικὴ αὕτη εἶναι τῶν μετὰ τὸν Ἰουστινιανὸν χρόνων, διότι φέρει ἐκατέρωθεν τῆς μέσης καὶ ἀνὰ μίαν ἡμικυκλικὴν ἀψίδα προθέσεως καὶ διακονικοῦ. Τοῦ ἱεροῦ ἀπεκαλύφθη τὸ ἡμικυκλικὸν σύνθρονον καὶ ἡ βᾶσις τοῦ μαρμαρίνου τέμπλου (εἰκ. 8). Ὅλη ἡ μαρμαρίνη στρωσὶς τοῦ δαπέδου τοῦ κυρίως ναοῦ

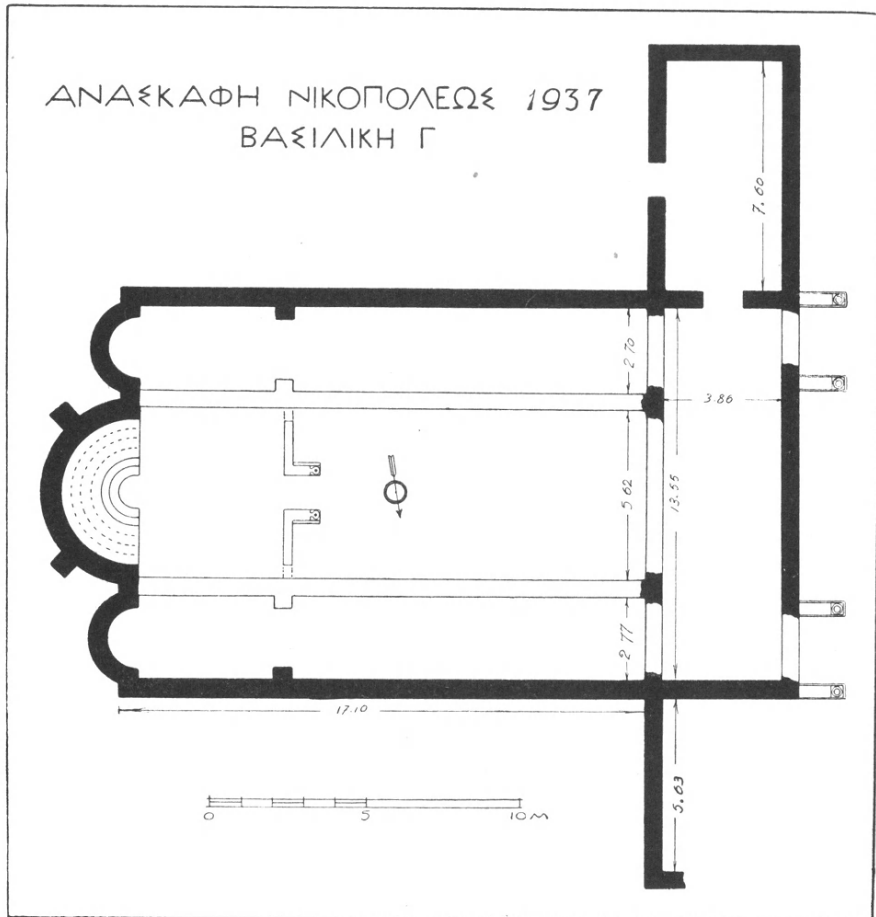

Εἰκ. 8. Ἀποψις τῆς παρὰ τὸ βόρειον τεῖχος μικρᾶς βασιλικῆς.

ἔχει ἀφαιρεθῆ, κατεστραμμένοι δὲ εἶναι καὶ οἱ στυλοβάται τῶν δύο κιονοστοιχιῶν, αἵτινες ἐχώριζον τὸν ναὸν εἰς τρία κλίτη. Τοῦναντίον ὅλη σχεδὸν ἡ ἐκ ποικιλοσχῆμων καὶ ποικιλοχρῶμων τεμαχίων μαρμάρων στρώσις τοῦ νάρθηκος διατηρεῖται κατὰ χώραν. Παρὰ τὴν Ν. Δ. γωνίαν τοῦ νάρθηκος εὐρέθη ὀρθογώνιον δωμάτιον, ἴσως σκευοφυλάκιον, πρὸ δὲ τῶν δύο θυρῶν τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ νάρθηκος εὐρέθησαν αἱ βάσεις δύο δικιονίων προστώων (εἰκ. 9).

Γ' Ἀνεσκάφη ὡσαύτως καὶ μέγα ρωμαϊκὸν κτήριο εὐρισκόμενον πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς περιοχῆς, οὗτινος ὀρθὰ ἐσφύζοντο τμήματά τινα. Τὸ κτήριο εὐρέθη ὅτι ἔχει σχῆμα ὀρθογώνιον καταλήγον πρὸς δυσμὰς εἰς ἡμικυκλικὴν ἐξέδραν, ἐπὶ τῶν τοίχων τῆς ὁποίας ἠνοίγοντο μικραὶ κόγχαι. Τὸ δάπεδον τοῦ κτηρίου τούτου, οὗτινος τὸν προορισμὸν ἀγνοοῦμεν, ἦτο ἐστρωμένον διὰ ψηφιδωτῶν σχηματιζόντων γεωμετρικὰ σχέδια. Εὐρέθησαν μάλιστα δύο στρώσεις ἐπάλληλοι ψηφιδωτῶν, ἐξ οὗ συνάγεται ὅτι προὔπηρχεν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἕτερον κτήριο μετὰ διάφορον διάταξιν.

Δ' Τελευταία τις ἔρευνα ἐγένετο παρὰ τὴν δημοσίαν ὁδὸν καὶ τὴν πηγῆν. Δι' αὐτῶν ἀπεκαλύφθη σειρὰ τριῶν ἀρραβδῶτων κίωνων βαινόντων

Εἰκ. 9. Κάτοπις τῆς παρὰ τὸ τεῖχος μικρᾶς βασιλικῆς.

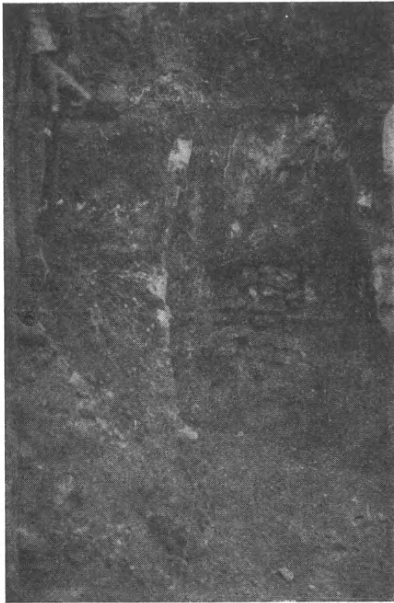
ἐπὶ πλακοστρώτου δαπέδου, ὅπερ ἀνήκει πιθανῶς εἰς τὸν δημόσιον δρόμον τῆς Νικοπόλεως. Κατὰ τὴν γενομένην ἐσκαφὴν ἀπεκαλύφθη πλὴν ἀρχιτεκτονικῶν τινῶν μελῶν καὶ ἡ πλίνθος μετὰ τῶν ποδῶν ἀνδριάντος Ρωμαίου στρατηγοῦ, ὡς καὶ μαρμαρίνη λίαν ἐφθαρμένη κεφαλὴ γηραιοῦ Ρωμαίου.

Εἰκ. 1. Ἡ κλιτύς τοῦ λόφου, ἐφ' ἧς τὸ νεκροταφ. τῆς Ἀνθείας.

7. ΜΥΚΗΝΑΪΚΑ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΧΑΪΑΣ

Κατὰ Σεπτέμβριον - Ὀκτώβριον τοῦ 1937 ἐνηργήσαμεν καὶ πάλιν τὴν ἀνασκαφὴν περαιτέρω τοῦ Μυκηναϊκοῦ νεκροταφείου, τῆς προϊστορικῆς πόλεως Ἀνθείας, ὡς καθωρίσαμεν τοῦτο εἰς προγενεστέρας ἡμῶν ἐκθέσεις ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας (ΠΑΕ τοῦ 1933 σελ. 90-93 καὶ τοῦ 1936 σ. 95-99).

Εἰκ. 2. Ἡ θυρίς ἐνὸς τῶν θαλαμοειδῶν τάφων.

Γυμνώσαντες τὴν κλιτὴν τοῦ λόφου Κούκουρα εἰς ὕψος ἰκανῶν μέτρων ὑπεράνω τοῦ μικροῦ ἀγροῦ τοῦ ἰδιοκτήτου Ἀντωνίου Κ. Σκόντρα, ἔνθα ἀνεύρομεν τοὺς πρώτους τάφους, ἤρεννήσαμεν τὰς ὑπωρείας τοῦ βουνοῦ τούτου καὶ ἀνεύρομεν καὶ ἄλλους τάφους ὑπερκειμένους τῶν πρότερον εὔρεθέντων, σημειώσαντες ἰκανὰς σειρὰς ἐπαλλήλων λαξευτῶν τάφων ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ λόφου (εἰκ. 1).

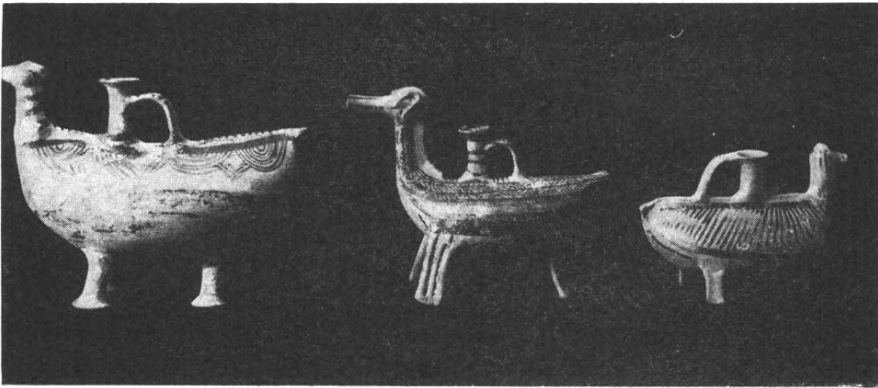
Ἀνεύρομεν κατὰ τὸ παρὸν ἔτος πέντε τάφους ἀνεπάφους μὲν, ἀλλὰ τῶν ὁποίων οἱ δύο ἦσαν βεβυθισμένοι (εἰκ. 2).

Εἰς τὸν ἓνα ἐξ αὐτῶν δὲν εἰσήλθομεν διὰ τῆς θυρίδος, τῆς διὰ λίθων

κεκλεισμένης ὡς συνήθως, ἀλλὰ δι' ὅπῃς ἦτις εἶχε σχηματισθῆ, καταπεσόντος μέρους τοῦ βραχῶδους μεσοτοίχου, τοῦ χωρίζοντος τοὺς δύο τάφους τῆς αὐτῆς σειρᾶς.

Τὰ εὐρήματα καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἦσαν πολλὰ καὶ καλά, καί τινα ἐξ αὐτῶν σπανιώτατα.

Τὰ ἀγγεῖα τοῦ ἔτους τούτου ἀνέρχονται εἰς τὸν ἀριθμὸν ἐνενήκοντα ἐξ, μικρὰ καὶ μεγάλα, ἀλλὰ σχεδὸν πάντα ἀκέραια καὶ ἀρίστης διατηρήσεως. Ὅλιγα ἐξ αὐτῶν τεθραυσμένα συνεκολλήθησαν ἐφέτος ἐγκαίρως, ἑκαθαρί-

Εἰκ. 3. Πτηνόσχημα ἀγγεῖα.

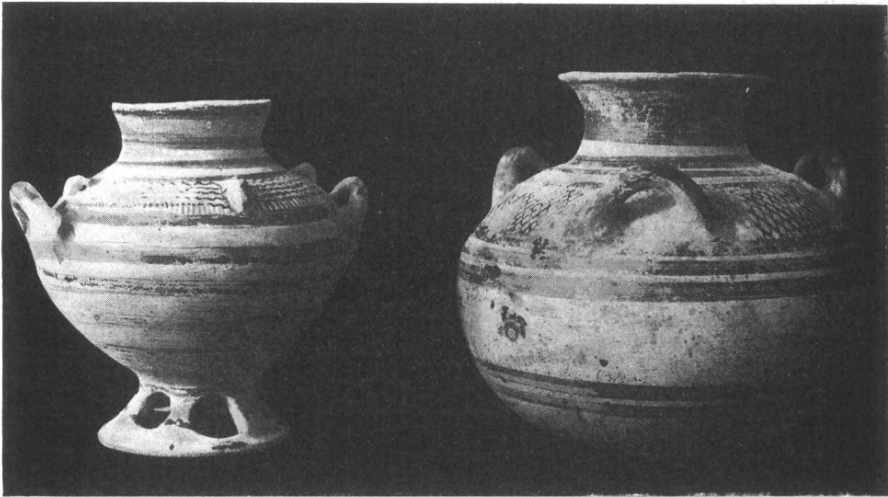
σθησαν καὶ ἐφωτογραφήθησαν, ὡς καὶ τὰ περυσινὰ καὶ καταγραφέντα κατετέθησαν εἰς τὸ Μουσεῖον.

Τὰ ἀγγεῖα ταῦτα τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν εἶναι τὰ ἐξῆς.

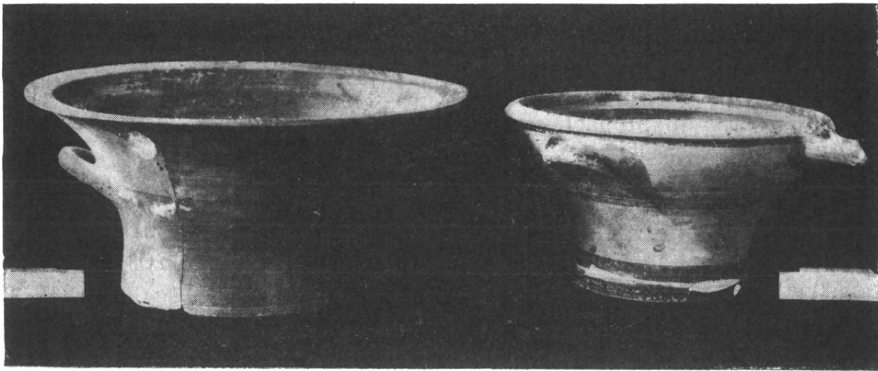
Καὶ πρῶτον τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ 1936.

- 1) Πτηνόσχημον ἀγγεῖον· μῆκος 0,29, ὕψ. 0,222.
- 2) » » μικρότερον· μῆκος 0,25, ὕψ. 0,20.
- 3) » » ἔτι μικρότερον· μῆκος 0,195, ὕψ. 0,145. (εἰκ. 3.)
- 4) Κρατηρίσκος δίωτος μετέσσαρας διατρήτους λαβὰς πρὸς ἀνάρτησιν ὕψ. 0,19. περιφέρεια κοιλίας 0,56. Βάσις ἰδιόρρυθμος (εἰκ. 4).
- 5) Λέβης τρίωτος· ὕψ. 0,221 περιφέρεια κοιλίας 0,765.
- 6) Μέγας ἀμφορεὺς τετράωτος ὕψ. 0,442 περιφέρεια κοιλίας 1,29.
- 7) Μέγας ἀμφορεὺς δίωτος μετέσσαρας θηλάς· ὕψ. 0,34 περιφέρ. κοιλίας 0,99.
- 8) » » » μετέσσαρας ζεύγη θηλῶν ἑκατέρωθεν ὕψ. 0,353, περιφέρεια κοιλίας 1,07.
- 9) Λεκάνη δίωτος· ὕψ. 0,156, Διάμετρος 0,327.
- 10) » » μετέσσαρας· ὕψ. 0,143, Διάμετρος 0,24 (εἰκ. 5).

- 11) Μέγας τυφλόστομος ἀμφορεύς ὕψ. 0,35, περιφέρεια κοιλίας 1 065.
 12) Τυφλόστομον ἀγγεῖον ὕψ. 0,22 περιφέρεια κοιλίας 0,705.

Εἰκ. 4. Τρίωτος κρατηρῖσκος μετὰ περιέργου βάσεως. Λέβης μετὰ τριῶν ὧτων.

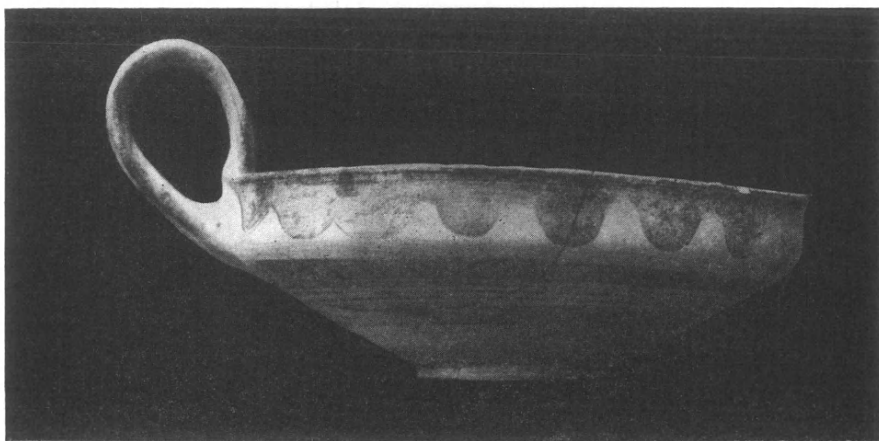
Εἰκ. 5. Δίωτοι λεκάναι, ὧν ἡ μία μετὰ ἐκροῆς.

- 13) Τυφλόστομος ἀμφορεύς ὕψ. 0,28, περίμετρος κοιλίας 0,87 (α).
 14) » » (β) » 0,215.
 15) » » (γ) » 0,197.
 16) » » (δ) » 0,167.
 17) » » (ε) » 0,158.

- 18-31) Τυφλόστομα ἀμφορείδια. (ζ, η, θ, ι, κ, λ, μ, ν, ξ, ο, π, ρ, σ).
- 32) Πίθος δίωτος· ὕψ. 0,195.
- 33) Κύπελλον μετὰ ἐκροῆς ὕψ. 0,07.
- 34) Πίθος μικρός.
- 35) Μέλαινα κουτάλα μετὰ λαβῆς.
- 36) Λυχνία ἀσκόμορφος.
- 37) Λεβήτιον.
- 38) Λεβήτιον.
- 39) Πίθος μικύλος.
- 40) Μικύλον τυφλόστομον πεπιεσμένον λίαν.
- 41) Ἐρυθρόπηλος ἀμφορεὺς μέγας με 4 ὄτα.
- 42) Ἀμφορεὺς δίωτος με θηλάς μαστῶν ἐπὶ τῶν ὤμων.
- 43-59) Τυφλόστομα ἀμφορείδια.
- 60) Οἰνοχόη με ἓν οὔς.
- 61-62) Δύο λεβήτια.
- 63-64) Δύο λεβήτια πολὺ τεθρασμένα μετὰ τοῦ χόματος ἔτι.
- 65-67) Πίθοι μικροί.
- 68) Οἰνοχόη μικρά.
- 69) Πίθος με τρεῖς πόδας λίαν ἐφθαρμένους.
- 70) Κουτάλα με μακρὸν οὔς καὶ ἔχουσα εἰς τὸν πυθμένα τρεῖς μέλανας ἰχθύας γραπτούς. (εἰκ. 6 καὶ 7).

Δεύτερον τὰ ἀγγεῖα τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ παρόντος ἔτους 1937 εἶναι τὰ ἑξῆς:

- 1) Μέγας ἀμφορεὺς με τέσσαρα ὄτα. Περὶ τοὺς ὄμους κόσμημα, ὕψ. 0,40.
- 2) » » » » » . Τὰ κοσμήματα ἐξίτηλα. Περὶ τοὺς ὄμους ψαροκόκκαλον· ὕψ. 0,37.
- 3) Μέγας ἀμφορεὺς με τέσσαρα ὄτα. Περὶ τοὺς ὄμους κόσμημα ἐν εἴδει πλοχμοῦ ὕψ. 0,36.
- 4) Ἀμφορεὺς με τέσσαρα ὄτα. Περὶ τοὺς ὄμους κόσμημα ἀνεπτυγμένον ἐν εἴδει δύο πτερύγων, ἐσχηματοποιημένον ἐκ θαλασσίων ζώων (ἴδε Τριταίας ἀμφορέα)· ὕψ. 0,29 (ΠΑΕ 1928 σ. 118). (εἰκ. 8).
- 5) Μέγας ἀμφορεὺς με δύο ὄτα καὶ δύο θηλάς μαστῶν· ὕψ. 0,30.
- 6) Μικρότερος ἀμφορεὺς με δύο ὄτα καὶ δύο θηλάς μαστῶν ὕψ. 0,20.
- 7) Ἀμφορεὺς με τέσσαρα ὄτα καὶ με μέλανας ζώνας, περὶ τοὺς ὄμους καὶ τὴν κοιλίαν ὕψ. 0,28.
- 8) Μέγας τυφλόστομος ἀμφορεὺς με κοσμήματα ἐπὶ τῶν ὤμων ὄκτα-ποδοειδῆ ὕψ. 0,30,35 (εἰκ. 8).
- 9) Μέγας τυφλόστομος ἀμφορεὺς με συγκεντρικὰ ἡμικύκλια ἐπὶ τῶν ὤμων ὕψ. 0,31.

Εἰκ. 6. Κουτάλα με μακρὸν οὖς.

Εἰκ. 7. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 ἀγγείου με τρεῖς γραπτὸὺς ἰχθύας.

Εἰκ. 8. α'. Ἄμφορες τετράωτος με κόσμημα ἐπὶ τῶν ὤμων
β'. Τυφλόστομος ἀμφορεὺς με κοσμήματα ὀκταποδοειδῆ.

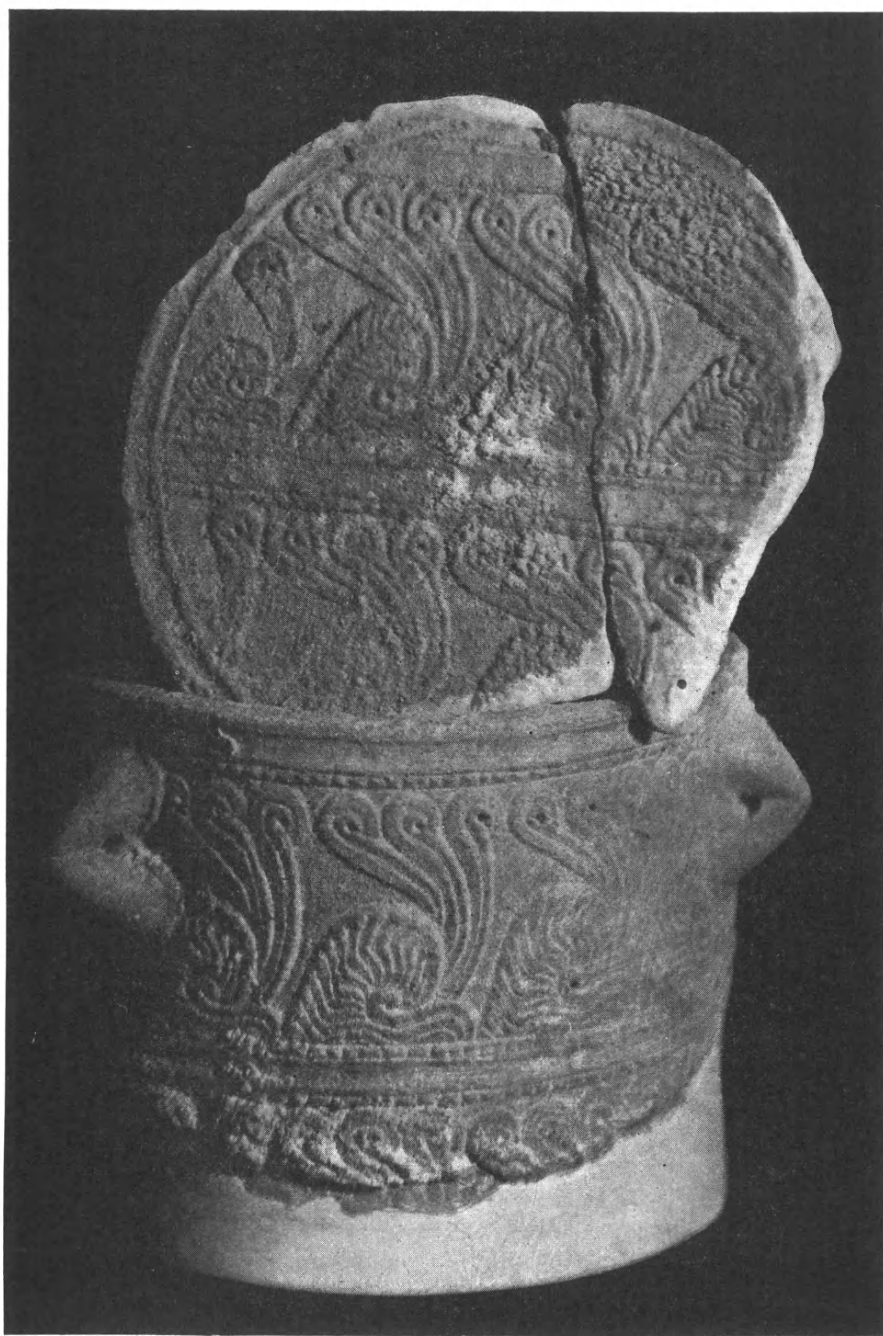
Εἰκ. 9. Ποικίλων σχημάτων ἀγγεῖα.

- 10) Τυφλόστομος ἀμφορεὺς με τρία ψαροκόκκαλα ἐπὶ τῶν ὤμων ὕψ. 0,195 μ.
- 11) Μέγας τυφλόστομος ἀμφορεὺς με συγκεντρικὰ τόξα ὕψ. 0,275 μ. ἐπὶ τῶν ὤμων.
- 12) Ὅμοίως ὕψ. 0,28.
- 13) Ὅμοίως ὕψ. 0,284.
- 14) Ὅμοίως ὕψ. 0,235.

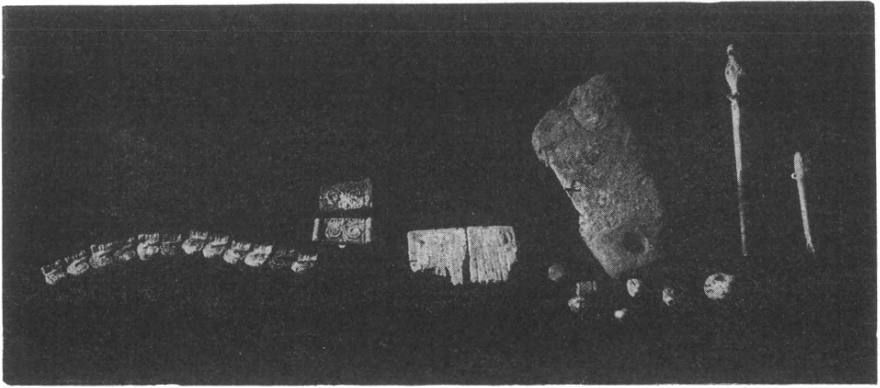
- 15) Ὅμοιος μὲ δικτυωτὰ τρίγωνα ὕψ. 0,215.
 16) Ὅμοιος μὲ συγκεντρικὰ ἡμικύκλια ὕψ. 0,28.
 17) Τυφλόστομος ἀμφορίσκος μὲ ἡμικύκλια ὕψ. 0,175.
 18) » » » » » 0,15.
 19) » » » » » 0,16.
 20) » » » » » 0,135.
 21) Ὅμοιος
 22-32) Τυφλόστομα ἀμφορίσκος μὲ ἡμικύκλια.
 33-50α) Τυφλόστομα ἀμφορείδια.
 51-55) Τρίωτοι κρατηρίσκοι (εἰκ. 9 ἀρ. 4).
 56-57) Λυχνίαι
 58-59) Τρισώματα ἀγγεῖα μὲ μίαν λαβήν.
 60) Ὑψίπους κύλιξ (εἰκ. 11, ἀρ. 5).
 61-62-63) Μικρὰ πῆλινα ἀγγεῖα ὡς κουτάλια(ι).
 64-73) Τρίωτα λεβήτια, ποικίλου μεγέθους μὲ γραμμικὰς διακοσμήσεις.
 74-75) Δύο λεβήτια, τὰ ὅποια ἀντὶ τριῶν ὠτων ἔχουσιν θηλάς μαστῶν.
 76) Δίωτος πίθος εὐμεγέθης μὲ πλουσίαν διακόσμησιν. Περὶ τὴν κοιλίαν ψαροκόκκαλον.
 77-81) Πίθοι δίωτοι διαφόρου μεγέθους μικροί.
 82) Οἰνοχόη μὲ ἐν οὖς μὲ γεωμετρικὴν διακόσμησιν (εἰκ. 9 ἀρ. 1).
 83-88) Οἰνοχοίαι μικρότεραί μόνωτοι.
 89) Χειροποίητος οἰνοχόη ἀρχαιοτέρα.
 90) Πτηνοειδὲς ἀγγεῖον μὲ τρεῖς πόδας μὲ γραμμὰς ἐπὶ τοῦ σώματος (εἰκ. 9 ἀρ. 5).
 91-93) Τρία ἀνευ λαβῆς ἀγγεῖα.
 94-94α) Τὸ ἥμισυ κυπέλλου λεπτοῦ καὶ ὀλόκληρον ὅμοιον κύπελλον ἐφθαρμένον.
 95) Πίθος ἀκέραιος μὲ δύο ὦτα καὶ τρεῖς πόδας, κατάκοσμος ἐκ γεωμετρικῶν κοσμημάτων, ἀρίστης διατηρήσεως ὕψ. 0,12 (εἰκ. 9 ἀρ. 1).
 96) Πυξίς ἀλαβαστρίνη μετὰ καλύμματος συμπεπληρωμένη διὰ γύψου. Τὸ σφζόμενον μέρος ὡς καὶ τὸ κάλυμμα φέρουσι γλυπτὰ κοσμήματα ἐξόχως διατηρούμενα μὲ τὴν παράστασιν ἀργοναυτικῶν ναυτίλων μὲ τὸ κέλυφος αὐτῶν, ἐξ οὗ ἐξέρχονται ἀνὰ τρεῖς. Ἔχει τρία ὦτα, ὧν σφζονται τὰ δύο, μετὰ διατηρήσεως πρὸς ἀνάρτησιν (εἰκ. 10).

Ἡ ἀλαβαστρίνη αὕτη πυξίς εἶναι ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων εὐρημάτων τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ ἔτους τούτου καὶ τῶν σπανιωτάτων.

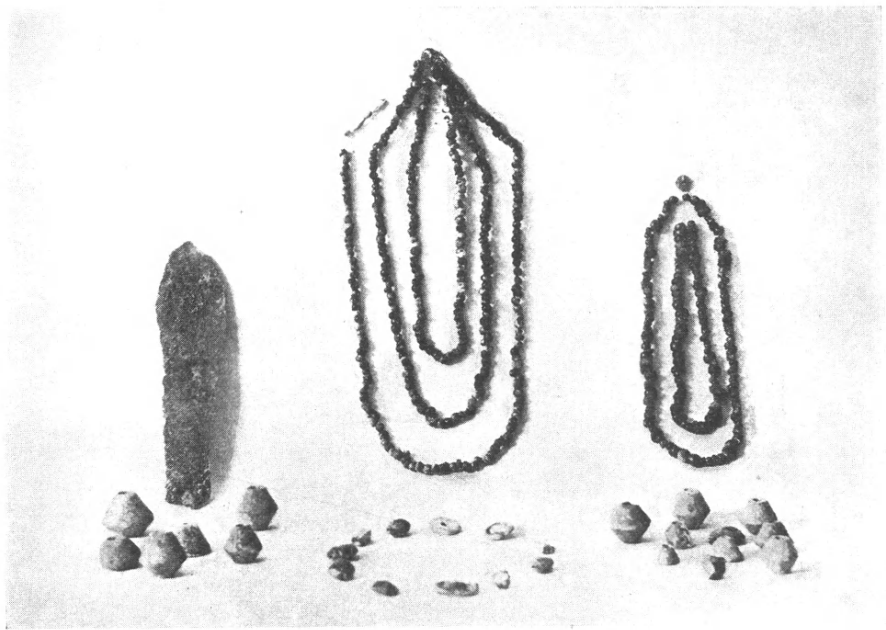
Δυστυχῶς ἡ βᾶσις δὲν σφζεται, διότι στηριζομένη ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ ἐδάφους τοῦ τάφου ἐφθάρη ὑπὸ τῆς ὑγρασίας, τοῦ ἀλαβάστρου ὄντος λίαν μαλακοῦ.

Εἰκ. 10. Πυξίς ἀλαβαστρίνη μετὰ τοῦ καλύμ. κατάμεστος ἐξ ἀναγλ. διακοσμῆσεων.

Εἰκ. 11. Ψῆφοι υαλώδους μάξης, δύο τεμάχια κτενός ἐξ Ἐλέφαντος, λίθινος πέλεκυς, δύο ὀστέϊναι βελόναι καὶ χάνδραι ποικίλης ὕλης.

Εἰκ. 12. Χάνδραι ἐξ ἀγάλτου καὶ ποικίλης ὕλης, Λεπίς χαλκοῦ μαχαιρίου, καὶ σφονδύλια ποικιλοχρώμου στεατίτου.

Τόσον τὸ σῶμα τῆς πυξίδος, ὅσον καὶ τὸ κάλυμμα αὐτῆς διαιρεῖται εἰς δύο ζώνας, καταμέστους ὑπὸ σειρῶν ναυτίλων συμμετρικώτατα διατεταγμένων, διότι ἀλλαγῶς ἀπαντῶμεν αὐτοὺς ἐσηματοποιημένους ἢ μᾶλλον ζῶντας.

Ἡ πυξίς αὕτη δεικνύει τὴν ἐκ θαλασσίας ὁδοῦ καταγωγὴν τοῦ πολιτισμοῦ τούτου, ὃν συμβατικῶς ὀνομάζομεν Μυκηναϊκόν. Ναυτίλους ζῶντας εἰκονίζει μία ψήφος ἐκ στεατίτου εὐρεθεῖσα ἐν Κρήτῃ ὡς καὶ τὸ αὐτόθι ἄνθρακον τοῦ Παλαικάστρου (ἴδε ΑΕ 1930 Αἱ Θαλασσογραφικαὶ παραστάσεις τῆς Κρητομυκηναϊκῆς ἐποχῆς ὑπὸ Σ. Μαρινάτου, σελ. 112 καὶ 119).

Ἄλλ' ἀμφότερα ταῦτα εἶναι ἀρχαιότερα τῆς ἡμετέρας πυξίδος, ἐν ἣ ἡ σηματοποίησις τοῦ ναυτίλου ἔχει ἤδη τελείως σηματοποιηθῆ καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐκ κυανῆς ὑαλώδους μάζης ψήφων περιδεραίου, ἃς ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ εὗρομεν ἐν ὄλῳ δώδεκα (εἰκ. 11).

Ἐν τῇ εἰκόνι 15 βλέπει τις καὶ δύο τύπους ψήφων περιδεραίων ἐκ κυανόχρου ὑαλίνης μάζης, καὶ δύο τεμάχια κτενὸς ἐξ ἐλέφαντος καὶ τινὰς χάνδρας ποικίλης ὕλης καὶ δύο βελόνια ὀστεῖνα ὡς καὶ λίθινον πέλεκυν.

Ἐν τῇ εἰκόνι 12 εἰκονίζεται λεπίς ἀμφίστομος χαλκῆς μαχαίρας, σφονδύλια ποικιλοχρώμου στεατίτου, χάνδραι ποικίλης ὕλης καὶ δύο ἐκ νήματος περιδέραια πλήρη μικρῶν χανδρῶν.

Τὸ μικρότερον ἀποτελεῖται μόνον ἐκ μικρῶν χανδρῶν ἐξ ἀγάλτου ἐρυθροπῶν τὸ δὲ μεῖζον ἐκ χανδρῶν ποικιλοχρώμου ὑαλίνης μάζης καὶ τινῶν ἐκ στερεωτέρου λίθου.

Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐρευνηθέντων τάφων εἶχον μὲν τοὺς νεκροὺς ἐπὶ τοῦ δαπέδου, ἀλλὰ συγχρόνως ἐν τῷ δαπέδῳ ὑπῆρχε βαθύτερος λάκκος κεκαλυμμένος διὰ πλακῶν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε σωρὸς ἐφθααρμένων ὀστῶν παλαιότερων νεκρῶν ἄνευ εὐρήματός τινος.

Δεκέμβριος 1937.

Ν. ΚΥΠΑΡΙΣΣΗΣ

8. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΣΙΚΥΩΝΟΣ ΤΟΥ 1937

Ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1937 ἀνασκαφικὴ ἐν Σικυῶνι ἐργασία ἐστράφη ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ σκάμματος τοῦ Γυμνασίου, ἀφ' ἑτέρου δ' εἰς τὴν ὀλοσχερῆ ἐκκαθάρισιν τοῦ εἰκαζομένου ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος¹. Καὶ ἡ μὲν ἀνασκαφὴ τῆς αὐτῆς τοῦ Γυμνασίου ἀπέδωκε μόνον τεμάχια τινὰ πηλίνων ἀκροκεράμων τοῦ κτηρίου καὶ τινὰ ἀσήμαντα θραύσματα ἀρχιτεκτονικῶν

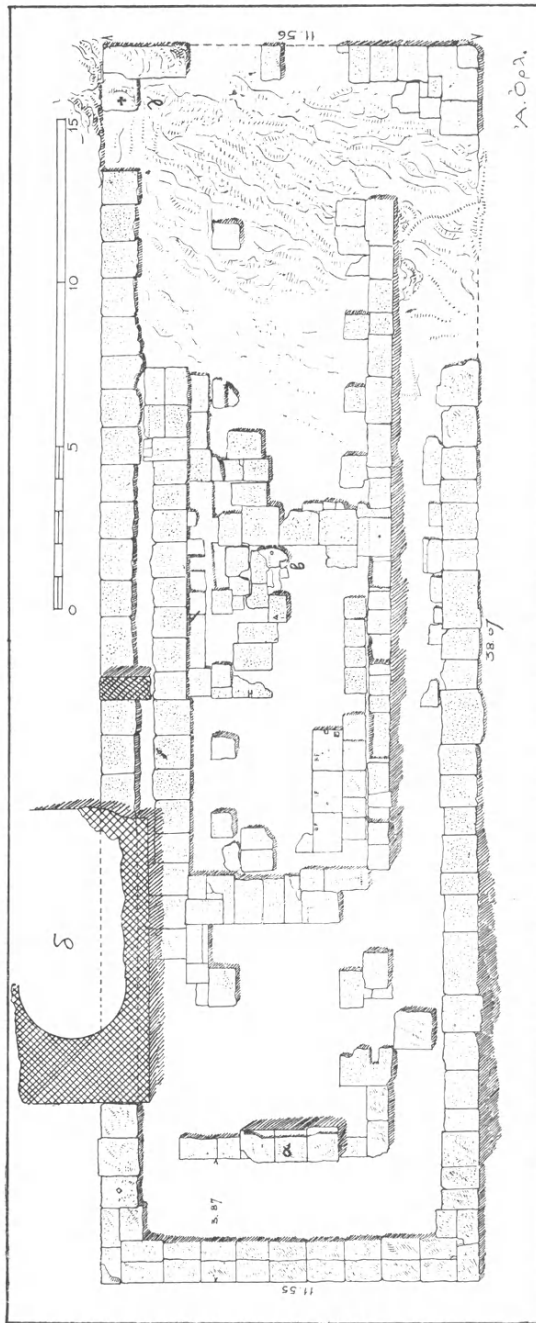

Εἰκ. 1. Ἀποψὶς τῶν θεμελίων τοῦ εἰκαζομένου ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος.

αὐτοῦ μελῶν. Ἡ δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος ἀπεκάλυψε μόνον τὰ ἐδάφη κατασκευῆς αὐτοῦ, (εἰκ. 1), οὐδὲν δὲ ἀρχιτεκτονικὸν μέλος, πλὴν τεμαχίων πηλίνης κεράμου φερούσης ἔκτυπον τὴν ἐπιγραφὴν *δαμ(οσία)*. Ὁ ναὸς διευθυνόμενος ἀκριβῶς πρὸς ἀνατολάς, ὡς πάντα τὰ δημόσια κτήρια τῆς Ἑλληνιστικῆς Σικυῶνος, ἔχει μῆκος μὲν 38,07 μ. πλάτος δὲ 11,55 καὶ εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου διὰ μαλακοῦ Σικυωνίου λίθου κατασκευασμένος. Ἦτο περίπτερος καὶ ἐχωρίζετο κατὰ μῆκος εἰς πρόναον, σηκὸν καὶ ὀπισθόναον. Ὁ πρόναος ἔχει ἱκανὸν βάθος, διετηρήθη δ' ἐξ αὐτοῦ περιέργως μόνον τὸ κατώφλιον τῆς ἐπὶ τοῦ σηκοπροδρομίου τοίχου θύρας (εἰκ. 2, α). Τοῦ δὲ κυρίως σηκοῦ διεσώθησαν τέσσαρες μεγάλαι πλάκες τῆς στρώσεως φέρουσαι ἀρίθμησιν δι' ἀρχαϊκῶν γραμμάτων. Παρὰ τὸν ὀπίσθιον τοῖχον τοῦ σηκοῦ εὐρέθη κατὰ χώραν τὸ ἥμισυ τοῦ κυκλοτεροῦς βῆθρου τοῦ ἀγάλματος (εἰκ. 2, β). Τὸ ἐξαιρετικῶς

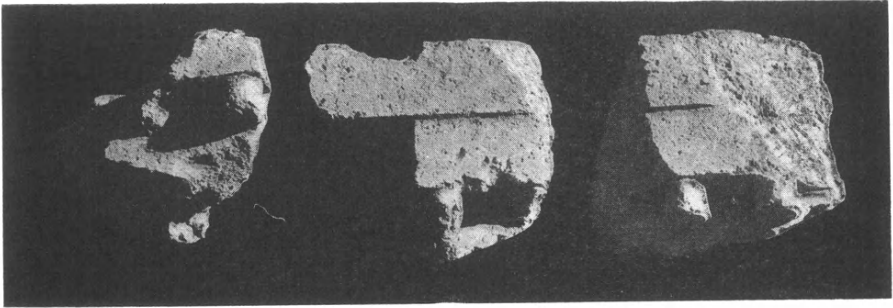
¹ Πρώτην σκαφὴν τοῦ ναοῦ εἶχεν ἐπιχειρήσει πρὸ ἐτῶν ὁ κ. Ἀλ. Φιλαδελφεύς. αὕτη ὁμως παρέμεινεν ἡμιτελής. Πρόχειρον διάγραμμα τοῦ ναοῦ συνταχθὲν τότε ὑπ' ἐμοῦ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ κ. Φιλαδελφῆος ἐν Ἀρχαιολ. Δελτίῳ τ. 10 (1926) σ. 47.

ἐπίμηκες ὀρθογώνιον σχῆμα τοῦ ναοῦ, ἰδιάζον εἰς ἀρχαίους ναοὺς, ἄγει εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι ἴσως ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος εἶχε κατασκευασθῆ ἤδη κατὰ τὴν ἀρχαϊκὴν ἐποχὴν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῆς παλαιότερας Σικυῶνος. Εἰς τοῦτο συνηγοροῦσι καὶ τὰ πάλαι γενόμενα εὐρήματα τεμαχίων ἀρχαϊκῶν ἐπιστυλίων (εἰκ. 3) καὶ ἐγχρωμῶν ἀκροκεράμων (εἰκ. 4). Ὁ ἀρχαϊκὸς ὅμως οὗτος ναὸς φαίνεται ὅτι θὰ κατεστράφη τελείως, ἀνεκτίσθη δ' ἐπὶ τῶν αὐτῶν βάσεων κατὰ τοὺς ἑλληνιστικοὺς χρόνους ἤτοι κατὰ τὴν ὑπὸ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ τῷ 303 π. Χ. γενομένην κτίσιν τῆς νέας Σικυῶνος ἐπὶ τοῦ ἄνωθεν τῆς παραλίου πεδιάδος ὄροπεδίου. Τοῦτο τοῦλάχιστον μαρτυροῦσι τὰ γενόμενα πάλαι εὐρήματα πηλίνων σιμῶν καὶ τὰ ἐφέτος ἐπὶ τῶν λίθων τῶν θεμελίων παρατηρηθέντα τεκτονικὰ σύμβολα, ὡς καὶ τινὰ τεμάχια βαθμίδων μετὰ τριπλῆς ὑποτομῆς ἐντειχισθέντα εἰς τὰ θεμέλια. Ὁ ἑλληνιστικὸς ναὸς, καταστραφεὶς πι-

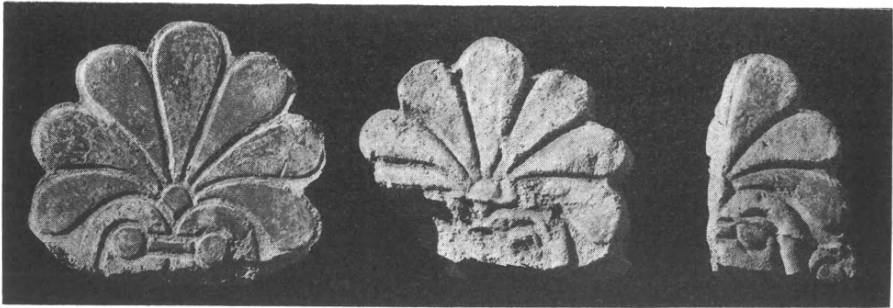

Εἰκ. 2. Κάτοψις τοῦ εἰκαζομένου ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος.

θανώτατα καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ μεγάλου σειμοῦ τοῦ 250 μ. Χ., ἀνεκτίσθη κατὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους ὡς χριστιανικὴ ἐκκλησίᾳ· τοῦτο ἀποδεικνύουσιν οὐ μόνον σταυροὶ λαξευθέντες ἐπὶ τοῦ πετρώματος, ἐφ' οὗ ἐκτίσθη ὁ ναός,

Εἰκ. 3. Τεμάχια ἐπιστυλίων ἐκ τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος.

Εἰκ. 4. Κεραμίδες ἡγεμόνες ἐκ τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος.

(εἰκ. 1, γ) ἀλλὰ καὶ τεμάχια ψηφίδων καὶ δὴ καὶ θραύσματα ἐπιγραφῶν προερχόμενα πιθανῶς ἐκ μαρμαρίνου καλενδαρίου καὶ εὑρεθέντα κατὰ τὴν πρὸ ἐτῶν ἐπιχειρηθεῖσαν ἀλλ' ἀτελεῖ παραμείνασαν ἀνασκαφῆν τοῦ ναοῦ ὑπὸ τοῦ κυρίου Ἀλ. Φιλαδελφέως (Ἀρχ. Δελτ. τ. 10, 1926, σ. 48).

ΑΝ. Κ. ΟΡΛΑΝΔΟΣ

Εἰκ. 1. Σχεδιαγράφημα τῶν περὶ τὸ ναῖδριον τῆς Εὐαγγελιστρίας ἐν Σπέτσαις ἀνευρεθέντων θεμελιῶν τῆς βασιλικῆς (σχ. τοῦ καλλιτέχνου Βύρωνος Κεσσέ).

9. ΕΡΕΥΝΑΙ ΕΝ ΣΠΕΤΣΑΙΣ

Κατ' Αὐγουστον τοῦ ἔτους 1937 ἐνήργησα σκαφικὴν ἔρευναν ἐν Σπέτσαις, συμφώνως τῇ ἐντολῇ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἐκθέτω δὲ κατωτέρω τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς.

Σκοπὸς τῆς ἀνασκαφῆς μου ταύτης ἦτο ὁ προσδιορισμὸς δύο κτισμάτων ἐλάχιστα ἴχνη τῶν ὁποίων διεκρίνοντο: τοῦ μὲν πρώτου, δεξιὰ τῆς εἰσόδου τοῦ κυρίως λιμένος τῆς νήσου, ὅπου σήμερον ὑπάρχει τὸ ναῖδριον τῆς Εὐαγγελιστρίας καὶ περὶ τοῦ ὁποίου παρεδίδετο ὅτι ἔχει κτισθῆ ἐπὶ βυζαντινοῦ ναοῦ, οὗτινος εἶχον ἀναφανῆ κατὰ τὴν ἐκεῖ κτίσιν οἰκιῶν μαρμάρινοι κίονες (πρβλ. Α. Ὁρλάνδου *Ναυτικά*, ἦτοι ἱστορία τῶν κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος ἀγῶνα πεπραγμένων τῶν τριῶν ναυτικῶν νήσων, ἰδίως τῶν Σπετσῶν, Τόμος Α' Ἀθῆναι, 1869 σελ. 11 κ.έ.), τοῦ δὲ δευτέρου εἰς θέσιν «ὁ μύλος τοῦ Βρούστη» ἐπὶ ὑψώματος νοτίως τοῦ λιμένος καὶ ἐντὸς τοῦ κτήματος Κούτση, ὅπερ εἶχον πρὸ καιροῦ ὁ ἴδιος παρατηρήσει καὶ περὶ τοῦ ὁποίου οὐδεμία πληροφορία ὑπῆρχε.

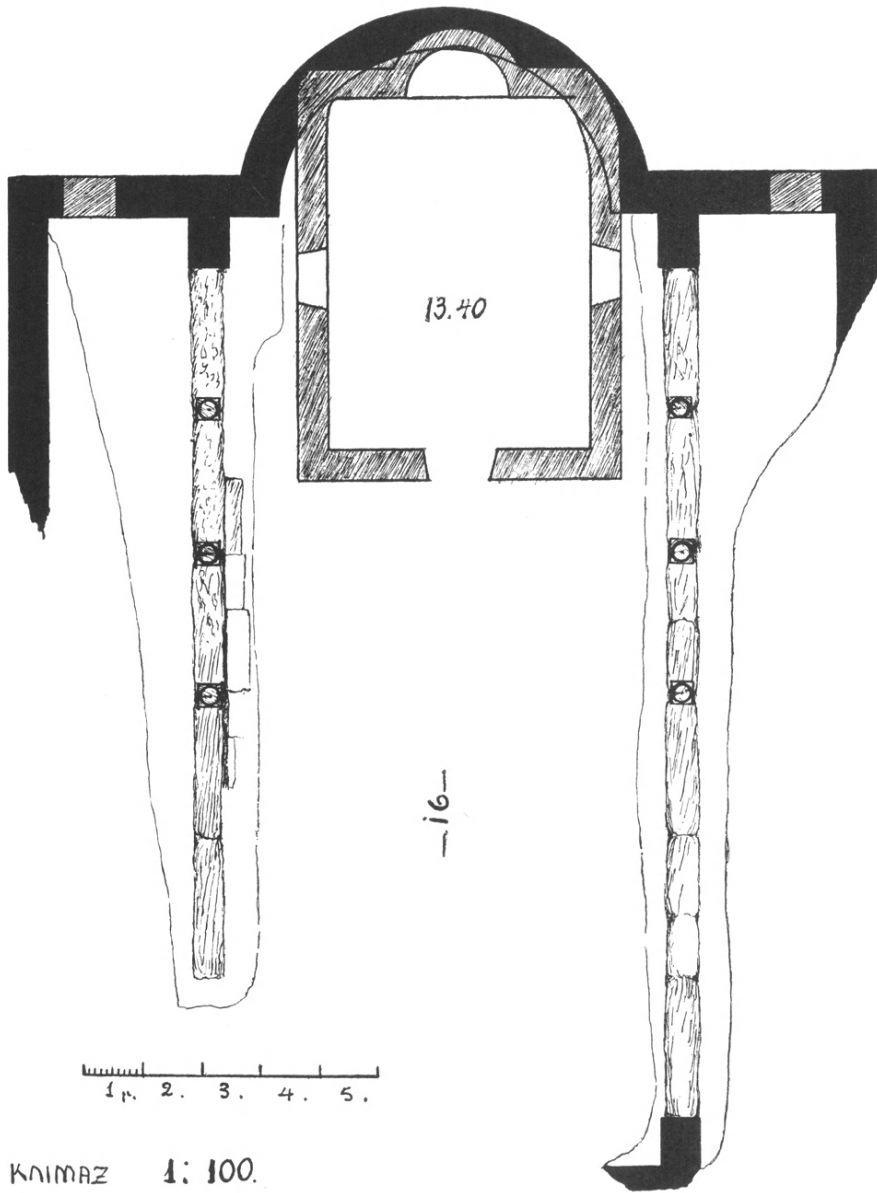
Α'. Ἀνασκαφὴ βασιλικῆς *Εὐαγγελιστρίας*. Ἡ σκαφικὴ ἔρευνα τοῦ περὶ τὸ ναῖδριον τῆς Εὐαγγελιστρίας χώρου μοὶ παρέσχε πολλὰς δυσκολίας

Εἰκ. 2. Γενική ἄποψις (ἀπὸ ἀνατολῶν) τοῦ περι τὸ ναῖδριον τῆς Εὐαγγελιστρίας ἀνασκαφέντος χώρου.

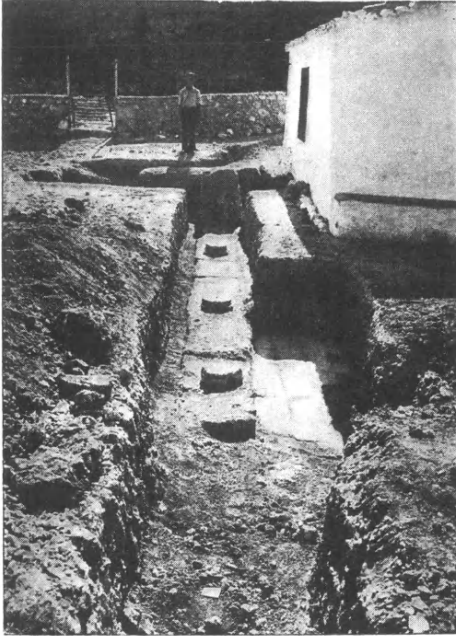

Εἰκ. 3. Ἄποψις ἀπὸ δυσμῶν τοῦ αὐτοῦ ναῖδρίου καὶ τῶν περι αὐτὸ προσδιορισθέντων μερῶν τῆς βασιλικῆς.

ΚΛΙΜΑΞ 1: 100.

Εἰκ. 4. Κάτοπις τῆς ἀνευρεθείσης περὶ τὸ ναῖθριον τῆς Εὐαγγελιστρίας
παλαιοχριστιανικῆς βασιλικῆς (σχ. Β. Κεσσέ).

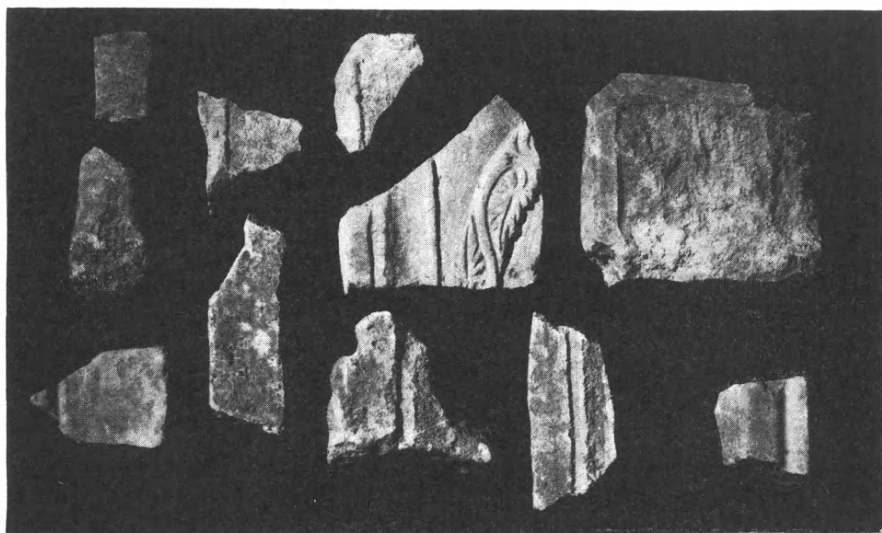
Εἰκ. 5. Ἡ ἀνευρεθεῖσα ἀριστερά κιονοστοιχία καὶ τὸ δάπεδον τῆς βασιλικῆς.

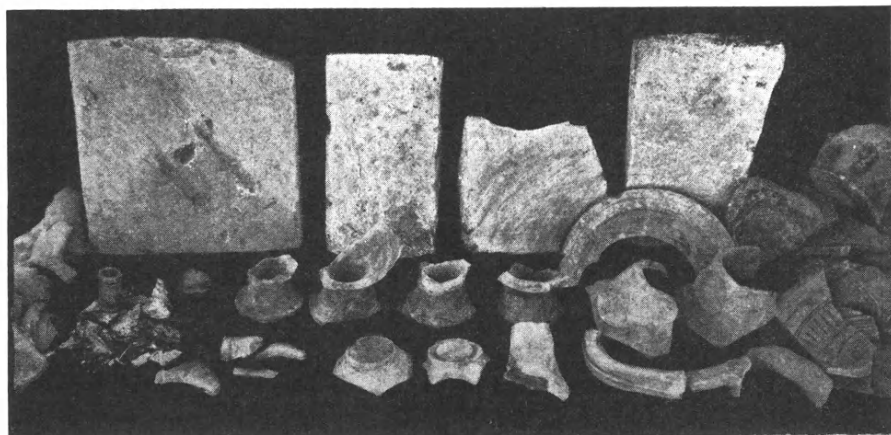
Εἰκ. 6. Ἡ ἀνευρεθεῖσα δεξιὰ κιονοστοιχία καὶ ἡ νοτιοδυτικὴ γωνία τῆς βασιλικῆς.

καὶ διότι τὸ νεώτερον ναῖδριον ἀπεδείχθη ἐκτισμένον ἐπὶ τοῦ κυριωτέρου τμήματος τοῦ ναοῦ, ἤτοι ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Βήματος, καὶ διότι ὁ πέριξ χώρος ἔχει καταληφθῆ ὑπὸ οἰκιῶν καὶ κήπων, ἦτο δὲ δύσκολος ἡ ἐκχωμάτωσις καὶ ἡ καθ' ὅλου σκαφικὴ ἔρευνα. Ἦρκέσθην διὰ τοῦτο νὰ προσδιορίσω τὰ κυριώτερα σημεῖα τοῦ ναοῦ, νὰ ἐπιχώσω δὲ μεγάλα τμήματα αὐτοῦ μετὰ τὴν σχεδίασιν καὶ φωτογράφησιν τῶν ἀνευρεθέντων.

Πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς παρατηρεῖτο ἐπικεχωσμένον μικρὸν τμήμα τοῖχου ἀριστερὰ τοῦ ναῖδρίου· ἠκολούθησα τοῦτο καὶ ἐπέτυχον νὰ προσδιορίσω ἐπακριβῶς τὴν ἀψίδα καὶ τὰ ἐκατέρωθεν αὐτῆς τμήματα τοῦ ἀνατολικοῦ τοῖχου. Ἐπὶ τῆς ἀψίδος τοῦ παλαιοῦ ναοῦ βαίνει ἡ ἀψὶς τοῦ σημερινοῦ ναῖδρίου—δυσανάλογος πρὸς τὸ μέγεθος αὐτοῦ—ἀφίνει δὲ ὁ ναῖσκος ἔξω τὰ ἄκρα τῆς παλαιᾶς ἀψίδος καὶ ἐκτείνεται εἰς ὀλόκληρον τὸ ἱερὸν Βῆμα τοῦ παλαιοῦ ναοῦ (βλ. εἰκ. 1-4). Ἐκατέρωθεν τοῦ ναῖδρίου ἐκτείνονται αἱ κιονοστοιχίαι καὶ τὰ πλάγια κλίτη παλαιοχριστιανικῆς βασιλικῆς. Ἐκ τῶν κιονοστοιχιῶν διεσώθησαν οἱ συλοβάται, ἐκ μεγάλων λαξευτῶν φαιῶν λίθων συγκείμενοι, ἐφ' ὧν βαίνουν αἱ μαρμάριναι ἰωνικαὶ βάσεις τῶν κιονοστοιχιῶν· ἐκ τῶν ὀκτῶ βάσεων ἀνευρέθησαν ἕξ, ἀνὰ τρεῖς εἰς ἐκάστην πλευράν,

Εἰκ. 7. Τμήματα ἐκ θωρακίων ἀνευρεθέντα κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τῶν βασιλικῶν τῶν Σπετσῶν.

Εἰκ. 8. Ἐκ τῶν κεραμεικῶν εὐρημάτων τῆς ἀνασκαφῆς τῶν βασιλικῶν τῶν Σπετσῶν (πλίνθοι ἐκ τόξων, ὕαλοι παραθύρων καὶ ἀγγεῖα παλαιοχριστιανικὰ ἄνευ γανώσεως καὶ βυζαντινὰ ἐγχάρακτα καὶ γραπτά).

ἔξ ὧν αἱ πέντε κατὰ χώραν, διασφύζονται δὲ καλῶς καὶ αἱ παραστάδες τῶν κιονοστοιχιῶν (βλ. ἀτόπιν καὶ σχεδιαγράφημα πρβλ. καὶ εἰκ. 5-6). Ἡ τοιχοδομία συνίσταται ἔξ ἀργολιθοδομῆς μὲ ἰκανὴν χρῆσιν πλίνθων, ὧν ἀνευρέθησαν πλεῖστα τμήματα. Αἱ θυρίδες τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς εὐρίσκονται

0,50 μ. ὑψηλότερον τοῦ δαπέδου, μεγάλα τμήματα τοῦ ὁποίου ἀνευρέθησαν ἐπεστρωμένα μετ' ὀρθογωνικὰς πλάκας κυανοῦ σχιστολίθου (εἰκ. 5).

Ἡ τρίκλιτος αὐτῆ βασιλικῆ τῶν Σπετσῶν εἶνε μικρῶν διαστάσεων (16 × 13,40 μ.), εἶχε κιονοστοιχίας μετ' ἑσάραις κίονας ἐκάστην καὶ νάρθηκα, τὰς διαστάσεις τοῦ ὁποίου δὲν ἠδυνήθη νὰ προσδιορίσω καθ' ὅσον ἔχει τὸ δυτικὸν αὐτῆς τμήμα ὑποστῆ τελείαν καταστροφῆν.

Εἰκ. 9. Ἀνευρεθὲν ἐνεπίγραφον τμήμα πλίνθου.

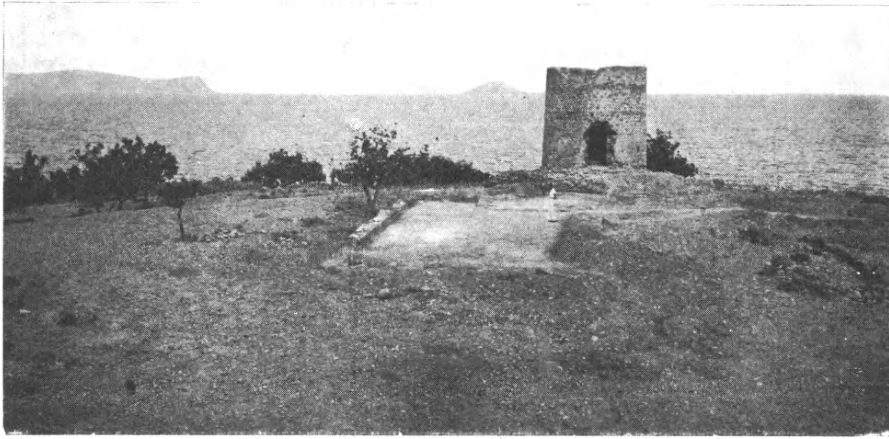
Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ἀνευρέθησαν ὀλίγα ἀμφιπρόσωπα μαρμάρια θωράκια μετὰ γλυπτῶν διακοσμήσεων ἐκ διπλῶν ταινιῶν, σταυρῶν ἐντὸς δίσκων κλπ., ἱκανῶν νὰ προσδιορίσωσι τὴν ἡλικίαν τῆς βασιλικῆς. Ἐπίσης ἀνευρέθησαν τμήματα μαρμαρίνων πλακῶν καὶ ζεύξεων τῆς ὀρθομαρμαρώσεως τοῦ ναοῦ, μέγα πλῆθος τμημάτων ἐξ ἀγγείων ἄνευ γανώσεως ἐκ τῶν θεωρουμένων ὡς ἀνηκόντων εἰς τοὺς: 4^{ον}, 5^{ον}, καὶ 6^{ον} αἰῶνας, βυζαντινὰ πινάκια, τμήματα ἐξ ὑάλων παραθύρων κλπ. (βλ. εἰκ. 7-8). Συμφώνως πρὸς τὰ ἀνευρεθέντα καὶ πρὸς τὸ σχῆμα τῆς βασιλικῆς, ὁ ναὸς οὗτος τῶν Σπετσῶν δύναται νὰ χρονολογηθῆ εἰς τὸν περὶ τὸν Ἰουστινιανὸν χρόνον, ἥτοι εἰς τὰς ἀρχὰς ἢ τὰ μέσα τοῦ 6^{ου} μ. Χ. αἰῶνος.

Χαρακτηριστικὸν τῶν τυχῶν τῆς βασιλικῆς ταύτης, ἣτις, φαίνεται, ὅτι διετηρεῖτο καὶ εἰς βυζαντινοὺς χρόνους, εἶνε ἢ ἀνεύρεσις δεξιὰ τῆς ἀψίδος προχείρων τάφων πλήρων ἐξ ὀστῶν καὶ τεμαχίου ἐκ πλίνθου, ἐκ τῶν συνήθως τιθεμένων κατὰ τὴν ταφὴν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ νεκροῦ μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς:

Ι	Χ
Ν	Κ

Σταμ(άτιος) νικόλας στομ (Σταματίου;) Μετάφας Ἀμ(ή)ν (εἰκ. 9).

Ἡ ἐπιγραφὴ δύναται νὰ ἀναχθῆ εἰς τὸν 17^{ον} ἢ καὶ τὸν 18^{ον} αἰῶνα. Ἡ οἰκογένεια, ἣς φέρει τὸ ὄνομα ἢ πλίνθος, διασφύζεται εἰσέτι ἐν Σπέτσαις, φαίνεται δὲ ὅτι εἰς τοὺς πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως χρόνους ἐχρησιμοποιήθη ὁ χώρος οὗτος τῆς βασιλικῆς ὡς νεκροταφεῖον τῶν περὶ τὸν λιμένα ἀλιέων.

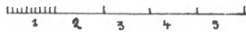
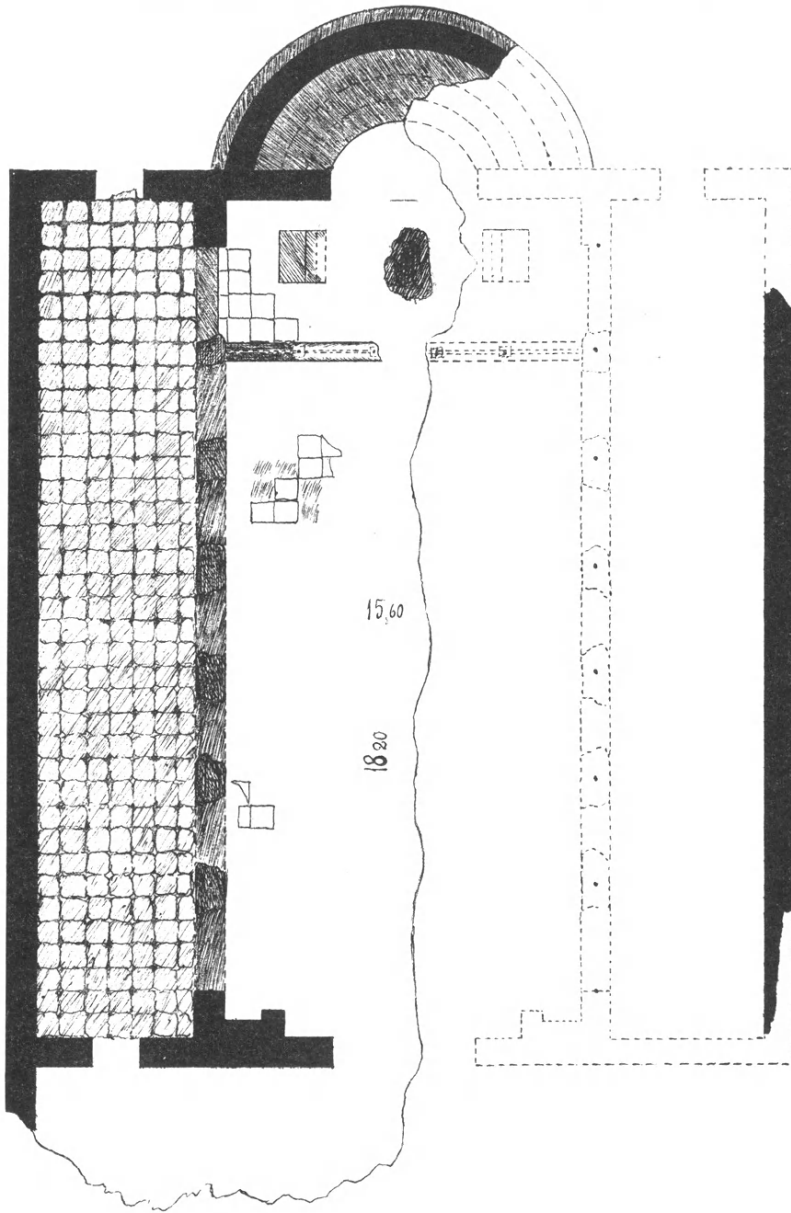

Εἰκ. 10. Τὰ ἀνευρεθέντα θεμέλια χριστιανικῆς βασιλικῆς εἰς θέσιν
«ὁ μύλος τοῦ Βρούστη» ἐν Σπέτσαις.

Β'. Ἀνασκαφὴ βασιλικῆς παρὰ τὸν «μύλον τοῦ Βρούστη». Δευτέραν σκαφικὴν ἔρευναν ἐνήργησα ἐν Σπέτσαις εἰς τὴν θέσιν ὁ «μύλος τοῦ Βρούστη». Παρὰ τοὺς ἠρειπωμένους σήμερον δύο ἀνεμομύλους, ἐκτισμένους εἰς περίοπτον θέσιν ἐπὶ χερσονησίδος ἐκτεινομένης εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον τῆς νήσου καὶ περιβρεχομένης ἐκ τριῶν σημείων ὑπὸ τῆς θαλάσσης (εἰκ. 10), εἶχον παρατηρήσει ἄλλοτε τμήμα ἡμικυκλικοῦ τοίχου. Ἡ ἔρευνα τούτου ἔφερεν εἰς φῶς ἐπιμελῶς ἐκτισμένην ἀψίδα χριστιανικῆς βασιλικῆς μετὰ ἡμικυκλικῆς ἕξωθεν ζώνης διὰ κορασανίου ἐπενδεδυμένης. Πλὴν τῆς ἀψίδος ἀνευρέθη κάτωθεν μικρᾶς ἐπιχώσεως τὸ ἐμβαδὸν τρικλίτου βασιλικῆς, ἐξ ἧς διασφύζεται ἡ βορεία πλευρά, τὸ ἥμισυ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς μετὰ τῶν εἰσόδων ἀπὸ τοῦ νάρθηκος εἰς τὸν κυρίως ναόν, αἱ θέσεις τοῦ ἀριστεροῦ στυλοβάτου, ἐφ' οὗ διακρίνονται τὰ ἔγνη ἕξ βάσεων καὶ ὀλόκληρον τὸ δάπεδον τοῦ ἀριστεροῦ κλίτους καὶ τοῦ ἡμίσεος τοῦ κεντρικοῦ διὰ μεγάλων πλίνθων (0,50×0,50 μ.) ἐπιμελῶς ἐπεστρωμένον (εἰκ. 11 καὶ 12). Αἱ διαστάσεις τῆς βασιλικῆς ταύτης (τοῦ κυρίως ναοῦ μετὰ τοῦ Βήματος) εἶνε 18,20×15,60 μ. ἤτοι εἶνε κατὰ τι μεγαλυτέρα τῆς πρώτης βασιλικῆς. Εἰς τὸν χώρον τοῦ Βήματος ἀνεφάνησαν τμήματα ἡμικυκλικοῦ συνθρόνου, τὸ ἀριστερὸν βᾶθρον τοῦ συνθρόνου τῶν ἱερέων καὶ τμήμα τοῦ Τέμπλου τοῦ ναοῦ, ἐξ οὗ διεσώθη μαρμάρινον βᾶθρον (μήκους 0,62 μ.) μετὰ τῶν γόμφων διὰ τοὺς μεταξὺ τῶν θωρακίων κιονίσκους (βλ. κάτοψιν εἰς εἰκ. 12). Τὴν συνύπαρξιν ἡμικυκλικοῦ συνθρόνου καὶ ἐκατέρωθεν αὐτοῦ καιηλῶν βᾶθρων μετὰ μιᾶς ἢ δύο βαθμίδων — ἂν οὕτως ἐρμηνευθῇ τὸ ἀνευρεθὲν ἀριστερὰ τοῦ Βήματος καὶ παρὰ τοὺς συνδέοντας

Εἰκ. 11. Γενική ἄποψις τῶν θεμελίων τῆς ἀνευρεθείσης βασιλικῆς
παρὰ τὸν «μύλον τοῦ Βρούστη».

Εἰκ. 12. Κάτοπις τῆς ἀνευρεθείσης βασιλικῆς παρὰ τὸν «μύλον τοῦ Βρούστη»
(σχέδ. Β. Κεσσέ).

τὴν ἀψίδα ὀριζοντίους τοίχους βάθρου—πρώτην φορὰν, καθόσον γνωρίζω, συναντῶμεν εἰς ἱερὸν Βῆμα παλαιοχριστιανικῆς βασιλικῆς.

Τὸ δεξιὸν ἦμισυ τῆς βασιλικῆς ταύτης καὶ ὁ νάρθηξ ἔχουσιν ἐντελῶς σχεδὸν καταστραφῆ, καθ' ὅσον ἀνέκαθεν ὁ χώρος οὗτος ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ σπορὰν καὶ δενδροφύτευσιν. Τὸ ὕλικόν ἄλλως τε τῆς βασιλικῆς ταύτης εἶνε ἐμφανὲς ὅτι ἐχρησιμοποιήθη διὰ τὴν κτίσιν τῶν δύο ἐπὶ τοῦ χώρου τούτου ἠρειπωμένων ἀνεμομύλων, εἰς τοὺς τοίχους καὶ τὰς κλίμακας τῶν ὁποίων

διακρίνονται ἐρυθροποὶ πλάκες καὶ μεγάλοι λαξευτοὶ λίθοι.

Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν τῆς βασιλικῆς ταύτης ἀνευρέθησαν τμήματα θωρακίων ἐκ πορίνου λίθου (πρβλ. εἰκ. 7), πηλίνη παλαιοχριστιανικὴ σφραγίς μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς:

+ΕΥΛΟΓΙΑ ΚΥ ΕΦ ΗΜΑΣ (εἰκ. 13), πλῆθος ὑάλων ἐκ παραθύρων, τμήματα ἐκ κανδηλῶν, βυζαντινὰ πινάκια (πρβλ. καὶ εἰκ. 8), νομίσματα τῶν χρόνων τοῦ Ἡρακλείου καὶ ὀρειχάλκινον διακοσμητικὸν ἔλασμα, τμήμα πιθανῶς κρίκου, λίαν ἐπιμελῶς εἰργασμένου (εἰκ. 14). Ἡ βασι-

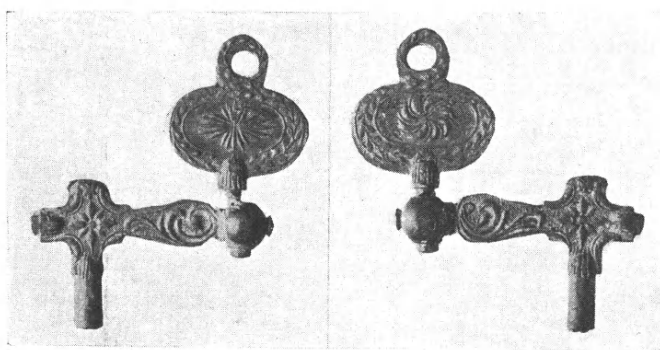

Εἰκ. 13. Ἀνευρεθεῖσα πηλίνη παλαιοχριστιανικὴ σφραγίς.

λικὴ αὕτη φαίνεται καὶ λόγῳ τῆς κατασκευῆς τῆς καὶ τῶν εὐρημάτων ἀρχαιοτέρα τῆς πρώτης, ἥτοι δύναται νὰ ἀναχθῆ εἰς τὸν 5^{ον} αἰῶνα.

Ἡ ἀνεύρεσις ἐν Σπέτσαις τῶν δύο τούτων παλαιοχριστιανικῶν βασιλικῶν ἔχει σημασίαν ἰδιαίτατα διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου. Ὡς εἶνε γνωστόν, πάντες οἱ ἀσχοληθέντες μὲ τὰ κατὰ θάλασσαν ἡρωϊκὰ κατορθώματα τῶν τριῶν ναυτικῶν νήσων κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς Ἑθνικῆς ἀνεξαρτησίας ἱερὸν ἀγῶνα καὶ ἰδιαίτατα τῶν Σπετσῶν, προέταξαν εἰς τὰ ἔργα των ὀλίγας λέξεις περὶ τῶν ἀρχαιότερων οἰκητόρων τῆς νήσου, καταλήξαντες εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ μόνιμος καὶ ἀσφαλὴς ἐγκατάστασις κατοίκων ἐγένετο ἐν Ὑδρα καὶ Σπέτσαις μετὰ τὸ ἔτος 1716, ἥτοι μετὰ τὴν ἄλωσιν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Βενετικῶν κτήσεων τοῦ Ναυπλίου καὶ τῆς Μονεμβασίας. Δὲν ἀρνοῦνται ὅτι ἔχνη Βενετικῆς κατοχῆς, ὀνομασίαι καὶ παραδόσεις οἰκογενειῶν διασφύζονται ἐν Σπέτσαις, ἀποφαίνονται ὅμως ὅτι «ρωμαντικὴ εἶνε ἡ προσπάθεια πρὸς ἀναζήτησιν τῶν ἀρχαιότερων οἰκητόρων τῶν νήσων» (᾽Ορλάνδου εἰσαγωγή εἰς Α' Τόμ. Ναυτικῶν ἔ. ἀ. σελ. 13 κ. ἔ.). Ὡς πρὸς τὰ θεωρηθέντα ὡς ἀνήκοντα εἰς Ἑλληνικοὺς καὶ Βυζαντινοὺς χρόνους ἐλάχιστα γνωστὰ λεί-

ψανα τῆς Εὐαγγελιστρίας τοῦ λιμένος καὶ ἐτέρων σημείων τῆς νήσου ἐξέφερον τὴν γνώμην ὅτι αἱ Σπέτσαι, ὡς καλλιεργήσιμος καὶ κατάφυτος νῆσος, ἀπετέλει ἴσως παράρτημα τοῦ δήμου Ἐρμιονέων, καλουμένη κατ' ἄλλους Τιπάρηνος καὶ κατ' ἄλλους Πιτυοῦσα κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πανσανίου (Κορινθ. κεφ. 34)¹. Ἡ ὕπαρξις ἐν τούτοις δύο μὲ ἱκανὴν ἐπιμέλειαν καὶ πλούσιον διάκοσμον ἐκτισμένων παλαιοχριστιανικῶν βασιλικῶν μαρτυρεῖ ὅτι περὶ τοὺς χρόνους τοῦλάχιστον τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἱκανὸς μόνιμος πληθυσμὸς ὑπῆρχεν ἐν τῇ νήσῳ, ἣ πόλις τῆς ὁποίας ἐξετείνετο περὶ τὸν λιμένα, ὅπου μάλιστα συναντᾶ τις εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ τὰ παράλια πληθὸς συντριμμάτων

Εἰκ. 14. Ἄνευρεθὲν τμήμα ὀρειχαλκίνου διακοσμητικοῦ ἐλήσματος (ἀπεικονιζομένου εἰς ἀμφοτέρας τὰς ὄψεις).

ἐκ πλίνθων, ἀγγείων κλπ. καὶ ὅπου οἱ καλλιεργοῦντες τοὺς ἀγρούς των ἀνασύρουν συνήθως λαξευτὰς πλάκας, ἀνευρίσκουν νομίσματα διαφόρων χρόνων καὶ τάφους. Ἡ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος συνέχισις τῶν ἀνασκαφῶν θὰ ἀπο-

¹ Πρβλ. τοῦ αὐτοῦ ἱστορικοῦ Ὁρλάνδου μικρὰν ἀλλὰ περιεκτικὴν μελέτην ἐπιγραφομένην: «Περὶ τῆς νήσου Πέτσας ἢ Σπετσῶν» Ἀθήναι, 1878 σελ. 8 κέ., ἐνθα καταπολεμεῖται ἡ γνώμη τοῦ ἐτέρου ἱστορικοῦ τῆς νήσου Ἀναργ. Χατζηαναργύρου («Σπετσιωτικά» τόμ. Α' σ. κβ') — δεχομένου ὅτι μόλις περὶ τὸ 1700 ἐδέχθη ἡ νῆσος τοὺς πρώτους αὐτῆς κατοίκους προσελθόντας ἀπὸ τὰ γειτονικά μέρη: τὴν Λακωνικὴν, τὴν Κυνουρίαν, τὴν Ἀργολικὴν καὶ Ἐρμιονίδα κλπ. — διὰ τῆς ἀπαριθμήσεως πλὴν τῆς Εὐαγγελιστρίας καὶ λειψάνων ἐκ νεωρίων εἰς θέσεις: «Λουτρον» καὶ «Μπούφη» καὶ ἄλλων, δι' ὧν ἐπιζητεῖται ν' ἀποδειχθῇ ὅτι ἡ νῆσος ἀπετέλει μέρος πολιτικὸν τοῦ τῶν Ἐρμιονέων δήμου καθ' οὓς χρόνους ἡ Πελοπόννησος ἠρίθμει μέγαν ἀριθμὸν κατοίκων». Περὶ τῶν ἀποδιδόμενων εἰς τὴν νῆσον ὀνομάτων καὶ τῶν οἰκητῶρων αὐτῆς πρβλ. καὶ Γ. Σωτηρίου, Ἡ νῆσος Σπέτσαι, Ἀθήναι, 1924 — καὶ Δεύκωμα Σπετσῶν, Ἀθήναι, 1935 (ἔκδ. Ἐνώσεως Σπετσιωτῶν).

καλύψη ἴσως καὶ ἕτερα ἀξιόλογα σημεῖα πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθοῦς ἱστορίας τῆς νήσου.

Πλὴν τῆς σκαφικῆς ταύτης ἐρεύνης ἐπέτυχον ἐν Σπέτσαις νὰ παραχωρηθῇ ἡ μεγάλη ἱστορικὴ οἰκία τοῦ Χατζῆ - Γιάννη Μέξη εἰς τὸ Κράτος ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς Ἀρχαιολογικὸν καὶ Ἱστορικὸν Μουσεῖον τῆς νήσου. Αἱ κληρονόμοι Καλομοῖρα Μέξη καὶ κυρία Κατσίνα συγκατετέθησαν πρὸ τῆς ἀνακοινώσεως τῆς δωρεᾶς νὰ παραχωρήσωσι τμῆμα τοῦ κάτω θολωτοῦ ὁρόφου πρὸς ἐναπόθεσιν τῶν εὐρημάτων τῶν ἀνασκαφῶν, παρακληθεῖς δὲ ὁ Δῆμος μετέφερεν εἰς τὴν οἰκίαν Μέξη τὸ εἰς μικρὸν διαμέρισμα τῆς Μητροπόλεως τοῦ Ἁγίου Νικολάου εὐρισκόμενον Ἀρχεῖον ἱστορικῶν ἐγγράφων τοῦ Ἀγῶνος, τὸ ἰδρυθὲν πρὸ ἐτῶν ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως Σπετσιωτῶν. Οὕτως ἐγένετο ἤδη ἀπαρχὴ ἰδρύσεως Μουσείου ἐν Σπέτσαις, τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ὁποίου παρεκάλεσα νὰ ἔχῃ προσωρινῶς ὁ ποιητὴς τῆς νήσου καὶ πρῶην λειτουργὸς τῆς Ἐκπαιδεύσεως κ. Ἰωάννης Γιαννοῦκος (Περγαλίτης), γνωστὸς διὰ τὰ θαλασσινά του ποιήματα καὶ τοὺς παιδαγωγικούς του μύθους. Ἀφ' ἐτέρου ὁ ὑπηρετῶν ὡς καθηγητὴς ἐν τῇ Ἀναργυρείῳ Σχολῇ Σπετσῶν γνωστὸς καλλιτέχνης κ. Βύρων Κεσσές, ὅστις λίαν εὐγενῶς ἐξετέλεσε καὶ τὴν σχεδίασιν τῶν αὐτόθι ἀνασκαφῶν μου, θὰ ἐπιμεληθῇ — ὅταν, ὡς ἐλπίζομεν, ἐξευρεθῶσι τὰ μέσα — τῆς τοποθετήσεως τῶν ἀντικειμένων καὶ τοῦ πλουτισμοῦ τοῦ Μουσείου διὰ τῶν διασωθέντων ἱστορικῶν κειμηλίων τῆς ἡρωικῆς νήσου.

Γ. Α. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

10. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΕΝ ΓΕΡΑΚΙΩ

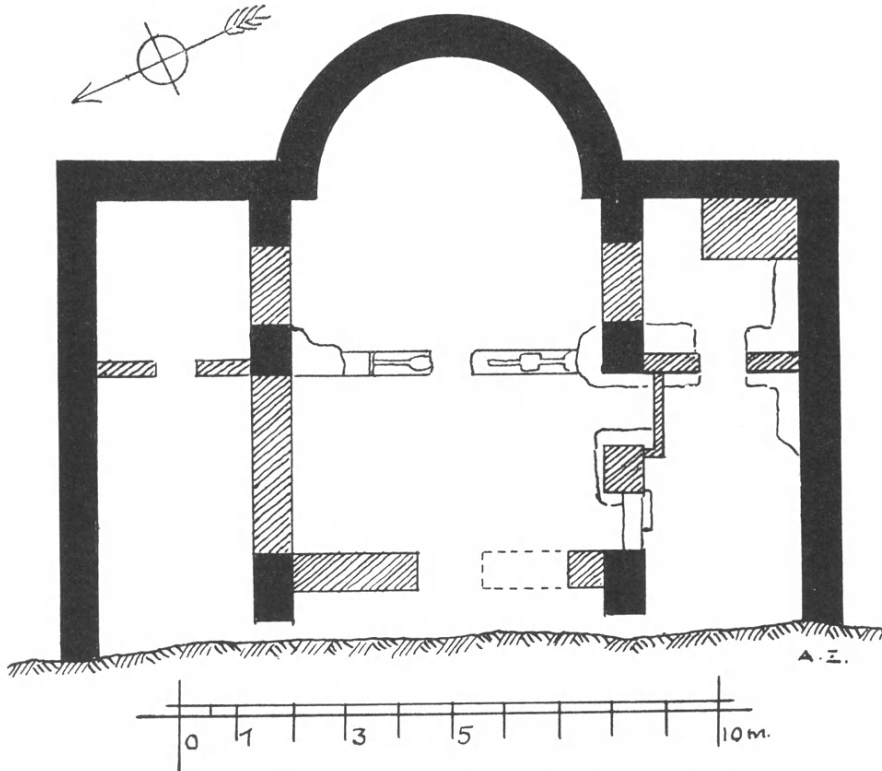
Ἡ κωμόπολις τοῦ Γερακίου, ἐπέχουσα τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Γερονθρῶν, καὶ τὸ παρ' αὐτὴν Κάστρον εἶναι, ὡς γνωστὸν, πλήρη μεσαιωνικῶν ἐκκλησιῶν ἀνηκουσῶν εἰς τὸ ἀπὸ τοῦ 11^{ου} πιθανῶς μέχρι τοῦ 15^{ου} αἰῶνος χρονικὸν διάστημα καὶ περικλειουσῶν ἐξόχως ἐνδιαφερούσας τοιχογραφίας. Περὶ τῆς παλαιότερας ὁμῶς περιόδου τῆς χριστιανικῆς τέχνης ἐν Γερακίῳ, οὐδεμία εἰδικὴ ἔρευνα εἶχε γίνεαι μέχρι τοῦδε.

Περὶ τῆς ὑπάρξεως ἐν Γερακίῳ μεγάλων παλαιοχριστιανικῶν ναῶν μαρτυροῦσι τὰ ἀνάγλυφα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη τὰ ἐντετοιχισμένα ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν πλευρῶν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Σφύζοντος παρὰ τὴν κωμόπολιν καὶ τὰ ἐντὸς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐν τῷ Κάστρῳ ὡς καὶ ἐρείπια τοιοῦτου μνημείου παρὰ τὴν κωμόπολιν εὐρισκόμενα. Τὰ λείψανα τοῦ παλαιοχριστια-

νικοῦ τούτου ναοῦ ἀνέσκαψα ἐν μέρει κατὰ τὸ θέρος τοῦ διαρρυσάντος ἔτους.

Τὰ λείψανα τοῦ ἀνασκαφέντος μνημείου εὐρίσκονται ἀνατολικῶς τῆς κωμοπόλεως, πλησίον τῆς κρήνης αὐτῆς, ἐντὸς τῶν ἀγρῶν.

Ἡ ἀνασκαφή, δυσχερεστάτη λόγῳ τῆς συσσωρεύσεως εἰς τὸν χῶρον ἐκεῖνον τῶν ἐκ τῶν πέριξ ἀγρῶν συλλεγέντων λίθων, ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ

Εἰκ. 1. Κάτοπις τοῦ ἀνασκαφέντος μέρους τῆς βασιλικῆς Γερακίου.

καθαρισμοῦ τῆς ἀψίδος καὶ ἐπροχώρησε πρὸς δυσμᾶς, ἀνασκαφέντος τοῦ ἡμίσεος σχεδὸν τοῦ ὅλου ναοῦ.

Τὸ ἀποκαλυφθὲν μνημεῖον εἶναι βασιλικὴ τρίκλιτος, μετὰ κλίτη χωριζόμενα ἀπ' ἀλλήλων ὄχι διὰ κιόνων, ὡς συνήθως, ἀλλὰ δι' ὀρθογωνίων κτιστῶν πεσσῶν. Ἐκ τῶν ἐντὸς τῶν ἀγρῶν διακρινόμενων λειψάνων τοίχων φαίνεται ὅτι ἡ ἐν λόγῳ βασιλικὴ θὰ εἶχε μῆκος, ἄνευ τοῦ ἡμικυκλίου τῆς ἀψίδος, 20 περίπου μέτρων, τὸ δὲ πλάτος αὐτῆς εἶναι 14,50 μ. (εἰκ. 1).

Ἡ τοιχοδομία τοῦ μνημείου εἶναι λίαν εὐτελής, ἀποτελουμένη ἐκ λίθων ὄχι κανονικῶς λαξευμένων, μετ' ὀλίγων πλίνθων. Ἐσωτερικῶς διασώζει

μεγάλα τμήματα ἐπιχρίσματος, φέροντος ἄλλοτε γραπτὴν διακόσμησιν.

Τὸ ἔδαφος εἶναι ἐπεστρωμένον καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν διὰ σκληροτάτου στρώματος ἐκ τετριμμένων κεράμων μετ' ἀσβέστου.

Εἰς τὸ μέσον κλίτος, κατὰ τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς ἀψίδος ζευγος τῶν πεσσῶν, διεσώθη κατὰ χώραν μαρμαρίνη βάσις Τέμπλου σχηματίζουσα εἰς τὸ μέσον θύραν καὶ φέρουσα ἐπὶ τῆς ἄνω αὐτῆς ἐπιφανείας αὐλακας ἀμελέστατα λαξευμένας πρὸς στερέωσιν τῶν θωρακίων καὶ τῶν πεσσίσκων. (εἰκ. 2). Ὁ

Εἰκ. 2. Μαρμαρίνη βάσις τοῦ Τέμπλου ἐν τῇ βασιλικῇ Γερακίου.

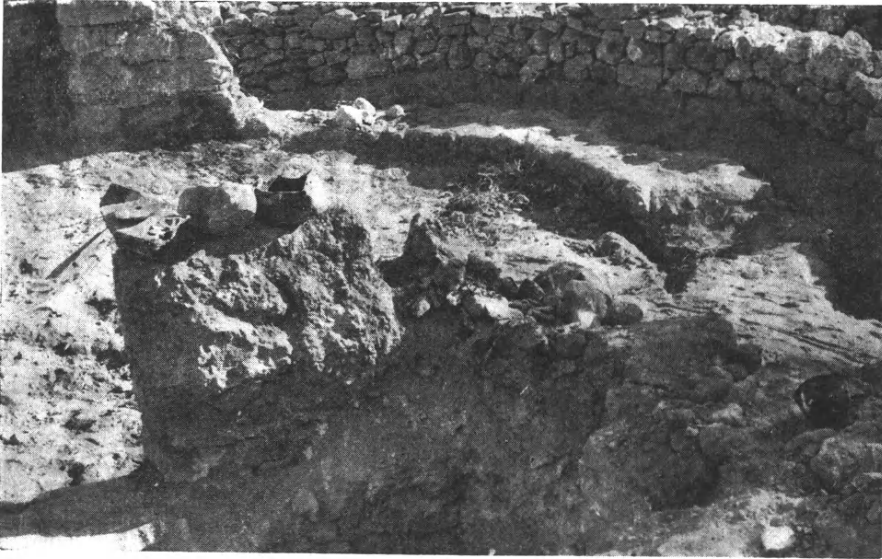
τρόπος τῆς προσαρμογῆς τῆς λιθίνης ταύτης βάσεως ἐπὶ τῶν κτιστῶν πεσσῶν τοῦ κτηρίου δεικνύει ὅτι αὕτη δὲν ἀνήκει εἰς τὸ ἀρχικὸν μνημεῖον, ἀλλ' εὑρίσκεται ἐκεῖ ἐν δευτέρᾳ χρήσει.

Ἡ ἀνασκαφεῖσα ὁμῶς βασιλική, ὡς σήμερον εὑρίσκεται, δὲν παρουσιάζει τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς μορφήν. Αὕτη ἔχει ὑποστῆ οὐσιώδεις μετασκευὰς εἰς χρόνους πολὺ ἴσως μεταγενεστέρους τῆς ἀνεγέρσεως αὐτῆς. Εἶναι πιθανὸν ὅτι αἱ ἐπισκευαὶ ἐγένοντο κατόπιν μερικῆς ἐρειπώσεως ἢ καταστροφῆς τοῦ μνημείου.

Κατὰ τὴν μετασκευὴν ταύτην τὰ ἀνοίγματα μεταξὺ τῶν πεσσῶν, τῶν χωρίζοντων τὰ τρία κλίτη, ἐφράχθησαν διὰ τοίχων. Ἐπίσης εἰς τὸ μεσαῖον κλίτος, μεταξὺ τοῦ δευτέρου ἀπ' ἀνατολῶν ζεύγους τῶν πεσσῶν, ἐκτίσθη ταίχος, ἀφεθείσης εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ μικρᾶς θύρας. Οὕτω ὁ ναὸς περιορίσθη πλέον εἰς μικρὸν μέρος τοῦ μεσαίου κλίτους μετὰ τῆς ἀψίδος, τότε δὲ πιθανώτατα

ἐτοποθετήθη καὶ ἡ μαρμαρινὴ βᾶσις τοῦ Τέμπλου. Τὰ πλάγια κλίτη ἐφράχθησαν ὁμοίως διὰ τοίχων, ἀπὸ τοῦ πρώτου ζεύγους τῶν πεσσῶν σχηματισθέντων οὕτω ἐκεῖ δύο μικρῶν παρεκκλησίων.

Εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ μεσαίου κλίτους, τὸ μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου πεσσοῦ ἄνοιγμα δὲν ἐφράχθη διὰ συνεχοῦς τοίχου, ὅπως τὸ ἀντίστοιχον. Εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀνοίγματος ἐκτίσθη τετράγωνος πεσσὸς δυτικῶς τοῦ ὁποίου ἐσχηματίσθη μικρὰ θύρα μετὰ βαθμίδων ὀδηγοῦσα εἰς τὸ δεξιὸν

Εἰκ. 3. Ἡ ἡμικυκλικὴ ἀψὶς τῆς βασιλικῆς Γερακίου.

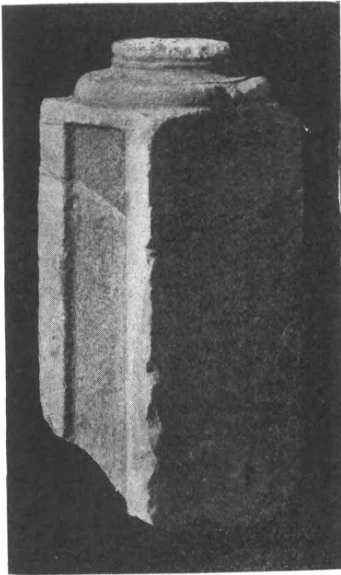
κλίτος, ἀνατολικῶς δὲ αὐτοῦ μικρὰ ἐσοχή, φρασσομένη διὰ μαρμαρινῶν πλακῶν, ἣτις φαίνεται ὅτι ἦτο τάφος.

Ἡ τοιχοδομία τῶν μεταγενεστέρων τούτων προσθηκῶν δὲν διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὴν τοῦ ἀρχικοῦ οἰκοδομήματος, ἢ διάκρισις ὅμως τῶν νεωτέρων ἀπὸ τῶν παλαιότερων τοίχων εἶναι λίαν εὐχερῆς λόγῳ τῆς ὑπάρξεως τοῦ κονιάματος, τὸ ὁποῖον ἔμεινεν ἄθικτον εἰς τὰ διὰ τῶν νέων προσθηκῶν φραχθέντα τμήματα (εἰκ. 3).

Ἀλλὰ καὶ αἱ νεώτεροι προσθήκαι φέρουσιν ἐπίχρισμα, εἷς τινα μάλιστα μέρη διπλοῦν, διασφῶν καὶ ἀμυδρὰ λείψανα ἐγγρώμου διακοσμήσεως, ἅτινα ὅμως δὲν ἐπιτρέπουσι νὰ συναγάγωμεν σαφῆ χρονολογικὰ συμπεράσματα. Ἐντὸς τῶν χωμάτων τῆς ἀνασκαφῆς εὐρέθησαν προσκεκολλημένα ἐπὶ λίθων τμήματα ἐπιχρισμάτων μετὰ τοιχογραφιῶν, δυναμένων νὰ χρονολογηθῶσιν

ἀπὸ τοῦ 14^{ου} ἢ 15^{ου} αἰῶνος, ταῦτα ὅμως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίζωμεν ἕκ τίνων μερῶν τοῦ μνημείου προέρχονται.

Ὡς πρὸς τὴν χρονολογίαν τῆς ἀρχικῆς βασιλικῆς οὐδὲν μετὰ βεβαιότητος εἶναι δυνατὸν νὰ λεχθῆ. Ἐκ μόνου τοῦ σχήματος τῆς βασιλικῆς ὀδηγούμενοι θὰ ἠδυνάμεθα νὰ τοποθετήσωμεν αὐτὴν εἰς τὸν 5^{ον} πιθανώτατα αἰῶνα. Τὴν ἀκριβεστέραν χρονολόγησιν τοῦ μνημείου δυσχεραίνει ἡ μὴ ἀνεύρεσις κινητῶν ἀρχαίων καὶ μάλιστα γλυπτῶν. Ὁ ἀνευρεθεὶς μαρμάρινος πεσίσκος τοῦ Τέμπλου, περὶ οὗ εὐθὺς κατωτέρω, εἰς οὐδὲν ὡς θὰ ἴδωμεν, εἶναι δυνατὸν νὰ βοηθήσῃ ἡμᾶς.

Εἰκ. 4. Μαρμάρινος πεσίσκος Τέμπλου.

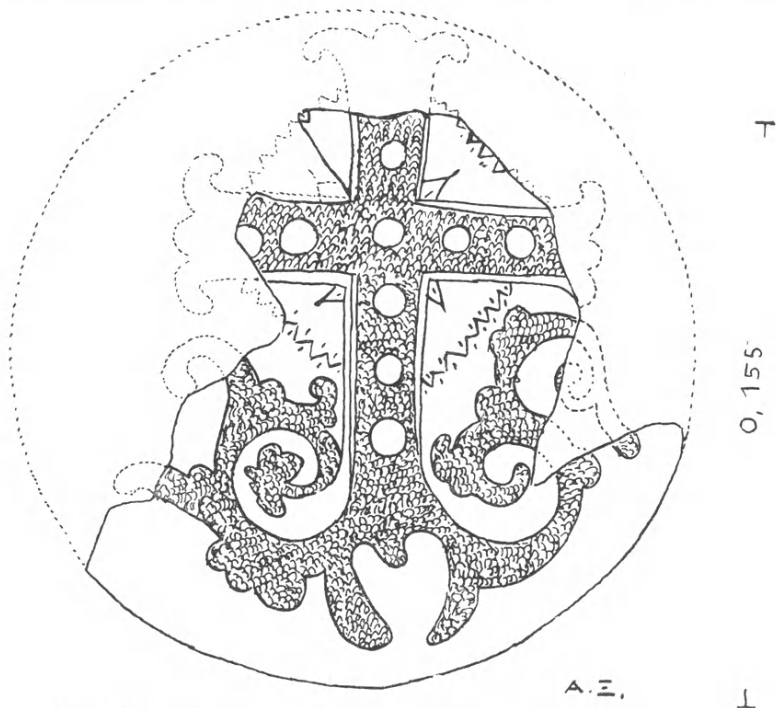
Ἐπίσης δὲν εἶναι εὐχερῆς ἡ χρονολόγησις τῶν εἰς τὸ ἀρχικὸν κτίσμα γενομένων μεταρρυθμίσεων. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὀλίγων Βυζαντινῶν χρόνων εὐρημάτων, ἅτινα θὰ περιγράψωμεν εὐθὺς κατωτέρω, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἐξαγάγωμεν τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ βασιλική, πιθανῶς ἤδη ἐπεσκευασμένη, ἦτο ἀκόμη ἐν χρήσει κατὰ τὸν 11^{ον} αἰῶνα. Ἄν ἐξ ἄλλου ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ ἐκεῖ εὐρεθέντα τμήματα ἐπιχρισμάτων μετὰ τοιχογραφιῶν τοῦ 14^{ου} ἢ 15^{ου} αἰῶνος, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν τὸ συμπέρασμα ὅτι μέχρι τῶν χρόνων ἐκείνων τὸ μνημεῖον ἐχρησιμοποιεῖτο, πράγμα τὸ ὁποῖον ἐξηγοῦσι καὶ τὰ εἰς τινὰ μέρη τῶν νεωτέρων ἐπισκευῶν παρατηρούμενα ἐπάλληλα ἐπιχρίσματα.

Τὰ κυριώτερα τῶν ἐντὸς τῶν χωμάτων τῆς ἀνασκαφῆς εὐρεθέντων κινητῶν ἀρχαίων εἶναι τὰ ἑξῆς:

Μαρμάρινος τετράγωνος πεσίσκος παλαιοχριστιανικοῦ Τέμπλου φέρων κατὰ τὰς δύο αὐτοῦ πλευρὰς αὐλακὰς πρὸς ἐφαρμογὴν θωρακίων, εἰς τὸ ἄνω δὲ αὐτοῦ μέρος εἶδος συμφουῶς βάσεως (εἰκ. 4). Αἱ διαστάσεις τοῦ πεσίσκου τούτου δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τὰς ἐγχοπὰς τῆς κατὰ χώραν καὶ ἐκ δευτέρας χρήσεως προερχομένης βάσεως τοῦ Τέμπλου τῆς ἀνασκαφείσης βασιλικῆς. Πρὸς τὴν ἀμελεστάτην ἐξ ἄλλου ἐργασίαν τῆς βάσεως ἐκείνης οὐδεμίαν παρουσιάζει σχέσιν ἡ ἀρίστη λάξευσις τοῦ εὐρεθέντος πεσίσκου. Διὰ τοὺς λόγους τούτους κατελήξαμεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ πεσίσκος οὗτος προέρχεται ἐξ ἄλλου μεγαλυτέρου καὶ πολυτελεστέρου παλαιοχριστιανικοῦ ναοῦ, ἄγνωστόν που κειμένου, εἰς ὃν φαίνεται ἀνήκον καὶ τὰ ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ Ἀγίου Σώζοντος καὶ τὰ ἐν τῷ Ἀγίῳ Γεωργίῳ

τοῦ Κάστρου ἐντετοιχισμένα μεγάλα παλαιοχριστιανικά ἀρχιτεκτονικά μέλη.

Τεμάχια ἐκ πινακίου Βυζαντινῶν χρόνων βαθέως κιτρίνου χρώματος μετ' ἐγχαράκτου σταυροῦ ἐκ τῆς βάσεως τοῦ ὁποίου φύονται πλουσίως διαμορφωμένα ἔλικες, πληροῦσαι τοὺς κάτω τῶν ὀριζοντίων κεραιῶν δύο τριγωνικούς χώρους (εἰκ. 5). Τὰ μέχρι τοῦδε τουλάχιστον γνωστὰ πινάκια, τὰ κοσμούμενα ὑπὸ σταυροῦ ἀναλόγου μορφῆς, εἶναι λίαν σπάνια καὶ μὲ λιτοτέραν τὴν διάπλασιν τῶν ἐκ τῆς βάσεως τοῦ σταυροῦ φουομένων ἐλίκων. Ἡ

Εἰκ. 5. Πήλινον πινάκιον εὐρεθὲν ἐν τῇ βασιλικῇ Γερακίου.

ἐπὶ τοῦ ἀγγείου τοῦ Γερακίου ἀνάπτυξις τῶν ἐλίκων τούτων παρουσιάζει πλείστας ἀναλογίας πρὸς Βυζαντινὰ γλυπτὰ τοῦ 11^{ου} καὶ 12^{ου} αἰῶνος (βλ. προχείρως παραδείγματά τινα ἐν G. Sotiriou, Guide du Musée Byzantin d'Athènes, edit. franç. par O. Merlier, Athènes 1932, εἰκ. 9, 32). Εἰς τοὺς ἰδίους χρόνους ὀδηγεῖ καὶ τὸ διὰ λεπτῶν γραμμῶν σχηματιζόμενον φολιδωτὸν κόσμημα, τὸ πληροῦν τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σταυροῦ καὶ τῶν ἐλίκων. Ἡ πρωτοτυπία ὁμως, ἣν παρουσιάζει τὸ ἐν Γερακίῳ εὐρεθὲν πινάκιον, εἶναι ὅτι ἐν αὐτῷ τὸ κόσμημα τοῦτο χρησιμεύει διὰ τὴν πλήρωσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς παραστάσεως, ἐνῶ συνήθως τοῦτο πληροῖ τὸ περὶ τὴν παράστασιν ἔδαφος. (βλ. προχεί-

Εἰκ. 6. Πήλινον ποτήριον (: ἀνευρεθὲν ἐν τῇ βασιλικῇ Γερακίου.

ταύτης, καὶ ἀφ' ἐτέρου τὴν Κοινότητα Γερακίου διὰ τὴν πρόθυμον παροχὴν πάσης δυνατῆς εὐκολίας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐργασίᾳ.

ῥως B.S.A. 17, 1910/11, πίν. XVI, 36, 38, 39. Hesperia, 2, 1933, σ. 310, εἰκ. 7 a, c, e, f, h-j, l.). Τὸ ἀνευρεθὲν ἀγγεῖον λόγῳ τῆς ἀνεπτυγμένης μορφῆς τῶν ἐκ τῆς βάσεως τοῦ σταυροῦ φυομένων ἐλίκων, τῆς χρήσεως τοῦ φολιδοῦ κοσμήματος καὶ λόγῳ τῆς κατασκευῆς του, φαίνεται ἀνῆκον εἰς τὸν 11^{ον} πιθανώτατα αἰῶνα.

Ἄγγεῖον μετὰ ὑψηλοῦ ποδός (ποτήριον;) φέρον καστανοῦ χρώματος ἐπάλειψιν ἀνευ διακοσμῆσεως¹ (εἰκ. 6).

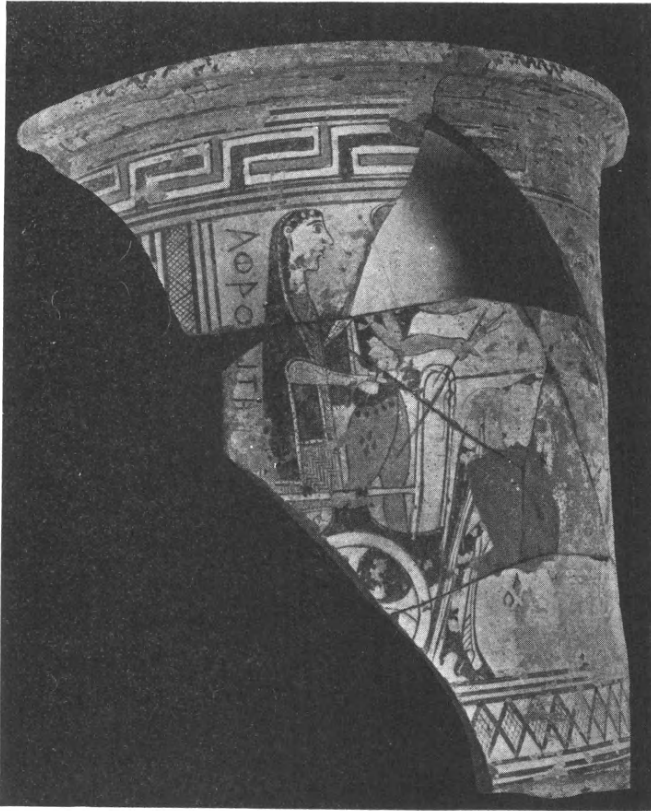
Ταῦτα εἶναι τὰ πορίσματα τῆς ἡμετέρας ἐν Γερακίῳ ἀνασκαφῆς. Κλείων τὴν παροῦσαν ἔκθεσιν καθῆκον θεωρῶ νὰ εὐχαριστήσω ἀφ' ἐνὸς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν διὰ τὴν ἐνίσχυσιν ἣν μοι παρέσχε πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀνασκαφῆς

Α. ΞΥΓΓΟΠΟΥΛΟΣ

¹ Τὰ τεμάχια τοῦ πινακίου καὶ τὸ ἀγγεῖον μέχρι τῆς ιδρύσεως ἀρχαιολογικῆς συλλογῆς ἐν Γερακίῳ, παρεδόθησαν πρὸς φύλαξιν εἰς τὸν ἐκεῖ Συμβολαιογράφον καὶ ἐνθουσιώδη φιλάρχιον κ. Ἰ. Μοιρόπουλον.

11. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΝΑΞΩ

Ἐφορμὴν εἰς τὴν ἀνασκαφὴν μας ἔδωκεν ἄφ' ἑνὸς ἢ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀποκάλυψις γεωμετρικῶν τάφων κατὰ τὴν θεμελίωσιν τοῦ Γυμνασίου Νάξου καὶ τὴν κατασκευὴν τῆς παρ' αὐτὸ διερχομένης ἐθνικῆς ὁδοῦ (βλ. Ἀρχαιολ. Δελτίον 14, 1935, Παράρτ. σ. 50), ἄφ' ἑτέρου δὲ ἢ ἐν ἔτει

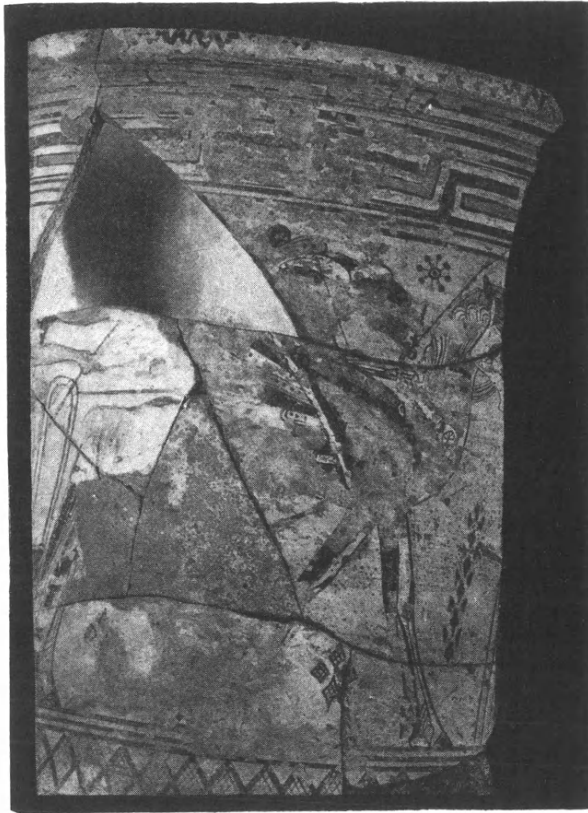

Εἰκ. 1. Ὁ λαιμὸς τοῦ ἀμφορέως τῆς Ἀφροδίτης: ἀριστερὸν ἄκρον: Ἀφροδίτη καὶ Ἄρης ἐφ' ἄρματος.

1936 τυχαία ἀνεύρεσις ἐντὸς τῆς οἰκίας τοῦ Γ. Παπαδοπούλου (συννοικία Νιὸ Χωριὸ) ἀρκετῶν τεμαχίων μεγάλου καὶ ὠραίου ἀνατολίζοντος ἀμφορέως, ἐφ' ὧν διεκρίνετο ἄρμα συρόμενον ὑπὸ πτερωτῶν ἵππων καὶ φέρον τὴν Ἀφροδίτην μετὰ τινος ἄλλου θεοῦ. (εἰκ. 1 καὶ 2) Ἀπεβλέπομεν δὲ εἰς τὴν περραιτέρω ἐξερεύνησιν τοῦ κατὰ τὴν περιοχὴν ταύτην γεωμετρικοῦ νεκροτα-

φείου καὶ τὴν ἀνακάλυψιν τάφων τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀμφορέως τῆς Ἀφροδίτης μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ γνωρίσωμεν καλύτερον τὴν Ναξιακὴν κεραμικήν.

1. Τάφοι. Καὶ ἐντὸς μὲν τῆς οἰκίας Παπαδοπούλου δὲν μᾶς ἐπετράπη δυστυχῶς νὰ σκάψωμεν ὅθεν περιορίσθημεν εἰς τὸ νὰ ἐρευνήσωμεν τὰ πρὸ

Εἰκ. 2. Τὸ δεξιὸν ἄκρον τοῦ λαιμοῦ τοῦ ἀμφορέως τῆς Ἀφροδίτης. Οἱ πτερωτοὶ ἵπποι τοῦ ἄρματος.

τῆς οἰκίας χόματα, ἐντὸς τῶν ὁποίων εὐρέθησαν καὶ ἄλλα δευτερεύοντα τεμάχια τοῦ ἀμφορέως τῆς Ἀφροδίτης ἀπαρτισθέντος τοιουτοτρόπως τοῦ ἀγγείου τῆς εἰκόνας 3, δημοσιευθέντος ὑπὸ τοῦ Χρ. Καρούζου ἐν Jahrb. des Inst. 52, 1937 σ. 166 κέ. Ἐπίσης εὐρέθησαν ὄστρακα γεωμετρικά, ἀνατολίζοντα καὶ νεώτερα, καθὼς καὶ τεμάχια πηλίνων εἰδωλίων, προερχόμενα

προδήλως ἐκ τάφων συληθέντων παλαιότερον¹. Εἰς δὲ τὴν περιοχὴν τοῦ Γυμνασίου ἠνοιξαμεν πέντε τάφους γεωμετρικούς, ἐξ ὧν ὡς μᾶλλον ἐνδιαφέροντας μνημονεύομεν ἐνταῦθα δύο. Ὁ πρῶτος εὑρίσκεται ἀμέσως δεξιὰ τῆς δημοσίας ὁδοῦ παρὰ τὴν ΒΔ γωνίαν τοῦ ἐκκλησιδίου τῆς Ἁγίας Θεοδοσίας καὶ ἐν μικρῷ μέρει ὑπὸ τὸν βόρειον τοῖχον τῆς ἐκκλησίας λελαξευμένος ἐντὸς τοῦ ἐξ εὐθύπτου γρανίτου ἐδάφους (εἰκ. 4). Αἱ διαστάσεις του εἶναι: μῆκος 2,22, πλάτος 0.70 καὶ βάθος 0.40 μ. Ὁ τάφος ἦτο ἀδιατάρακτος ἐκτὸς κατὰ τὰ ἀνώτατα χῶματα μετακινήθεντα ὀλίγον κατὰ τὴν θεμελίωσιν τῆς ἐκκλησίας. Λόγῳ τοῦ ἐξαιρετικῶς εὐθύπτου τοῦ γρανίτου καὶ τῆς ἐν τῷ τάφῳ ἐπικρατούσης μεγάλης ὑγρασίας δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἀναγνωρίσωμεν ἐκ τοῦ σκελετοῦ, εἰμὴ ὀλίγα τεμάχια τοῦ κρανίου κατὰ τὴν ΝΔ γωνίαν τοῦ τάφου. Ἡ μεγάλη ὑγρασία ἔβλαψε σημαντικῶς καὶ τὰ κτερίσματα τοῦ τάφου καταστήσασα ἐξίτηλον τὸν διάκοσμον τῶν ἀγγείων, ὃ ὁποῖος ἐκόλλησεν ἐπὶ τῶν περιβαλλόντων χωμάτων. Ἦσαν δὲ τὰ κτερίσματα πολυάριθμα καὶ σημαντικά: τὰ ἀγγεῖα (σκύφοι, οἰνοχοαί, πυξίδες κτλ.) ὑπερβαίνουν τὰ δεκαπέντε,

Εἰκ. 3. Ὁ ἀμφορεύς τῆς Ἀφροδίτης.

ἰδιαιτέρας ὁμοῦς μνείας ἄξια εἶναι περὶ τὰ τριάκοντα πῆλινα εἰδῶλια γεωμετρικὰ τὴν διαμόρφωσιν (ὑψηλοὶ καὶ κατακόρυφοι λαιμοὶ καὶ πόδες, ὑποτυπώδη περύγια ἀποτελοῦντα μετὰ τοῦ κορμοῦ μίαν ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν κατὰ τρόπον ἐνθymiζοντα τὴν σχηματοποίησιν τῶν ἄλλως ἀσχέτων βεβαίως μυκηναϊκῶν εἰδωλίων) καὶ τὴν διακόσμησιν (συνδυασμοὶ εὐθειῶν καὶ καμπύλων γραμμῶν). Ἀκριβε-

¹ Εἰς ἀπόστασιν ἐξ ἑπτῶν ἀπὸ τῆς οἰκίας Παπαδοπούλου ὁ Ν. Κοντολέοντος ἠνοιξε κατὰ τὸ 1935 τάφον ἤδη τεταραγμένον, ὡς εὑρισκόμενον εἰς μικρὸν βάθος ὑπὸ τὴν σημερινὴν ὁδόν, γεωμετρικῆς ἐποχῆς περιέχοντα ὁστὰ κεκαυμένα καὶ τινὰ ἀγγεῖα.

στέρα μελέτη θὰ δείξῃ, ἐὰν τὰ πτηνὰ ταῦτα ὑπάγονται εἰς τὴν γενικωτέραν κατηγορίαν τῶν καὶ ἄλλοθεν γνωστῶν ζωομόρφων πηλίναν κτερισμάτων τῶν τάφων ἢ ἐὰν σημαίνουν εἰδικόν τι διὰ τὸν νεκρὸν τοῦ προκειμένου τάφου.

Εἰκ. 4. Ὁ παρὰ τὴν Ἀγ. Θεοδοσίαν γεωμετρικὸς τάφος.

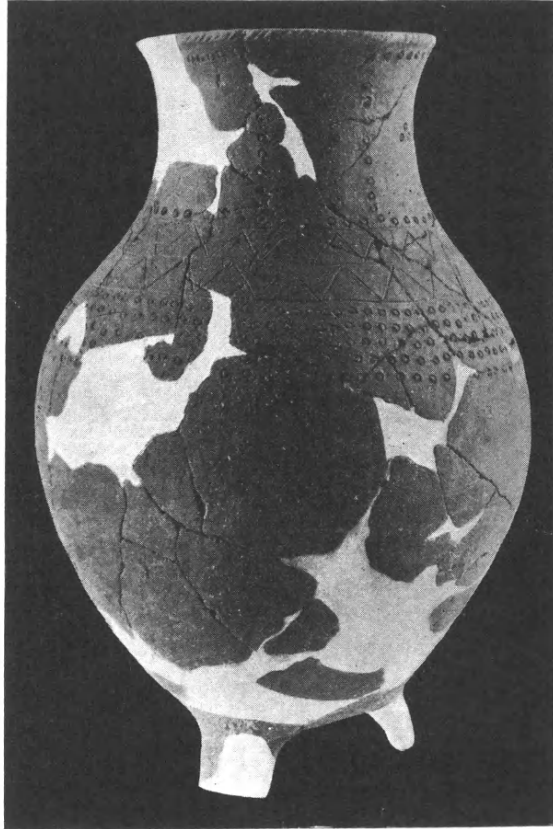
ἄγγειον ἄωτον συμπληρούμενον σχεδὸν ἀκεραίως μὲ λίαν ἐνδιαφέρουσαν ἐγχάρακτον διακόσμησιν (εἰκ. 5)¹.

¹ Εἰς τὴν ἰδίαν περιοχὴν καὶ περὶ τὰ ἑκατὸν περίπου μέτρα βορειότερον παρὰ τὰ προσφυγικὰ παραπήγματα ἀνέσκαψεν ὁ Ν. Κοντολέων κατὰ τὸ 1935 ἀρκετοὺς τάφους νεωτέρων χρόνων, τῶν ὁποίων ὁ παλαιότερος τοῦ τέλους τοῦ Ε΄ αἰ. περιεῖχεν ἀξιόλογον πηλίνην γυναικείαν προτομήν. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ σημειοῦμεν, ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀνεφάνησαν ἀρκετὰ λείψανα τοῦ τείχους τῆς πόλεως ἐκτισμένου διὰ γρανίτου κατὰ τὸν ψευδοδομικὸν τρόπον, ἐλληνιστικῶν δὲ χρόνων ὡς δεικνύουν τὰ ὄστρακα: πρῶτον ἐν

Ὁ δεύτερος τάφος εὐρίσκεται ἀριστερὰ τῆς δημοσίας ὁδοῦ εἰς ἀπόστασιν 20 περίπου μέτρων βορείως τοῦ πρώτου, ὁμοίως λελαξευμένος ἐντὸς ἐδάφους τῆς αὐτῆς συστάσεως, ἐπηρεάσαντος δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν καταστρεπτικὸν τρόπον τὰ κτερίσματα τοῦ τάφου. Αἱ διαστάσεις του εἶναι: μῆκ. 2,15, πλ. 0,60 καὶ βάθος 1,15 μ. Διεπιστώθησαν ἐντὸς τοῦ τάφου ἄνθρακες, ἴσως καὶ τινα κεκαυμένα ὄστᾶ, κατὰ δὲ τὸ Ἀ ἄκρον του καὶ ἀμέσως ὑπὲρ τὸν πυθμένα ὄστᾶ τῆς κεφαλῆς καὶ ὀδόντες. Τὰ ἀγγεῖά του ἦσαν ἐπίσης πολλά, ἀλλὰ βεβλαμμένα· ἀξιομνημόνευτον εἶναι τριποδικὸν πιθοειδὲς

2. Ἱερὸν βορείως τῆς πόλεως. Μετὰ ταῦτα διακόψαντες τὴν περαιτέρω ἐξερεύνησιν τοῦ νεκροταφείου τούτου μετεφέραμεν τὴν ἀνασκαφὴν εἰς λόφον κείμενον βορείως τῆς πόλεως, ὅπου τυχαῖα εὐρήματα (ὀφειλόμενα εἰς τὸ ἄγρυπνον καὶ ἐξησκημένον βλέμμα τοῦ ἤδη φύλακός μας Ν. Γαβαλά, εἰς τὸν ὁποῖον χρεωστοῦμεν καὶ τὴν ἀνακάλυψιν καὶ διάσωσιν τῶν σπουδαιότερων τεμαχίων τοῦ ἐν ἀρχῇ μνημονευθέντος ἀμφορέως τῆς Ἀφροδίτης) ἐμαρτύρουν τὴν ὑπαρξίν λίαν παλαιοῦ ἱεροῦ τοιαῦτα ἦσαν: αἱ κημαι ἀρχαϊκῆς κόρης ἐκ Ναξίου μαρμάρου ἐντοπίου προφανῶς ἐργασίας (εἰκ. 6 καὶ 7), πήλινον εἰδώλιον γυναικεῖον ἐντόπιον ἐπίσης τῶν ἀρχῶν τοῦ 6^{ου} αἰ., πλῆθος ὀστράκων γεωμετρικῶν καὶ ἀρχαϊκῶν, ὀλίγα χάλκινα καὶ πήλινα μικρὰ ἀναθηματικὰ ἀντικείμενα, δύο μικραὶ μαρμάριναι πλάκες μὲ ἀναγλύφους μαστούς.

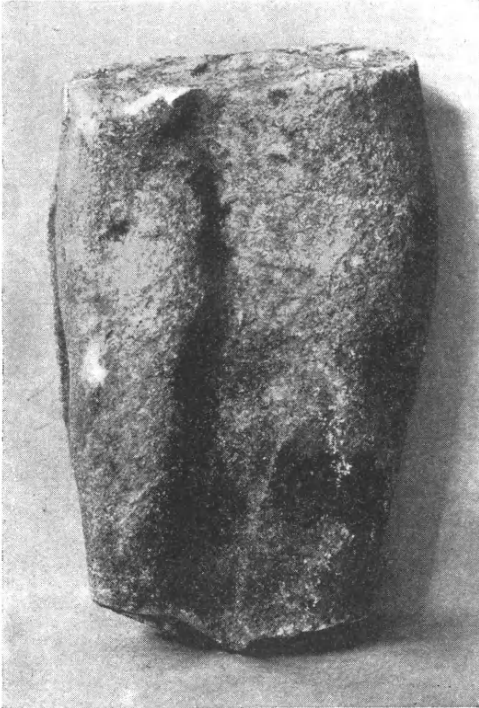
Ἡ θέσις εὐρισκομένη εἰς ἀπόστασιν δέκα λεπτῶν ἀπὸ τοῦ βορείου ἄκρου τῆς πόλεως ὑπερθεῖν τοῦ ἐξωκκλησίου τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς ὀνομάζεται Καμινάκι ἢ Λάκκοι. Ἡ βορεία πλευρὰ τοῦ ὑψηλοῦ βράχου, κροκαλοπαγοῦς τὴν σύστασιν, πίπτει ἀποτόμως πρὸς τὴν θάλασσαν, ἐνῶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς του καὶ ὄπισθεν αὐτῆς πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν σχηματίζεται μικρὰ

Εἰκ. 5. Ἐγγάρακτον τριποδικὸν γεωμετρικὸν ἀγγεῖον.

τῶ οἰκοπέδῳ τοῦ Νικ. Β. Μαρούλη ἐκ τοῦ νοτίου σκέλους τοῦ τείχους κάτωθι καὶ ἀνατολικῶς τοῦ φραγματικοῦ κάστρου· δεύτερον τοῦ καὶ πρότερον ὄρατοῦ ἀνατολικοῦ σκέλους πύργος τετράγωνος ἐντὸς τοῦ κτήματος τοῦ Δ. Βαθρακοκοίλη εἰς ἀπόστασιν 60 περίπου μέτρων ἀπὸ τοῦ φρέατος «Φουντάνα», καταστραφεὶς δυστυχῶς προσφάτως διὰ τὴν ἀνόρυξιν φρέατος.

κοιλὰς καταβαίνουσα ὑπὸ μορφὴν ρευμάτων ἀνωμάλως πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἡ σημερινὴ ὄψις τοῦ τόπου εἶναι προδήλως καὶ ἀναμφιβόλως ἀποτελέσμα βιαιῶν γεωλογικῶν μεταβολῶν, μαρτυρουμένων μάλιστα ρητῶς διὰ γειτονικὴν περιοχὴν πρὸ ἑκατὸν περίπου ἐτῶν (βλ. L. Ross, Inselreisen² I σ. 32). Ἀπτόν δὲ τεκμήριον τούτου ἦσαν δύο μεγάλοι μαρμαρίνοι ὄγκοι ἐπιμελῶς εἰργασμένοι φέροντες ἀναθύρωσιν καὶ κυμάτια καὶ ἀνήκοντες ἴσως εἰς βάσιν

Εἰκ. 6. Αἱ κνήμαι ἀρχαϊκῆς Ναξιακῆς κόρης.

τινά, οἱ ὅποιοι κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἀνασκαφῆς ἦσαν ὄρατοὶ χαμηλὰ παρὰ τὴν θάλασσαν, ἐνεσφηνωμένοι μεταξύ μεγάλων βράχων, μετὰ τῶν ὁποίων προφανῶς εἶχον κατακλισθῆ ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου· ἄλλοι δὲ ἀνάλογοι λίθοι διακρίνονται ἐντὸς τῆς θαλάσσης.

Ἡ τοιαύτη ὄψις τοῦ τόπου δὲν ὑπέσχετο διατήρησιν κτηριῶν τοῦ Ἱεροῦ, εἰμὴ ἐνδεχομένως μόνον κατὰ τὸ σφζόμενον μικρὸν ἐπίπεδον τμήμα τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου· τοῦτο ἐκαλύπτετο διὰ στρώματος ἀραιᾶς μαρμαρίνης λατύπης. Ἀνοιξαντες ὁμως ἀρκετὰς τάφρους ἐβεβαιώθημεν, ὅτι ἐπὶ τοῦ μέρους τούτου οὐδέποτε ὑπῆρξεν οἰκοδόμημά τι· ὁ βράχος λίαν σαθρὸς δὲν ἦτο βεβαίως κατάλληλος, ἵνα θεμελιωθῆ ἐπ' αὐτοῦ οἰκοδόμημα, σήμερον δὲ παρουσιάζει πολλὰς μακρὰς καὶ βαθεῖας ρωγμὰς, μερικῶν ἐκ τῶν

ὁποίων ἐρευνήσαντες τὰ χῶματα τὰ εὑρομεν περιέχοντα ὄστρακα ἔξιχνούμενα ἀπὸ τῶν γεωμετρικῶν μέχρι τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων.

Κατὰ τὸ νότιον ἄκρον τῆς ἐπιπέδου ταύτης κορυφῆς εὑρομεν εἰς ἱκανὴν ἔκτασιν στρώμα μελανῆς τέφρας προερχομένης εἴτε ἐξ ἀσβεστοκαμίνων εἴτε ἐκ λάκκων ξυλανθράκων, περιεχούσης δὲ τοῦλάχιστον ὄστρακα νεωτέρων χρόνων μὲ ἀλοιφὴν χρονολογοῦντα οὕτω τὸ στρώμα τοῦτο· τὰ δὲ ἐπὶ τῆς γύρω ἐπιφανείας κατεσπαρμένα θραύσματα μαρμαρίου εἶναι ἴσως κατάλοιπον τῆς λειτουργίας ἀσβεστοκαμίνων.

Ἔτι νοτιώτερον ὅμως κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τῆς ἐκεῖ που γεννωμένης μικρᾶς χαράδρας τὰ χώματα ἦσαν σχεδὸν ἀδιατάρακτα· ἡ ἐπίχωσις ἔχουσα μέσον βάθος 1 περίπου μέτρου περιεῖχε ὑψηλότερον μὲν ἀναμιξ γεωμετρικὰ καὶ ἀρχαῖκὰ ὄστρακα ἀγγείων καὶ εἰδωλίων, βαθύτερον δὲ μόνον γεωμετρικὰ. Ἐδῶ ἀκριβῶς παρατηρήσαμεν ἀρκετοὺς λίθους μετρίου μεγέθους, ἀργοὺς κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀρχομένους ἀμέσως ὑπὲρ τὸ στερεὸν ἔδαφος μέχρι τῆς ἐπιφανείας καὶ ἐκτεινομένους εἰς μῆκος δύο ἕως τριῶν μέτρων, μέχρι σχεδὸν τοῦ ἀποκρήμνου δυτικοῦ κρασπέδου τοῦ ἐπιπέδου, χωρὶς ὅμως νὰ παρέχουν ἀναμφισβήτητον τὴν ἐντύπωσιν τοίχου· ἐπειδὴ ἐξαντληθείσης τῆς πιστώσεως διεκόψαμεν τὴν ἀνασκαφήν, θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἐξακριβώσωμεν τὸ πρᾶγμα κατὰ τὸ ἐπόμενο ἐτος.

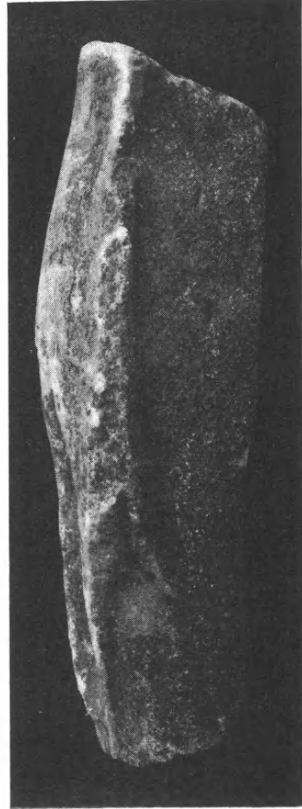
Τὰ ἐκ τῶν χωμάτων τῆς ὄχθης τῆς χαράδρας εὐρήματα ἦσαν ἀφθονώτατα· ἦτοι:

α') **Ὀστρακα ἀγγείων** ταῦτα πληροῦσι πέντε μεγάλα ξύλινα κιβώτια καὶ μολονότι οὐχὶ συμπληρούμενα εἰς ἀκέραια ἀγγεῖα εἶναι σημαντικώτατα. Τὰ παλαιότερα, ἀνήκοντα εἰς τοὺς ὠρίμους καὶ ὑστέρους γεωμετρικοὺς καὶ τοὺς πρωῖμους ἀνατολιζοντας χρόνους, Κυκλαδικὰ τὸ πλεῖστον, ἀλλὰ καὶ ἔξωθεν εἰσηγμένα, θέλουσιν ἀποβῆ λίαν διδακτικὰ διὰ τὴν γνῶσιν τῆς Ναξιακῆς ἰδία κεραμικῆς.

Τῶν ὠραίων τούτων ὄστράκων δὲν δυνάμεθα δυστυχῶς νὰ ἀπεικονίσωμεν δείγματα, διότι μὴ περατωθείσης τῆς ἀνασκαφῆς δὲν ἔχουσιν ἀκόμη τακτοποιηθῆ· μεταξὺ τῶν ἔξωθεν εἰσηγμένων, ἐπικρατοῦν τὰ πρωτοκορινθιακὰ· ὑπάρχουν πρὸς τούτοις ὀλίγα Ναυκρατικὰ καὶ Ροδιακὰ, ἀλλὰ δὲ δὲν ἀνεγνωρίσθησαν μέχρι τοῦδε.

β') **Εἰδώλια πῆλινα**· τούτων εὐρέθησαν τεμάχια· ὁ ἐπικρατῶν τύπος εἶναι ὁ τῆς καθημένης θεᾶς· μνημονεύομεν καὶ ἀπεικονίζομεν ἐνταῦθα (εἰκ. 8) γυναικείαν προτομὴν ἀνήκουσαν εἰς πλαστικὸν σειρηνόμορφον πιθανῶς ἀγγεῖον (ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς σφίεται τὸ στόμιον τοῦ ἀγγείου, ἐπὶ τοῦ ὤμου ὀπῆ πρὸς ἐξάρτησιν) ὠραιότητος τέχνης καὶ ἐργασίας ἐκ τοῦ γ' τετάρτου τοῦ 6^{ου} αἰῶνος.

γ') **Χαλκᾶ**. Ἐν ἀφθονία εὐρέθησαν γεωμετρικαὶ πόρπαι διαφόρων

Εἰκ. 7. Ἀριστερὰ πλευρὰ τῆς κόρης τῆς εἰκ. 6.

τύπων, ὧν μία φέρει ἐγγάρακτον γραμμικὴν διακόσμησιν, πέντε ἢ ἕξ «τριγλώχινες» αἰχμαὶ βελῶν, ἕλικες ἐκ τῶν χρησιμοποιουμένων διὰ τὴν συγκρότησιν τῶν βοστρύχων, δακτύλιοι, κλπ. ὁ καθαρισμὸς τῶν ὅμως δὲν συντελέσθη ἀκόμη.

δ') **Ὅστείνα καὶ διάφορα**: ἐκ τούτων μνημονεύομεν ἀπὸ τοῦδε ὀστέϊνον πλακίδιον μεθ' ἱερογλυφικῆς ἐπιγραφῆς, σκαραβαῖον ὁμοίως ἐπιγεγραμμένον καὶ ψήφους ἠλέκτρον καὶ ὑαλομάζης.

Εἰκ. 8. Πηλινὴ γυναικεῖα πρωτομὴ ἐκ πλαστικοῦ σειρηνομόρφου ἀγγείου.

Μολονότι ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ Ἱεροῦ εὐρίσκειται ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς, εἶναι ὅμως ἀπὸ τοῦδε φανερόν, ὅτι θὰ ἀποβῆ ἀπὸ τριπλῆς ἀπόψεως σημαντικὴ: ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης, τὴν τοπογραφίαν καὶ τὰς λατρείας τῆς Νάξου. Τὸ εἶδος τῶν ἀναθημάτων δὲν ἀφήνει ἀμφιβολίαν, ὅτι ἐν τῷ ἱερῷ ἐλατρεύετο ἢ τοῦλάχιστον συνελατρεύετο θεὰ στενῶς σχετιζομένη μετὰ τὴν γυναικεῖαν φύσιν. Πρόκειται ἄρα περὶ ἱεροῦ τῆς Εἰλειθυίας (παράβαλε Πάρον, Δῆλον); ἢ πρόκειται περὶ τοῦ Δηλίου, γνωστοῦ ὡς ὄχυροῦ λόφου ἐκ τοῦ κατὰ τὸν 7^{ον} αἰ. γενομένου πολέμου Ναξίων καὶ Μιλησίων καὶ τοῦ ἐπεισοδίου τοῦ Διογνήτου καὶ τῆς Πολυκρίτης (πρὸβλ. E. Dugit, De insula Naxo, σ. 80. IG, XII, 5 testimonid 1219 καὶ 1422); ἢ τέλος περὶ τοιαύτης τινὸς θεᾶς λατρευομένης ὑπὸ τὴν

ἐντοπίαν ὑπόστασιν τῆς ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ; Τὰ χώματά του βρῖθουν ἀκόμη ὀστράκων καὶ ἄλλων ἀναθημάτων καὶ ἡ ἀνασκαφὴ πρέπει ἐξάπαντος νὰ συνεχισθῆ.

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Δωρεαί. Εὐχαρίστως ἀναγράφοντες κατωτέρω τὰ πρὸς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας εἶτε ὑπ' αὐτῶν τῶν συγγραφέων εἶτε ὑπ' ἄλλων φίλων αὐτῆς ἀποσταλέντα κατὰ τὸ ἔτος 1937 βιβλία, καθήκον ἡμῶν θεωροῦμεν νὰ ἐκφράσωμεν καὶ ἐνταῦθα πρὸς πάντας τοὺς φιλόφρονας δωρητὰς τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν.

[Εἰς τὸ τέλος τοῦ τίτλου ἐκάστου βιβλίου τίθεται ἐντὸς παρενθέσεως τὸ ὄνομα τοῦ δωρητοῦ. Ὄπου δὲν ὑπάρχει παρένθεσις, δωρητῆς εἶναι ὁ συγγραφεύς].

1. **Ἀμαριώτου, Μαρίας:** Τὸ γράψιμο καὶ ἡ ἀγωγή. Ἀθήναι 1935 (Γ. Χαριτάκης).
2. **Annales Institutorum.** V. 7, 1934/5, Fasc. 2-3 Romae 1936 (Ἡ Διεύθυνσις).
3. **Ἀρβανιτάκη, Γ.:** Ψεῦδη καὶ ἀνακρίβεια Εὐρωπαϊῶν σοφῶν. Ἀθ. 1937.
4. **Ἀρβανιτοπούλου, Α.:** Τὰ ἐπιγράμματα τῶν Μαραθωνομάχων. Ἀθ. 1937. Ἀπ.: «Ἀ. Σ. Ἀρβανιτοπούλου: Ἐπιγραφικὴ» σ. 118-120.
5. **Ἀρχεῖον Βυζαντινοῦ Δικαίου.** Τ. 1 [καὶ] Παράρτ. Νο 1: Ἀθήναι 1930-33 (Τορναρίτης).
6. **Ἀρχεῖον Πόντου.** Τ. 7: Ἐν Ἀθ. 1937 (Ἐπιτροπὴ Ποντιακῶν Μελετῶν).
7. **Βελανιδιώτου, Ἰεζεκιήλ:** Βιβλιογραφία. Δύο νέα βιβλία περὶ ἡμερολογίου. Ἐν Ἀθ. 1937.
8. 24/25 **Bericht** der Römisch - Germanischen Kommission. 1934/35: Berlin 1937 (Ἐπιτροπὴ Ἐθν. Παιδ.).
9. **Burckhardt, J.:** Der Cicerone. Leipzig 1927 (Γ. Χαριτάκης).
10. **Χατζῆ, Ἄντ. Χ.:** Ἑλλη-Ἑλλάς-Ἑλλην. [Ἐν Ἀθ.: 1937] Ἀπ.: «Ἐπιστ. Ἐπετ. Φίλοσ. Σχ. Πανεπιστ. Ἀθ.» 1935/36.
11. **Κυπριακὰ Χρονικά.** Ἔτ. 13, 1937: Ἐν Λάρνακι Κύπρου. (Συντακτ. Ἐπιτροπὴ).
12. **Χρυσσοτέμου** Λαυριώτου: Ἀσματικὴ ἀκολουθία τοῦ Ἀγ. ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος καὶ ἱερατικοῦ Ὁρέστου τοῦ ἐκ Τυάνων τῆς Καππαδοκίας . . . Ἀθῆν. 1936 (Σ. Α. Χουδαβερδόγλου).
13. **Daux, G.:** Pausanias à Delphes. Paris (Γαλλ. Ἀρχ. Σχ. Ἀθ.).
14. » » Delphes au IIe et au Ier siècle, depuis l'abaissement de l'Étolie jusqu' à la paix romaine. 191-31 av. J. - C. Paris 1936 (Γαλλ. Ἀρχ. Σχ. Ἀθ.).
15. **Δεσποτοπούλου, Κ. Ι.:** Ἡ πνευματικὴ ὑπόστασις τῆς νομικῆς ἐπιστήμης. Ἀθήναι (Ἔτ. Προλόγου: 1937).
16. Ἡ **Καينὴ Διαθήκη** . . . μετὰ κριτικοῦ παραρτήματος ἐξ ἐκδόσεως Χ. Ι. Παπαϊωάννου. Τ. 1: Ἀθήνησι 1936 (Χ. Ι. Παπαϊωάννου).
17. **Doerpfeld, W.:** Alt-Athen und seine Agora. H. 1: Berlin 1937.
18. **Δρακουλίδου, Χριστ.:** Ἄνευ πόλεων μέχρι Τραϊανοῦ. Ἀλεξανδρούπολις 1937.
19. **Dreger, Eug.:** Der homerische Apollonhymnos. Leiden 1937. Ἀπ.: «Mnemosyne» V. 5.

20. **Ἐπετηρίς Ἑταιρείας Βυζαντ. Σπουδῶν.** Ἔτ. 12, 1936: Ἀθῆναι 1936. (Ἔτ. Βυζ. Σπ.).
21. **Forschungen in Ephesos.** Bd 4: Berlin 1937 (Ἀυστρ. Ἀρχαιολ. Ἰνστιτούτον).
22. **Goessler, P.:** Jacob Linckh. Ἄπ.: «Münch. Jahrb. d. Bild. Kunst» N.F. 1937.
23. **Γουδῆ, Δ. Ν.:** Τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν. Τ. 1: Ἐν Ἀθ. 1937.
24. **En Grèce.** 1937 (Ἵπουργ. Τύπου καὶ Τουρισμοῦ).
25. **Haspels, C. H. Em.:** Attic black-figured Iekythoi (1-2): Paris 1936 (Travaux et Mém. publ. par les professeurs de l'Inst. Sup. d'Ét. Franç.) (Γαλλ. Ἀρχαιολ. Σχ. Ἀθηνῶν).
26. **Heinze, Rich.:** Τὰ αἷτια τοῦ μεγαλείου τῆς Ρώμης. Μετάφρ. Χ. Κ. Καπνουκάγια. Ἀθ. 1930 (Χ. Κ. Καπνουκάγιας).
27. **Ἐκατονταετηρίς** (Ἐθνικ[οῦ] καὶ Καποδιστριακ[οῦ] Πανεπιστημί[ου] Ἀθηνῶν) 1837-1937: Ἀθ. 1937 (Πανεπιστ. Ἀθηνῶν).
28. **Ἐκατονταετηρίς** (Ἐθνικ[οῦ] καὶ Καποδιστριακ[οῦ] Πανεπιστημί[ου] Ἀθηνῶν) 1: Δ. Σ. Μπαλάνου, Ἱστορία τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Ἀθ. 1937 (Πανεπιστ. Ἀθ.).
29. **Herz, M.:** Catalogue raisonné des monuments exposés dans le Musée National de l'art arabe. Éd. 2, Le Caire 1906 (Γ. Χαριτάκης).
30. **Καλλιγᾶ, Μ. Κ.:** Ἀνασκαφικαὶ ἔρευναι εἰς τὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας. Ἐν Ἀθ. 1937. Ἄπ.: «ΠΑΕ» 1936.
31. **Καλογεροπούλου, Διον. Π.:** Βιβλιογραφία Εὐβοίας καὶ Θεσσαλ. Σποράδων 1471-1937. Ἐν Ἀθ. 1937.
32. **Καπνουκάγια, Χρ. Κ.:** Miscellanea Horatiana. [Ἐν Ἀθ.] 1936. Ἄπ.: Ἐπιστ. Ἐπετ. Φίλοσ. Σχ. Πανεπ. Ἀθ. 1935/36.
33. » » » Τὰ πρόσωπα τῶν Τρωάδων τοῦ L. Annaei Senecae. Ἐν Ἀθ. 1936.
34. **Καρολίδου, Π.:** Παγκόσμιος ἱστορία. Τ. 1-4. Ἀθῆναι (1926-29) (Γ. Πάγκαλος).
35. **Κεραμοπούλλου, Α. Δ.:** Ἀνασκαφαὶ καὶ ἔρευναι ἐν Ἄνω Μακεδονίᾳ. Ἐν Ἀθ. 1937. Ἄπ.: «ΠΑΕ» 1936.
36. » » » Ἐρευναι καὶ περίοδοι τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ ἐν Δυτικῇ Μακεδονίᾳ. Θεσσαλονίκη 1937. Ἄπ.: «Μακεδον. Ἡμερολόγιον» 1937.
37. **Κλεομβρότου, Εὐαγγ. Γ.:** Τὸ ὑπ' ἀριθ. 25 χειρόγραφον τῆς ἐν Λέσβῳ Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου . . . Μυτιλήνη 1937. Ἄπ.: «Ὁ Ποιμὴν».
38. **Klumbach, H.:** Tarentiner Grabkunst. Reutlingen 1937 (Tübinger Forschungen z. Archäologie u. Kunstgeschichte, 13).
39. **Κολοκοτσᾶ, Εὐαγγ. Δ.:** Ἡ λογοτεχνία καὶ ἡ καλλιτεχνία τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἐν σχέσει πρὸς τὰς τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἔκδ. 2. Ἐν Ἀθ. 1937.
40. » » » Κριτικαὶ παρατηρήσεις καὶ ἐπανορθώσεις εἰς ἀρχαίους Ἑλληνας τραγικούς. Ἀθήνησι 1936.
41. **Κοντῆ, Ι.:** Παρατηρήσεις εἰς ἐπιγραφὰς τῆς Λέσβου. 1937. Ἄπ.: «ΑΕ» 1936.
42. **Κουρουγιώτη, Κ. - Τραυλοῦ, Ι.:** Ἀνασκαφαὶ ἐν Ἐλευσίνι. Ἐν Ἀθήναις 1937. Ἄπ.: «ΠΑΕ» 1936.
43. » » » Ἀνασκαφαὶ Ἱερᾶς Ὀδοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1937. Ἄπ.: «ΠΑΕ» 1936.

44. **Κτενᾶ, Χρ.:** Ἀσματικὴ ἀκολουθία τοῦ Ἁγ. . . Ὁρέστου τοῦ ἐκ Τυάνων . . . ὑπὸ Χρυσοστόμου Λαυριώτου. Ἀθ. 1936 [Κρίσις] Ἀπ.: Ἑπετ. Ἐτ. Βυζ. Σπ. 12, 1936. (Σ. Α. Χουδαβεργδόγλου).
45. **Kunze, E.:** Roland Hampe, Frühe griech. Sagenbilder in Böotien. Athen, Deutsch. arch. Inst., 1936. [Κρίσις]. Ἀπ.: «Gött. Gelehrte Anzeiger» 1937, σ. 280-298.
46. **Κυπαρίσση, Ν.:** Ἀνασκαφαὶ ἐν ἀρχαίᾳ Ἀχαΐᾳ. Ἐν Ἀθ. 1937. Ἀπ.: «ΠΑΕ» 1936.
47. **Λεβίδη, Ν. Δ.:** Προσφωνήσεις δύο 1936-1937. Ἀθ. 1937.
48. **Λεύκωμα** Βυζαντινῶν σχεδίων (Ἑταιρεία[ς] Βυζαντ. Σπουδῶν). Ἐν Ἀθ. 1936.
49. **Μαρινάτου, Σπ.:** Ἀνασκαφαὶ ἐν Κρήτῃ. (Ἄμνισός-Δεήρος-Ἀρχαιολογώρι). Ἐν Ἀθ. 1936. Ἀπ.: «ΠΑΕ» 1935.
50. « » Ἀνασκαφαὶ ἐν Ἄμνισῷ Κρήτης. Ἐν Ἀθ. 1937. Ἀπ.: «ΠΑΕ» 1936.
51. **Maspero, G.:** Guide du visiteur au Musée du Caire. Éd. 4, Le Caire 1915 (Γ. Χαριτάκης).
52. **Meyer, E.:** Briefe von Heinrich Schliemann. Berlin. Leipzig 1936.
53. **Μιχαηλίδου Νουάρου, Μ. Γ.:** Λαογραφικὰ Σύμμεικτα Καρπάθου. Τ. 1: Ἀθ. 1932 (Μιχαηλίδου Νουάρου, Μ. Γ.: Καρπαθιακά μνημεῖα, 2).
54. **Μιστάρδη, Γ. Γ.:** Αὐστραλιανὴ ὁμοσπονδία. Τχ. 1: Ἀθ. 1935.
55. « » » Μορφολογία τῶν ἀνωτέρων τμημάτων τῶν ὑψηλῶν ὄρεων τῆς Ἑλλάδος. Ἀθ. 1937. Ἀπ.: «Πρακτ. τοῦ Α' Πανελλ. Ὁρειβ. Συνεδρ.» σ. 35-41.
56. « » » Recherches sur la tectonique et la morphologie de la region plus ou moins montagneuse qui s'étend au sud du bassin de Phlionte. [Καὶ ἑλλην. τίτλος καὶ ἑλλ. περιλήψεις]. Ἀθ. 1936. Ἀπ.: «ΠΑΑ» 11, 1936.
57. **Μπακαλάκη, Γ.:** Ἀνασκαφὴ ἐν Καλαμίτσα Καβάλλας. Ἐν Ἀθ. 1937. Ἀπ.: «ΠΑΕ» 1936.
58. « » » Un torse archaïque d'Apollon Citharède à Délos. Paris 1936. Ἀπ.: «BCH» 1936.
59. **Μυλωνᾶ, Γ. Σ.:** Ὁ ἐνεπίγραφος ἐτερόστομος ἀμφορεὺς τῆς Ἐλευσίνος καὶ ἡ Ἑλλαδικὴ γραφὴ. [Ἐν Ἀθ.] 1937. Ἀπ.: «ΑΕ» 1936.
60. « » » Eleusiniaca. Ἀπ.: «Am. Journ. of Arch.» V. 40, 1936.
61. **Μυρίδου, Χρ.:** Ἡ οἰκογένεια τῶν Σαρασιτῶν καὶ ὁ Γερβάσιος Σαρασίτης. Ἐν Ἀθ. 1937. Ἀπ.: «Ἀρχ. Πόντου».
62. **Ὀρλάνδου, Α. Κ.:** Ἀνασκαφὴ Σικυῶνος. Ἐν Ἀθ. 1937. Ἀπ.: «ΠΑΕ» 1936.
63. « » » Délos chrétienne. Paris 1936 «BCH» 1936, I.
64. **Παπαγιαννοπούλου, Ἀνδ. Α.:** Ἡ ἀκριβὴς θέσις τῆς Ἀκαδημείας. Ἀθ. 1937.
65. **Παπασταματίου, Τ. Α.:** Ὁ ἱππότης Δικάριος. [Ἐν Ἀθ.] ἄ. ἔ. Ἀπ.: «Ἀρχ. Εὐβ. Μελετῶν».
66. **Πελεκίδη, Σ.:** Ἀπὸ τὴν πολιτεία καὶ τὴν κοινωνία τῆς ἀρχαίας Θεσσαλονίκης. Ἐν Θεσσαλονίκῃ, 1934. Παράρτ. τοῦ Β' τόμου τῆς Ἐπιστ. Ἑπετηρ. Φίλος. Σχ. Πανεπ. Θεσσαλ.
67. **Φιλαδελφῆς, Α. Δ.:** Μνημεῖα Ἀθηνῶν. Ἐν Ἀθ. 1928.
68. **Φουντοπούλου, Α.:** La psychogénèse Paris 1924.
69. **Πρακτικὰ** τῆς ἐν Ἀθήναις Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας τοῦ ἔτους 1933. Ἐν Ἀθ. 1936. (Χριστ. Ἀρχ. Ἐτ.).

70. Dal **Regno** all'Impero 17 Marzo 1861-9 Maggio 1936. Roma 1937 (R. Accademia Nazionale dei Lincei).
71. **Renz, C.**: Ἡ γεωλογικὴ κατασκευὴ τῶν ἐλληνικῶν ὄρεων. Μετάφρ. καὶ σημειώσεις ὑπὸ Γ. Μιστάρδη (Γ. Μιστάρδης).
72. **Richter, Gisela M. A.**: Red-figured Athenian vases in the Metropolitan Museum of Art. V. 1-2: New-Haven 1936.
73. **Σάρρου, Δ. Μ.**: Σοφοκλῆς. IV: Οἰδίπους Τύραννος. Σὲ δημοτικούς στίχους. Ἀθήναι 1936. V: Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῷ. Ἀθ. 1937.
74. **Schilling, Fred. Ang.**: The mysticism of Ignatius of Antioch. Philadelphia: 1932 (Diss. In).
75. **Shoe, Lucy T.**: Profiles of greek mouldings. Text [καὶ] Plates, Cambridge, Mass: 1936. (Ἀμερικ. Ἀρχαιολ. Σχολή).
76. **Σωτηριάδου, Γ.**: Ἐρευναι καὶ ἀνασκαφαὶ ἐν Μαραθῶνι. Ἐν Ἀθ. 1937. Ἀπ.: «ΠΑΕ» 1936.
77. **Σωτηρίου, Γ. Α.**: Ἀνασκαφαὶ Ν. Ἀγχιάλου. Ἐν Ἀθ. 1937. Ἀπ.: «ΠΑΕ» 1936.
78. **Σπυριδάκι, Γ. Κ.**: Α'. Οἱ Ἐβραῖοι εἰς τὴν Κρητικὴν Λαογραφίαν. Β'. Βιβλιοκρισία. (Χαννιά) 1937. Ἀπ.: «Ἐπετ. καλλιτεχν. λογοτεχν. Χαννίων».
79. **Στεργιανόπουλος, Π.**: Αἱ ἀνασκαφαὶ εἰς τὸ ἀρχαῖον ᾠδεῖον. Ἐν: «Νεολόγος Πατρῶν» 21 Αὐγούστου 1937.
80. » » Δύο γαμήλιοι πομπαὶ ἐπὶ ἐρυθρομόρφου πυξίδος, 1937. Ἀπ.: «ΑΕ» 1936.
81. **Symbolae Osloenses**. Fasc. 15-16: Osloae 1936. Fasc. supplet. 8: E. Vandrík, Rhythmus und metrum. Osloae 1937. (Societas Graeco-Lat.).
82. Γενικὸν **Συμβούλιον** Βιβλιοθηκῶν τῆς Ἑλλάδος. 12-13: Ἐν Ἀθ. 1936-37. 12: Guyot-Daubés. Ἡ τέχνη τῆς Μελέτης... μετάφρ. Α. Λ. Δεληγιώργη. 13: Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία... Συμπληρ. τχ. τῶν ἐτῶν 1930-34.
83. **Ωμοπούλου, Ἰακ.**: Πελασγικά. Μ. 2, 1: Ἐν Ἀθ. 1934.
84. **Θρακικά**. Τ. 8, 1937. Ἐν Ἀθ. 1937. (Θρακικὸν Κέντρον).
85. **Θρεψιάδου, Ι.**: Ἀνασκαφαὶ ἐν Μεγάρους. Ἐν Ἀθήναις 1937. Ἀπ.: «ΠΑΕ» 1936.
86. **Valmin, N.**: Hundra år grekisk arkeologi. (Till det Grekiska Arkeologsällskapets Sakeljubileum). Ἀπ.: «Svensk Tidskrift» 24, 1937.
87. » » Poids préhistoriques grecs de Malthi en Messénie. Lund 1937. (Bull. Soc. R. des Lettres de Lund, 1936-37, II).
88. **Wilhelm, Ad.**: Ἀποφορά. Ἀπ.: «Anzeiger d. Akad. d. Wiss. in Wien, Philol.—hist. Kl., Jg. 1936, N. 18-26.
89. **Ξυγγοπούλου, Α. - Παπαδημητρίου, Ι.**: Ἐρευναι ἐν Παλαιοπόλει τῆς Κερκύρας. Ἐν Ἀθ. 1937. Ἀπ.: «ΠΑΕ» 1936.
90. **Ξυγγοπούλου, Ἄνδρ.**: Κατάλογος τῶν εἰδόνων (Μουσεῖ[ου] Μπενάκη, Ἀθήναι) Ἐν Ἀθ. 1936 (Ἄντ. Ἐμμ. Μπενάκης).
91. » » Βυζαντινὸν κιβωτίδιον μετὰ παραστάσεων ἐκ τοῦ βίου τοῦ Ἁγ. Δημητρίου. [Ἐν Ἀθ.] 1937. Ἀπ.: «ΑΕ» 1936.
92. **Ziebarth, E.**: Eine Handelsrede aus der Zeit des Demosthenes... Heidelberg 1936. (Komment. Griech. u. Latein. Texte, 8).
- Ἄγοραὶ καὶ ἀνταλλαγαί. Εἰσῆχθησαν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ 1937 ἕξ ἀγορᾶς 207 νέοι τόμοι καὶ ἕξ ἀνταλλαγῆς 116.

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1937

Τῆ 16^η Μαρτίου 1937 ἡμέρᾳ Τρίτῃ καὶ ὥρᾳ 5 1/2 μ. μ. συνῆλθον οἱ ἑταῖροι εἰς τακτικὴν συνέλευσιν, ἵνα συμφώνως πρὸς τὸ ἀρθρ. 32 τοῦ Ὁργανισμοῦ ἐκλέξωσι τὸ τε Προεδρεῖον τῆς Συνελεύσεως καὶ τὴν πενταμελῆ ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ Ἐπιτροπεῖαν διὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος 1937 ἀκούσωσι δὲ τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπεῖας περὶ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ 1936, ὡς καὶ τὴν ἔκθεσιν τοῦ Γραμματέως τοῦ Συμβουλίου περὶ τῶν πεπραγμένων τοῦ 1936.

Παρήσαν ἑταῖροι τεσσαράκοντα τρεῖς. Γενομένης φανεραῦς ψηφοφορίας ἐξελέγησαν: Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως ὁ κ. Παναγιώτης Πουλίτσας, Ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Ἰωάννης Καλιτσουνάκης, Α΄ Γραμματεὺς ὁ κ. Ἰωάννης Θρεψιάδης καὶ Β΄ Γραμματεὺς ἡ Δ^{ῖς} Ἄννα Ἀποστολάκη.

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Συνελεύσεως κ. Ἰωάννης Θρεψιάδης ἀνέγνωσε τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπεῖας περὶ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως κατὰ τὸ ἔτος 1936 ἢ δὲ Συνέλευσις ὁμοφώνως ἐνέκρινε τὴν διαχείρισιν ταύτην. Εἶτα διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας ἐξελέγησαν μέλη τῆς ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπεῖας καὶ ἐπὶ τοῦ Προϋπολογισμοῦ διὰ τὸ ἔτος 1937 οἱ κ. κ. Β. Αἰγινήτης, Ε. Κρητικός, Γ. Παπαϊωάννου, Μιλτ. Πουρῆς καὶ Ἄγγελος Σταυρόπουλος.

Διακοπέισις μετὰ ταῦτα τῆς συνεδρίας καὶ ἐπαναληφθείσης τὴν 6 1/4 ὁ Γραμματεὺς τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑταιρείας κ. Γεώργιος Π. Οἰκονόμος ἀνεκοίνωσε τὴν ὑπ' αὐτοῦ συνταχθεῖσαν ἔκθεσιν περὶ τῶν πεπραγμένων τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ λήξαν ἔτος 1936 μετὰ προβολῶν φωτεινῶν εἰκόνων ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας γενομένων ἀνασκαφῶν.

ΕΚΘΕΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1937

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ
ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Κύριε Πρόεδρε,

Οί ύπογεγραμμένοι αποτελοῦντες τὴν Ἐξελεγκτικὴν Ἐπιτροπείαν τῆς Ἑταιρείας διὰ τὸ ἔτος 1937, προσκληθέντες διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 150 τῆς 18 Μαρτίου 1938 ἐγγράφου τοῦ κ. Προέδρου, ἐπελήφθημεν τοῦ ἐλέγχου τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τῆς Ἑταιρείας τοῦ λήξαντος ἔτους 1937, ἐκ τῶν λογιστικῶν καὶ ταμιακῶν βιβλίων τῆς ὁποίας ἐξάγονται τὰ ἑξῆς ἀποτελέσματα:

Α' Χρηματικόν.

Ταμείον.

α) Χρέωσις:

1) Ὑπόλοιπον μετρητῶν εὑρεθὲν ἐν τῷ Ταμείῳ τὴν 31 ^{ην} Δεκεμβρίου 1936	Δρχ.	54.949.90
2) Εἰσπράξεις ἀπὸ ἔσοδα γενικοῦ Προϋπολογισμοῦ χρήσεως 1937	»	1.742.947.25
3) Ἀναλήψεις ἐκ τῶν ἐπ' ἀνοικτῶ λογαριασμῶ καταθέσεων παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ	»	872.703.80
4) Ἐπιστροφαὶ χρημάτων ἐκ προκαταβολῶν δι' ἀνασκαφὰς	»	29.259.50
5) Κεφαλαιοποιήσις ἀντιτίμου ἐκ πωλήσεως ἀκινήτων	»	521.007.80
Σύνολον	Δρχ.	<u>3.220.868.25</u>

β) Πίστωσις:

1) Πληρωμαὶ εἰς ἔξοδα γενικοῦ Προϋπολογισμοῦ χρήσεως 1937	Δρχ.	1.649.491.80
2) Καταθέσεις εἰς τὸν ἐπ' ἀνοικτῶ παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ λογαριασμὸν τῆς Ἑταιρείας	»	1.520.841.—
3) Ἐπιστροφαὶ χρημάτων μεταφερθεῖσαι εἰς ἀνασκαφὰς	»	29.259.50
4) Ὑπόλοιπον μετρητῶν εὑρεθὲν ἐν τῷ Ταμείῳ τὴν 31/1/38	»	21.275.95
Σύνολον	Δρχ.	<u>3.220.868.25</u>

Ἀνάλυσις Ἐσόδων καὶ Ἐξόδων.

α) Ἐσοδα.

1)	Ἀπὸ μερίσματα καὶ τόκους	Δρχ.	499.833.20
2)	» μισθώματα	»	42.750.—
3)	» ἀντίτιμον δημοσιευμάτων	»	18.825.—
4)	» » δημοσιευμάτων Ἀρχαιολογικοὶ Τόποι καὶ Μουσεῖα τῆς Ἑλλάδος	»	21.596.—
5)	» εἰσφορὰς Ἐταίρων	»	2.925.—
6)	» ποσοστὸν, δυνάμει ἀναγκαστ. Νόμου 339 «περὶ κρατικῶν λαχείων»	»	500.000.—
7)	» φωτογραφικὰ δελτάρια	»	127.639.—
8)	» καθαρὸν προϊόν φωτογραφικῶν δελταρίων χρήσεως 1936	»	8.008.25
9)	» ἀντίτιμον ἐκ πωλήσεως ἀκινήτων	»	521.007.80
10)	» πώλησιν ἀχρόστου ὑλικοῦ καὶ ἐξ ἄλλων ἀπροβλέπτων ἐσόδων	»	363.—
11)	» προκῦψαν περίσσευμα διαχειρίσεως 1936	»	—
	Σύνολον	Δρχ.	<u>1.742.947.25</u>

β) Ἐξοδα.

1)	Εἰς μισθοὺς καὶ ἐπιδόματα	Δρχ.	189.840.—
2)	» ἔξοδα γραφείων	»	67.843.80
3)	» » βιβλιοθήκης	»	111.314.20
4)	» ἐπισκευὰς καὶ ἐπιπλώσεις	»	2.843.—
5)	» ἀνασκαφὰς καὶ μελέτας	»	138.078.50
6)	» δημοσιεύματα	»	169.999.75
7)	» » Ἀρχαιολογικοὶ Τόποι καὶ Μουσεῖα	»	30.500.—
8)	» προμήθειαν χάρτου Ἀρχαιολ. Ἐφημερίδος	»	86.983.—
9)	» ποσοστὸν συγγραφέων «Ἀρχαιολ. τόποι κλπ».	»	3.842.—
10)	» συνδρομὰς εἰς ἐκδοθησόμενα περιοδικὰ κλπ.	»	5.150.—
11)	» ἐπιστημονικὰς ἀνακοινώσεις	»	1.150.—
12)	» προμήθειαν φωτογραφικῶν δελταρίων κλπ.	»	69.745.90
13)	» ἀμοιβὴν φυλάκων Μουσείων	»	5.742.—
14)	» σύστασιν καὶ πλουτισμὸν βιβλιοθηκῶν Μουσείων	»	2.700.—
15)	» ἀπόδοσιν καθαρῶν προϊόντων χρήσεως 1936	»	8.008.25
16)	» διάφορα ἔξοδα	»	27.969.10
17)	» ἐνίσχυσιν ἐφόρων ἀρχαιοτήτων	»	49.991.—
18)	» ἑορτασμὸν 100ετίας τῆς Ἐταιρείας	»	129.653.75
19)	» ἔξοδα κεκλεισμένων χρήσεων	»	27.129.75
20)	» κεφαλαιοποιήσιν ἀντιτίμου πωλήσεως ἀκινήτων	»	521.007.80
	Σύνολον	Δρχ.	<u>1.649.491.80</u>
	Περίσσευμα ἐσόδων καὶ ἐξόδων χρήσεως 1937	»	<u>93.455.45</u>
		Δρχ.	<u>1.742.947.25</u>

Γ' Γενικὸς Ἰσολογισμὸς.

Α' Ἐνεργητικόν.

Τὸ Ἐνεργητικὸν τῆς Ἐταιρείας τῆ 31 Ἰανουαρίου 1938 ἀνήρχετο εἰς	Δρχ.	<u>4.847.562.50</u>
ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ἑξῆς:		
1) ἀπὸ μετρητὰ ἐν τῷ Ταμείῳ	Δρχ.	21.275 95
2) » τὸ μέγαρον τῆς Ἐταιρείας	»	259.863.80
3) » ἀκίνητα κτήματα	»	17.847 50
4) » 70 μετοχὰς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς	»	157.190.25
5) » 405 ὄμολ. Ἐθνικοῦ Δανείου 1889, 4 ⁰ / ₁₀₀ Πάγιον	»	88.154.25
6) » 75 » » 1890, 5 ⁰ / ₁₀₀ Σιδ.Λαρ.	»	20.193.75
7) » 121 » » 1907, 5 ⁰ / ₁₀₀ Ἀμύνης	»	8.315.20
8) » 135 » » 1914, 5 ⁰ / ₁₀₀	»	167.467.65
9) » 1 » » 1893, 5 ⁰ / ₁₀₀ Κεφα- λαιώσεως μετὰ μιᾶς ἀποδείξεως φρ. 140	»	640.—
10) » 30 ὄμολ. Ἐθνικ. Πατριωτικοῦ Δανείου	»	25.—
11) » 25 » » Προσφυγικοῦ 1924, 7 ⁰ / ₁₀₀	»	183.047.50
12) » 4098 ὄμολ. Ἐθν. Ἀναγκ. 1922, 6 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀ , κληρο- δοτήματος I. Μαρκοπούλου	»	329.095.15
13) » καταθέσεις ἐπ' ἀνοικτῶ λ/σμῶ παρ' Ἐθν. Τραπ.	»	2.054.581.80
14) » προκαταβολὰς	»	1.932.—
15) » 180 Μετοχὰς Κτηματικῆς Τραπεζῆς Ἑλλάδος	»	180.000.—
16) » 110 » Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος	»	547.943.70
17) » 150 ὄμολογ. Δαν. Ἑλληνοβουλγ. Μεταν. 1923	»	52.733.60
18) » 90 ὄμολογ. Ἐθν. Δαν. Κτηματικῆς Τραπεζῆς 1930 7 ⁰ / ₁₀₀ Λ. 1.000.000.—	»	<u>757.255.40</u>
Σύνολον Δρχ.		<u>4.847.562.50</u>

Β' Παθητικόν.

Τὸ δὲ Παθητικὸν τῆς Ἐταιρείας τῆ 31 Ἰανουαρίου 1938 ἀνήρχετο εἰς	»	<u>4.847.562.50</u>
ἀποτελούμενον :		
1) ἐκ τοῦ Κεφαλαίου τῆς Ἐταιρείας	Δρχ.	3.511.250.25
2) ἐκ τῆς μερίδος ὑπὲρ τῶν Μουσείων, Νόμος 4823	»	62.688.55
3) ἐκ τῆς κεφαλαιοποιήσεως τοῦ ἀντιτίμου πωλήσεως ἀκι- νήτων τῆς Ἐταιρείας	»	<u>1.273.623.70</u>
	Δρχ.	<u>4.847.562.50</u>

Δ' Περιουσία τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας.

Ἡ περιουσία τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας τῆ 31
Ἰανουαρίου 1938 ἀνήρχετο εἰς Δρχ. 4.847.562.50
ἀποτελουμένη ἐκ τῶν ἐξῆς στοιχείων :

1) ἀπὸ μετρητὰ ἐν τῷ Ταμείῳ	Δρχ.	21.275.95
2) » τὸ μέγαρον τῆς Ἐταιρείας	»	259.863.80
3) » ἀκίνητα κτήματα	»	17.847.50
4) » 70 μετοχὰς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς	»	157.190.25
5) » 405 ὄμολ. Ἐθν. Δαν. 1889, 4 ^ο / _ο	»	88.154.25
6) » 75 » » 1890, 5 ^ο / _ο Σιδ. Λαρίσης	»	20.193.75
7) » 121 » » 1907, 5 ^ο / _ο Ἀμύνης	»	8.315.20
8) » 135 » » 1914, 5 ^ο / _ο	»	167.467.65
9) » 1 » » 1893, 5 ^ο / _ο Κεφαλαιώσεως, μετὰ μιᾶς ἀποδείξεως φρ. 140	»	640.—
10) » 30 ὄμολ. Ἐθν. Δαν. Πατριωτικοῦ	»	25.—
11) » 25 » » Προσφυγικοῦ, 1924, 7 ^ο / _ο	»	183.047.50
12) » 4098 » » Ἀναγκαστ. 6 1/2 ^ο / _ο , 1922, κληροδοτήματος Ἰω. Μαρκοπούλου	»	329.095.15
13) » καταθέσεις ἐπ' ἀνοικτῷ Λ/σμῶ παρ' Ἐθν. Τραπ.	»	2.054.581.80
14) » προκαταβολὰς	»	1.932.—
15) » 180 μετοχὰς Κτηματικῆς Τραπεζῆς Ἑλλάδος	»	180.000.—
16) » 110 » Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος	»	547.943.70
17) » 150 ὄμολ. Δαν. Ἑλληνοβουλγαρικῆς μεταναστεύ- σεως 1923, 6 ^ο / _ο	»	52.733.60
18) » 90 ὄμολογίας Ἐθν. Δαν. Κτηματικῆς Τραπεζῆς 1930, 7 ^ο / _ο Λ. 1.000.000.—	»	757.255.40
Σύνολον Δρχ.		<u>4.847.562.50</u>

Περαίνουσα τὴν παροῦσαν ἔκθεσιν ἡ Ἐπιτροπεία προτείνει, εἰς τὴν Συνέλευσιν, ὅπως ἐγκρίνη τὴν προκειμένην διαχείρισιν, ὡς ὀρθῶς ἔχουσαν καὶ ἐπικυρώσῃ τὸν τε Ἰσολογισμὸν καὶ Ἀπολογισμὸν τοῦ λήξαντος ἔτους 1937.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 21 Μαρτίου 1938.

Ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπεία

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΙΓΙΝΗΤΗΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΚΡΗΤΙΚΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΔΩΝ

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ		Είδος εσόδων	Προϋπο- λογισθέντα	Εισπρα- χθέντα	Διαφορὰ					
Κεφάλ.	Αριθ.				Επί πλέον	Επί ἔλαττον				
A'	1-13	Μερίσματα και τόκοι	482848	—	499833	20	16985	20	—	—
»	2	Μισθώματα	36000	—	42750	—	6750	—	—	—
»	3	Ἀντίτιμον δημοσιευμάτων	100000	—	40421	—	—	—	—	59579
B'	1	Εισφοραι ἑταίρων	3500	—	2925	—	—	—	—	575
»	2	Δικαιώματα ἐκ τοῦ Λαχείου Στόλου και Ἀρχαιοτήτων	500000	—	500000	—	—	—	—	—
Γ'	1- 1	Φωτογραφία και Φωτογρα- φικά δελτάρια	100000	—	127639	—	27639	—	—	—
»	1- 2	Ἐκ πωλήσεως φωτ. δελτ. καθα- ρόν κέρδ. Ν. 4823 χρ. 1936	8008	25	8008	25	—	—	—	—
»	2- 1	Ἐκ πωλήσεως ἀκινήτων	500000	—	521007	80	21007	80	—	—
»	2- 2	Ἐκ πωλήσεως ἀχρήστου ὑλι- κοῦ, και ἄλλων ἀπροβλέ- πτων ἐσόδων	20486	—	363	—	—	—	—	20123
»	3	Τὸ ἐκ τῆς διαχειρίσεως τοῦ 1936 προκύψαν περίσσευμα	229000	—	—	—	—	—	—	229000
Σύνολον			1979842	25	1742947	25	72382	—	—	309277

Ἀνάλυσις τοῦ Κεφαλαίου Α', ἄρθρου 3.
Ἀντίτιμον δημοσιευμάτων.

1) Ἀρχαιολογική Ἐφημερίς	Δραχ.	13500.—
2) Πρακτικά τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας	»	2400.—
3) Β. Λεονάρδου. Ἡ Ὀλυμπία. 1901	»	200.—
4) Χ. Τσουντα. Αἱ Προϊστορικαὶ Ἀκροπόλεις Διμηνίου και Σέσκλου. 1908	»	600.—
5) Γ. Παπαβασιλείου. Περί τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχ. τάφων. 1910	»	150.—
6) Βαλ. Στάη. Τὸ Σούνιον και οἱ Ναοὶ τοῦ Ποσειδῶνος και Ἀθηνᾶς. 1920	»	100.—
7) Γ. Μυλωνᾶ. Νεολιθική Ἐποχή. 1928	»	675.—
8) Ἀπ. Ἀρβανιτοπούλου. Γραπταὶ Στῆλαι Δημητριάδος Παγασῶν. 1928	»	1200.—
9) Ἄντων. Κεραμοποιῶν. Ὁδηγὸς τῶν Δελφῶν. 1935	»	17048.—
10) Κ. Κουρουνηίου. Ὁδηγὸς Ἐλευσίνος. 1936	»	4548.—
Σύνολον	Δραχ.	40421.—

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Φεβρουαρίου 1928.

Ο ΤΑΜΙΑΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΛΟΓΙΣΤΗΣ

ΑΝΤΩΝΙΑ ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1937

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ		Είδος εξόδων	Προϋπο- λογισθέντα	Δαπανη- θέντα	Διαφορὰ		Διαφορὰ	
Κεφάλ.	Αριθ.				ἐπὶ ἔλαττον	ἐπὶ πλεόν		
A'	1	Μισθοὶ καὶ ἐπιδόματα	189840	—	189840	—	—	—
»	2	Ἔξοδα γραφείων	68000	—	67843	80	156	20
»	3	Ἔξοδα βιβλιοθήκης	150000	—	111314	20	38685	80
»	4	Ἐπισκευαὶ καὶ ἐπιπλώσεις	80000	—	2843	—	77157	—
B'	1-1	Ἀνασκαφαὶ	210000	—	138078	50	71921	50
»	1-2	» Ἰω. Μαρκοπούλου	19000	—	—	—	19000	—
»	2-1	Δημοσιεύματα	170000	—	169999	75	—	25
»	2-2	» Ἀρχαιολ. τόποι καὶ Μουσ. Ἑλλάδ.	50000	—	30500	—	19500	—
»	2-3	Διὰ τὴν προμήθ. χάρτου τῶν ΠΑΕ	86983	—	86983	—	—	—
»	2-4	Ποσοστὰ συγγραφέων Ἀρχαιολογ. τόποι καὶ Μουσεία τῆς Ἑλλάδος	15000	—	3842	—	11158	—
»	3-1	Συνδρομαὶ εἰς περιοδ. καὶ βιβλία ἀρχαιολ.	10000	—	5150	—	4850	—
»	4-1	Διδασκαλία	3000	—	1150	—	1850	—
Γ'	1-1	Φωτογραφίαι καὶ φωτογραφικὰ δελτάρια	75000	—	69745	90	5254	10
Γ'	1-2	Ἀμοιβαὶ φυλάκων Μουσείων Νόμος 4823	7000	—	5742	—	1258	—
»	1-3	Πρὸς σύστασιν καὶ πλουτισμὸν Βιβλιο- θηκῶν Μουσείων κλπ. Νόμος 4823	16000	—	2700	—	13300	—
»	1-4	Πρὸς ἀπόδ. καθ. προϊόντ. ἐκ φ.δ. χρ. 1936	8008	25	8008	25	—	—
»	2-1	Διάφορα ἔξοδα	30000	—	27969	10	2030	90
»	3-1	Ἔξοδα δι' ἀρχαιολ. σπουδὰς ἐν Ἑσπερίᾳ	50000	—	49991	—	9	—
»	4-1	» δι' ἔορτασμὸν 100οῦ εἰς τῆς Ἑταιρείας	229000	—	129653	75	99346	25
»	5-1	Διάφορα ἔξοδα παρελθουσῶν χρήσεων	60000	—	27129	75	32870	25
»	6-1	Πρὸς κεφαλαιοποίησιν τοῦ ἀντιτίμου πωλή- σεως ἀκινήτων	521007	80	521007	80	—	—
Σύνολον			2047839	05	1649491	80	398347	25

Ἀνάλυσις τοῦ κεφ. Β' ἄρθρου 1.

Ἀνασκαφαί.

	Πιστώσεις	
	Διατεθεισαί	Ἀδιάθετοι
1) Νέας Ἀγχιάλου	15000	—
2) Δυτ. Μακεδονίας	17038	—
3) Ἀρχαίαις Ἀχαΐας	15000	—
4) Σικυῶνος	18000	—
5) Μεσσηνίας	—	15000
6) Νικοπόλεως	16400	—
7) Ἀμισσοῦ Κρήτης	—	10000
8) Ἐλευσίνος	23000	—
9) Καβάλας	10000	—
10) Ἱεράς Ὀδοῦ	3000	—
11) Θεσσαλονίκης	—	10000
12) Λόπεσι	—	5000
13) Νάξου	10000	—
14) Σπετσῶν	4900	—
15) Γερακίου	10000	—
Σύνολον	142338	40000

Σύγκρισις πραγματοποιηθέντων ἐσόδων καὶ ἐξόδων.

A' Ἔσοδα	Δρ. 1.742947.25
B' Ἔξοδα	» 1.649491.80
Περίσσειμα	Δρ. 93455.45

Διαχείρισις Φωτογρ. Δελταρίων δυνάμει τοῦ Νόμου 4823.

Προκῆψαν καθ. κέρδος	Δρ. 57893.10
Ἐξ αὐτοῦ: (N. 4823)	
ὑπερ τῶν φ. Μουσ. 10 ⁰ / ₀	Δρ. 5789.30
» τῶν Μουσείων 50 ⁰ / ₀	» 28946.55
» τῆς Ἀρχ. Ἑταιρ. 40 ⁰ / ₀	» 23157.25 Δρ. 57893.10

Σημ. Ἡ ἐμφανιζομένη διαφορὰ ἐκ δραχμῶν 67.996.80 μεταξὺ τῶν κονδυλίων προϋπολογισθέντων ἐσόδων καὶ ἐξόδων προέρχεται ἐκ συμπληρωματικῶν πιστώσεων.

ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Α' ΕΚΔΟΘΕΝΤΑ

1) Κ. Κουρουνιώτου Ὁδηγὸς Ἐλευσῖνος 1937	εἰς σώματα	3000
2) Πρακτικά Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας 1935	»	800
3) » » » 1936	»	800

Β'. ΠΩΛΗΘΕΝΤΑ

1) Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς					2) Πρακτικά Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας						
Σειρὰ τόμων	Πωληθέν- τες τόμοι	Τιμὴ τόμου	Εἰσπραχθὲν ποσὸν		Σειρὰ τόμων	Πωληθέν- τες τόμοι	Τιμὴ τόμου	Εἰσπραχθὲν ποσὸν			
1934-1935	15	500	—	7 500	—	1936	6	80	—	480	—
1933	11	500	—	5 500	—	1935	13	80	—	1 040	—
1927-1928	1	500	—	500	—	1934	10	80	—	800	—
						1921	1	80	—	80	—
Ἔθροισμα	27			13 500	—	Ἔθροισμα	30			2 400	—

3) Διάφορα δημοσιεύματα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.						
Αἰξίων ἀριθμὸς	Ἐπιγραφή Συγγράμματος	Πωληθέντα σώματα	Τιμὴ σώματος	Εἰσπραχθέν ποσόν		
1	Β. Λεονάρδου: Ἡ Ὀλυμπία. 1901 . . .	2	100 —	200	—	
2	Χρ. Τσουντα: Αἱ προϊστορικαὶ Ἀκροπόλεις Διμηνίου καὶ Σέσκλου. 1908	1	600 —	600	—	
3	Γ. Παπαβασιλείου: Περὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχαίων τάφων 1910	1	150 —	150	—	
4	Βαλ. Στάη: Τὸ Σούνιον καὶ οἱ Ναοὶ Ποσειδῶνος καὶ Ἀθηνᾶς. 1920	2	50 —	100	—	
5	Ἄπ. Ἀρβανιτοπούλου: Γραπταὶ στήλαι Δημητριάδος-Παγασῶν 1928	1	1200 —	1200	—	
	Γεωργ. Μυλωνᾶ: Ἡ νεολιθικὴ ἐποχὴ ἐν Ἑλλάδι. 1928	3	225 —	675	—	
	Ἄθροισμα	10		2925	—	
7	Ἄντ. Κεραμοπούλλου: Ὁδηγὸς τῶν Δελφῶν. 1935	305	50 —	15368	—	
8	Κ. Κουρουνιώτου: Ὁδηγὸς τῆς Ἑλευσίνος ἀγγλιστί. 1936	126	50 —	6228	—	
	Ἄθροισμα	441		24521	—	
Ἀνακεφαλαιώσεις.						
1	Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς			Δρ.	13500.—	
2	Πρακτικὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας			»	2400.—	
3	Διάφορα δημοσιεύματα τῆς Ἑταιρείας			»	24521.—	
				Σύνολον . . . Δρ.	<u>40421.—</u>	

ΔΙΑΝΕΜΗΘΕΝΤΑ

1) Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς.		2) Πρακτικά Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας	
Σειρὰ ἐτῶν	Ἀριθ. τόμων	Σειρὰ ἐτῶν	Ἀριθ. τόμων
1909	1	1893	1
1910	1	1920	1
1911	1	1921	3
1912	— α' καὶ β' τεῦχος	1922/24	4
1916	1 γ' καὶ δ' »	1925/26	4
1917	1 α' καὶ β' »	1927	4
1918	1	1928	4
1923	1	1929	4
1925/26	1	1930	5
1927/28	1	1931	4
1929	1	1932	4
1930	1	1933	7
1931	1	1934	9
1932	2	1935	148
1933	3	1936	169
1934/35	4		
Σύνολον	22 καὶ 2 τεύχη	Σύνολον	371

3) Διάφορα δημοσιεύματα τῆς Ἐταιρείας.

Ἀριθμὸς	Ἐπιγραφὴ Συγγραμματος	Ἐξέ- χθέντες τόμοι
1	Βαλ. Στάη: Τὸ Σούνιον καὶ οἱ Ναοὶ Ποσειδῶνος καὶ Ἀθηνᾶς. 1920	3
2	Γ. Μυλωνᾶ: Ἡ νεολιθικὴ ἐποχὴ ἐν Ἑλλάδι. 1928	1
3	Ἰω. Γενναδίου: Ὁ Λόρδος Ἔλγιν. 1930	1
4	Ἰωσ. Χατζηδάκι: Ἱστορία τοῦ Κρητικοῦ Μουσείου. 1931	1
5	Κ. Κουρουνιώτου: «Ὀδηγὸς Ἐλευσίνος». 1936	17
	Σύνολον	23

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1937.

Ο ΛΟΓΙΣΤΗΣ
ΑΝΤΩΝΙΑ ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ ΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡ. ΔΕΛΤΑΡΙΩΝ

ΕΤΗΣΙΑ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ -

ΕΝ ΤΟΙΣ

ΕΘΝΙΚΟΝ - ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ - ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ - Μ. ΔΑΦΝΙΟΥ - ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ - ΔΕΛΦΩΝ

Δαπανηθέντα	Δραχ.	Λ.	
Είς 4165 Φωτ. Δελτ. Μουσείου Ἐθνικοῦ	7288	75	
» 4025 » » » Ἀκροπόλεως	7043	75	
» 725 » » » Βυζαντινοῦ	1268	75	
» 1970 » » » Δαφνίου	3447	50	
» 6925 » » » Δελφῶν	12118	75	
» 1440 » » » Μυκόνου	2520	—	
» 1930 » » » Σπάρτης	3377	50	
» — » » » Ἐλευσίνοσ	—	—	
» 250 » » » Σουνίου	437	50	
» — » » » Βόλου	—	—	
» 4066 Φωτογραφίας Νο 1	20330	—	
» 195 » Νο 2	1755	—	
» 70 Ν. πλάκες φωτογραφ.	3500	—	
» — Φωτοτυπίας Μαργαρίτου	237	50	
» — Ἀνάγλ. δελτ. 1, 2, 3, πίνακας, Album	2346	40	
» 60 Λευκομ. Ἀθηνῶν	1800	—	
» 10 » Perillas	450	—	
» Διάφορα ἔξοδα (Βιβλίον Καθολικόν)	1824	50	69745.90
» Κέρδος καθαρὸν — Πρὸς ἐξίσωσιν	57893	10	57893.10
Διανομὴ κέρδους — Ν. 4823.			
50 % Ὑπὲρ τῶν Μουσείων δραχ.	28946.55		
40 % » τῆς Ἀρχ. Ἐταιρ. »	23157.25		
10 % » τῶν Φυλάκ. τῶν Μ. »	5789.30		
Κέρδη καθ. δραχ.	57893.10		
Σύνολον δραχ.			127639.00

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΔΕΛΤΑΡΙΩΝ ΚΛΠ.

ΜΟΥΣΕΙΟΙΣ

- ΜΥΚΟΝΟΥ - ΣΠΑΡΤΗΣ - ΣΟΥΝΙΟΥ ΚΑΙ ΒΟΛΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1937

Είσπραχθέντα	Δραχ.	Λ.	
Ἐπὸ 6218 Φωτογρ. Δελτ. <i>Μουσείου Ἐθνικοῦ</i>	24872	—	
» 268 » Ν ^ο 1	2144	—	
» 167 » Ν ^ο 2	2505	—	
» 50 Ἀνάγλ. Ν ^ο 1	300	—	
» 297 » Ν ^ο 2	3064	—	
» 15 » Κορνίζ.	300	—	
» 2 Φωτοτυπ. Μαργαρίτου	40	—	
» 29 Λευκόμ. Ἀθηνῶν	1450	—	
» 1 » Ἀναγλύφων.	100	—	
» 4 » Perillas	240	—	
» 22 » Μαργαρίτου	300	—	
» 3 Ἐκμαγεῖα	100	—	35415.—
Ἐπὸ 2349 Φωτογρ. Δελτ. <i>Μουσείου Ἀκροπόλεως</i>	9396	—	
» 328 » Ν ^ο 1	3254	—	
» 27 » Ν ^ο 2	405	—	
» 199 » Δελ. Ἀναγλ. Ν ^ο 2	1990	—	
» 38 » » Ν ^ο 3	456	—	
» 40 Λευκόμ. Ἀθηνῶν	2000	—	
» 14 » Perillas	840	—	
» 4 Πίνακ. Ἀναγλύφ.	160	—	18501.—
Ἐπὸ 1210 Φωτογρ. Δελτ. <i>Μουσείου Βυζαντίου</i>	4840	—	
» 18 » Ν ^ο 1	180	—	
» 2 » Ν ^ο 2	30	—	5050.—
Ἐπὸ 1979 Φωτογρ. Δελτ. <i>Μονῆς Δαφνίου</i>	7916	—	
» 101 Φωτογραφίας Ν ^ο 1	808	—	
» 61 » Ν ^ο 2	877	—	9601.—
Ἐπὸ 4981 Φωτογρ. Δελτ. <i>Μουσείου Δελφῶν</i>	19924	—	
» 803 » Ν ^ο 1	8030	—	27954.—
Ἐπὸ 2107 Φωτογρ. Δελτ. <i>Μουσείου Μυκόνου</i>	8428	—	
» 1924 » Ν ^ο 1	15392	—	23820.—
Ἐπὸ 675 Φωτογρ. Δελτ. <i>Μουσείου Σπάρτης</i>	2700	—	2700.—
Ἐπὸ 820 Φωτογρ. Δελτ. <i>Μουσείου Ἐλευσίνος</i>	3280	—	3280.—
Ἐπὸ — Φωτογρ. Δελτ. <i>Σουνίου</i>	1250	—	1250.—
Ἐπὸ 17 Φωτογρ. Δελτ. <i>Μουσείου Βόλου</i>	68	—	68.—
Σύνολον δραχ.			127639.—

Ἀθῆναι τῇ 31 Δεκεμβρίου 1937.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου
Μ. Ι. ΑΣΠΙΩΤΗΣ

ΚΙΝΗΣΙΣ ΑΠΟΘΗΚΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ ΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΔΕΛΤΑΡΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1937

ΕΝ ΤΟΙΣ ΜΟΥΣΕΙΟΙΣ ΚΑΙ ΤΩ ΓΡΑΦΕΙΩ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Χρονολογία προμήθειας	Φωτογρ. δελτάρια										Φωτογραφίαι			Διάφορα		Παρατηρ.	
	M. Εθν.	M. Ακρ.	M. Βελ.	M. Δαφν.	M. Δελφ.	M. Μοκόν.	M. Σπύρ.	M. Έλευσ.	M. Σοφ.	M. Βολ.	№ 1	№ 2	№ 3	Φωτ. Κρατ.	Φωτ. Βοτ.		Φωτ. Πακκ.
Υπόλοιπα τῆ 31/12/1936	10886	11496	2185	3646	—	1000	—	478	—	29	2294	757	6	130	60	531	
Προμήθεια κατά τὸ 1937	4165	4025	725	1970	6925	1440	1980	815	250	—	4066	195	—	—	—	70	
Σύνολον	14551	15521	2910	5616	6925	2440	1930	1293	250	29	6360	952	6	130	60	601	
Πωλήσεις κατά τὸ 1937	6218	2349	1210	1979	4981	2107	675	820	250	17	3442	257	—	—	—	—	
Υπόλοιπα τῆ 31/12/1937	8333	13172	1700	3637	1944	333	1255	473	—	12	2918	695	6	130	60	601	
Ἐκ τῶν ὡς ἄνω ὑπολοίπων																	
α') ἐν τῆ ἀποθ. τοῦ Γραφ.	1270	8466	868	2838	—	35	400	—	—	12	925	151	1	60	—	601	
β') ἐν τοῖς Μουσείοις . .	7063	4706	832	799	1944	298	855	473	—	—	1993	544	5	70	93	—	
	8333	13172	1700	3637	1944	333	1255	473	—	12	2918	695	6	130	93	601	

Ἀθήναι τῆ 31 Δεκεμβρίου 1937.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου

Μ. Ι. ΑΣΠΙΩΤΗΣ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
(1837 - 1938)

1. *Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς* 1837-1936 (ΑΕ 1-72: πρβ. πινάκιον παρὰ *Δραγμαὶ*
(Β. Λεονάρδω), Ἀρχαιολογικῆς ἐφημερίδος λεύκωμα, σ. 1-3). Σχήμα 4ον.
- (Περίοδος Α'): τόμος 1-16 (1837-1860).
- 1-7 (1837-1843): τεύχη α' - ιβ', ιγ' (καὶ ιδ'), ιε' (τεῦχος ιϛ' ἴδιον δὲν ἐξε-
δόθη), ιζ' - κθ' 8-16 (1852-1860): τεύχη λ' - νέ· πωλοῦνται τάδε τὰ
τεύχη: α', β', γ', δ', ἕκαστον τεῦχος 45.—
- Περίοδος Β': τόμος 17-21 (1862-1874).
- 17 (1862): τεύχη α'-ιβ' (τὰ τεύχη θ'-ιβ' ἐξεδόθησαν τῷ 1863): ἕκαστον τεῦχος. 45.—
18 (1869): τεῦχος ιγ' 19 (1870): τεῦχος ιδ' 20 (1872): τεύχη ιε' καὶ ιϛ'
(τὸ ιϛ' ἐξεδόθη τῷ 1873) 21 (1874): τεῦχος ιζ'. ἕκαστον τεῦχος . . . 45.—
- Περίοδος Γ': τόμος 22-62 (1883-1923).
- 22-62 (1883-1923): εἰς τόμος κατ' ἔτος, ἐκ τεσσάρων τευχῶν συγκείμενος·
ἕκαστος τόμος. 500.—
- Περίοδος Δ': τόμος 63 κέ. (1924 κέ.).
- 63-73 (1924-1934/35): 1924, 1925-1926 (εἰς ἓνα τόμον), 1927-1928 (εἰς ἓνα
τόμον). 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934-1935 (εἰς ἓνα τόμον) 1936 εἰς
τόμος κατ' ἔτος μετὰ μονοστήλου κειμένοι· ἕκαστος τόμος 500.—
2. *Ἐυρετήριον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος τῆς τρίτης περιόδου* ὑπὸ Ἀλε-
ξάνδρου Λαμπροπούλου· τόμος 1ος: 1883-1887. Σχήμα 4ον, σελίδες
η' + στήλαι 550. 1902 80.—
3. *Πρακτικὰ Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας* 1837-1936 (ΠΑΕ 1-88: πρβ. πινά-
κιον ἐν ΠΑΕ 1921, σ. 77-79).
- (Περίοδος Α'): τόμος 1-13 (1837-1848/9).
- 1-3 (1837, 1837/8, 1838/9): Σύνοψις τῶν πρακτικῶν (τῆς Α'—Γ' συνεδριά-
σεως) τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας τῶν Ἀθηνῶν. (<Ἐκδοσις 1η>).
Ἑλληνιστί καὶ γαλλιστί. Σχήμα 16ον, σελίδες 93. 1840. (Δὲν πωλεῖται). —
- 4 (1839/40): Πρακτικὰ τῆς Δ' συνεδριάσεως τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολο-
γικῆς ἑταιρείας. (<Ἐκδοσις 1η>). Ἑλληνιστί καὶ γαλλιστί. Σχήμα 16ον,
σελίδες 77. 1840. (Δὲν πωλεῖται). —
- 5 (1840/41) Πρακτικὰ τῆς Ε' Γενικῆς συνεδριάσεως τῆς ἐν Ἀθήναις
Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας. (<Ἐκδοσις 1η>). Ἑλληνιστί καὶ γαλλιστί.
Σχήμα 16ον, σελίδες 87. 1841. (Δὲν πωλεῖται). —
- 6 (1841/42): Πρακτικὰ τῆς Ζ' (γράφε: **Γ'**) Γενικῆς συνεδριάσεως τῆς ἐν
Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας. (<Ἐκδοσις 1η>). Ἑλληνιστί καὶ
γαλλιστί. Σχήμα 16ον, σελίδες 31. 1842 50.—
- 7-11 (1842/43-1846/47): Δὲν ἐξετυπώθησαν ἰδιαίτερος. —

- 1-11 (1837-1846/7): Σύνοψις τῶν πρακτικῶν <τῆς Α΄ — ΙΑ΄ Γενικῆς συνεδριάσεως> τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας τῶν Ἀθηνῶν. (*Ἐκδοσις 2α.) Ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ. Σχῆμα 8ον, σελίδες 325, πίναξ 1. 1846 (1847). (Δὲν πωλεῖται) —
- 12 (1847/48): Πρακτικά τῆς ΙΒ΄ Γενικῆς συνεδριάσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας. Ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ. Σχῆμα 8ον, σελίδες 31. 1848 50.—
- 13 (1848/9): Πρακτικά τῆς ΙΓ΄ Γενικῆς συνεδριάσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας. Ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ. Σχῆμα 8ον, σελίδες 37. 1849 50.—
- (Περίοδος Β΄): τόμος 14-25 (1858,9-1869/70).
- 14 (1858/59:) Συνοπτικὴ ἔκθεσις τῶν πράξεων τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας. Σχῆμα 8ον, σελίδες α΄ + 43. 1859 50.—
- 15-25 (1859,60-1869/70): Γενικαὶ συνελεύσεις τῶν ἐταίρων τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας: 1859/60, 1860/1, 1861/2, 1862/3 (ἔξεδόθη τῷ 1864). 1863/4, 1864/5 (δὲν πωλεῖται), 1865/6, 1866/7, 1867/8, 1868/9, 1869/70. Σχῆμα 8ον· ἕκαστος τεύχος 50.—
- (Περίοδος Γ΄): τόμος 26 κέ. (1870/71 κέ.).
- 26-74 (1870/71-1919): Πρακτικά Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας 1870/71 (δὲν πωλεῖται), 1871/2, 1872/3, 1873/4, 1874, 5, 1876, 1877 κέ.—1902, 1903 κέ.—1909 (δὲν πωλοῦνται) 1907 κέ.—1915, 1916—1919 (εἰς ἓνα τόμον). Σχῆμα 8ον· ἕκαστος τόμος 80.—
- 75-92 (1920-1937): Πρακτικά Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας 1920, 1921, 1922/4 (εἰς ἓνα τόμον), 1925, 6 (εἰς ἓνα τόμον), 1927, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935, 1936 καὶ 1937. Σχῆμα 8ον· ἕκαστος τόμος 80.—
- 3Α. Ὁργανισμὸς τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας. (Τεύχος 1ον), σχῆμα 16ον, σελίδες 16. 1848. (Τεύχος 2ον), σχῆμα 16ον, σελίδες 8. 1876. (Τεύχος 3ον), σχῆμα 8ον, σελίδες 24. 1894. (Τεύχος 4ον), σχῆμα 8ον, σελίδες 48. 1896. (Τεύχος 5ον), σχῆμα 8ον, σελίδες 24. 1899. (Τεύχος 6ον), σχῆμα 8ον, σελίδες 41. 1912. (Δὲν πωλοῦνται). —
4. Ἐπιγραφαὶ ἀνέκδοτοι, ἀνακαλυφθεῖσαι καὶ ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ συλλόγου. Φυλλάδιον 1ον: 1851 (σελίδες 12, πίνακες 15· δὲν πωλεῖται), 2ον: 1852 (σελίδες ια΄ + 22 + 5, πίνακες 8), 3ον: 1855 (σελίδες 60, πίνακες 4). Σχῆμα 4ον· τὸ φυλλάδιον ἑκάτερον 50.—
5. Πρακτικά τῆς ἐπὶ τοῦ Ἐρεθθείου ἐπιτροπείας ἢ ἀναγραφὴ τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως τοῦ Ἐρεθθείου, γενομένη κατ’ ἐντολήν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ συλλόγου. Σχῆμα 4ον, σελίδες 21, πίνακες 8. 1853. (Δὲν πωλεῖται) —
6. Ἐπιγραφαὶ Ἑλληνικαί, κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνέκδοτοι. Φυλλάδιον α΄ (ἄλλο δὲν ἔξεδόθη). Σχῆμα 4ον, σελίδες β΄ + 34, πίνακες 9. 1860 50.—
- 6Α. Ὁ περὶ ἀρχαιοτήτων νόμος καὶ αἱ σχετικαὶ πρὸς αὐτὸν ἐγκύκλιοι ὑπουργικαὶ καὶ ἄλλα τινα, ἐκδιδόμενα ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας πρὸς χρῆσιν τῶν κατὰ τὸ Βασιλεῖον ἀρχῶν καὶ αὐτῶν τῶν πολιτῶν. Σχῆμα 8ον σελίδες 43. 1872 —

7.	<i>Εὐθύμιος Καστόρχης</i> : Ἱστορικὴ ἔκθεσις τῶν πράξεων τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας ἀπὸ τῆς ιδρύσεως αὐτῆς τῷ 1837 μέχρι τοῦ 1879 τελευτῶντος. Σχῆμα 8ον, σελίδες F' + 130. 1879	Δραχμαὶ 45
7A.	Κατάλογος τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας. (Τεῦχος 1ον), σχῆμα 8ον, σελίδες 124, 1887. Τεῦχος 2ον, σχῆμα 8ον, σελίδες 126, 1906. (Δὲν πωλοῦνται)	—
8.	<i>H. G. Lolling</i> . Κατάλογος τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐπιγραφικοῦ μουσείου· τόμος 1ος: Ἐπιγραφαὶ ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως, τεῦχος α': Ἀρχαῖκα ἀναθηματικά ἐπιγραφαί. Σχῆμα 4ον, σελίδες η' + στήλαι 152+η', πίναξ 1. 1899	180.—
9.	<i>Π. Καββαδίας</i> : Τὸ ἱερόν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ καὶ ἡ θεραπεία τῶν ἀσθενῶν. Σχῆμα 8ον, σελίδες 304, εἰκόνες 9, πίνακες 10, ὧν εἷς τοπογραφικός. 1900. (Δὲν πωλεῖται)	—
10.	<i>Π. Καββαδίας</i> : Ἱστορία τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας ἀπὸ τῆς ἐν εἴτει 1837 ιδρύσεως αὐτῆς μέχρι τοῦ 1900. Σχῆμα 8ον, σελίδες 115. 1900	45.—
10A.	⟨ <i>Βαλέριος Στάης</i> ⟩: Τὰ εἰρήματα τοῦ ναγαίου τῶν Ἀντικυθέρων (=AE 1902, στήλη 145-173/4), εἰκόνες 21, πίνακες 8 (παρένθετοι) + 11	75.—
11.	<i>Comptes rendus du congrès international d'archéologie, 1ère session: Athènes 1905</i> . Σχῆμα 8ον, σελίδες 400, μετ' εἰκόνων. 1905	90.—
12.	<i>Μνημεῖα τῆς Ἑλλάδος</i> : τόμος 1ος: Γλυπτὰ ἐκ τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως (συντάκται: <i>Καββαδίας, Καστριώτης, Κουρουνιώτης, Lechat, Δεονάρδος, Schrader, Schroeder, Στάης, Σωτηριάδης, Wolters</i>). Σχῆμα 4ον, σελίδες β' + στήλαι 118, πίνακες 36 (ἀρ. 1-33). 1906	400.—
13.	<i>P. Cavvadias + G. Kawerau Die Ausgrabung der Akropolis vom Jahre 1885 bis zum Jahre 1890</i> . — <i>Π. Καββαδίας + Γ. Καβερῶν</i> : Ἀνασκαφὴ τῆς Ἀκροπόλεως ἀπὸ τοῦ 1885 μέχρι τοῦ 1890. Ἑλληνιστὶ καὶ γερμανιστὶ. Σχῆμα φύλλον, στήλαι 150 + σελίδες 2, εἰκόνες 14, πίνακες 13. 1906/7	600.—
14.	<i>Χρῆστος Τσουντας</i> : Αἱ προϊστορικαὶ ἀκροπόλεις Διμηνίου καὶ Σέσκλου. Σχῆμα 4ον, στήλαι ιF' + 432, εἰκόνες 312, πίνακες 47. 1908	600.—
15.	<i>Γεώργιος Α. Παπαβασιλείου</i> : Περὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἀρχαίων τάφων μετὰ παραρτήματος Εὐβοϊκῶν ἐπιγραφῶν. Σχῆμα 4ον, στήλαι β' + 108, εἰκόνες 53, πίνακες 21. 1910	150.—
16.	<i>Κωνσταντῖνος Κουρουνιώτης</i> : Κατάλογος τοῦ μουσείου Ἀνκοσοῦρας. Σχῆμα 8ον, σελίδες 72, εἰκόνες 74. 1911	60.—
16A.	⟨ <i>Βασίλειος Δεονάρδος</i> ⟩: Ἀρχαιολογικῆς ἐφημερίδος ἀναγραφή. Σχῆμα 4ον, σελίδες 4. 1912. (Δὲν πωλεῖται)	—
16B.	⟨ <i>Βασίλειος Δεονάρδος</i> ⟩: Ἀρχαιολογικῆς ἐφημερίδος λεύκωμα. Σχῆμα 4ον, σελίδες 8. 1912. (Δὲν πωλεῖται)	—
17.	<i>Γεώργιος Π. Οἰκονόμος</i> : Ἐπιγραφαὶ τῆς Μακεδονίας· τεῦχος 1ον. Σχῆμα 4ον, σελίδες 40, εἰκόνες 29. 1915	60.—
18.	<i>Γεώργιος Κ. Γαρδικίας</i> : Μελετήματα ἀρχαιολογικά. Σχῆμα 8ον, σελίδες 48. 1915	15.—
19.	<i>Ἀντώνιος Δ. Κεραμόπουλλος</i> : Τοπογραφία τῶν Δελφῶν· τεῦχος 1ον. Σχῆμα 8ον, σελίδες 113, εἰκόνες (παρένθετοι) 11, πίνακες 3. 1912-1917	50.—
20.	<i>Βαλέριος Στάης</i> : Τὸ Σούνιον καὶ οἱ ναοὶ Ποσειδῶνος καὶ Ἀθηνᾶς. Σχῆμα 8ον, σελίδες 55, εἰκόνες 14, πίνακες 5. 1920	50.—

21.	Georgius P. Oeconomus : <i>De profusionum receptaculis sepulcralibus inde ab antiquissimis temporibus usque ad nostram fere aetatem usitatis</i> . Σχῆμα 8ον, σελίδες 63, εἰκόνες 17. 1921	Δραχμαὶ 60.—
22.	Ἀντώνιος Δ. Κεραμόπουλλος : Ὁ ἀποτυμπανισμός, συμβολὴ ἀρχαιολογικὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ τὴν λαογραφίαν. Σχῆμα 8ον, σελίδες 144, εἰκόνες 21, ὄν 7 παρένθετοι. 1923	80.—
23.	Ἀπόστολος Σ. Ἀρβανιτόπουλος : <i>Γραφαὶ στήλαι Δημητριάδος—Παρασῶν</i> . Σχῆμα 2ον, σελίδες 179, εἰκόνες 203, πίνακες παρένθετοι 7, πίνακες ἐν τέλει ἔγχρωμοι 10. 1928	1200.—
24.	Γεώργιος Ε. Μυλωνᾶς : <i>Ἡ νεολιθικὴ ἐποχὴ ἐν Ἑλλάδι</i> . Σχῆμα 8ον, σελίδες 174, εἰκόνες 86, πίνακες 2, γεωγραφικοὶ χάρται 3. 1928	225.—
25.	Ἰωάννης Γ. Γεννάδιος : Ὁ Λόρδος Ἐλγιν καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς Ἀθήνας ἰδίως ἀρχαιολογήσαντες ἐπιδρομεῖς 1440-1837. Σχῆμα 8ον, σελίδες κF + 257, πίνακες 5. 1930	250.—
26.	Ἰωσήφ Χατζιδάκης : Ἱστορία τοῦ Κρητικοῦ Μουσείου καὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν ἐν Κρήτῃ. Σχῆμα 8ον, σελίδες 74. 1931	60.—
26 A.	Γ. Σωτηρίου : Χριστιανικαὶ Θῆβαι. (= AE 1929). Σχῆμα 4ον, σ. 256, εἰκ. 270 πίν. 5. 1931	500.—

Νέα σειρὰ ἐκδόσεων τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ὑπὸ τὸν τίτλον:
Ἀρχαῖοι τόποι καὶ μουσεῖα τῆς Ἑλλάδος.

Ἀριθ. 1.	A. Δ. Κεραμόπουλλος : Ὁδηγὸς τῶν Δελφῶν σελ. 144 εἰκ. 100 Χάρται 3 Σχῆμα 16ον 1935	65.—
Ἀριθ. 2.	Κ. Κουρουνιώτης : Ὁδηγὸς Ἐλευσίνος Ἀγγλιστί, σελ. 127 εἰκ. 71. Χάρτης 1. Σχῆμα 16ον 1936.	60.—

Ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας πωλοῦνται καὶ τὰ ἑξῆς συγγράμματα :

1.	Βασιλείου Λεονάρδου : Ἡ Ὀλυμπία. Σχῆμα 8ον, σελίδες 352, πίνακες 2. 1901	δραχμαὶ 100.—
----	---	---------------

Αἱ ἀνωτέρω τιμαὶ τῶν δημοσιευμάτων τῆς Ἑταιρείας ἰσχύουσι διὰ τὴν πώλησιν αὐτῶν ἐν τῷ μεγάρῳ αὐτῆς (Λεωφόρος Πανεπιστημίου 20). Περὶ δὲ τῆς ἐκτὸς τοῦ μεγάρου τῆς Ἑταιρείας ἀποστολῆς τῶν ἀγοραζομένων παρακαλοῦνται νὰ φροντίζωσιν οἱ ἐνδιαφερόμενοι.

Ἐξεδόθη ὁ παρὼν (92ος) τόμος τῇ 30ῃ Σεπτεμβρίου 1938.